



รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ
ในจังหวัดเชียงใหม่

The Development of Buddhist Learning Center to Enhance the
Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province

โดย

ดร.เดชา ตาละนีก

พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ., ดร.

พระครูพิลาธธรรมากร, ผศ. ดร.

รศ.ดร. สมบูรณ์ ตาสนธิ

นางสาวนฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766053



รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

The Development of Buddhist Learning Center to Enhance the Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province

โดย

ดร.เดชา ตาละนีก

พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ., ดร.

พระครูพิลาธธรรมากร, ผศ. ดร.

รศ.ดร. สมบูรณ์ ตาสนธิ

นางสาวนฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766053

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)



Research Report

Research Program

The Development of Buddhist Learning Center to Enhance the
Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province

BY

Dr.Decha Talanuek

Phrakhrusiriborrommathatpitak, Asst. Prof. Dr.

Phrakhrupilasdhammakorn, Asst. Prof. Dr.

Assoc. Prof. Dr.Somboon Tasonthi

Narueporn Warayutyotikul

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Chaing Mai Campus

B.E. 2566

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800766053

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย: การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย: ดร.เดชา ตาละนีก, พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ., ดร.
พระครูพิลาธธรรมมาร, ผศ. ดร.,
รศ.ดร. สมบูรณ์ ตาสนธิ, นางสาวนฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล

ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๖

ทุนอุดหนุนการวิจัย: กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ 2) การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ 3) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) กลุ่มเป้าหมาย คือ ชุมชนจำนวน 5 องค์การ/ชุมชน อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) 2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) 3) การสังเกต (Observation) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนน่าอยู่ จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้แนวคิดการออกแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ การสร้างเว็บไซต์บน Google Sites การออกแบบและพัฒนาพื้นที่รู้ 2) พัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ 3) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้บนเว็บไซต์ด้วยโปรแกรม Google Sites บรรจุชุดความรู้แบบ E-Book เรียนรู้จากการสแกน

QR-Code ผลการศึกษาได้พื้นที่และนวัตกรรมชุดความรู้ในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ : ศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธ, ชุมชนน่าอยู่, ชาติพันธุ์ปกากะญอ



Research Title : The Development of Buddhist Learning Center to Enhance the Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province

Researchers: Dr.Decha Talanuek,
Phrakhrusiriborrommathatpitak, Asst. Prof. Dr.,
Phrakhrupilasdhammakorn, Asst. Prof. Dr.,
Assoc. Prof. Dr.Somboon Tasonthi,
Narueporn Warayutyotikul

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiangmai campus

Fiscal Year: 2023/2566

Research Scholarship Sponsor: Thailand Science Research and Innovation Fund

ABSTRACT

The research has the following objectives 1) to develop online learning materials in the information system (Google Site) for the Karen ethnic group in Chiang Mai Province; 2) to develop a knowledge set and creative media in English for the Karen ethnic group in Chiang Mai Province and to develop a Buddhist way of life learning center to foster a livable community for the Karen ethnic group in Chiang Mai Province. This research is a mixed-method study combining two types of research: documentary research and participatory action research. The target group comprises five organizations/communities in the Kalayaniwattana District, Chiang Mai Province. The research tools include 1) Interviews 2) Focus group discussions 3) Observations. Data analysis was performed using descriptive statistics, including mean, percentage, and standard deviation.

The research findings indicate that 1) The design and development of the community learning center was informed by experts in technology and key informants, who provided ideas for designing online learning spaces, creating websites on Google Sites, and developing learning areas.; 2) The development of a knowledge set and creative media in English for the Karen ethnic group in Chiang Mai Province; 3) The development of a learning center on the website using Google Sites, including an E-Book knowledge set accessible via QR code scanning. The study

resulted in the creation of spaces and innovative knowledge sets to drive Thailand towards a creative learning society.

Keywords: Buddhist Learning Center, the Smart Community, Skaw Karen



กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ และติดตามการทำวิจัยครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณชุมชนและผู้นำชุมชน องค์การของรัฐ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ดำเนินการประสานงานชุมชนในการดำเนินงานวิจัยและเก็บข้อมูล และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ ที่สละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัย และพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในการทำวิจัยในครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากครอบครัว ภรรยาและลูกๆ ตลอดจนเพื่อนๆ บุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมด ในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และความปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณ และขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

ดร.เตชา ตาละนิก และคณะ

๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๗

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 คำถามวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคติชนวิทยา.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม.....	18
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	24
2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory).....	37
2.5 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	39
2.6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้.....	43
2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	48
2.8 แนวคิดการท่องเที่ยว.....	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	64
3.2 พื้นที่การวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	66
3.3 เครื่องมือการวิจัย.....	68
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
3.7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	73
3.8 สรุปกระบวนการวิจัย.....	73
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย.....	74
4.1 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่.....	69
4.2 การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่.....	118
4.3 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่.....	176
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	180
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	181
5.2 อภิปรายผล.....	186
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	188
บรรณานุกรม.....	190
ภาคผนวก.....	192
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย.....	193
ภาคผนวก ข เครื่องมือวิจัย.....	198
ภาคผนวก ค หนังสือเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	204
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายกิจกรรมลงพื้นที่ การสัมภาษณ์.....	212
ภาคผนวก จ หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์.....	215
ภาคผนวก ฉ บทความวิจัย 3 เรื่อง.....	218
ประวัติผู้วิจัย.....	276

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพที่

1.1 กรอบแนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่	6
4.1 พระธรรมวัชรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปญโญ) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมคณะผู้บริหาร คณาจารย์ เปิดศูนย์ปกากะญอศึกษาที่ วัดห้วยบง	70
4.2 แหล่งเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น วัดห้วยบง	71
4.3 "เบลาะ" แหล่งเรียนรู้วิถีปกากะญอ	72
4.4 ครั้วไฟของชาวปกากะญอ	73
4.5 กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวปกากะญอแก่เยาวชนนักเรียนของโรงเรียนต่างๆ ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา	73
4.6 อาคารเรือนจำลอง	74
4.7 อาคารเรือนที่พัก	74
4.8 สารสนเทศศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธชุมชนน่าอยู่ กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ	76
4.9 ไตรภูมิ (Tribhumi)	76
4.10 ดูลอหระ : ภาพภูมินรก เป็นสถานที่ขุดใช้บาปที่ทำไว้ครั้งที่มีชีวิต	77
4.11 ดูลอหระ วอ : ภาพภูมিসวรรค์	78
4.12 ภาพชุมชนชนบท	78
4.13 ภาพชุมชนเมือง	79
4.15 นิทาน	83
4.16 พระประธานในพระวิหาร	83
4.17 จิตรกรรมฝาผนัง	84
4.18 กิจกรรมประเพณีชาวปกากะญอ	85
4.19 พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาชาวปกากะญอ	86
4.20 ประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์	86

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศในระยะ 6 ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจจนขาดความสมดุลและขาดบูรณาการ เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งและโอกาสอันนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำในสังคมและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั้งคิด จึงเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน อันนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่มั่นคงทางการเมือง บั่นทอนศักยภาพการพัฒนาของประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้น การพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณภาพที่มีความมั่นคงและยั่งยืน จึงเป็นโจทย์ท้าทายทางสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ โดยมุ่งยกระดับความมั่นคงของมนุษย์ (โดยเฉพาะความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมของพลเมือง) ความสมานฉันท์ทางสังคม การยอมรับเป็นสมาชิกในสังคมที่มีสิทธิเสมอภาค (ยอมรับความแตกต่างหลากหลายในมิติต่าง ๆ เช่น ชชาติพันธุ์ ศาสนาและความเชื่อ ความคิดทางการเมือง ฯลฯ) และการเสริมพลังทางสังคมเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีกลุ่มคนหลายเผ่าพันธุ์หลายวัฒนธรรมอาศัยอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลานาน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บนพื้นที่สูงหรือที่เรียกกันว่าชาวไทยภูเขา ได้แก่ ปกาเกอญอ ม้ง ละว้า เมี่ยน อาข่า ลีซู เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงหรือชนเผ่าเหล่านี้ เป็นกลุ่มคนที่มีความผูกพันและเคารพพระภูนอนต่อแผ่นดิน ป่าไม้ สายน้ำ และขุนเขา เป็นผู้ใช้ชีวิตสัมพันธ์กับธรรมชาติ มีความเข้าใจและได้สั่งสมความรู้เกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ น้ำ จนกลายเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ที่เรียกตนเองว่า “ปกาเกอญอ” มีเอกลักษณ์การดำรงความเป็นเผ่าพันธุ์ได้เนื่องจากการปฏิบัติตามประเพณี วัฒนธรรมของตนเอง การดำรงชีวิตอยู่กับป่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง มีความสัมพันธ์กับดิน – น้ำ – ป่า มาอย่างยาวนาน มีภูมิปัญญาในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศน์ จากวิถีชีวิตที่มีความเรียบง่าย การปฏิบัติตามจารีตประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างสืบเนื่องต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่น จากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนาของภาครัฐเข้ามาสู่ชุมชนในปัจจุบัน ทำให้เกิดผลกระทบวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ที่จะต้องปรับตัวตามกระแสการพัฒนาที่ล้นหลามเข้ามาในชุมชน คนกะเหรี่ยงที่เคยมี

เอกลักษณ์วิถีการดำรงชีพที่โดดเด่น ในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมการณ์ ความเชื่อและวิถีคิดตามประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนกะเหรี่ยงมาโดยตลอดก็มีอันต้องผันแปรหรือค่อย ๆ สูญหายไปจากชุมชน อำเภอถ้ำก้นนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีความเข้มแข็งในเรื่องของความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูงอีกทั้งประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 95 เป็นกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) สะกอ โครงสร้างทางสังคมของชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นโครงสร้างที่เข้มแข็งทางด้านความสัมพันธ์ทางด้านเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางด้านประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ ซึ่งถือว่าเป็นโซ่ที่ยึดเหนี่ยวให้ชาวปกากะญอรวมตัวกันเป็นเอกภาพทางด้านความคิดและวิถีชีวิต

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเพื่อยกระดับความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นการเก็บรวบรวมความหลากหลายทางด้านคติความเชื่อและเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประชาชนดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางภูมิปัญญาชาติพันธุ์ให้เป็นภูมิปัญญาของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งการศึกษาของนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศต่อไป

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ ได้แก่ 1. ชุดความรู้ในด้านการจัดการวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งด้านวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ปกากะญอมีชุดความรู้ที่หลากหลายแต่ยังการรวบรวมเป็นชุดความรู้ 2. สื่อสร้างสรรค์ที่เกิดจากการรวบรวมเป็นสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ข้อมูลระบบออนไลน์ สื่อวิดีโอ ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3. นวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ โดยมีการลักษณะดังนี้ คือ 1. การสร้างศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) อำเภอถ้ำก้นนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ อำเภอละ 200 คน จนนำไปสู่การสร้างศูนย์การเรียนรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) คณะนักวิจัยมีประสบการณ์การทำงานบริการวิชาการ โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ มีศูนย์พระบัตินิตยพัฒน์ราชวรบนพื้นสูงและทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายพระธรรมจาริกภาคเหนือ ในภาคเหนือตอนบนและตอนล่างเป็นเวลามากกว่า 10 ปี และการวิจัยในพื้นที่เป็นระยะเวลา 10 ปี การวิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานในพื้นที่ทั้งภาคการศึกษา ภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐ

ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุดโครงการวิจัยนี้ จะเกิดประโยชน์เชิงวิชาการต่อนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา ตลอดจนชุมชนที่ได้รับการพัฒนาเกิดการวางแผนพื้นดินถิ่นอาศัย พัฒนต่อยอดสู่ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกิดการพัฒนาสู่เศรษฐกิจฐานราก โครงการวิจัยนี้สอดคล้องกับตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR) ของยุทธศาสตร์หน่วยงาน คือ เกิดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรม โดยตัวชี้วัดเป้าหมาย คือ ชุมชนมีการนำวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเศรษฐกิจชุมชน 40 ชุมชน ตลอดจนสอดคล้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR) คือ จำนวนชุมชนอัจฉริยะ (Smart Community) ชุมชนนวัตกรรม มีความสามารถในการพัฒนา พึ่งตนเองและจัดการตนเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site)ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 คำถามวิจัย

1.3.1 สร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างไร

1.3.2 ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างไร

1.3.3 ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่” ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพื้นที่เป้าหมายคือ อำเภอภักดีชุมพล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน โดยศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยศึกษาจากคัมภีร์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานวิจัยที่มีผู้รู้ได้ศึกษาไว้ เพื่อรวบรวมและนำมาเสนอแนะ

2) พัฒนาชุดความรู้ในด้านการจัดกิจกรรมวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งด้านวิถีของชาติพันธุ์ปกากะญอมีชุดความรู้ที่หลากหลาย เพื่อรวบรวมเป็นชุดความรู้ จินนาไปสู่ การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ที่เกิดจากการรวบรวมเป็นสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ข้อมูลระบบออนไลน์ สื่อวิดีโอ ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3) พัฒนาจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ โดยมีการลักษณะดังนี้ คือ 1. การสร้างศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) อำเภอภักดีชุมพล ในจังหวัดเชียงใหม่

1.4.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรบุคลากรผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำชุมชน วัฒนธรรมอำเภอ กลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ บุคคลทั่วไป

1.4.3 ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอภักดีชุมพล

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาโครงการ 1 ปี เริ่มต้นทำการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2566 จนถึงวันที่สิ้นสุด วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2567

1.5 นิยามศัพท์ในการวิจัย

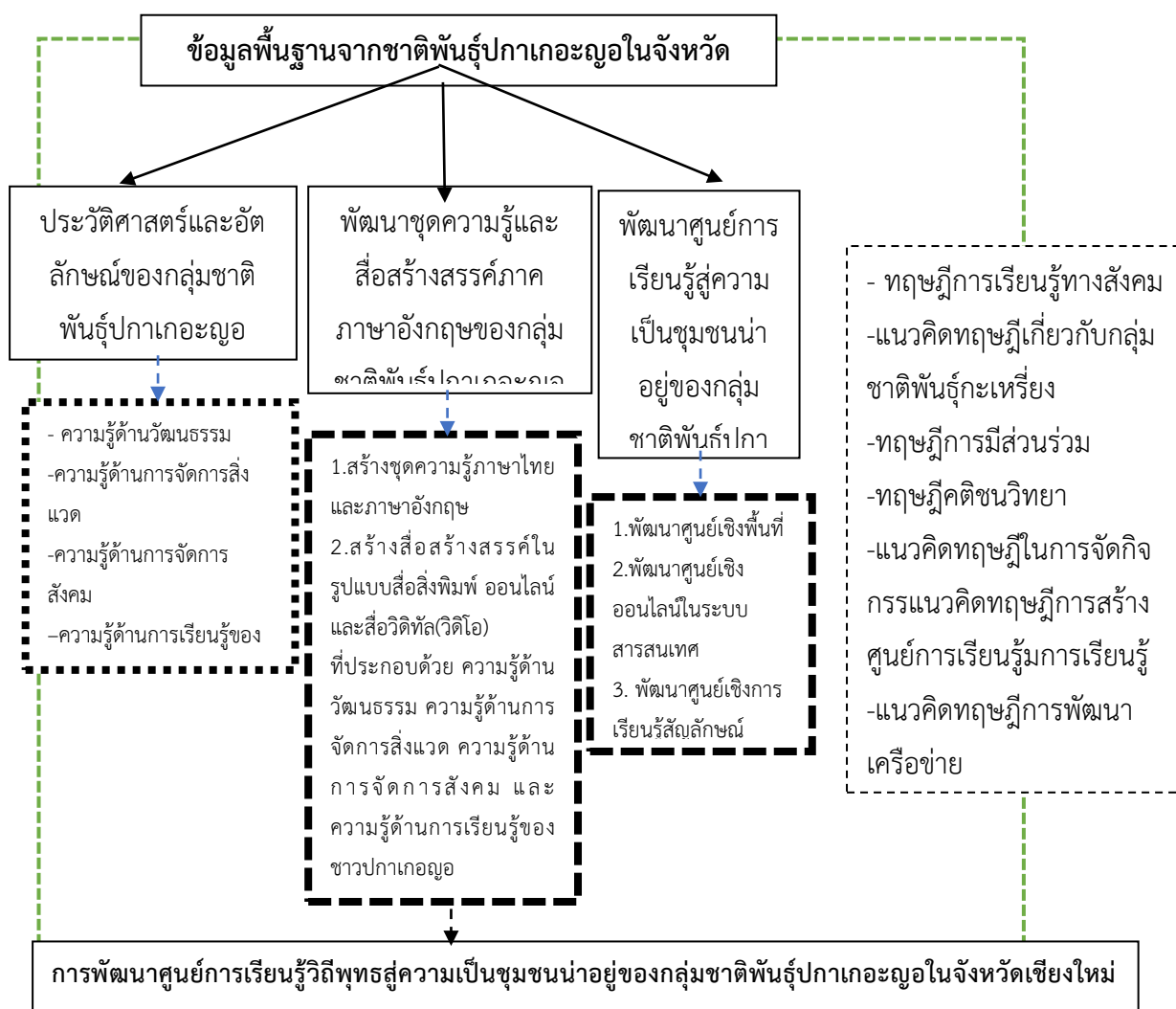
การศึกษาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง ประวัติศาสตร์ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง การสร้างชุดสื่อสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อความเป็นชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site)

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ชุดโครงการวิจัย “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่” เพื่อพัฒนาองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ ได้แก่ 1. ชุดความรู้ในการจัดการวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งด้านวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ปกาเกอญอมีชุดความรู้ที่หลากหลายแต่ยังการรวบรวมเป็นชุดความรู้ 2.สื่อสร้างสรรค์ที่เกิดจากการรวบรวมเป็นสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ข้อมูลระบบออนไลน์ สื่อวิดีโอ ทั้งภาคภาษาไทยและและภาษาอังกฤษ 3. นวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ โดยมีการลักษณะดังนี้ คือ 1. การพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ตามกรอบแนวคิดของแผนงานชุดโครงการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

1.7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการวิจัยนี้ มีประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สาขาสังคมสงเคราะห์ สาขาพุทธศาสนาและสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้พัฒนาองค์ความรู้จากการศึกษาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อต่อยอดให้นักศึกษาและคณาจารย์ได้สร้างสรรค์ผลงานของตนเองในพื้นที่สาธารณะและบูรณาการเรียนรู้กับศาสตร์สาขาวิชา

2. วัดและคณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่ใกล้เคียง ได้มีการฟื้นฟูองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอร่วมสมัยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

3. เครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ในหลายๆ ชาติพันธุ์ ได้แก่ ชนพื้นเมือง, อาข่า, ลีซู, ม้ง, ลาหู่, ไตหย่า, ไทยยวน, ไทใหญ่, ไทลื้อ, ลัวะ, อัวเมียน, ดาราอั้ง (ปล่อง), และกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) เป็นต้น ได้มีการพัฒนาพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้และการนำองค์ความรู้ลงสู่ชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน

4. กระทรวงวัฒนธรรม ได้แนวทาง แผนงาน นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองนำอยู่ เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ในมิติต่างๆ และการขับเคลื่อนเมืองนำอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่



บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับชุดโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ คณะวิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี มาประยุกต์ใช้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคติชนวิทยา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
5. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้
7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง
8. แนวคิดการท่องเที่ยว

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคติชนวิทยา

2.2.1 ที่มาของแนวคิด

การศึกษาคติชนวิทยาเริ่มขึ้นตั้งแต่มนุษย์เริ่มสนใจในวัฒนธรรมรอบๆ ตัวต่าง ๆ กันไป เช่น ความเชื่อ โศกกลาง และไสยศาสตร์ การละเล่นสิ่งที่ทำในยามว่าง เทพนิยาย เพลง นิทาน เรื่องเหล่านี้ได้รับการยกย่องด้วยปากจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากพ่อถึงลูก กินเวลาหลายวา คนแนวความคิดในการศึกษาคติชนวิทยาตอนต้นๆ มักเป็นการนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมที่ถูกสืบทอดแล้ว วัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในสมัยที่มนุษย์ยังมีความเชื่อเรื่องลัทธิ ผีสงฆ์เทวดา นักคติชนวิทยา ในสมัยแรกมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องราวอดีตในหลายๆ อย่าง เช่น เรื่องราวในอดีตสื่อถึง ความเจริญขมขื่น วัฒนธรรมโบราณ เจริญก่อนหน้าที่จะสลายตัว ทำให้นักคติชนวิทยาเกิดความประทับใจในความเก่าแก่โบราณ โดยมีความรู้สึกว่าสิ่งเก่า ๆ ในอดีตย่อมว่าในปัจจุบันย่อมเป็นยุคที่

ผ่านมานานในอดีต เขาจึงริเเกศตวรรษที่เขาศึกษารวบรวมนี้ว่า “ของโบราณของประชาชน” ด้วยเหตุนี้ การศึกษาคติชนวิทยา ในศตวรรษที่ 18-19 จึง ถือว่าคติชนวิทยาเป็นเรื่องในอดีตที่ถูกหลงลืมไป^๑

ต่อมานักคติชนวิทยา ได้ขยายขอบข่ายความสนใจไปยังเพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ภาษิต คำพังเพย ซึ่งการศึกษานี้แทน เพลง สุภาษิต ปริศนาคำทาย ได้นำไปสู่การศึกษา ศิลปวัฒนธรรมในส่วนอื่นๆ ของวัฒนธรรมชาวบ้าน การศึกษาคติชนในระยะแรกจึงเป็นการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมของชาวบ้านในหมู่บ้านหรือในสังคมประเพณี

2.1.2 ความหมาย

คติ หมายถึง แนวทาง วิธีทาง (เช่นคำว่า คติโลก คติธรรม)

ชน หมายถึง คนในกลุ่มหนึ่ง หรือในชาติหนึ่ง

วิทยา หมายถึง ความรู้

จากรูปศัพท์ดังกล่าว คติชนวิทยา จึงหมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

คำว่า คติชน คือ ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่คติชนวิทยาสนใจนำมาศึกษา ส่วนคำว่า คติ ชน วิทยา นั้น ดร.กิ่งแก้ว อรรถากร ให้คำจำกัดความว่า^๒

คำว่า คติชนวิทยา คือ วิชาซึ่งว่าด้วยการศึกษาคติชนหรือผลผลิตทางวัฒนธรรมของ กลุ่มชน และผลผลิตทางวัฒนธรรมนี้เป็นมรดกที่รับทอดกันมาทั้งภายในชนกลุ่มเดียวกัน และที่ แพร่กระจายไปสู่ชนต่างกลุ่มด้วย^๓

“คติชนวิทยา คติชนหรือผลผลิตทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน และผลผลิตนี้จะเป็น มรดกที่ ได้มีการสืบทอดต่อกันมา ทั้งภายในกลุ่มชนเดียวกันและแพร่กระจายไปสู่ชนต่างกลุ่ม โดยได้ ให้ เหตุผลของการใช้คำว่า คติชนวิทยา แทน คติชาวบ้านว่า คำว่า ชาวบ้าน อาจจะสร้างความเข้าใจ ผิด ได้ว่าเกี่ยวข้องเฉพาะชาวชนบทหรือบางระดับเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว Folklore จะ เกี่ยวข้อง กับทุกคนทุกสถานภาพที่มีลักษณะร่วมกันอย่างน้อยหนึ่งลักษณะ คติชาวบ้านจึงเป็นข้อมูล เพียงส่วน หนึ่งที่นักคติชนวิทยาสนใจที่จะศึกษา และในคำว่า คติชนวิทยา จะมีความหมายที่กว้างกว่า คติ ชาวบ้านด้วยตามศัพท์ Folklore จะเป็นเรื่องที่ว่าด้วยวิถีชีวิตตามชนบประเพณีของกลุ่มชน^๔

^๑ ธนะรัชต์ อนุกุล, กลองสะบัดชัยในสังคมและวัฒนธรรมชาวเชียงใหม่, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543), หน้า 14.

^๒ กิ่งแก้ว อรรถากร, คติชนวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานันทนาการกรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์ครู สภา, 2520), หน้า 2.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2

มัลลิกา คณานุรักษ์^๕ ได้ให้ความหมายของ คติชนวิทยา ไว้ว่า คติชนวิทยาเป็น ความรู้ ที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้นปรากฏ ให้เห็นเด่นชัด ผู้ศึกษาด้านคติชนวิทยาจึงมุ่งความสนใจไปที่กลุ่มคนพื้นบ้านที่ความเจริญทางเทคโนโลยียังเข้าไม่ถึงในหมู่บ้าน คนพื้นบ้านจะมีลักษณะเด่นตรงที่มีการดำเนินชีวิตที่คล้ายๆ กัน แตกต่างจากคนในเมืองที่มีอาชีพต่างกัน ในขณะที่คนในเมืองจะอยู่แบบตัวใคร ตัวมัน

สำหรับการศึกษาคติชนวิทยาในประเทศไทย มักเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะทางเท่านั้น เช่น การรวบรวมข้อมูลนิทานพื้นบ้าน สุภาษิต ปริศนาคำทาย เป็นต้น แต่ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย จนกระทั่งในช่วงปี 2515 - 2525 สถาบันการศึกษาส่วนภูมิภาคได้เริ่มสนใจที่จะเก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่นด้วยเกรงว่ามรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะสูญหายไป อีกทั้งในช่วงปี 2520 เกิดกระแสนิยมศึกษาวรรณคดีท้องถิ่น สืบเนื่องจากรวรรณคดีท้องถิ่นมีความหมายเกี่ยวข้องกับนิทานท้องถิ่นอยู่มาก จึงทำให้มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวรรณคดีท้องถิ่นกับนิทานท้องถิ่น

^๕ มัลลิกา คณานุรักษ์, คติชนวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2550, หน้า1

ด้วยเหตุนี้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคติชนวิทยาจึงได้ขยายออกไปสู่นักวิชาการต่างๆ จนทำให้มีการศึกษาอย่างจริงจัง และเกิดเป็นสาขาวิชาคติชนวิทยาในสถาบันการศึกษา

สรุปได้ว่า วิชาคติชนวิทยา เป็นวิชาที่ศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ ตลอดจนผลิตหรือการสร้างสรรค์ต่าง ๆ จากอดีตมาจนปัจจุบันของมนุษย์ ในสังคมหนึ่งๆ

2.1.3 หลักการสำคัญ

คติชนวิทยา เป็นวิชาที่เกี่ยวกับวิถีทางในการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนการละเล่น เพลงพื้นบ้านต่าง ๆ จึงควรแก่การศึกษาค้นคว้าด้วยความสำคัญ หลายประการ ดังนี้

- 1) คติชนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าใจสภาพชีวิตมนุษย์ได้เป็นอย่างดี
- 2) คติชนเป็นเครื่องมือที่ให้ความบันเทิงแก่มนุษย์ทุกวัย ด้วยคติชนบางประเภทให้อารมณ์สนุกสนานเพลิดเพลิน
- 3) คติชนจะให้ความรู้และอบรมสั่งสอน
- 4) คติชนจะใช้สติปัญญา ส่งเสริมให้คนใช้ความคิดใช้ปัญญา
- 5) คติชนเป็นรากฐานของศาสตร์ต่าง ๆ เนื้อหากว้าง
- 6) คติชนเป็นแหล่งรวมความสามัคคี เพราะวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่น จะเป็นลักษณะการร่วมแรงร่วมใจ
- 7) คติชนช่วยให้อารมณ์เกิดก และความคับข้องใจคลี่คลายลง
- 8) คติชนช่วยควบคุมสังคม อีกทั้งให้กำลังแก่บุคคลที่ประพฤติตนตามแบบอย่างที่ดี

สังคม กำหนด เช่น สุภาชิต คาพังเพย คำคม

9) คติชนก่อให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้เห็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น

10) คติชนเป็นมรดกหรือสมบัติของชาติ เพราะมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง

2.1.4 ประเภท/องค์ประกอบ

⁶ ศิราพร ฐิตะฐาน ณ กลาง, ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น การศึกษาคติชนในบริบท ทางสังคมไทย, หน้า 9.

ประเภทของข้อมูลทางคติชนวิทยา

ข้อมูลประเภทมุขปาฐะ (Verbal) ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้ถ้อยคำเป็นสื่อในการสืบทอดโดยวิธีการบอกเล่า ซึ่งแบ่งแยกย่อยต่อไปได้อีก ดังนี้

1. คำกล่าว (Folklore) ซึ่งมีหลายประเภท เช่น สำนวน คำพังเพย ภาษิต และสุภาษิต ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2540 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้⁷

สำนวน น. ถ้อยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้ สำนวนโวหารดี, คดี เช่น ปิดสำนวน: ถ้อยคำที่ไม่ถูกไวยากรณ์ แต่รับใช้เป็นภาษาที่ถูกต้อง การแสดงถ้อยคำออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่งๆ หรือหนังสือแบบหนึ่งๆ ลักษณะนาม การใช้เรียกข้อความรายหนึ่งๆ เช่น ข้อความสำนวนหนึ่ง บทความ 2 สำนวน ในคติชนวิทยาจะใช้สำนวนในความหมายว่าถ้อยคำที่เรียบเรียงไม่ถูกไวยากรณ์ แต่รับใช้เป็นภาษาที่ถูกต้อง เป็นการแสดงถ้อยคำออกมาเป็นข้อความพิเศษของภาษาไทย เช่น ก้ามใหญ่ แก้วเม็ด เฒ่าหัวงู

คำพังเพย⁸ น. ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้วโดยกล่าวเป็น กลางๆ เพื่อให้ตีความเข้ากับเรื่อง หลวงวิจิตรวาทการได้อธิบายเพิ่มเติมว่า คำพังเพยคล้ายสุภาษิต เพราะมีลักษณะติชม หรือแสดงความคิดเห็นด้วย และทองสืบ ศุภะมาร์ค⁹ ให้ความเห็นว่า คำ พังเพยเป็นถ้อยคำที่แสดงความจริง ไม่ได้สอนโดยตรง อาจเป็นคำพังเพยแท้ เป็นสำนวน หรือเป็นคำ ขวัญก็ได้ เช่น ตัวอย่าง คำพังเพยแท้ ได้แก่ พุดไปสองโพธิ์ นิ่งเสียตำลึงทอง ตัวอย่างคำพังเพยคำ ขวัญ ได้แก่ กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดีจึงทำดี จึงทำดี ชาติเสือต้องไวลาย ชาติชายต้องไวชื่อ ตัวอย่าง คำพังเพย สำนวน (จะมีลักษณะพูดถึงสภาพการณ์ต่างๆ ที่สะท้อนภาพสังคม) ได้แก่ เป็นหญ้าแพรก ต้องแหกไปก่อน

ภาษิต⁹ น. ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายเป็น คติ (ส.) ในทางคติชนวิทยา ต้องการในความหมายที่เป็นคำกล่าวที่เป็นคติชนฟัง จะดีหรือไม่ยังไม่แน่ เช่น น้ำขึ้นให้รีบตัก

สุภาษิต¹⁰ (2542 : 1206) น. ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านาน แล้ว มีความหมายเป็นคติสอนใจ เช่น รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ (ส; ป. สุภาษิต = ถ้อยคำที่กล่าวดี แล้ว) ในทาง คติชนวิทยา ต้องการความหมายในลักษณะเป็นข้อความที่เน้นคำสอน เป็นความจริงที่ พิสูจน์

⁷ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์, 2542), หน้า 1187.

⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, หน้า 779.

⁹ อ่างแล้ว, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, หน้า 823.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1206.

ได้ เชื่อถือได้ เป็นข้อความที่สั้นๆ แต่กินความลึกซึ้ง เช่น แพ้เป็นพระ ชนเป็นมาร น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น

2. นิทาน เป็นคำมาจากภาษาบาลี หมายถึง คำเล่าเรื่อง แต่นิทานในความหมายทาง คติชนวิทยายังมีลักษณะเฉพาะอีก ดังนี้

นิทานพื้นบ้านหรือนิทานพื้นเมือง ตามแนวคิดชนวิทยาจะหมายถึงต้องเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ (Verbal) ปัจจุบันนิทานได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมีผู้แบ่งประเภทของนิทานไว้อย่างต่าง ๆ กัน เช่น กุหลาบ มัลลิกะมาส แบ่งเป็น 5 ประเภท ใหญ่ๆ ดังนี้

2.1 เทพนิยาย (Fairy Tale)

2.2 นิทานท้องถิ่น (Legend) ได้แบ่งย่อยอีก ดังนี้

2.2.1 นิทานอธิบาย

2.2.2 ความเชื่อ

2.2.3 เกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้

2.2.4 วีรบุรุษ

2.2.5 คติสอนใจ

2.2.6 นักบวช

2.3 นิทานตำนาน (Myth)

2.4 นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) ได้แบ่งย่อยอีก ดังนี้

2.4.1 สัตว์สอนคติธรรม

2.4.2 เรื่องสัตว์ที่เล่าไม่รู้จบ

2.5 นิทานตลก (Jest Tale)

3. บทเพลง (Folksong) กิ่งแก้ว อรรถากร บอกว่า เพลง (Song) ต้องมีเสียงผู้ร้อง (Voice) ประกอบเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีดนตรีหรือไม่ก็ตาม

ส่วนในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของเพลงว่า หมายถึง สำเนียงขับร้อง ทำนองดนตรี กระบวนวิธีรำดาบทวน เป็นต้น ชื่อการร้องก็ต่างกัน มีชื่อต่างๆ เช่น เพลงปรบไก่ เพลงฉ่อย เป็นต้น กิ่งแก้ว อรรถากร แบ่งเพลงพื้นเมืองโดยเอาเพลงภาคกลางของ สุมาลย์ เรืองเดช¹¹ เป็นเกณฑ์ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 เพลงสำหรับเด็ก เพลงเด็ก

¹¹ สุมาลย์ เรืองเดช, เพลงพื้นเมืองจากพนมพน, กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู, 2518), หน้า 28.

3.2 เพลงประกอบการเล่นพื้นเมือง

3.3 เพลงประกอบพิธี

4. ปริศนาคำทาย (Riddle) ประวัติการเล่นปริศนาคำทาย ไม่มีใครรู้ว่าชาติใดที่คิดผูกปริศนามาทายก่อน รู้แต่ว่ามีมานานแล้วและมีเล่นกันทุกชาติ ทุกสังคม สันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากนิสัยที่ชอบถามซอกแซกของคน จึงได้ผูกปริศนาจากสิ่งๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันเอามาทายเล่นกัน ในวรรณกรรมของไทยปรากฏการทายปริศนาจากเรื่องพระมโหสถ พระวิรุทธบัณฑิต สรรพ สิทธิคำฉันท์ ศรีธนญชัย ตำนานวันสงกรานต์ และนิทานมุขปาฐะ เรื่องนกกระจาบ เป็นวรรณกรรม ชาวบ้าน จังหวัดชลบุรี

5. ความเชื่อ (Folk - Belief) คนไทยมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณเป็นส่วนใหญ่ ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและแนวปฏิบัติของคนในสังคม เป็นการปลูกฝังสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน โดยผู้ปลูกฝังยังคงประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อนั้นๆ อยู่ให้เห็นเป็นต้นแบบและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้นๆ

6. ภาษาถิ่น (Dialect) คือ ภาษาที่แตกแยกย่อยออกมาจากภาษามาตรฐานของภาคกลาง (Standard Dialect) ตามท้องถิ่นที่อยู่ตามสภาพภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกันได้ก็รับเอาอิทธิพลของภาษาของชาตินั้นมาปะปน ทำให้วงศัพท์และสำเนียงแตกต่างจากภาษามาตรฐานภาคกลางในประเทศไทย เช่น ภาคเหนือจะมีภาษาพม่า มอญ ชาวเขา ไทใหญ่ เข้ามาปน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) จะมีภาษาญวน ลาว ฝรั่งเศส และเขมร เข้ามาปน ภาคใต้จะมีภาษามลายู ขวา เข้ามาปน บางครั้งยังมีภาษาต่างประเทศอื่นๆ เข้ามาปนตามกาลสมัยด้วย เช่น ภาษาทมิฬ อาหรับ อียิปต์ และคำที่เข้ามาพร้อมๆ กับศาสนา ข้อสังเกต เมื่อลองเทียบคำภาษาถิ่นทุกภาคของไทย มีหลายคำที่ตรงกัน ความหมายอย่างเดียวกัน และหลายคำที่ออกเสียงต่างกัน

ข้อมูลประเภทมุขปาฐะ (Non - Verbal) ได้แก่ ข้อมูลที่ไม่ใช้ถ้อยคำเป็นสื่อในการสืบทอด แต่กลับใช้วิธีเลียนแบบการปฏิบัติและการสังเกตเป็นสื่อในการสืบทอด ได้แก่

1. สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน (Folk Architecture) สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน คือ ศิลปะ การก่อสร้างของชาวบ้าน ซึ่งสร้างขึ้นตามอิทธิพลทางด้านภูมิศาสตร์ อิทธิพลด้านฤดูกาล อิทธิพลด้านสังคม และอิทธิพลด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ สถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา เช่น วัด วิหาร โบสถ์ พระสถูปเจดีย์ พระปรางค์ เรือนไทยภาคต่างๆ

2. ศิลปกรรมพื้นบ้านหรือศิลปะชาวบ้าน (Folk Art) คือ การประดิษฐ์ทำสิ่งของต่างๆ ให้สวยงาม อาจเป็นลวดลายหรือรูปทรงที่ปรากฏในวัตถุที่ชาวบ้านประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น เช่น การทำ หวี เรือเป็นรูปต่างๆ หรือการเขียนภาพตามหัวเรือ “กอลและ” ของคนไทยมุสลิมภาคใต้ เป็นต้น โดย

ศิลปะเหล่านั้นจะมีลักษณะเฉพาะของแต่ละถิ่นตามสภาพแวดล้อมที่ชาวบ้านผู้สร้างศิลปะนั้นๆ อาศัยอยู่

3. หัตถกรรมพื้นบ้าน (Folk Craft) คือ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นฝีมือของชาวบ้านที่เป็นไป ตามรูปแบบประเพณีที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น โดยอาศัยวัสดุของท้องถิ่นเพื่อให้คนทั่วไปใช้ เช่น การ สาน ตะกร้า การสานกระบุง การสานออบ การทอผ้า การทำเครื่องดนตรี การทำเครื่องมือเครื่องใช้ใน การ ประกอบอาชีพ การทำของเล่นสำหรับเด็ก การทอเสื่อ ซึ่งถ้าของประดิษฐ์นั้นมีประโยชน์ใช้สอย มากกว่าความสวยงามก็เป็นแค่หัตถกรรมพื้นบ้าน แต่ถ้ามีความสวยงาม มีการประดับประดา ยลวดลายในหัตถกรรมนั้นๆ ทำให้เกิดความประทับใจทางสุนทรียภาพมากกว่าประโยชน์ใช้สอยก็เป็น ศิลปะ อาจเรียกใหม่ว่า ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน

4. เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน (Folk Costume) คือ รูปแบบและสีสันการแต่งกายของ ชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น ที่มีลักษณะรูปแบบเฉพาะของตนเอง ซึ่งอาจเป็นรูปแบบของเสื้อผ้าหรือสิ่ง ประดับอย่างอื่นๆ เช่น การแต่งกายของชาวเล การแต่งกายของคนไทยมุสลิมภาคใต้ การแต่งกายของ ชาวอีสานหรือการแต่งกายของชาวเหนือ จะมีลักษณะแตกต่างทำให้รู้ว่าเป็นคนถิ่นใด โดยดูได้จาก เครื่องแต่งกายพื้นบ้านนั่นเอง

5. โภชนาการพื้นบ้าน (Folk Cookery) คือ อาหารพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นที่มี เครื่องปรุง รสชาติ กลิ่น และสีสันของอาหารไม่เหมือนกันตามสภาพแวดล้อมที่ชาวบ้านอาศัยอยู่ในถิ่น ต่างๆ

ข้อมูลประเพณีผสม (Mix) ได้แก่ ข้อมูลที่ผสมผสานระหว่างการใช้ถ้อยคำและการ เลียนแบบปฏิบัติเป็นสื่อในการสืบทอด ได้แก่ การเล่นพื้นบ้าน การละเล่นของเด็ก ประเพณี และ พิธีกรรมของชาวบ้าน ดังนี้

1. การเล่นพื้นบ้าน หรือบางครั้งก็เรียกว่า การเล่นพื้นเมือง จุดประสงค์ใหญ่ของการ เล่น แบบนี้ ต้องการความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด หลังจากเสร็จงานที่เป็น ภารกิจประจำวัน โดยมากจะเล่นในโอกาสเทศกาลต่างๆ ของท้องถิ่น

2. การละเล่น มีทั้งการละเล่นของเด็กและการละเล่นของผู้ใหญ่

3. ประเพณีและพิธีกรรมของชาวบ้าน ประเพณี (Tradition) เป็นแบบแผนของ พฤติกรรมที่กลุ่มคนในสังคมประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน และสิ่งที่ชาวบ้านประพฤติ ปฏิบัตินั้นส่วนใหญ่มาจากความเชื่อ โดยนำความเชื่อนั้นมาปฏิบัติในรูปของพิธีกรรมบางอย่าง ด้วย เหตุนี้ประเพณีหลายอย่างจึงมักเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม นักมานุษยวิทยาบางคนบอกว่า การประกอบ พิธีกรรมคือการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของคนรุ่นก่อนให้แก่คนรุ่นต่อมา

2.2.5 กระบวนการ/วิธีการ การศึกษากระบวนการถ่ายทอดของคติชนวิทยาจะต้องเป็น การศึกษาเรื่องราวที่ ถ่ายทอด ทางมุขปาฐะโดยตรง ทั้งนี้อาจจะเป็นการถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยัง อีกบุคคลหนึ่ง หรือ จาก วัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง หรือจากคนหนึ่งไปยังคนอีกคนหนึ่ง ซึ่งข้อดีของการ ศึกษาด้วยวิธีนี้คือ ความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้เพราะการถ่ายทอดอาจจะใช้ระยะเวลาที่ ยาวนานจึงเชื่อ ไม่ได้ว่าข้อมูลนั้นจะถูกต้องทั้งหมดด้วยผู้รับการถ่ายทอดอาจจะดัดแปลงในสิ่งที่ตน ได้รับการ ถ่ายทอด มา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช : 1102) ซึ่งนักคติชนวิทยาเองก็เห็นว่าใน กระบวนการ ถ่ายทอดทางคติชนวิทยาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และการเปลี่ยนแปลงนั้นมักจะ มีลักษณะที่ สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น นิทานพื้นบ้าน มักจะมีโครงเรื่องที่คล้ายๆกัน แต่ รายละเอียดในเนื้อหาอาจจะมีส่วนที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง เช่น นิทานเรื่องซินเดอเรลลา มีต้น กำเนิด มาจากนิทานอียิปต์ เมื่อได้มีการแพร่กระจายไปสู่วัฒนธรรมอื่นๆ ก็จะมีรายละเอียดที่เพิ่มเติม เข้ามา หรือขาดหายไปบางส่วน¹² จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการ ถ่ายทอดทางคติชนที่เป็นการเก็บ รวบรวมข้อมูลทางมุขปาฐะอาจทำให้ความน่าเชื่อถือและความ ถูกต้องของข้อมูลลดน้อยลง เพราะ ผู้รับการถ่ายทอดอาจจะดัดแปลงแก้ไขข้อมูลได้ ด้วยเหตุนี้เองจึง ทำให้วัฒนธรรมบางวัฒนธรรมเลือก บุคคลขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลและรับการถ่ายทอด ข้อมูลโดยตรง

ดังนั้น การศึกษากระบวนการถ่ายทอดและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระบวนการ ถ่ายทอดจึงเป็น การศึกษาที่สำคัญอีกแนวทางหนึ่ง แม้ว่าจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้างก็ตามด้วยวิธีการ ถ่ายทอดทางมุข ปาฐะยังคงดำรงสืบต่อไป

2.1.6 การประยุกต์ใช้

การประชมุใช้คติชนวิทยาเป็นการศึกษาวิถีชีวิตของคนทุกระดับชั้นในสังคม ข้อมูล ทาง คติชนวิทยาจึงมีความหลากหลายมีทั้งข้อมูลมุขปาฐะ ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ภาษิต คำดำ คำอวยพร ข้อมูล ามุขปาฐะ ได้แก่ ศิลปะพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน และ ข้อมูล ผสม ได้แก่ การแสดงพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน และประเพณีพิธีกรรม เป็นต้น จากข้อมูล ดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าคติชนวิทยาเป็นการศึกษา ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต แต่ ทักษะใน ศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเมื่อหาก พิจารณาอย่างผิวเผินก็อาจจะทำให้ เห็นได้ว่าคติ ชนวิทยานั้นดูจะสวนทางกับทักษะในศตวรรษที่ 21 แต่เมื่อพิจารณาให้ลุ่มลึกจะพบว่า

¹² ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, มานุษยวิทยากับการศึกษาคตินาบ้าน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ 2525), หน้า 77-78.

ข้อมูลทางคดี ขนวิทยาเป็นกลุ่มข้อมูลที่กว้างซึ่งเอื้อให้การสอนคดีขนวิทยาได้เปรียบในด้านเนื้อหาที่ หลากหลายที่จะสามารถบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นกับศึกษาได้

การเก็บข้อมูลทางคดีขนวิทยา สิ่งที่จะต้องนึกถึงอย่างยิ่งก็คือการเก็บข้อมูลสนาม (field work) เนื่องจากการเก็บข้อมูลสนามเป็นการเก็บข้อมูลที่ทำให้นักคดีขนวิทยาได้ข้อมูลและ บริบทของ ข้อมูลโดยตรงซึ่งหากพิจารณาการเก็บข้อมูลสนามกับทักษะในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่ามี ความ เชื่อมโยงกันค่อนข้างมาก เช่น ก่อนจะมีการลงเก็บข้อมูลสนามผู้เก็บข้อมูลจำเป็นต้อง ใช้การ อ่านเพื่อ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของข้อมูลหรือพื้นที่ ต่างๆ ที่จะไปเก็บข้อมูล รวมทั้งต้องใช้การเขียนใน การคิด ประเด็นคำถามที่จะใช้ในการซักถาม ซึ่งควรเป็นข้อ คำถามที่เรียงลำดับความสัมพันธ์และมี ความ เชื่อมโยงกัน ผู้เก็บข้อมูลจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดคำนวณ เช่น คำนวณระยะเวลาใน การ เดินทาง คำนวณและ บริหารจัดการเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน การลงเก็บข้อมูล สนาม ย่อมมีสิ่งที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้ทุก ขณะเวลา เช่น ผู้ให้ข้อมูลหรือวิทยากรไม่อยู่ เส้นทาง การ เดินทาง มีปัญหาอุปสรรค ซึ่งทั้งหมดนี้ผู้เก็บข้อมูล จำเป็นต้องใช้การแก้ปัญหาสร้างสรรค์ในการเลือก แนวทาง ให้ปัญหาผ่านพ้นไปได้ด้วยดี¹³

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

2.2.1 ที่มาของแนวคิด

แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge management) ได้เริ่มต้นและเป็นที่นิยม อย่าง สูง ในช่วงปี ค.ศ. 1995-1996 หลังจากที Kujiro Nonaka และ Hirotaka Takeuchi ตีพิมพ์ หนังสือ ที่ชื่อว่า “The knowledge creating company” ออกมาเผยแพร่ ซึ่ง ทั้งสองท่านได้เสนอ แนวคิดที่ เน้นเรื่องการสร้างและกระจายความรู้ในองค์กร ระหว่างความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน/ ความรู้ โดยนัย (Tacit knowledge) กับความรู้ที่อยู่ในรูปแบบสื่อ/ เอกสาร/ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) โดยใช้โมเดล SECEI-knowledge conversion ในการอธิบาย ทำให้หนังสือ ดังกล่าว มี อิทธิพลอย่าง สูงต่อวงการธุรกิจตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมาผู้นำทางธุรกิจมากมายต่างตระหนัก ถึง ความสำคัญ ของการจัดการความรู้ อีกทั้งมีการตีพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับแนวคิดนี้ออกเป็นจำนวน มาก และได้รับความนิยมนต่อมา ได้แก่ “Intellectual capital” ของ Tom Stewart, “The new organization wealth” ของ Karl Erik Sveiby และ “The ken awakening” ของ Debra Amioton¹⁴

¹³ ชลธิชา หอมฟุ้ง และสมพร ร่วมสุข, การสอนคดีขนวิทยากับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของ ผู้เรียนและการเสริมสร้างความภูมิใจในภูมิปัญญาไทย,ฉบับภาษาไทย, *สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2559. หน้า 1551.

¹⁴ ปณิตา พันภัย. *การบริหารความรู้: แนวคิด กรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (คณะรัฐศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 21.

การศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้นวิธีการจัดการความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรมเพื่อมาประยุกต์ใช้กับการจัดการความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมต่อไป

การจัดการความรู้ หมายถึงการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้มีการสร้างรวบรวมจัดระบบเผยแพร่ ถ่ายโอนและเปลี่ยนความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ทันเวลาและทันเหตุการณ์ โดยใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยให้ การจัดการความรู้เกิดได้ง่ายและสะดวกขึ้นส่งผลให้การปฏิบัติงานของคนในองค์กรมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากแนวคิดการจัดการความรู้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นมารวบรวมและจัดเก็บความรู้ภายในชุมชนอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะนำมาใช้หรือถ่ายทอดกันทำให้เกิดการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งความรู้ดังกล่าวหากมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบก็จะสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดทั้งต่อ ผู้สืบทอดและชุมชน

2.2.2 ความหมาย

การศึกษาแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมในชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจ ความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรมและประเภทของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้ทราบถึงคุณค่า ของงานศิลปวัฒนธรรมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร วัฒนธรรมของตนเอง

ความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resource)¹⁵ ได้กล่าวถึงชื่อเรียกที่แตกต่างกันเช่นสมบัติทางวัฒนธรรม (Cultural property) ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (Cultural asset) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) และอธิบายความหมายของทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resource) เกิดขึ้นในอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1970 และได้สรุปความหมายว่า หมายถึง "ผลผลิตของวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีค่าหรือเป็นตัวแทนหรือสามารถสื่อถึงวัฒนธรรมต่างๆ ได้ดังนั้นทรัพยากรวัฒนธรรมจึงรวมถึงซากสิ่งของที่มนุษย์ทำขึ้นแหล่งโบราณคดี โบราณสถานศาสนสถานเสื้อผ้าอาภรณ์เอกสารทางประวัติศาสตร์จารึกภาษาศาสนาประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อภูมิปัญญาพื้นบ้านต่างๆ ฯลฯ

¹⁵ สว่าง เลิศฤทธิ์ อ่างใน ชนัญ วงษ์วิภาค และอมรชัย คหกิจโกศล, การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547), หน้า 2-3.

Fellden and Jokiteht¹⁶ ได้ให้ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมว่า มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีหลายประเภท มิได้เป็นเพียงโบราณสถาน, อาคาร, พื้นที่ประวัติศาสตร์และสวนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมดรวมทั้งระบบนิเวศ เป็นเครื่องหมายแสดงกิจกรรมและความสำเร็จของมนุษย์ในอดีต และเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ที่สำคัญของโลก

องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดว่า มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ประกอบด้วยสิ่งสร้างสรรค์ ของคนในอดีตที่เป็นรูปแบบที่จับต้องได้ เช่น ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง แต่รวมทั้งนามธรรม (Intangible) เช่น ภาษา ศิลธรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ ตลอดจนอาหารการกิน การแต่งกาย ศาสนา และความเชื่อ ฯลฯ

ในการประชุมสมัยสามัญของ องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ¹⁷ (UNESCO) ครั้งที่ 27 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน ปี 2515 ณ กรุงปารีส ที่ประชุม ได้มติอนุมัติว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลก ได้ให้คำจำกัดความใน เรื่องของมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และมรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage) ไว้ ดังนี้

1) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) หมายถึง

อนุสรณ์ (Monuments) คือ ผลงานทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างทางโบราณคดี ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์

กลุ่มอาคาร (Groups of building) เป็นกลุ่มของอาคารที่แยกกัน หรือต่อเนื่องกัน โดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม ความร่วมลักษณะ หรือที่ตั้งอันเหมาะสมในภูมิทัศน์

สถานที่ (Sites) คือผลงานของมนุษย์ หรือผลงานอันผสมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ เป็นสถานที่ซึ่งไม่มีอาคารอยู่เลย แต่เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ (Historical) สุนทรียภาพ (Aesthetic) ชาติพันธุ์วิทยา (Ethnological) หรือมานุษยวิทยา (Anthropological)

2) มรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage) หมายถึง ลักษณะทางธรรมชาติ อันประกอบด้วย ภูมิทัศน์ทางกายภาพ – ชีวภาพ มีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงสถานที่ทางธรรมชาติ หรือพื้นที่ที่ธรรมชาติกำหนดของเขตไว้นั้นๆ มีคุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์

¹⁶ Fellden and Jokilehto (1998), หน้า 11 อ้างใน วีรณ สีนทาท, “การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาคารเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนในพื้นที่ลุ่มคลอง กรณีศึกษา: คลองอ้อมนนท์และคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2546), หน้า 8.

¹⁷ Unesco, “Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage,” (Paris, 2515 อ้างใน วรรณ สยเชื้อ, “แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองสงขลา”, รายงานวิจัย, (ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 53.

(Science) การอนุรักษ์ (Conservation) หรือความงามแห่งธรรมชาติ (Natural Beauty)

โดยสรุปมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใช้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตและวัฒนธรรม ที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้นย่อมมาจากความคิดและสร้างสรรค์อันเกิดจากประสบการณ์และปัญญา ความรู้ในด้านสังคมศาสตร์วัฒนธรรมจะมีความหมายกว้างขวางมากกล่าวคือวัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิต (Way of life) ของมนุษย์ในสังคมและแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกอย่างรวมทั้ง บรรดาผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นตลอดจนความคิดความเชื่อค่านิยมและความรู้ต่างๆ เป็นต้น

2.2.3 หลักการสำคัญ

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมหรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Cultural management (CRM) มีผู้เชี่ยวชาญให้ความหมายไว้ดังนี้

เลวินสัน และ อัมเบอร์ (Levinson and Amber)¹⁸ “การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมหมายถึงการวางแผนงานและการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ดูแลรักษาหรือการจัดการข้อมูลสถานที่พื้นที่และการตรวจสอบเรื่องราวในอดีตของชาติหรือของกลุ่มชนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ หรือสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลก”

ธนิช เลิศชาญฤทธิ์¹⁹ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมประกอบด้วย 2 คำหลัก คือ คำว่า “การจัดการ” (Management) หมายถึง การกระทำหรือศาสตร์และศิลป์และการดำเนินการธรรมา อย่างหนึ่งอย่างใดและคำว่า “ทรัพยากร” หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วและมีศักยภาพที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ฉะนั้นการจัดการทรัพยากร (ไม่ว่าทรัพยากรวัฒนธรรมหรือแม้แต่ทรัพยากรธรรมชาติ) ก็คือศาสตร์และศิลป์แห่งการดำเนินการเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์”

กล่าวสรุปได้ว่า การจัดการวัฒนธรรมคือกระบวนการเพื่อนำไปสู่การพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมในด้านการศึกษาอนุรักษ์และส่งเสริมให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural resource) และทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural resource) ยังคงได้ใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างเหมาะสมทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่

¹⁸ Levinson and Amber, 1996, อ้างใน ปรีดา พูลสิน, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2554), หน้า 89

¹⁹ ธนิช เลิศชาญฤทธิ์, การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551), หน้า 31.

เกี่ยวข้องจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการงานศิลปวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

2.2.4 ประเภท/องค์ประกอบ

ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรวัฒนธรรมหลักๆ ทั้งชนิดที่เป็นมรดก และทรัพยากรวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ สร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นใหม่สามารถพบเห็นและศึกษาในปัจจุบัน 3 กลุ่ม ได้แก่²⁰

1. ทรัพยากรทางโบราณคดี (Archaeological resources)
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Homegrown knowledge หรือ Indigenous wisdom)
3. ทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก (Expressive cultural resources) ได้แก่ ศิลปะ (Art) วรรณกรรม (Writing) ดนตรี (Music) การละเล่น (Play & entertainment) การแสดง (Performances) ประมวลปราชญ์ (Myths) นิทาน (Tales) ขนบธรรมเนียม (Customs) ประเพณี (Tradition) ความเชื่อ (Beliefs) พิธีกรรมตามความเชื่อ (Rites) ฯลฯ

มรดกทางวัฒนธรรมคือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะที่เป็น เครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมืองซึ่งสมควรที่จะช่วยกันดูแลรักษาไว้ ให้เป็นมรดกของคนในชาติเพื่อนำมาใช้ประโยชน์และให้คนในโลกได้ชื่นชม ดังนั้นคุณค่าของมรดก ทางวัฒนธรรมจึงไม่ได้อยู่ที่ลักษณะทางกายภาพเท่านั้นแต่อยู่ที่ความรู้ที่เกี่ยวกับมรดกทาง วัฒนธรรมนั้นด้วยโดยเฉพาะความสัมพันธ์กับชุมชนในแง่ของจิตใจและจิตวิญญาณซึ่งอาจสรุป ลักษณะสำคัญของสิ่งซึ่งสมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิชาการหรือศิลปะ
2. แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการของวิถีชีวิตของกลุ่มชนและสังคมที่ได้มีการสืบทอดกันมา
3. มีรูปแบบดั้งเดิมสามารถสืบค้นถึงที่มาในอดีตได้
4. มีลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่น
5. หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้จะสูญหายไปในที่สุด

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมนั้นองค์การยูเนสโก ได้ แบ่งมรดกทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural heritage) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพโดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้และที่เป็นวัตถุ

²⁰ สายันต์ ไพรัชญจักร์, การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 3 , (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารพิมพ์, 2550), หน้า 3-6.

เคลื่อนที่ไม่ได้เช่นโบราณสถานโบราณวัตถุอนุสาวรีย์เครื่องแต่งกายภาพจิตรกรรมประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น

2. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural heritage) องค์การยูเนสโก ได้อธิบายความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ว่าหมายถึงความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือแนวปฏิบัติทุกรูปแบบทั้งที่เป็นสากลและของท้องถิ่นซึ่งถูกสร้างขึ้นและ ถูกถ่ายทอด จากรุ่นสู่รุ่นไม่ว่าด้วยวาจาหรือวิธีการอื่นใดผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่งมีการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลง ได้ โดยกระบวนการสั่งสมความรู้และประยุกต์ใช้นอกจากนี้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครอง มรดก ทาง วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ไ้ยังมีการกำหนดคุ้มครองสิ่งซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมเช่นมุขปาฐะ การ แสดงออกภาษาศิลปะการแสดงแนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรมงานเทศกาลความรู้และการ ปฏิบัติ ต่างๆเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลฝีมือช่างประเพณีมรดกทางวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ไ้ยังเป็นสิ่งที่ ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นและถูกสร้างใหม่อยู่เรื่อย ๆ โดยชุมชนเพื่อ ตอบสนองกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ช่วยให้ชุมชนมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง โดยความต่อเนื่องถือเป็น ลักษณะสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ไ้

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม

กระบวนการจัดการความรู้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)²¹ ได้กล่าวถึงกระบวนการ จัดการ ความรู้ (Knowledge management process) เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กร เข้าใจ ถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายใน องค์กร ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้เช่นพิจารณาว่าวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายคืออะไร และเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายเราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่นการสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้จาก ภายนอก รักษาความรู้เก่า จัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบเป็นการวางโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับ การ เก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่นปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

²¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, **คู่มือการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้** (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2544), หน้า 5-6.

5. การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้นั้นเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เว็บบอร์ด บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้หลายวิธีการโดยกรณีเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือหรือการคิดเชิงวิเคราะห์ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ

7. การทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากการสร้าง องค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้จนเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่หมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1. แหล่งความรู้ในที่นี้หมายรวมถึงคนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมชุมชนวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์และถอดองค์ความรู้ต่างๆ นำคุณค่าที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่คนและสังคมปัจจุบันซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ นับเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้วิธีหนึ่ง

2. กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงประสานคนความรู้และแหล่งความรู้เข้าไว้ด้วยกันโดยกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้นแสดงถึงการมีส่วนร่วมของเจ้าของความรู้ในการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมซึ่งไม่มีวิธีการและกำหนดเวลาที่ตายตัว

จากแนวคิดและทัศนะข้างต้นชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันระหว่างคนความรู้แหล่งความรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมที่จะต้องเชื่อมโยงบูรณาการและขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กันเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และนำไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูสืบทอดประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนซึ่งบทบาทหน้าที่การถ่ายทอดความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชนนั้นได้ถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นอันดับต้น

2.2.5 กระบวนการ/วิธีการ

กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นระบบการดูแลเพื่อรักษาคุณค่าของทรัพยากรที่มีและมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในปัจจุบันและคนรุ่นหลังเป็นการให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงทรัพยากรวัฒนธรรมของคนรุ่นปัจจุบันหลักการสำคัญที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ ทางศิลปวัฒนธรรมของตนเองโดยมีองค์ประกอบของชุมชนได้แก่คนหรือเจ้าของวัฒนธรรมวิธีการ

เทคโนโลยีและหน่วยงานรับผิดชอบเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการแต่ละขั้นตอนองค์ประกอบของ การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วย

1. “คน” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งที่อุดมด้วยความรู้ ประสบการณ์และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิด กระบวนการจัดการความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้กับชุมชนเช่นประชาชน ใน พื้นที่และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการศิลปวัฒนธรรม

2. “กระบวนการ” เป็นการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงประสานคนและความรู้เข้าไว้ด้วยกันโดยกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมผ่านการบอกเล่า พูดคุยจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งและคนฟังมีการนำความรู้มาปฏิบัติและบอกต่อหมุนเวียน เป็น วงจรความรู้ภายในชุมชนและขยายออกไปนอกชุมชนดังนั้นกระบวนการจึงไม่มีวิธีการและ กำหนดเวลาที่ตายตัว

การพัฒนาศักยภาพของ “คน” และ “กระบวนการ” จึงเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญ ในกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพราะคนในชุมชนคือเจ้าของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้นำด้านวัฒนธรรมในชุมชนซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม พร้อมทั้งรู้วิธีการและกระบวนการทำงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการดำเนินงานด้าน ศิลปวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิดหลักการและกระบวนการจัดการ ทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในชุมชนต่อไป²²

2.2.6 การประยุกต์ใช้

การจัดการวัฒนธรรมคือกระบวนการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทาง ศิลปวัฒนธรรมในด้าน การศึกษาอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural resource) และทรัพยากร ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural resource) ยังคงได้ใช้ประโยชน์ ต่อไปได้อย่าง เหมาะสม ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นที่ต้องให้ ความสำคัญกับ กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการงาน ศิลปวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.3.1 ที่มาของแนวคิด

ศูนย์การเรียนรู้ถือว่าเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน จัดกิจกรรม ซึ่งมีความสำคัญ กับ การขับเคลื่อนชุมชนเป็นอย่างมากเพื่อให้เกิดการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

²² กนกวรรณ ชูชาญ, การจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชน เพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัย, หน้า 77-78.

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เกี่ยวกับการให้คนเป็นศูนย์กลางเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ชุมชนลักษณะของศูนย์การเรียนรู้มีพื้นฐานจากแนวทางการศึกษาระบบเปิดในช่วงทศวรรษ 1960s ถึง 1970s โดยการจัดพื้นฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีโอกาสควบคุมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เพื่อส่งเสริม การทำกิจกรรมด้วยตนเองหรือโดยกลุ่ม จะจัดโดยแบ่งกลุ่ม ตามที่ได้รับมอบหมาย การจัดพื้นที่นี้ สามารถจัดภายในห้องเรียนในห้องปฏิบัติการ จะจัดโดยแบ่งออกเป็น 4-6 ศูนย์ ภายในห้องหรือศูนย์ เดียวกลางห้อง หรือมุมใดมุมหนึ่งของห้องหรือแม้แต่ระเบียบทางเดินก็ทำได้แต่ต้องสามารถกำจัดเสียงรบกวนต่างๆ ได้ หรือจัดไว้ในห้องสมุด แต่ละศูนย์จะจัดในลักษณะเป็นโต๊ะ 1 ตัว และมีเก้าอี้อยู่โดยรอบเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียน อภิปราย วิจัย แก้ปัญหา หรือทดลองร่วมกัน หรืออาจจัดโต๊ะ คอมพิวเตอร์ที่ต่อเป็น เครือข่ายหรือในลักษณะที่สามารถทำกิจกรรมคนเดียวหรือเป็นกลุ่มเล็ก ได้ นอกจากนี้ยังจัดในลักษณะเป็นคูหาเพื่อกำจัดเสียงรบกวนในขณะที่เรียนหรือทำกิจกรรมจากศูนย์ ใกล้เคียง หรือเสียงรบกวนอื่น ที่จะทำให้เสียสมาธิในการเรียน คูหาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คูหา แห้ง (Dry Carrel) และ คูหาเปียก (Wet Carrel) คูหาแห้งจะประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้ที่ไม่มีวัสดุ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนคูหาเปียกจะประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้ที่เป็นวัสดุอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เทปเสียง ที่วีโมไนเตอร์ เครื่องเล่นแถบวีดีทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น สื่อการเรียนรู้ที่ประจำ ในแต่ละศูนย์จะอยู่ในรูปแบบสื่อประสมที่แยกตามกิจกรรม หรือเป็นชุดการเรียนรู้ก็ได้

ในการเรียนที่แต่ละศูนย์แยกตามกิจกรรมการเรียนรู้ออกจากกัน ผู้เรียนที่แบ่งออกเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มต้องเรียนรู้ให้ครบทุกศูนย์ ส่วนศูนย์การเรียนรู้ที่จัดทุกกิจกรรมไว้ในศูนย์เดียว แต่ละกลุ่มต้องเปลี่ยนกันเข้าไปเรียน²³

1) ข้อดีของศูนย์การเรียนรู้

1.1) เรียนตามอัตราการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนหรือภายในกลุ่ม (Self Pacing) ศูนย์การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนตามความต้องการความสามารถของแต่ละคนหรือผู้เรียน ภายในกลุ่ม

1.2) เรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉง (Active Learning) ศูนย์การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ การตอบสนอง และให้ผลย้อนกลับทันที

1.3) บทบาทของผู้สอน (Teacher Role) ศูนย์การเรียนรู้จะเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้แนะนำและคอยช่วยเหลือการเรียนรู้มากขึ้น

²³ Thanapol Nagata Peryklang, ศูนย์การเรียนรู้, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/197420> (3 พฤศจิกายน 2560)

1.4) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ภาวะเป็นผู้นำยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

2) ข้อจำกัดของศูนย์การเรียนรู้

2.1) ต้นทุนมาก (Cost) การวางแผน การจัดสร้างศูนย์ การรวบรวมและการจัด วัสดุ ต้องใช้เวลามาก รวมทั้งการซื้อวัสดุอุปกรณ์การออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ใน ศูนย์ ก็ต้องใช้เงินจำนวนมาก

2.2) การจัดการ (Management) ผู้สอนที่จัดการศูนย์การเรียนรู้ต้องมีการ จัดระบบและการจัดการห้องเรียนที่ดี

2.3.2 ความหมาย

ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การ ถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ เรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่ง เรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เป็นศูนย์ฯ ของ ประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่าง ยั่งยืน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน²⁴ ได้กล่าวถึง ศูนย์การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางการจัด การศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน และเป็นสถานที่สร้างโอกาสในการ เรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งยังเป็น การ เรียนรู้บนวิถีชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้มุ่งพึ่งพา ตนเอง

บุญส่ง บุญทศ²⁵ กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือสถานที่ที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มี บริการสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนและมี

²⁴ กรมการศึกษานอกโรงเรียน, แนวคิดการพัฒนาห้องสมุดประชาชน: มิติใหม่ ศูนย์การเรียนรู้ (กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมปฏิบัติการ, 2538), หน้า 3.

²⁵ บุญส่ง บุญทศ, การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการดำเนินงานศูนย์การ เรียนรู้ชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมุกดาหาร, ภาควิชาศิลปวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2543), หน้า 2-12.,

บุคลากรอำนวยความสะดวก มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยกิจกรรมต่างๆ จะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนและทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

UNESCO²⁶ กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือ สถานที่ใดๆ ที่จัดอย่างง่าย ๆ เพื่อให้ ได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง ฉะนั้นโรงเรียน วิทยาลัย ห้องสมุด สถานประกอบการ ศูนย์วัฒนธรรม ที่อ่านหนังสือ สโมสร ฯลฯ ต่างใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ได้

สุกฤตดา จันทรวิมล²⁷ ได้ระบุว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง แหล่งการจัดกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้และยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนตามความต้องการ

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ไม่ใช่ศูนย์ฝึกอบรมประจำหมู่บ้านที่รอรับการนัดหมายจากวิทยากรภายนอก แต่จะเป็นสถานที่ที่จะสร้างความผูกพันระหว่างคน ในชุมชนกับเรื่องราวของชุมชนเองเป็นสำคัญ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและตามความต้องการของชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ฉะนั้นศูนย์การเรียนรู้ จึงหมายถึง การจัดพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพเพื่อให้ผู้เรียนรู้สามารถควบคุม การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ตามงานที่โปรแกรมกำหนดให้ โดยจัดเป็นคูหาหรือโต๊ะ และมีสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบสื่อประสม ช่วยในการเรียนรู้โดยมีวิทยากรคอยแนะนำ

2.3.3 หลักการสำคัญ

การสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต โดยการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงภายใต้สิ่งที่มีอยู่ในสังคมรอบๆ ตัว ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น จากประสบการณ์ของวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน จากแปลงสาธิต จากศูนย์เรียนรู้ ฯลฯ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในลักษณะของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ที่ไม่เน้นการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน ดังนั้นการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชนจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะก่อประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพจากประสบการณ์ตรง ที่สัมผัสได้

²⁶ UNESCO, 253542-51 อ้างใน กรมการศึกษานอกโรงเรียน, แนวคิดการพัฒนาห้องสมุด ประชาชน: มิติใหม่ ศูนย์การเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร: กองเสริมเสริมปฏิบัติการ, 2524), หน้า 3.

²⁷สุกฤตดา จันทรวิมล, 2545 อ้างใน วิจัย รูปชาติ และสังคม คุณคุณากรสกุล, การประมวลความรู้ การสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2550), หน้า 19.

ทั้งนี้ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่ได้มีเฉพาะต่อสมาชิกในชุมชนเท่านั้น ยังรวมถึงบุคคลทั่วไปและผู้ que ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและก่อให้เกิดการจารึกข้อมูลชุมชนที่เป็นระบบด้วย เช่น²⁸

๑. ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทั้งที่มีในตำราเรียนและที่ไม่มีในตำรา
๒. ใช้เป็นสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม
๓. ใช้เป็นสถานที่พบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น
๔. ใช้เป็นแหล่งสถานที่ศึกษาดูงาน ฝึกฝนอาชีพ
๕. ใช้เป็นสื่อเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนการสอนที่มีมิติ มีชีวิต เช่น จิตกรรมฝาผนัง ร่องรอยประวัติศาสตร์ นิเวศวิทยา สัตว์ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน (แมลง นก ปลา ฯลฯ) เป็นต้น
๖. ใช้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ไป รวมทั้งเป็นสถานที่ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ หรือแจ้งข้อมูลที่ต้องการสื่อไปถึงคนในชุมชน
๗. ใช้เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ไม่ให้สลายหายสาบสูญไปยังชนรุ่นหลัง
๘. ใช้เป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ อาทิ เป็นศูนย์จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นจุดรวบรวมผลผลิต พื้นที่รวมกลุ่มทำกิจกรรมของแม่บ้าน ฯลฯ

สามารถสรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทุกด้าน ทุกรูปแบบไม่เน้น การเรียนการสอนในห้องเรียน เป็นศูนย์กลางที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ค้นคว้าหา ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะ สังสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความ ร่วมมือ ในการพัฒนาตนเองและชุมชน และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดย ประชาชน และเพื่อประชาชน

ปัจจัยที่เอื้อให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ

1. ผู้นำองค์กรให้การสนับสนุน และกำหนดทิศทางกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการ ดำเนิน ธุรกิจขององค์กรเพื่อช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งการชมเชยให้รางวัลเพื่อ โน้มน้าว ให้บุคลากรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. องค์กรต้องมึวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ เพื่อส่งผ่านความรู้ให้มี

3. เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น

²⁸ การสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน (ออนไลน์) แหล่งที่มา:

<http://www.wiangphangkarn.go.th/images/1206771081/2.pdf> หน้า 171 (27 กุมภาพันธ์ 2522)

4. การฝึกอบรมและการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้
5. วัดผลอยู่เสมอ จะช่วยให้องค์กรสามารถ พัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อให้ องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น
6. โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม การแลกเปลี่ยนความรู้ของคนในองค์กรจะไม่ราบรื่น ได้ หากขาดโครงสร้างพื้นฐานที่ดี โครงสร้างนี้อาจหมายถึงสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ระบบหรือกลไกที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น
7. บุคลากรในองค์กร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จที่สุดที่จะช่วยให้กระบวนการจัดการความรู้เป็นไปได้ด้วยดีและต่อเนื่อง

2.3.4 ประเภท/องค์ประกอบ

ประเภทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้แบ่งประเภทศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้²⁹

- 1) ห้องสมุดต่างๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดวัด ฯลฯ ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมความรู้และบริการให้ความรู้แก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยที่มีความสนใจและ ใฝ่หาความรู้ต่างๆ ห้องสมุดทุกประเภทประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญๆ เช่น บริการให้ยืมหนังสือ การ จัดนิทรรศการ มุมหนังสือ ฯลฯ
- 2) เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สถานีอนามัย สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือตามวิถี ชาวบ้าน เช่น วนอุทยาน สวนพืชสมุนไพร เป็นต้น
- 3) สื่อสารมวลชน ในปัจจุบันสื่อสารมวลชน รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ มีการพัฒนา และเข้าถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างรวดเร็ว สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ฯลฯ) สื่อ วิทยุ สื่อโทรทัศน์ จึงทำให้สื่อสารมวลชนมีความสำคัญอย่างมากต่อการรับรู้และเรียนรู้ของชุมชน
- 4) ภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ ความรู้ที่สืบทอดกันมาในอดีต ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและถือเป็นวิทยาการที่มีคุณค่าต่อสังคมวัฒนธรรม ฯลฯ
- 5) สื่อพื้นบ้าน เป็นการเรียนรู้จากการแสดงหรือการเล่นที่แฝงไว้ด้วยวัฒนธรรม ของชาวบ้าน แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ โดยมีเป้าหมายเพื่อความบันเทิง ความสนุกสนาน

²⁹ การสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.wiangphangkhram.go.th/Images/1206771081/2.pdf> หน้า 173-134 (27 กุมภาพันธ์ 2562),

เพลิดเพลิน ตลอดจนจรรยาโลงใจ เช่น ลิเก หมอลำ ลำตัด เพลงลูกทุ่ง ฯลฯ สื่อพื้นบ้านมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม และคุณธรรม

6) ครอบครัว ได้แก่ การบอกเล่า การอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดอาชีพ การปลูกฝัง ค่านิยมและเจตคติ ฯลฯ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้ตั้งแต่เกิดที่จะสอนให้มนุษย์มีแบบแผนในการดำรงชีวิต รู้จักคิดและตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง

วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา³⁰ ได้แบ่งประเภทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนออกเป็น 2 ด้าน ตามกิจกรรมการจัดการศึกษาแบบอ้อยาคัย ดังนี้

๑. การจัดกิจกรรม มีดังนี้

1) การเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่าต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง ภูมิปัญญาชาวบ้านประกอบด้วยภูมิปัญญาของผู้รู้ วัฒนธรรมและความรู้ของชุมชน ซึ่งได้รับการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อมา

2) การจัดกลุ่มสนใจ เป็นการจัดการศึกษาตามสภาพปัญหา ความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วย

3) กลุ่มเสวนาหรืออภิปราย เป็นการรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกัน และต้องการแสดงความคิดเห็นโดยการเปิดเวทีพูดคุย วิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องนั้นๆ อย่างเสรี และเป็นประชาธิปไตยต่อสาธารณชน เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ

4) กิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม เป็นรูปแบบพิธีการที่กระทำสืบทอดจากบรรพบุรุษมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นจารีตประเพณี และอนุรักษ์ต่อกันไป เช่น การรดน้ำดำหัวในประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

5) พ่อแม่สอนลูก เป็นรูปแบบการเรียนรู้ตามอ้อยาคัยที่ชัดเจนที่สุด เกิดขึ้นตามธรรมชาติและจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

6) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่มอาชีพ เช่น การทำขนมพูนสมุนไพรจากผู้ชำนาญการ เป็นต้น

7) การเข้าค่าย เป็นกิจกรรมที่นักเรียน นักศึกษามีความสนใจที่จะเรียนรู้ใน ศาสตร์แขนงใดแขนงหนึ่งร่วมกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อไปอยู่ร่วมกันและศึกษาในเรื่องนั้นๆ เช่น การเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

³⁰ วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ตามอ้อยาคัย (กรุงเทพมหานคร ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียนคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 174-225

8) คอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการสื่อสารที่ให้ความรู้อย่างฉับไว สามารถนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทั้งในการจัดการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยได้เป็นอย่างดี

2. การให้บริการ มีดังนี้

1) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นแหล่งบริการข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อสร้างนิสัยการอ่าน ป้องกันการลืมนหนังสือและเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ประชาชน

2) ศูนย์การเรียนรู้ เป็นสถานที่จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ ด้วยตนเองจากสื่อการสอนหลายรูปแบบ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งกลางทำหน้าที่ประสานงานกับแหล่งวิทยาการ ความรู้ข่าวสารแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

3) อินเทอร์เน็ต เป็นระบบการหาความรู้ในศาสตร์และสาขาต่างๆ โดยวิธีการสืบค้นข้อมูลจากคอมพิวเตอร์

4) นิทรรศการ เป็นการนำเสนอหาทางวิชาการมาจัดในรูปของสิ่งแสดงซึ่งอาจจะเป็นของจริง ของจำลอง เป็นต้น

5) การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการพักผ่อนและความเพลิดเพลินแต่ในขณะเดียวกันผู้ท่องเที่ยวก็จะได้รับความรู้ด้วย ทำให้เกิดประสบการณ์ตรงและได้เรียนรู้ในขณะเดียวกัน

6) พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองโดยตลอดเวลา มีโอกาสสัมผัสด้วยตนเอง

7) ห้องสมุดประชาชน เป็นสถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ในบางแห่งอาจจะจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

8) หน่วยภาพยนตร์เคลื่อนที่ เป็นการออกหน่วยโดยทางรถยนต์หรือเรือเคลื่อนที่ไปตามชุมชน เพื่อนำสื่อภาพยนตร์ไปฉายเพื่อความเพลิดเพลิน ในขณะเดียวกันผู้ชมก็ได้ความรู้จากเนื้อหาในภาพยนตร์นั้นๆ ด้วย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย³¹ ได้จำแนกรูปแบบของศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนประเภทต่างๆ ไว้ 4 ประเภท โดยแต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายและกิจกรรมแตกต่างกัน ออกไป สรุปได้ดังนี้

³¹ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2553, อ้างใน การสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.wiangphangkham.go.th/images/1206771081/2.pdf> หน้า 176-177 (27 กุมภาพันธ์ 2562)

1) ห้องแสดงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นส่วนที่แสดงถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งมีอัตลักษณ์และความเชื่อประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งห้องแสดงวัฒนธรรมมีการจัดแสดง เครื่องมือ เครื่องใช้ในการดำรงชีวิต วัฒนธรรมเครื่องแต่งกาย หรือประกอบอาชีพของคนในชุมชน

2) ห้องอินเทอร์เน็ตชุมชน เป็นส่วนที่ส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันโลกของเทคโนโลยี ที่ไร้พรมแดน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าถึงเทคโนโลยีและมีพัฒนาการสารสนเทศ เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ส่งเสริมเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เสมือนจริง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และเป็นแหล่งรวมสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ โดยทั่วไปจะจัดบริการให้สืบค้นข้อมูลที่เป็นความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่บุคคลในชุมชนสนใจผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น ข้อมูลด้านวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่มีข้อมูลด้านวัฒนธรรม อาทิ หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ รวมทั้งจัดบริการส่งเสริมการศึกษาในระบบทางไกล เช่น ให้บริการศึกษาด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผู้มาใช้บริการลงทะเบียนเรียนกับสถานศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3) ห้องวิชาการชุมชน เป็นสถานที่จัดประชุมสัมมนา ฝึกอบรมหัวข้อต่างๆ เช่น เรื่อง ภาษา การเลี้ยงลูก แนะนำการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา มุมพัฒนาการศึกษาด้วยตนเอง เช่น มุมสายสามัญของการศึกษานอกโรงเรียน มุมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มุมมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น เป็นสถานที่จัดกิจกรรมกลุ่มพัฒนาความรู้ในชุมชน และเป็นห้องถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ เช่น สารคดี ประวัติศาสตร์ต่างๆ องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อเล็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน ห้องวิชาการชุมชน จัดตั้งโดยมุ่งหวังเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความเดือดร้อนโดยการเรียนรู้และร่วมกันแสวงหาคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้น

4) ห้องเรียนกลุ่มอาชีพชุมชน เป็นส่วนเผยแพร่ผลงานกลุ่มอาชีพ การดำเนินงาน การรวมกลุ่ม การฝึกและพัฒนาอาชีพ และเป็นการเปิดโอกาสทางการตลาดของกลุ่มอาชีพในชุมชน จะได้สัมผัสกับการทำงานกลุ่มอาชีพอย่างแท้จริง

5) ร้านค้าชุมชน เป็นส่วนส่งเสริมการเรียนรู้การดำเนินธุรกิจร่วมกัน เพื่อการพัฒนา ก้าวไปเป็นรูปแบบของสหกรณ์ชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ตาม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนเน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตจากชุมชน และดำเนินการ ตลาดร่วมกับชุมชน ซึ่งร้านค้าชุมชนจัดบริการสินค้าราคาต้นทุนต่ำเพื่อเป็นทางเลือกของผู้บริโภคใน ชุมชน และเป็นศูนย์จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน หรือสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีมุมข้อมูล สินค้า มุมแคตตาล็อกสินค้าและผลิตภัณฑ์ ศูนย์สาธิตของดีเด่นของชุมชน เป็นต้น

6) ลานกิจกรรมชุมชน เป็นสถานที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ให้มีการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน บริการเครื่องเล่นสำหรับเด็ก มีการจัดกิจกรรม เรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์และสานสายใยครอบครัว เช่น กิจกรรมศิลปะ การร้องเพลง การเล่นเกมต่างๆ เวทีสำหรับปราชญ์ชุมชน คนเด่นคนดังมาแสดงให้ชุมชนทราบถึงความสามารถ

7) ห้องสมุดชุมชน ห้องสมุดประชาชน เป็นรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประเภทหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนตำบล ได้มีการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประเภทนี้จัดตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้มีการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของประชาชนเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และตอบสนองต่อความต้องการของการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน ให้บริการหนังสือทุกประเภทตั้งแต่พัฒนาการของเด็กเล็ก เยาวชนผู้สนใจเฉพาะด้าน มีบริการสื่อวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีความทันสมัย เช่น วิกิทัศน์เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียงแผ่นเสียง ภาพสไลด์ รวมถึงอินเทอร์เน็ตด้วยก็ได้ แหล่งที่มาของหนังสือและสื่อประเภทต่างๆ นอกเหนือจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน และประชาชนทั่วไปที่ต้องการเห็นคนมีการอ่านหนังสือและมีความรู้มากขึ้น

8) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอีกประเภทหนึ่งที่ได้มีการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงาน เป็นที่ให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารและความรู้ต่างๆ ส่งเสริมการอ่านหนังสือและป้องกันการลืมนหนังสือ รวมทั้งเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือของประชาชน

องค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้

1) แหล่งที่มาของความรู้และเนื้อหาความรู้ แหล่งที่มาของความรู้ หมายถึง ที่มา หรือตัวแทนของความรู้ที่สามารถอ้างอิงถึงความรู้ขององค์ความรู้ชุมชน ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ตัวบุคคล วัตถุสิ่งของ สถานที่ ประเพณี ฯลฯ แหล่งที่มาของความรู้ี้สามารถเสื่อมสลาย ผุพัง หรือล้มตายได้ นอกจากนี้บางแหล่งที่มาของความรู้ยังไม่สามารถให้เรื่องราวได้อย่างชัดเจนหากไม่มี คนมาบอกเล่าหรือไม่มีเอกสารมาให้อ่าน ดังนั้น จึงต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ ออกมา เป็นภาพถ่าย เอกสาร หรือเนื้อหาความรู้ เพื่อเป็นหลักประกันความยั่งยืนยาวนานและสามารถสืบทอดขยายผลได้

เนื้อหาความรู้ คือ ข้อมูลหรือเรื่องราว หรือสิ่งที่จัดเก็บได้จากแหล่งที่มาของความรู้ ที่ถูกนำมาเรียบเรียงให้เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ สามารถทำความเข้าใจได้และพร้อมต่อการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ทั้งความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล เช่น ทักษะในการทำงาน

ความคิดทัศนคติ และทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งสามารถถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึก ข้อมูลหรือเรื่องราวต่างๆ

การเก็บข้อมูลจากแหล่งความรู้ขึ้นอยู่กับลักษณะของที่มา เช่น ถ้าเป็นสถานที่อาจ เก็บภาพถ่าย พร้อมประวัติความเป็นมา ความสำคัญของแหล่งความรู้ หรือถ้าเป็นตัวบุคคล ก็อาจเก็บประวัติย่อ บทสัมภาษณ์ คุณงามความดี บันทึกประสบการณ์หรือความรู้ที่มี แต่ถ้าหากอยู่ในรูปแบบของประเพณี อาจบันทึกถึงความเป็นมา พิธีกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติ เป็นต้น

2) วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอน วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ รูปแบบการเผยแพร่ หรือการนำเนื้อหาความรู้จากแหล่งที่มาของความรู้มาถ่ายทอดให้กับผู้สนใจ เช่น การจัดทำหลักสูตร การจัดทำแปลงสาธิต ฯลฯ

3) อุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ หมายถึง อุปกรณ์สาธิต สื่อรูปแบบ ต่างๆ ที่ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากกว่าการได้ฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว เช่น แผนพับ ภาพประกอบ โมเดลจำลอง ภาพสไลด์ หนังสือ สาระคดีสั้น ฯลฯ

4) สถานที่เรียนรู้ ส่วนใหญ่ใช้บริเวณแหล่งที่มาของความรู้เป็นสถานที่จัดการ เรียนรู้ เพราะจะสามารถเรียนรู้ได้จากสถานที่จริง ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านของผู้รู้ แปลงเกษตร ฟาร์ม ไร่ ป่า ฯลฯ โดยมีการปรับสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้เป็นห้องเรียนธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องเรียน ในห้องเรียนที่เป็นทางการ แต่ถ้าหากแหล่งเรียนรู้ไม่สะดวกต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ก็อาจใช้สถานที่อื่นที่ใกล้เคียงหรือเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ไม่เป็นสถานที่คนพลุกพล่านมาก เพราะจะทำให้ทั้งผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียนรู้เสียสมาธิได้ง่าย

5) การประเมินและติดตามผลการเรียนรู้ เป็นการวัดผลว่าการจัดการเรียนรู้นั้น ได้ผลดี มากน้อยเท่าใดเพื่อจะได้นำมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในคราวต่อไป โดยควรวัดผลทั้ง จากตัวผู้เรียนที่ได้ประเมินความรู้ของตนเอง และประเมินกระบวนการสอนของผู้จัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบของการวัดผลนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

6) ผู้จัดการเรียนรู้ หรือผู้ที่ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในที่นี้จะเน้นให้ชุมชน เป็นผู้ มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งที่มาของความรู้ ไปจนถึงการประเมินและติดตามผลการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนจะต้อง เป็นกำลังหลักในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้สนใจ (ขั้นจัดกระบวนการเรียนรู้) เพื่อให้ความรู้จากแหล่ง เรียนรู้ ชุมชนแผ่ขยายในวงกว้างในลักษณะชุมชนสู่ชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพิงภาครัฐ ดังนั้นผู้จัดการ เรียนรู้จึง ควรจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี มีทักษะในการสื่อสาร เข้าใจถึงวิธีการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และรู้จักธรรมชาติของผู้เรียน เพื่อให้สามารถออกแบบ

กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจนมากที่สุด

7) ผู้เรียน หมายถึง สมาชิกในชุมชน และผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการเรียนรู้

องค์กรประกอบการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1) วิธีการก่อเกิด

ศูนย์เรียนรู้ชุมชน จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะจะเป็นสมบัติของชุมชน จึงควรนำแนวคิดเข้าเวที ประชุมประชาคมของหมู่บ้าน เผยแพร่ ความคิด โน้มน้าวสร้างการยอมรับ และชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การ จัดเก็บองค์ความรู้ ประวัติชุมชน และภูมิปัญญาของชุมชนอย่างเป็นระบบ การแสดงข้อมูลข่าวสาร ของชุมชนให้ ได้เรียนรู้กันอย่าง ทัวถึง รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการ จัดระเบียบ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และให้เป็นไปตามกำลังที่ชุมชนจะสามารถดำเนินการได้ อีกทั้งให้มี ขอบเขต และลักษณะตามความเห็นของชุมชน

2) โครงสร้างของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย

คณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้แทนจากผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ โดยมาจากการคัดเลือกของชาวบ้านเอง และชาวบ้านให้ การยอมรับ ซึ่งคณะกรรมการจะร่วมมือกันวางแผน และดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกัน กำหนด เพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้และบริหารจัดการในศูนย์เรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่าง มี ประสิทธิภาพ

ที่ปรึกษา เป็นภาคีการพัฒนาภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน การศึกษานอกโรงเรียน เกษตร สาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบข้อบังคับ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้จัดทำขึ้นที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็น แนวทางในการบริหารศูนย์ฯ

สถานที่ เล็กใหญ่ไม่สำคัญ อาจจะอยู่ในห้องของอาคาร อบต. บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้าน ผู้นำ บ้านปราชญ์ชาวบ้าน ศาลาวัด ใต้ต้นไม้ ศาลากลางบ้าน ซึ่งเป็นสถานที่ให้พบปะ ประชุม ทำงานกันได้ ตลอดเวลา ให้เป็นสถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ของการรวมตัวกัน เพื่อการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องหา งบประมาณมาก่อสร้างศูนย์ใหม่

การบริหารจัดการศูนย์ฯ คณะกรรมการฯ ที่ได้รับการคัดเลือก มีการบริหาร จัดการ เพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม

งบประมาณ เพื่อพัฒนาคณะกรรมการของศูนย์เรียนรู้ชุมชนให้สามารถทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน

3) กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

- สถานที่จัดกิจกรรมเรียนรู้ อาจดำเนินการได้ทั้งในอาคารศูนย์ฯ และนอกอาคาร ศูนย์ฯ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน เช่น บ้านปราชญ์ชาวบ้าน ในไร่นา เพื่อสาธิตกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

- กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียน/การสอน การจัดการความรู้เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ ชนบประเพณี วัฒนธรรม การรับความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน การจัดเวที ประชาคมเพื่อการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกัน การเรียนรู้ผ่าน E-Learning การสาธิต การจัด นิทรรศการ การจัดสัมมนา อภิปราย ฯลฯ

4) เนื้อหาสาระข่าวสารความรู้ ประกอบด้วย

- ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูล จปฐ. กชช.23 ทะเบียนผู้นำ กลุ่ม/องค์กร ข้อมูลผลิตภัณฑ์ ชุมชนท้องถิ่น อัตลักษณ์ของชุมชน แผนชุมชน โครงการกิจกรรม ฯลฯ

- ข่าวสาร (สารสนเทศ) ได้แก่ สารสนเทศชุมชน 13 องค์ประกอบ ได้แก่ ประวัติ หมู่บ้าน แผนที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ/ฤดูกาล ลักษณะของประชากร (อัตราความหนาแน่น/โครงสร้างประชากร) ลักษณะการประกอบอาชีพของชุมชน (เกษตร/อุตสาหกรรม/รับจ้าง ฯลฯ) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้าน ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้านศิลปะ/วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาของหมู่บ้าน สถานที่ท่องเที่ยว/สถานที่บริการ การคมนาคม การเดินทางไปยังหมู่บ้าน ประเพณี/เทศกาลประจำปี ทักษะฝีมือแรงงานของหมู่บ้าน อื่น ๆ ข่าวสารเพื่อชีวิต ข่าวสารเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน

- ความรู้ ได้แก่ ความรู้ด้านวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน องค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการ เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน ความรู้ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ความรู้ข่าวสารจาก ภายนอก

2.4.5 กระบวนการ/วิธีการ

พื้นที่ที่มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน หมายถึง พื้นที่ที่มีอาคารจัดแสดงองค์ความรู้ภูมิปัญญา ข้อมูล ข่าวสารความรู้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและ การพัฒนาหมู่บ้าน และมีการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในชุมชน แต่ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมการ เรียนรู้

เท่าใดนัก ไม่มีการพัฒนาความรู้ใหม่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนชนยังไม่มีระบบการจัดการที่ดี เป้าหมายของการดำเนินการ คือทำให้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนสมบูรณ์แบบให้ได้ ซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้

1. อาคาร เป็นเอกเทศ แบ่งสัดส่วนของพื้นที่ทำงาน พื้นที่เก็บข้อมูลข่าวสารความรู้พื้นที่บริการความรู้ Internet ชุมชน และ Website
2. ประชาชน มีการจัดทำทะเบียนราษฎร์ชาวบ้าน มีบทเรียนที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ประชาชนแสดงตนชัดเจน มีศักยภาพในการถ่ายทอด
3. สารระ มีข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ครอบคลุม หลายรูปแบบ
4. องค์กร มีการรวมการมีวาระการดำรงตำแหน่ง มีแผนงาน มีระเบียบ กติกา
5. กิจกรรม มีกิจกรรมจัดการความรู้ครบวงจร มีกิจกรรมจัดการเรียนรู้
6. รูปแบบกิจกรรม มีส่วนจัดแสดงความรู้แบบถาวร บางส่วนอาจจัดแสดงความรู้ เป็นครั้งคราว มีการฝึกอบรม มีการนำทัศนศึกษา มีการเสวนา/อภิปราย/สัมมนา และมีการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

2.4.6 การประยุกต์ใช้

1. ศูนย์การเรียนรู้สามารถนำไปใช้กับทุกระดับการศึกษา ทุกรายวิชา
2. ศูนย์ฝึกทักษะ (Skill Centers) ศูนย์นี้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะเพิ่มขึ้น โดยได้รับการ สอนจากบทเรียนผ่านสื่อหรือวิธีการอื่นมาก่อน ทักษะพื้นฐานจะทำให้ฝึกและปฏิบัติในศูนย์จนทำให้มีความชำนาญด้วยตัวผู้เรียนเอง
3. ศูนย์ความสนใจ (Interest Centers) เป็นศูนย์ที่สร้างขึ้นมากเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจใหม่ๆ และให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
4. ศูนย์สอนเสริม (Remedial Centers) เป็นศูนย์ที่จะช่วยผู้เรียนที่ต้องการช่วยเสริมความรู้หรือทักษะที่ยังไม่เพียงพอจากการเรียนปกติ หรือแยกผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

พิเศษ

5. ศูนย์เพิ่มพูนความรู้ (Enrichment Centers) ศูนย์นี้จะกระตุ้นประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังจากที่ผู้เรียน ได้เรียนหรือทำกิจกรรมบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว เช่น ผู้เรียนที่มีความสามารถสูงเรียนบทเรียนคณิตศาสตร์จบแล้ว แต่ยังมีเวลาให้ไปเรียนในศูนย์นั้นที่มีบทเรียนยากเพิ่มขึ้น หรือมีกิจกรรมอื่นให้ทำเพิ่มความชำนาญ หรืออาจจะเป็นศูนย์ที่มีคอมพิวเตอร์ที่มีเกมทางคณิตศาสตร์

6. ศูนย์สำรอง (Reserved Centers) อาจจะมีศูนย์สำรองไว้ในกรณีที่มีศูนย์แยก กิจกรรมเมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมในศูนย์ใดเสร็จแล้วจะเข้าไปทำกิจกรรมในศูนย์อื่น แต่ศูนย์นั้นยังไม่ว่าง

เนื่องจากผู้เรียนในศูนย์นั้นยังทำกิจกรรมไม่เสร็จ ก็ให้มารอในศูนย์สำรองนี้โดยมีกิจกรรม ที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาเตรียมไว้อาจเป็นกิจกรรมในลักษณะผ่อนคลาย ซึ่งจะทำให้ไม่ว่างในขณะที่รอหรือรบกวนผู้ที่กำลังทำกิจกรรมในศูนย์อื่น

จากแนวคิดทั้ง 4 กล่าวคือ แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะบายน แนวคิดเกี่ยวกับคติชนวิทยา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม และแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่กล่าวมานี้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในด้านของการบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์ สืบทอด และเผยแพร่ ในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ศิลปะบายนในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลปะบายน ที่สามารถรวบรวมมาได้ดังต่อไปนี้

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่ช่วย แก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการงานและด้านบุคลิกภาพอันนำมาซึ่งการปรับตัวที่ดี การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในทางตรงและทางอ้อมการเรียนรู้บางอย่างเกิดขึ้นได้เอง โดยอัตโนมัติ เป็นไปตามกลไกของธรรมชาติ แต่การเรียนรู้บางด้านต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ เพื่อให้เข้าใจการเรียนรู้ได้ดีขึ้นจึงควรศึกษาธรรมชาติของการเรียนรู้

2.4.1 ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้แม้มีผู้รู้ให้ความหมายคล้ายกันและแตกต่างกัน แคบและกว้างต่างกัน แต่สามารถสรุปได้ดังนี้

การเรียนรู้³² (Learning) คือ กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถ โดยอาศัยประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

Hilgard³³ ได้ให้การความหมายการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยการแสดงกริยาโต้ตอบต่อ สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

³² มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้, (ปทุมธานี: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา พรินต์ติ้ง, 2553), หน้า 9.

³³ Hilgard E.R., Atkinson R.C. and Atkinson R.L., *Introduction to Psychology*, (New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1971).

Cronbach³⁴ ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์

Morris³⁵ ได้อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการของประสบการณ์ และการฝึกหัดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอย่างถาวร

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลจากประสบการณ์และการฝึกหัด

2.4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

ปรัชญาการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งนักศึกษาได้นำแนวคิดจากปรัชญามาทำการพิสูจน์ยืนยันด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์แล้วนำเสนอข้อความรู้ออกมาเป็นทฤษฎีทางการศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้³⁶ ในการจัดมวลงประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามที่คาดหวัง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการเรียนการสอนและ ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ยากที่ผู้สอนจะใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดโดยเฉพาะ³⁷ โดยที่แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยามีหลายทฤษฎี ซึ่งในการ วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

ทฤษฎีกลุ่มพุทธินิยม (Cognitive) นักทฤษฎีที่มีแนวคิดจัดอยู่ในกลุ่มนี้เช่น เพียเจต์ (Piaget) บรุนเนอร์ (Bruner) ออซูเบล (Ausubel) ซึ่งขอกล่าวรายละเอียด ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์ เชื่อว่าสติปัญญาของบุคคลมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอนตามวัย

³⁴ Cronbach L.J., *Educational Psychology*, (New York: Harcourt, Brace & Co, 1963).

³⁵ Morris C.G., Maisto A.A., *Psychology an Introduction*, (USA: Prentice Hall, 11th ed., 2002).

³⁶ ทิศนา แคมมณี, *วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 41.

³⁷ สุรางค์ โค้วตระกูล, (2536), *จิตวิทยาการศึกษา*, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 223.

ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensori-motor Period) เป็นขั้นพัฒนา การในวัย 0-2 ปี เด็กในวัยนี้มีความคิดตามการรับรู้และการกระทำ 2) ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Pre-operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการ ในวัย 2-7 ปี ความคิดของเด็กยังขึ้นอยู่กับการรับรู้และการกระทำเป็นส่วนใหญ่ แต่เริ่มเรียนรู้ สัญลักษณ์และการใช้เหตุผลได้บ้าง 3) ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้น พัฒนาการในวัย 7-11 ปี เด็กสามารถสร้างภาพในใจ คิดย้อนกลับ และเข้าใจความสัมพันธ์ของตัวเลข และสิ่งต่าง ๆ ได้มาก 4) ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้น พัฒนา การในช่วง 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมและคิด ตั้งสมมติฐานได้

นอกจากนี้ เพียเจต์ ยังได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสติปัญญาไว้ว่า บุคคลเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการซึมซับหรือดูดซึม (Assimilation) ข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไปเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสติปัญญาเดิมของตน เป็นเหตุให้โครงสร้างเดิมเปลี่ยนไป แต่หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์กับประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ก็จะเกิดภาวะไม่สมดุล ซึ่งบุคคลต้องใช้กระบวนการปรับสภาวะ (Accommodation) เข้าไปช่วย

จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา ซึ่งจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน³⁸ ได้สรุปการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีดังกล่าว ควรมีหลักการ ดังนี้

1. ครูควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่าง เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียน ไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในขณะที่ยังไม่พร้อม เพราะอาจทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนได้
2. ครูควรเริ่มสอนจากสิ่งที่คุณเรียนคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อน แล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ที่มี ความสัมพันธ์กับสิ่งเก่าจะช่วยให้คุณเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
3. ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับประสบการณ์ที่หลากหลาย และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวทั้งทางธรรมชาติ กายภาพและบุคคล รวมทั้งสื่อและเทคโนโลยีทั้งหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ซึมซับรับข้อมูลต่าง ๆ เข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของตน ถ้าเกิดความขัดแย้ง ทางปัญญาซึ่งบุคคลจะต้องใช้กระบวนการปรับสภาวะ (Accommodation) ช่วยสร้างความหมาย ของข้อมูลใหม่และเก่าให้แก่ตนเอง

³⁸ ทิศนา ขัมมณี, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า 17.

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์

บรุนเนอร์ เชื่อว่ามนุษย์ เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและกระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) เขากล่าวว่ามนุษย์มีขั้นการเรียนรู้จากภาพแทนของจริง (Enactive Stage) และ ขั้นการเรียนรู้จากของจริง (Iconic Stage) และขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เขาเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอดและเกิดการคิดแบบหยั่งรู้ (Intuition) ขึ้น โดยแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา ซึ่งจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน³⁹ ได้สรุปการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีดังกล่าว ควรมีหลักการ ดังนี้

1. ครูควรวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหา สาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับขั้นพัฒนา การทางสติปัญญาของผู้เรียน
2. ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะจะเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย
3. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
4. ครูควรสอนให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด
5. ครูควรสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Theory of Meaningful Verbal Learning)

เดวิด ออซูเบล (David Ausubel) อธิบายว่า การเรียนรู้ที่ดีคือการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งเดิมที่มีอยู่ จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา ซึ่งจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีหลักการ คือ ครูควรนำเสนอความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ล่วงหน้าก่อนการสอนสาระนั้น (Advance Organizer) เพื่อผู้เรียนจะได้ใช้ในการเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ ที่จะต้องเรียนรู้

ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

³⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 18.

นักจิตวิทยาที่มีแนวคิดจัดอยู่ในกลุ่ม นี้ เช่น ธอร์นไดค์ (Thorndike) พาฟลอฟ (Pavlov) สกินเนอร์ (Skinner) ฮัลล์ (Hull) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งสิ่งแวดลอม และประสบการณ์จะเป็นเงื่อนไข เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการเป็นผลของการเรียนรู้ และการเรียนรู้จะมีความถี่มากขึ้นหากได้รับการเสริมแรง ซึ่งหลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้⁴⁰ มีรายละเอียด ได้แก่

- 1) การเรียนรู้เกิดจากการกระทำและการสังเกตจากผู้อื่น ซึ่งมีผลก่อให้เกิด พฤติกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ๆ
- 2) การเสริมแรงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นและการเสริมแรง ทางบวก ดีกว่าการเสริมแรงทางลบ
- 3) การปฏิบัติพร้อมการให้ข้อมูลย้อนกลับ จะช่วยปรับปรุงการเรียนรู้และความคงทนของ ความจำ
- 4) การเรียนรู้เริ่มจากสิ่งที้ง่ายไปหาสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน และการเรียนรู้ จากส่วนย่อย ไปหาส่วนใหญ่
- 5) การเรียนรู้ควรเริ่มจากทีละเล็กละน้อย และเป็นตามลำดับขั้นตอน
- 6) การปฏิบัติตามต้องการหรือผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ ควรมีการบอกกล่าว ไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดไว้เป็นจุดประสงค์
- 7) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เนื่องจากความใกล้ชิดระหว่างสิ่งเร้าและการตอบ สนอง เช่น เมื่อผู้สอนแสดงบัตรคำ แล้วให้ผู้เรียนอ่านบัตรคำนั้นทันที
- 8) การฝึกหัด หมายถึง การทำพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งซ้ำๆ เพื่อให้จำ ได้อย่างคงทน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที้งจำเป็นในการเรียนทักษะต่าง ๆ
- 9) สภาพของแรงขับ (Drive) มีความสำคัญในการเรียนรู้ การจูงใจทั้งทางกาย และจิตใจมี ผลต่อการเรียนรู้
- 10) ความขัดแย้งและความคับข้องใจจะเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้เมื่อผู้ เรียน ประสบ กับปัญหา อาจเป็นได้ทั้งอุปสรรคและแรงจูงใจ

⁴⁰ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม, 2543), หน้า 38-59.

11) ผลของการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้ หรือวัดได้ ตัวอย่างของการ จัดการเรียน การสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม เช่น บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียน โปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีแนวคิด ที่คล้ายคลึงกัน

ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

นักทฤษฎีที่มีแนวคิดจัดอยู่ในกลุ่มนี้ เช่น มาสโลว์ (Maslow) รอเจอร์ส (Rogers) โนลส์ (Knowles) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้⁴¹

ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่า กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความ ต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ เป็นลำดับขั้น ได้แก่ ขั้นความต้องการทางร่างกาย (Physical need) ขั้นความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย (Safety Need) ขั้นความต้องการการยอมรับและการยกย่อง จากสังคม (Belonging Need) และขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (Self Esteem) และต้องการที่จะรู้จักตนเอง และพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Self-Actualization)

จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา ซึ่งจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้สรุปการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีดังกล่าว ควรมีหลักการ ดังนี้คือ ครูควรสังเกตว่าผู้เรียนมีความ ต้องการพื้นฐานอยู่ในระดับใด และพยายามช่วยสนองความต้องการ ของเขา เพื่อช่วยให้เขาเกิดการ เรียนรู้ได้ดี นอกจากนั้น การให้อิสระภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการ เรียนรู้ รวมทั้งการจัด บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเองตามสภาพจริง

ทฤษฎีการเรียนรู้ของรอเจอร์ส (Rogers)

รอเจอร์ส⁴² อธิบายว่า อธิบายว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสภาพที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลายและ เอื้อต่อการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ที่ดี

จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา ซึ่งจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการ ได้สรุปการจัดการ เรียนการสอนตามทฤษฎีดังกล่าว ควรมีหลักการ ดังนี้⁴³

⁴¹ ทิศนา ขัมมณี, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า 15.

⁴² Rogers, Carl R., *Freedom to Learn*, (Ohio: Charles E. Meril, Publishing Company,1969).

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

1. ครูควรสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย ไม่น่ากลัว ทำให้ผู้เรียนรู้สึกไว้วางใจ

2. ครูควรสอนแบบชี้แนะ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำตนเองในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนมีศักยภาพ และแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่แล้ว

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles)

โนลส์ (Knowles)⁴⁴ กล่าวว่า การเรียนรู้ ของมนุษย์เป็นกระบวนการภายในที่อยู่ในความควบคุมของแต่ละคน ซึ่งคนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อ มีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ตนต้องการด้วยวิธีการที่ตนพอใจ แต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตนซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและควรได้รับเสรีภาพที่จะตัดสินใจกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยที่จะต้อง มีความรับผิดชอบในผลของการตัดสินใจของตน

จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา ซึ่งจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้สรุปการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีดังกล่าว ควรมีหลักการดังนี้

1. ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ของตน และควร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสาระหรือเรื่องที่จะเรียนด้วยวิธีเรียนด้วยตนเอง
2. ครูควรมีความเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
3. ครูควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเองและยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำของตน

ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

การ์ดเนอร์ (Gardner)⁴⁵ กล่าวว่า เซวรณ์ปัญญา (Intelligence) ของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถ ทางด้านภาษาและคณิตศาสตร์ดังที่เคยเชื่อกันมาแต่อดีต บุคคลแต่ละคนมีเซวรณ์ปัญญาอยู่อย่าง หลากหลายถึง 8 ด้านด้วยกัน เพียงแต่จะมีความสามารถแต่ละด้านไม่เท่ากัน ความสามารถที่จะ ผสมผสานกันออกมาทำให้บุคคลแต่ละคนมีแบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน หากบุคคลได้รับ การส่งเสริมที่เหมาะสม จะสามารถพัฒนาความสามารถที่ตนมีอยู่ให้เต็มศักยภาพได้ เซวรณ์ปัญญา 8 ประการ ได้แก่ ด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ ด้านมิติ

⁴⁴ Knowles, Malcolm S., *Self-Direct Learning: A Guide for Learners and Teachers*, (New York: Association Press, 1975).

⁴⁵ Gardner, H., *The Unschooled Mind: How Children Think & How Schools Should Teach*, (New York: Basic Book, 1992).

สัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ ด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านการเข้าใจธรรมชาติ เขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่ได้ทำงานแยกจากกัน แต่มักจะทำงานในลักษณะผสมผสานกันไป เขาวนปัญญาทุกด้านได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรม ส่วนหนึ่งอีกส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมอันได้แก่ วัฒนธรรมและการศึกษา

การ์ดเนอร์ (Gardner) อธิบายว่า เขาวนปัญญาของบุคคลจะแสดงออกทางความสามารถ 3 ประการ ได้แก่

1) ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติและตามบริบททาง วัฒนธรรมของบุคคลนั้น

2) ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพและสัมพันธ์ กับบริบททาง วัฒนธรรม

3) ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูน ความรู้ จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา ซึ่งจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้สรุปการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีดังกล่าว ควรมีหลักการดังนี้⁴⁶

1. ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมเขาวนปัญญาหลายๆ ด้าน หรือที่เรียกว่า Whole Brain Activities เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านและ พัฒนาความสามารถเฉพาะตนให้เต็มศักยภาพ

2. ครูควรช่วยให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะตน ภาควิชาใจในเอกลักษณ์ของตน และ เคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคล ให้ เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. ครูควรจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับเขาวนปัญญาในแต่ละด้านของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงความ แตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันสำหรับผู้เรียน ที่มี ความสามารถแตกต่างกัน

4. ครูควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกด้าน และในการวัดผลควรให้ สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงของการใช้ความสามารถตามปกติในด้านที่จัดนั้น

⁴⁶ ทิศนา ขัมมณี, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า 21-22.

2.4.3 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom)

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom)⁴⁷ ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับ คือ 1) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (Knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด 2) ความเข้าใจ (Comprehend) เข้าใจว่าคืออะไร 3) การประยุกต์ (Application) ประยุกต์ใช้ในการทำงาน 4) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้ 5) การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิมเน้นโครงสร้างใหม่ 6) การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้และตัดสินได้ว่า อะไรถูกหรือผิดประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) เมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่า การเรียนการสอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดรูปแบบใหม่ได้

2.4.4 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tyler)⁴⁸ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1) ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกฝนในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่อง

2) การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง การจัดสิ่งทีความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลังให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3) บูรณาการ (Integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ กับประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์แวดล้อม

2.4.5 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของกาเย่

กาเย่ (Gayne, Robert; & Briggs)⁴⁹ ได้จัดการเรียนรู้ออกเป็น 8 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

⁴⁷ Bloom, B.S., *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook 1: Cognitive Domain 17th edition*, (New York: David Mackay, 1972), p.186-238.

⁴⁸ Tyler Ralph W, *Basic Principles of Curriculum and Instruction*, (Chicago: the University of Chicago press, 1949), p. 185-187.

- 1) การจูงใจ (Motivation Phase) หมายถึง การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้
- 2) การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) หมายถึง ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ
- 3) การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว
- 4) ความสามารถในการจำ (Retention Phase)
- 5) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)
- 6) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)
- 7) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)
- 8) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับผลเร็วจะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง

2.4.6 การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor's Taxonomy)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของเมเยอร์ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรม ควรชี้ชัดและสังเกตได้ ตลอดถึงเงื่อนไข คือ พฤติกรรมสำเร็จได้ ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือและมาตรฐาน คือ พฤติกรรมที่ได้นั้นอยู่ในเกณฑ์กำหนด

2.4.7 ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner's Taxonomy)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมด้วยประสบการณ์ ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน ตลอดถึงเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นจากแง่มุมต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมจริง สามารถเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง และเนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor's Taxonomy) และการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner's Taxonomy) คือ การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้นักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ จึงจะสามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

⁴⁹ Gagne, Robert M and Briggs, Leslie, *Principle of Instructional Design*, 2nd ed., (New York: Holt, Rinehart & Winston, 1979), p. 185-187.

2.4.8 องค์ประกอบการเรียนรู้

กาเย่ (Gayne, Robert M.)⁵⁰ ได้จัดองค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่

1) ผู้เรียน (Learner) มีระบบสัมผัสและระบบประสาทในการรับรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย อวัยวะสัมผัส 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ระบบประสาทส่วนกลาง (A Central nervous system) และกล้ามเนื้อ (Muscles)

2) สิ่งเร้า (Stimulus) คือ สถานการณ์ต่าง ๆ (Stimulus situation) ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวผู้เรียน สำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้า ได้แก่ สถานการณ์หลาย ๆ สถานะที่เป็นเกิดขึ้นรอบตัวผู้เรียน

3) การตอบสนอง (Response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งเร้าแล้วเกิดการเรียนรู้

สุภัทรา ขำแจ้ง (2549)⁵¹ กล่าวว่า นักจิตวิทยา ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในตัวบุคคลได้และจะมีปริมาณมากน้อยหรือมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ

1) แรงจูงใจ (Motive) เปรียบเสมือนบันไดขั้นต้นของการที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ คนเราจะเรียนรู้ได้ดีหากเขามีแรงจูงใจในบทเรียนที่เขาเรียน เช่น เรื่องนั้นแปลกใหม่ น่าตื่นเต้น หรือ ตรงกับความต้องการของเขา

2) กระบวนการสอน (Teaching procedure) ในบางครั้งผู้เรียนมีความตั้งใจเรื่องนั้นอยู่แล้ว เพราะกระบวนการสอนของครูไม่ดีพอ กระบวนการสอนที่ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นกระบวนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนได้แจ่มแจ้งไม่สับสนงุนงง

3) กระบวนการเรียน (Studying procedure) การเรียนของคนเรานั้น เกิดจากการที่ประสาทสัมผัส (Sense) ได้รับการเร้าจากสิ่งเร้า (Stimulus) บุคคลจะสามารถเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งเร้านั้นอย่างถูกต้องมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า

2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.7.1 ความหมายของสื่อการเรียนรู้

⁵⁰ Gagne, Robert M., *Conditions of learning*, 4th ed., (New York: Rinehart & Winston. Inc., 1985), p. 183-209.

⁵¹ สุภัทรา ขำแจ้ง, ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้กับการเห็นคุณค่าในตัวเองของ นักแสดงละครโทรทัศน์ไทย, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549), หน้า 12.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ⁵² กล่าวว่า “สื่อ” (Media) เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า “Medium” แปลว่า “ระหว่าง” หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีการนำสื่อมาให้ผู้เรียนใช้ศึกษาจึงเรียกสื่อชิ้นนั้นว่า “สื่อการเรียนรู้” (Learning media) และหากเป็นสื่อสำหรับครูผู้สอนใช้ในการสอนจะเรียกสื่อชิ้นนั้นว่า “สื่อการสอน” (Instructional media) ดังนั้น สื่อการเรียนการสอน จึงหมายรวมถึง สื่อชนิดใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับบทเรียนในหลักสูตร สิ่งเหล่านี้ เป็นวัสดุ อุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ ในเทคโนโลยีการศึกษา และเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี

สำหรับ สื่อการเรียนการสอน นั้น ได้มีความหมายของคำคำนี้ไว้อย่างมาก จึงประมวลมาโดยย่อ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์⁵³ ได้ให้ความหมายว่า วัสดุสิ้นเปลือง อุปกรณ์ เครื่องมือที่ไม่ผุพังได้ง่าย และวิธีการกิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งถ่ายความรู้ เจตคติ และทักษะไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไชยยศ เรืองสุวรรณ⁵⁴ ได้ให้ความหมายว่า ระบบสื่อกลางทุกชนิดที่เชื่อมโยงให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของระบบการเรียนการสอนตามหลักสูตร

วาสนา ซาวหา⁵⁵ ได้ให้ความหมายว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในระบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมบูรณ์ สงวนญาติ⁵⁶ ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้

⁵² กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, (กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545), หน้า 26.

⁵³ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เทคโนโลยีการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรและระบบสื่อการสอน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2523), หน้า 112.

⁵⁴ ไชยยศ เรืองสุวรรณ, เทคโนโลยีการสอน การออกแบบและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอลิเดียสโตร์, 2523), หน้า 90.

⁵⁵ วาสนา ซาวหา, สื่อการเรียนการสอน, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอลิเดียสโตร์, 2533), หน้า 8.

⁵⁶ สมบูรณ์ สงวนญาติ, เทคโนโลยีทางการเรียนรู้การสอน, (กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครูหน่วยศึกษานิเทศก์ ภาควิชาพัฒนาระบบบริหารและเอกสารทางวิชาการ, 2534), หน้า 43.

ดำเนินสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่วัตถุสิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการสอนและกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

จากการพิจารณาความหมายของสื่อการเรียนการสอนที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่บรรจุหรือสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนนำไปใช้ประกอบเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาหรือสาระนั้น หรือใช้เป็นตัวกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.7.2 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning Package) เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่น่าสนใจ ใช้ในการเสริมสมรรถภาพแก่ผู้เรียนซึ่งแอลสแพช (Alspach)⁵⁷ ได้กล่าวว่าการเรียกชุด การเรียนรู้ด้วยตนเองไว้หลายอย่างคือ Modularized instruction, Self-directed Learning Modules, Self Instructional Modules, Self Instructional Packages, Self Pace modules, Self Instructional Units, Self Instructional Packets และ Independent Study Units โดยที่นักการศึกษา แต่ละท่านได้นำคำศัพท์แต่ละคำไปใช้โดยอธิบายความหมายแตกต่างกันไปเล็กน้อยสำหรับ ในประเทศไทยคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้บัญญัติศัพท์เรียกชุดการเรียนรู้ด้วย ตนเองไว้ดังต่อไปนี้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning Units) ชุดการสอนเอกัตภาพ (Self-instructional Packages) ชุดการสอนแบบหน่วยหรือบทเรียนโมดูล (Instructional Modules) บทเรียนโมดูลด้วยตนเอง (Self-instructional Modules) บทเรียนโปรแกรม (Programmed Instructional Lesson : Programmed Lesson) กาญจนา เกียรติประวัติ⁵⁸ กล่าวถึงชุดการเรียน (Learning Package) ว่าเดิมนั้นใช้คำว่า ชุดการสอน เพราะครูเป็นผู้ใช้ ดังนั้นผู้ทำกิจกรรมก็คือ ครูในปัจจุบันนักการศึกษาเปลี่ยนมาใช้ คำว่าชุดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นผู้ใช้สื่อต่างๆ ในชุดการเรียนรู้เพื่อศึกษา ด้วยตนเองและในทำนอง

⁵⁷ Alspach Joann, **Educational process in nursing staff development**, (St. Louis: Mosby Year Book, 1995), p. 102.

⁵⁸ กาญจนา เกียรติประวัติ, **นวัตกรรมทางการศึกษา**, (กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2524), หน้า 174-175.

เดียวกัน (กิดานันท์ มลิทอง)⁵⁹ ก็ได้เรียกชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า ชุดการสอน (Teaching Package) สำหรับผู้สอนใช้สอนและเรียกว่าชุดการเรียนรู้ (Learning Package) สำหรับผู้เรียนใช้เรียน นอกจากนี้ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ ด้วยตนเองไว้ดังต่อไปนี้ วาสนา ชาวหา⁶⁰ ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นชุดการเรียนรู้ การสอนที่จัดโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจ เป็นรายบุคคลเพื่อส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้พัฒนาการเรียนของตนเองไปให้ถึงขีดสุดความสามารถโดยไม่ต้องเสียเวลารอคอยผู้อื่นส่วน (วีระ ไทยพานิช)⁶¹ กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ เป็นชุดการเรียนรู้ที่จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้หัวข้อเนื้อหาและอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยได้จัดไว้เป็นชุด หรือกล่องหรือซองชุดการเรียนรู้อาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปซึ่งส่วนมากจะประกอบด้วย คำชี้แจงหัวข้อจุดมุ่งหมายการประเมินผลเบื้องต้นการกำหนดกิจกรรมและการประเมินขั้นสุดท้าย โดยมีจุดมุ่งหมายสำหรับการเรียนรู้รายบุคคลซึ่งผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบทางการเรียนด้วยตนเอง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์)⁶² กล่าวว่าชุดการเรียนรู้คือการวางแผนการเรียนรู้โดยใช้สื่อต่างๆ ร่วมกันหรือหมายถึงการใช้สื่อประสมเพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยจัดเป็นชุดในลักษณะของหรือกล่อง (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์)⁶³ ได้กล่าว ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองหมายถึงชุดของโปรแกรมสื่อประสมที่มีการนำเอาวิธีการจัดระบบมาใช้ ในการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองตาม ความสามารถตามอัตราการเรียนและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน วาสนา ชาวหา⁶⁴ และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์⁶⁵ ได้กล่าวไว้ว่าชุดการเรียนรู้เป็นชุดสื่อประสมที่จัดไว้ อย่างมีระบบที่มี การวางแผนไว้ล่วงหน้าด้วยการกำหนดเนื้อหาสาระสื่อการสอนกิจกรรมการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและการประเมินให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนมีส่วนในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง ได้รับคำติชมทันทีที่ได้รับการเสริมแรงที่เป็น ความสำเร็จ

⁵⁹ กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนชม, 2540), หน้า 84.

⁶⁰ วาสนา ชาวหา, เทคโนโลยีการศึกษา, (กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์, 2525), หน้า 139.

⁶¹ วีระ ไทยพานิช, (2529), วิธีสอน, หน้า 134.

⁶² ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ระบบสื่อการสอน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2534), หน้า 32.

⁶³ กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, กระบวนการเขียนบทเรียนโปรแกรม, (เชียงใหม่: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536), หน้า 26.

⁶⁴ วาสนา ชาวหา, (2525), เทคโนโลยีการศึกษา, หน้า 139.

⁶⁵ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ชุดการสอนระดับประถมศึกษาในเอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15, (กรุงเทพฯ: ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2525), หน้า 120.

ความภาคภูมิใจ และได้ใคร่ครวญเรียนรู้ตามลำดับขั้นตามความสะดวกและความเห็น ของแต่ละบุคคล ส่วน

2.7.3 แนวคิดหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้แก่แนวคิด พื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิด 5 ประการดังชัยยงค์ พรหมวงศ์⁶⁶ กล่าวไว้ ดังนี้

แนวคิดที่ 1 เป็นแนวคิดตามหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นัก การศึกษาได้นำแนวคิดนี้มาใช้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนจัดการศึกษา ที่ให้ อิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล

แนวคิดที่ 2 เป็นแนวคิดที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนจากแบบเดิม ที่ยึดครู เป็นศูนย์กลางมาเป็นการจัดประสบการณ์และสื่อประสมที่ตรงกับเนื้อหาวิชาในรูปของ ชุดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนหาความรู้ด้วยตนเองจากชุดการเรียนรู้

แนวคิดที่ 3 เป็นแนวคิดที่พยายามจะจัดระบบการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอน ให้ เป็นไปในรูปสื่อประสมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนจากการใช้สื่อเพื่อ “ช่วยครูสอน” มาเป็น การ “ช่วยผู้เรียนเรียน”

แนวคิดที่ 4 เป็นแนวคิดที่พยายามจะสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมโดยนำสื่อการสอนและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ ใน การประกอบกิจกรรมร่วมกันของผู้เรียน

แนวคิดที่ 5 เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการทางจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพการณ์ การ เรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบเห็นสิ่งต่างๆ ดังนี้

- (1) ได้ร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง
- (2) ได้ทราบผลเรียนได้ทันที
- (3) ได้รับการเสริมแรงทางบวกทำให้ผู้เรียนภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต
- (4) ได้เรียนรู้ทีละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเอง โดยไม่มีใครบังคับนอกจากนี้

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต⁶⁷ ได้กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการผลิตชุดการเรียนรู้ ดังนี้

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 105.

⁶⁷ เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต, (2528), เทคโนโลยีทางการศึกษา, หน้า 292.

1) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยา ในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้ เพราะถือว่าการสอนนั้นไม่สามารถป้อนให้ผู้เรียนเป็นพิมพ์เดียวกันได้ในเวลาที่เท่ากัน เพราะผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ตามวิถีทางของเขาและใช้เวลาเรียนในเรื่องหนึ่งๆ ที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างเหล่านี้มีความต่างในด้านความสามารถ สติปัญญา ความต้องการความสนใจร่างกายอารมณ์และสังคมด้วยเหตุผลที่คนเรามีความแตกต่าง กันดังกล่าว ผู้สร้างชุดการเรียนจึงพยายามที่จะหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะทำให้ผู้เรียนได้ เรียนอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในชุดนั้น ๆ ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่งก็คือ การจัดการสอนรายบุคคลหรือการจัดการสอนตามอัตราหรือการศึกษาด้วยตนเองซึ่งล้วนแต่ เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามความแตกต่างของแต่ละคน

2) การนำสื่อประสมมาใช้ (Multi-media Approach) เป็นการนำเอาสื่อการสอนหลายประเภทมาใช้สัมพันธ์กันอย่างมีระบบ ความพยายามอันนี้ก็เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียน การสอน จากเดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งให้ความรู้หลักมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เรียนด้วยตนเองด้วยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ

3) ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน เรียนด้วยตนเองได้แก่

- (1) การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง
- (2) ตรวจสอบผลการเรียนของตนเองว่าถูกหรือผิดได้ทันที
- (3) เสริมแรงคือผู้เรียนจะเกิดความภาคภูมิใจที่ตนทำได้ถูกต้องเป็นการให้กำลังใจเรียนต่อไปถ้าตนเองทำไม่ถูกต้องจะได้ทราบว่าที่ถูกต้องนั้นคืออะไรจะได้ไตร่ตรอง พิจารณา ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความท้อถอยหรือสิ้นหวังในการเรียนเพราะเขา มีโอกาสที่จะสำเร็จได้เหมือนคนอื่นเหมือนกัน

- (4) เรียนไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของตนเอง

4) การใช้วิธีวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) โดยจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียนทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดไว้ในชุดการเรียนจะสร้างขึ้นอย่างมีระบบการตรวจเช็คทุกขั้นตอนและทุกอย่างจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นอย่างดีมีการทดลองปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่เชื่อถือได้จึงจะนำออกใช้ สรุปได้ว่า การเรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองต้องยึดถือทฤษฎีจิตวิทยาการ จัดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนในรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถศึกษาความรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจความต้องการ และตามศักยภาพของตนเองเน้นการฝึกความรับผิดชอบความมีวินัยใน

ตนเองดังนั้นในการสร้าง ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนและเสริมแรงให้กับผู้เรียน

2.7.4 ขั้นตอนการสร้างชุดสื่อการเรียนรู้

สำหรับขั้นตอนการสร้างสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนโดยนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนั้นการออกแบบระบบการเรียนการสอนจึงเป็นกรอบของกระบวนการผลิตระบบการสอนหรือวัสดุการเรียนการสอน (Instructional Materials) ซึ่งประสาน สัมพันธ์กับองค์ประกอบพื้นฐานของการออกแบบการสอนในกระบวนการออกแบบจึงต้องเริ่มต้น ที่การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายหลักการกลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป

การสร้างชุดการเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์⁶⁸ ได้ให้แนวคิดในการสร้างชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

- 1) กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์อาจจะกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เห็นเหมาะสม
- 2) กำหนดหน่วยการสอนแบ่งเนื้อหาวิชาออกมาเป็นหน่วยโดยประมาณเนื้อหาวิชาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ใน 1 ครั้งหรือ 1 สัปดาห์
- 3) กำหนดหัวข้อเรื่องผู้สอนจะต้องถามตนเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรจะประสบการณ์เป็นหัวข้อเรื่อง
- 4) กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวข้อแนวคิดสาระและหลักเกณฑ์สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกัน
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์โดยให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องเป็นจุดประสงค์ทั่วไปก่อนและเปลี่ยนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเงื่อนไขและเกณฑ์พฤติกรรมไว้ทุกครั้ง
- 6) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและการผลิตสื่อการเรียนการสอนกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึงกิจกรรมอย่างที่คุณเรียน ปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่งการตอบคำถามการเขียนภาพการทดลองทางวิทยาศาสตร์การเล่นเกมส์ เป็นต้น

⁶⁸ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, (2525), ชุดการสอนระดับประถมศึกษาในเอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15, หน้า 45.

7) กำหนดแบบประเมินผลโดยต้องออกแบบการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรมโดยใช้การสอบแบบอิงเกณฑ์เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมมา เรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8) เลือกและผลิตสื่อการสอนวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อสอนของแต่ละหัวข้อเรื่องแล้วก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพเรียกว่าชุดการสอน

9) หาประสิทธิภาพชุดการสอนเพื่อเป็นการประกันว่าชุดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นล่วงหน้าโดยคำนึงถึงหลักการว่า การเรียนรู้เป็นการช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน

10) การใช้ชุดการเรียนการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์สามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดการเรียนการสอนและระดับการศึกษาโดยมีขั้นตอนดังนี้ให้ ผู้เรียน ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อพิจารณาพื้นความรู้เดิมของผู้เรียนนำเข้าสู่บทเรียนขั้น ประกอบกิจกรรม การเรียน (ขั้นการเรียนการสอน) ขั้นสรุปผลการเรียนการสอนเพื่อสรุปความคิด รวบรวมและหลักการ ที่สำคัญทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

กรมการศึกษานอกโรงเรียน⁶⁹ ได้ให้แนวทางในการสร้างสื่อขึ้นมาใหม่เป็นกระบวนการที่ต้อง ใช้เวลาดำเนินการได้ตามความพร้อมและความเหมาะสมตามขั้นตอนดังนี้ สำรวจปัญหาและความ ต้องการของสังคมและจัดลำดับความสำคัญศึกษา และกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนวิเคราะห์ จุดประสงค์และขอบเขตเนื้อหาของสื่อกำหนดรูปแบบสื่อสร้างสื่อตามรูปแบบที่กำหนดนำเสนอ ไปทดลองวิเคราะห์ผล ปรับปรุงแก้ไข นำสื่อไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย และติดตามและประเมินผล

2.7.5 สื่อการเรียนภาษาอังกฤษ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ⁷⁰ ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษว่า มีหลายประเภท แต่ละประเภทย่อมมีคุณสมบัติเฉพาะที่สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่าง น่าสนใจ สื่อเหล่านี้จะช่วยให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นอกเหนือจาก หนังสือเรียน แบบฝึกหัด คู่มือครูและแถบบันทึกเสียงประกอบบทเรียนแล้ว สื่อภาษาอังกฤษที่พบเห็น

⁶⁹ กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ชุดการเรียนทางไกลระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหมวดวิชา ภาษาไทย รหัส ไทย20 (TH20), (กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546), หน้า 4.

⁷⁰ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, (2539), คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ.

ในชีวิตประจำวัน เช่น หนังสือพิมพ์ แบบฟอร์มต่าง ๆ จดหมาย แผ่นภาพ ป้ายโฆษณาและสื่ออื่น ๆ นอกจากนี้ สื่อของจริงที่พบเห็นรอบ ๆ ตัว ทั้งในและนอกห้องเรียนก็สามารถนำมาใช้สอนภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ หากโรงเรียนมีความพร้อมก็อาจพิจารณาสื่อที่เป็นเทคโนโลยีทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษา วิดีทัศน์ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อทางไกลและอื่น ๆ เป็นเครื่องช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างรวดเร็วขึ้น อุปกรณ์ และสื่อดังกล่าวนี้ ผู้สอนสามารถเลือกใช้ หรือสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอน สภาพห้องเรียน ระดับพื้นฐานทางภาษาของผู้เรียน โดยจะต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสื่อและพิจารณาใช้สื่อจนสามารถนำสื่อแต่ละชนิดมาประกอบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

อาจกล่าวได้ว่า สื่อเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูผู้สอน เนื่องจากแนวการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร ครูผู้สอนซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางการเรียนได้ถูกลดบทบาทลงและเปลี่ยนมาเป็นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแทน ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางภาษา และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งหนึ่งที่สื่อเป็นตัวกลางให้กับผู้สอนได้ถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะไปยังผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สิ่งนั้น คือ สื่อการเรียนรู้ สำหรับการสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีอยู่หลายประเภท ได้แก่ สิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อของจริง และสื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

มัทนา ทองใหญ่ ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีหลากหลายประเภทไว้ดังนี้

- 1) ห้องปฏิบัติการภาษา (Sound lab) การเรียนระบบเสียงซึ่งใช้สื่อความหมาย สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จะช่วยในการสอนทักษะฟัง พูด ได้เป็นอย่างดี คือ ห้องปฏิบัติการภาษา
- 2) เครื่องเล่นเทป ใช้สำหรับสอนบทสนทนา สอนเพลงหรือการฟังเพื่อความเข้าใจ (Listening comprehension) หรือใช้อัดเสียงของนักเรียนเวลาพูดหรืออ่าน แล้วนำมาเปิดให้นักเรียนฟังเพื่อแก้ไขในข้อที่บกพร่องอยู่
- 3) โทรทัศน์ เทปวิดีโอ ที่มีบทเรียนภาษาอังกฤษ เช่น เทปวิดีโอ นิทาน การ์ตูน เพลง ก็สามารถนำมาเสริมบทเรียนได้เป็นอย่างดี
- 4) ของจริง ได้แก่ตัวครู นักเรียน สิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ในห้องเรียน ของจริงช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นการดีที่สุด ทำให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็ว และจำได้แม่นยำ

5) ของจำลอง ใช้แทนของจริง เช่น ผลไม้พลาสติก ตัวสัตว์ต่าง ๆ ของเล่นเด็ก เหล่านี้ล้วนเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ดีไม่แพ้ของจริง ของจำลองใช้สำหรับสอนคำศัพท์และบทสนทนาได้ดี

6) รูปภาพ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่หาได้ง่าย ประหยัด สะดวกในการนำมาใช้ หาได้จากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากนิตยสาร ปฏิทิน โปสเตอร์ เป็นต้น

7) กระดานและชอล์ก สื่อการเรียนการสอนที่ครูคุ้นเคยมากที่สุด ใช้ได้ตลอดเวลา ประหยัดและมีประโยชน์อย่างยิ่ง

8) บัตรคำ เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นและใช้อยู่ประจำ เพราะมีประโยชน์อย่างมาก ควรมีขนาดเท่ากันและเขียนด้วยลายมือที่อ่านง่าย เหล่านี้ เป็นต้น

ประนอม สุรัสวดี⁷¹ ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไว้ว่า ได้แก่ รูปภาพ ของจริง หรือตัวนักเรียนเอง เทปบทสนทนาหรือเทปเพลง วีดิทัศน์ บทเรียนคอมพิวเตอร์

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีมากมายหลายประเภท สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทช่วยส่งเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรม และได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญคือ การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น จะต้องเน้นการใช้ภาษาเป็นสื่อในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน โดยยึดแนวปฏิบัติที่สำคัญ อันจะก่อให้เกิดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง

2.8 แนวคิดการท่องเที่ยว

ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวมีทรัพยากรพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวหลากหลายกระจายอยู่ในทุกจังหวัด และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีความสวยงามคิดระดับโลก มีเอกลักษณ์ต่างจากภูมิภาคอื่น สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาอีกจำนวนมาก เมื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมากความได้เปรียบด้านทรัพยากรท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายรวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงเป็นจุดแข็งที่สำคัญและแสดงถึงศักยภาพ

⁷¹ ประนอม สุรัสวดี, (2534), ภาษาอังกฤษกับเด็กไทยในระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 11.

ด้านการท่องเที่ยวของประเทศการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอีกด้วย⁷² การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยและยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น

2.8.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางซึ่งมีการพัฒนามาจากรูปแบบการเดินทางเพื่อการดำรงชีพ การแสวงหาอาณานิคม การเดินทางเพื่อการพักผ่อน โดยมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางที่แตกต่างกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมความเป็นอยู่ที่ส่งเสริมให้คนได้มีการเดินทางที่สะดวกสบายและรวดเร็วขึ้น ทำให้มีการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่มีคำ 3 คำ เป็นเงื่อนไขในการท่องเที่ยว คือ

- 1) การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งโดยใช้ยานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกลหรือไกลก็ได้
- 2) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีสถานที่ที่เลือกเดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลานั่งอยู่ ณ ที่นั้นมักมีสถานที่ที่มีความสวยงามทางทัศนียภาพมากหรือเป็นสถานที่ที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมที่น่าสนใจซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจแก่ผู้มาเยือน

- 3) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง มีจุดประสงค์ในการในการเดินทางไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ แต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่นโดยผู้เดินทางอาจมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่า 1 อย่างก็ได้

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกล และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่ การท่องเที่ยวจึงเป็น

⁷² Al- Ababneh M, "Service quality and its impact on tourist satisfaction", *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4(12), 2013: 164-177.

ผลรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจบริการต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือสร้างความพอใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน⁷³ โดยอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนและการติดต่อธุรกิจ ซึ่งเอาเหตุผลกระบวนการแลกเปลี่ยนทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเดินทางและการท่องเที่ยว⁷⁴ หรือเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น⁷⁵ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินสนุกสนาน⁷⁶

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เดินทาง บริการที่ใช้ในการเดินทาง และจุดหมายปลายทาง กล่าวอีกว่าการท่องเที่ยววนั้น คือ การเดินทางจากอีกที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ด้วยจุดประสงค์ทางการท่องเที่ยว การพักผ่อน หรือติดต่อธุรกิจโดยมีการพักผ่อนค้างแรม หรือไปกลับภายในวันดังกล่าว มีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการคือ

- 1) เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3) เดินทางด้วยเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้⁷⁷

การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคโบราณ มีการเดินทางเพื่อไปค้าขาย พบปะญาติพี่น้อง เยี่ยมชมเคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ไปเล่นกีฬา และไปด้วยเหตุผลต่าง ๆ เป็นการเฉพาะตามความประสงค์ของผู้เดินทางในแต่ละช่วงเวลาในเวลาต่อ ๆ มาจนถึงยุคปัจจุบัน

⁷³ McIntosh, Goeldner G. & Brent, **Tourism: Principle, Practices, Philosophies**, (New York: John Wiley & Sons, Inc, 1995), p. 132-135.

⁷⁴ Lumsdon, L, **Tourism Marketing**, (Oxford: The Alden Press, 1999), p. 99.

⁷⁵ จีรชญา มณีเนตร, **ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว**, (ขอนแก่น: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552), หน้า 125.

⁷⁶ Gee, C. Y. and Choy. J. L, **The Travel Industry**, (New York: Van Nostrand, 1989), p. 98-101.

⁷⁷ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554), หน้า 89.

วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวจึงกลายเป็นกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างการเดินทาง การท่องเที่ยว และการพักผ่อนหย่อนใจการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากที่อยู่อาศัยปกติไปที่อื่น ทำให้เกิดระบบการขนส่งอย่างกว้างขวาง มีการขนส่งทุกรูปแบบเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพมาตรฐานการบริการ แม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศจะทำให้โลกแคบลง แต่การท่องเที่ยวยังคงเป็นปรากฏการณ์อีกมิติหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เข้าใจกันทางความคิดอย่างลึกซึ้งมากกว่าการรู้จักกันโดยผิวเผินผ่านสื่อ แต่เพียงอย่างเดียว

ความเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา การแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิด ความสนใจใฝ่รู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะและความแตกต่างทางกายภาพจากท้องถิ่นที่อยู่ประจำ นักท่องเที่ยวจึงเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันใน 2 สถานะ คือการเป็นผู้มาเยือน (Guest) และการเป็นเจ้าของบ้าน (Host) การพบปะกันของทั้ง 2 ฝ่ายในลักษณะต่างกลุ่มกัน ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ย่อมทำให้ได้ความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันไปในการพยายามทำความเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่น⁷⁸ เป็นการบูรณาการความคิดกันในทางสังคมและวิถีชีวิตซึ่งมีทั้งเห็นด้วย และโต้แย้ง นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านต่างก็มีวัฒนธรรมเฉพาะคนอย่างเป็นเอกลักษณ์ แต่ต้องมาร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยกัน อาทิ กิจกรรมการต้อนรับการนำมแหล่งท่องเที่ยว การซื้อสินค้าของที่ระลึก การสาธิตวิธีการทำอาหาร การแต่งกาย การแสดง ฯลฯ การบูรณาการความคิดเห็นนี้ต้องใช้หลักการและทักษะของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยการใช้ทักษะทางภาษาทั้งคำพูดและท่าทางเพื่อให้เข้าใจ และยอมรับซึ่งกันและกันอย่างเป็นสากล การสื่อสารทางวัฒนธรรมในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่สร้างความประทับใจต่อกัน จึงกลายเป็นวัฒนธรรมการท่องเที่ยว (Tourism Culture) ที่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ พฤติกรรมการบริโภคความต้องการ การแสวงหาและการสร้างความพึงพอใจ เทคนิคในการเจรจาต่อรองและการจัดบริการด้วยจิตบริการที่เป็นเลิศ จึงจะทำให้กิจกรรมในธุรกิจการท่องเที่ยวมีการขยายตัวได้เท่าทันกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในบริบทของวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมภายใน และภายนอกของนักท่องเที่ยว และของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวทุกแห่ง

⁷⁸ ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, “การท่องเที่ยว: มิติแห่งศาสตร์บูรณาการ”, วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 7 เล่มที่ 1 (ตุลาคม 2554- มีนาคม 2555): 1-2.

กล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากงานประจำ เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ มิใช่ถูกบังคับ หรือเพื่อสินจ้างด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ยังเป็นการส่งเสริมและนำมาซึ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและประชาชนของประเทศ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถานที่ที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวได้เห็น และเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีและยังสร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของพื้นที่อีกด้วย

2.8.2 รูปแบบการท่องเที่ยว

ประเทศไทยนั้นมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากมาย และหลากหลาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งความมีไมตรีจิตของคนไทยที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน จนได้สมญานามว่า “The Land of Smiles” สยามเมืองยิ้มจึงเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลก⁷⁹ แต่การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคนต่างมีจุดมุ่งหมาย วิธีการและความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเกิดรูปแบบที่หลากหลาย แต่ละรูปแบบตามมุมมองและมิติต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO)⁸⁰ ได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 แบบเพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวโดยมีรูปแบบในการท่องเที่ยว ดังนี้

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติประกอบด้วย

(1.1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล

(1.2) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล

⁷⁹ อมรรัตน์ วงศ์เป็ง, “ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป”, วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปีที่ 4 เล่มที่ 2, (มีนาคม 2552): 39-57.

⁸⁰ Goeldner, C., & Ritchie, J. R. B, **Tourism: Principle, practices, philosophies**, 10th ed., (Hoboken: Wiley, 2006), p. 428.

(1.3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

(1.4) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคาและการดูดาวจักราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล

(1.5) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Aero Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย

(2.1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐาน

(2.2) การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม

(2.3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism หรือ Village Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ผสมผสานการท่องเที่ยวกับความต้องการอื่นเพิ่มเติม ประกอบด้วย

(3.1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกาย-ใจ ได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความ (Health Beauty and Spa)

(3.2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาคำรู้สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

(3.3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น

(3.4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สกีกอล์ฟ กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น

(3.5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

(3.6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay Tourism) เป็นการที่นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น

(3.7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay Tourism) เป็นการที่กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ 5 ของชีวิต คือ การท่องเที่ยวโดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปีคราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

(3.8) การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วันหรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-cultural Tourism) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งจากการที่องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ได้จัดแบ่งประเภทไว้ หรือแม้แต่การจัดรูปแบบต่าง ๆ ตามความพฤติกรรมล้วน แต่เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทั้งยังเพื่อสร้างความประทับใจซึ่งนอกเหนือจากความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินการท่องเที่ยว ยังเป็นการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรต่อกันและมีประโยชน์ทั้งทางด้านการปกครองและการเมืองระหว่างประเทศซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกันนี้จะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทำให้มีความเข้าใจและใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นอาจจะกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้คนต่างชาติต่างศาสนาอีกด้วย



บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่” รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 พื้นที่การวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.3 เครื่องมือการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย
- 3.8 สรุปกระบวนการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) เพื่อค้นหาและรวบรวมความรู้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและการใช้ประโยชน์ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเอกสาร หนังสือ งานวิจัย ผลงานวิชาการ ที่มีผู้เรียบเรียง

ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้แล้วจากแหล่งต่างๆ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

(1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ รายงานวิจัย เอกสารที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด กระบวนการ การจัดการ และการพัฒนาฝีมือการเรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ตลอดจนศึกษา ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน (Community-based Tourism : CBT) แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน แนวคิดการพัฒนาสินค้า โอท็อป (OTOP) และการศึกษาเอกสารรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) การแจกแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่กับบุคลากรผู้ทำการด้านการ ท่องเที่ยวของชุมชน โดยการประสานและขอความอนุเคราะห์จากผู้นำชุมชน

(3) การลงพื้นที่เป้าหมายโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนักวิจัยชี้แจงประเด็นสำคัญ ได้แก่ โครงร่างงานวิจัย จุดประสงค์ของการวิจัย การมีส่วนร่วมของ กลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากร ขั้นตอนการพัฒนาฝีมือการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ และประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

(4) การศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Study) โดยทำการวิเคราะห์หาแนว ทิศทางการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัด เชียงใหม่

(5) ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิที่ได้จากการลงสำรวจพื้นที่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้นำและตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย และแบบสอบถาม ผนวก กับข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งรวบรวมเอกสารจากแหล่งข้อมูล เช่น ทฤษฎี หนังสือ ตำรา เอกสารประกอบ สอน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาชุดความรู้ และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่และสอดคล้อง กับบริบทชุมชน และความต้องการของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

(6) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปวิเคราะห์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเพื่อ นำเสนอรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งการจัดทำสื่อโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ สื่อวีดิทัศน์ สื่อ สารสนเทศ และชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอใน จังหวัดเชียงใหม่

(7) การเผยแพร่ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นการเผยแพร่นวัตกรรมที่ได้จากการวิจัย และพัฒนาให้กับกลุ่มประชากรในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว และชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ

3.1.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study)

เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา แนวทาง ความสัมพันธ์ของประชาชน และองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรที่อยู่ในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นองค์กรที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับการสร้างศูนย์การเรียนรู้

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบล

(3) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์แนวคิด แนวทางการจัดการ

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา

(5) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3.2 พื้นที่การวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้ ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 องค์กร/ชุมชน ได้แก่

- (1) องค์การเทศบาลตำบลบ้านจันทร์
- (2) วัดบ้านจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
- (3) วัดบ้านเด่น ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
- (4) ชุมชนบ้านตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
- (5) ชุมชนบ้านเด่น ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้นำ ชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประชาชน และองค์กรที่ทำงานร่วมกับประชาชนในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ 2 องค์กร คือ ผู้บริหารองค์การเทศบาล ตัวแทนคณะสงฆ์ตามที่กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นแนวคิด หลักการ แนวทาง กระบวนการในการจัดการภัยพิบัติจำนวน 29 รูป/คน ดังนี้

- 1) นายอัครเดช เรืองกิจฉนิต นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์
- 2) นายเจนภพ ตระกูลล้านนาคอย รองนายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์
- 3) นายสุทธิพงษ์ สมบูรณ์คำชู รองนายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์
- 4) นายอนุชิต อินทะหล่อ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์

- 5) นายสุรพล ชมมัยยา หัวหน้าส่วนโยธาท้องการบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์
- 6) พระครูปลัดนิคม กิจจสารโ เจ้าอาวาสวัดจันทร์
- 7) พระพงษ์ศักดิ์ ฐิตว โส เจ้าอาวาสวัดบ้านเด่น
- 8) นายแดงดี แจ่มจันทร์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านจันทร์
- 9) นายสุขสวัสดิ์ ธีรณคิผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านจันทร์
- 10) นายธีรชัย ศิริชัยพุกษา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านจันทร์
- 11) นายสุรชัย พิทักษ์ศรีภูมิ ผู้ใหญ่บ้านบ้านเด่น
- 12) นายนายวิชาญ เด่นกล้า ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านเด่น
- 13) นายสุรพล พัฒนาไพรสงค์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านเด่น
- 14) นายบุญสม ปิ่นเพชรกุล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์
- 15) นายบุญชัย จุติไพรร่มใจจริง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์
- 16) นายนายสามารถ เด่นเจิดจำ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเด่น
- 17) นายนายวีรศักดิ์ แจ่มจันทร์สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเด่น
- 18) นายแดงดี แจ่มจันทร์ ประธานชมคณะกรรมการชุมชนบ้านจันทร์
- 19) นายมะทุ พิทักษ์ศรีภูมิกรรมการชุมชนบ้านจันทร์
- 20) นายพาส่วยพร วานิชวิโรจน์ กรรมการชุมชนบ้านจันทร์
- 21) นาย วีระ ยิ่งรักเพ็ญจันทร์ ประธานชมคณะกรรมการชุมชนบ้านเด่น
- 22) นาง ศรานุช สุขใจ กรรมการชุมชนบ้านเด่น
- 23) นาย ไชยวรรณ ใจมั่น กรรมการชุมชนบ้านเด่น
- 24) นายมะทุ พิทักษ์ศรีภูมิ ตัวแทนประชาชนบ้านจันทร์
- 25) นายวิชัย ศิริชัยพุกษา ตัวแทนประชาชนบ้านจันทร์
- 26) นายสีเงิน ตะแก ตัวแทนประชาชนบ้านจันทร์
- 27) นาย เทิดศักดิ์สมสิริชัย ตัวแทนประชาชนบ้านเด่น
- 28) นายสุฤทธิสุขใจ ตัวแทนประชาชนบ้านเด่น
- 29) นาย ส่าเชอ เด่นเจิดจำ ตัวแทนประชาชนบ้านเด่น

3.3 เครื่องมือการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์และการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยด าเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับพระสงฆ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านจันทร์ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และตัวแทนประชาชน ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น แนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยด าเนินการร่วมกับพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประชาชน ในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน โดยมีประเด็นสนทนา เช่น การบริหารจัดการสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ การเตรียมพร้อมและป้องกันบรรเทาสาธารณภัย การควบคุมสถานการณ์และการกักกัน การบรรเทาทุกข์การฟื้นฟูบูรณะและการพัฒนา

3) การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่ จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้บริหารเทศบาล ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และตัวแทน ประชาชน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน

ดังนั้น จึงมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Interview Guideline) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มสำหรับคณะสงฆ์ ผู้บริหารเทศบาล ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และตัวแทน ประชาชนที่เกี่ยวข้อง

๑) แบบสังเกต เพื่อการวิเคราะห์กระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.4.1 ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase) ในระยะนี้ เป็นการเตรียมชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและเป็นแก่นแกนหลักของการวิจัยแบบนี้ โดยการดำเนินงานขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งเน้นสำคัญที่จะให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่าง

ผู้วิจัย ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน รวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่จำเป็นต้องเกี่ยวข้อง ในขั้นเตรียมการนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ

1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน

2) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up Rapport) โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตัวของนักวิจัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งนี้ นักวิจัยควรร่วมกิจกรรมทุกอย่างของชุมชนซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้นักวิจัยสามารถทำความเข้าใจโลกทัศน์ของชาวบ้านได้ดีมากขึ้น ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อไปพบกับบุคคลต่างๆ ในชุมชนที่มีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย หรือเป็นประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย พูดคุยแนะนำตัวเองเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายและความต้องการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกิจกรรมการวิจัย เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ นอกจากนี้ จะทำการวิเคราะห์คาดการณ์สภาพการณ์และปัญหาของการดำเนินงานวิจัยที่อาจเกิดขึ้น และสามารถรับมือได้

3) คัดเลือกชุมชน (Selecting Community) การคัดเลือกชุมชนจะยึดหลักการเลือกชุมชนที่มีโอกาสพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างโอกาสด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชน

4) การสำรวจศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community) เป็นขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะทางกายภาพ และแหล่งทรัพยากรต่างๆ ภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างตลอดถึง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการเมือง ซึ่งโดยมากแล้ว ผู้วิจัยจะใช้แบบสังเกต สมุดบันทึก และสถานที่ต่างๆ ในชุมชน รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานราชการหรือจากองค์กรพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสอบถามผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านเพื่อทราบประวัติความเป็นมา ผลิตภัณฑ์และสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนด้วย

(4.1) เตรียมคนในชุมชน นักวิจัยจะลงพื้นที่เพื่อจัดประชุมในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวบ้านรู้จักและคุ้นเคยกับกระบวนการและการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนและรวดเร็ว

(4.2) เตรียมนักพัฒนา ด้วยการประชุมคัดเลือกกลุ่มประชากรที่ทำด้านการท่องเที่ยวมีการโอกาสใช้ภาษาอังกฤษกับชาวต่างประเทศ และหาหรือแนวทางการพัฒนาชุมชน ซึ่งมักจะรวมถึงการประสานงานเรื่องการใช้สถานที่ดำเนินการประชุมด้วย

(4.3) เตรียมนักวิจัย ด้วยการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการทำงานวิจัย

5) การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community) ประสานงานกับผู้นำชุมชนถึงความเป็นไป

ในการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย และเข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนและตัวแทนเพื่อสร้างความเข้าใจ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.4.2 ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยคือ 1)

การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (Problem Identification and Diagnosis) ในขั้นนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและการให้การศึกษากับชุมชน (Community Education Participation-CEP) โดยเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติโดยวิธีการจะใช้การอภิปรายถูกปัญหา(Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้านทั้งที่เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่มบุคคลเพื่อเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Need Assessment) พร้อมไปกับการประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร (Resource Assessment) ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว เพื่อที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อการจัดการโครงการต่อไป

2) การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal) แนวทางในการแก้ไขปัญหาในความเป็นจริงมักจะมีหลายแนวทางชาวบ้านและนักวิจัยจะต้องพิจารณาร่วมกันว่าวิธีการแก้ไขปัญหาใดที่เหมาะสมกับท้องถิ่นหรือมีความเป็นไปได้โดยชาวบ้านควรมีบทบาทหลักเข้ามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้นและกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ

3) การกำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ (Planning Phase) กิจกรรมในช่วงนี้จะเป็นการระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อคัดเลือกโครงการและกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการดังนั้นเพื่อความมั่นใจว่าโครงการที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการโดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการกระตุ้นให้ชาวบ้านมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหาการกำหนดโครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินการ

4) การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation Phase) เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งโดยคำถามที่ผู้วิจัยจะต้องใช้ถามกันในกลุ่มหรือในคณะทำงานเพื่อการดำเนินการในขั้นนี้คือใครทำอะไรที่ไหนเมื่อไรและอย่างไร

3.4.3 ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase) เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการการวัดผลสำเร็จของโครงการในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยจะร่วมกับชาวบ้านที่เป็นผู้ร่วมงานวิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชนรวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลของการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนต่อไปเพื่อให้ชุมชนได้มองเห็นปัญหาของตนเองเกิดความต้องการอย่างแท้จริงและมุ่งมั่นมีส่วนร่วมทั้งในการปฏิบัติงานวิจัยและการนำผลของการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น

3.4.3 ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase) เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการการวัดผลสำเร็จของโครงการในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยจะร่วมกับชาวบ้านที่เป็นผู้ร่วมงานวิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชนรวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลของการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนต่อไปเพื่อให้ชุมชนได้มองเห็นปัญหาของตนเองเกิดความต้องการอย่างแท้จริงและมุ่งมั่นมีส่วนร่วมทั้งในการปฏิบัติงานวิจัยและการนำผลของการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนรายงานด้วยการพรรณนาประกอบตัวอย่าง
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยการจัดเนื้อหา ประเด็นต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่
- 3) วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม แบบประเมินข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้ มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4) เปรียบเทียบความสามารถทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการหาค่าที (t-test)
- 5) นำผลจากการวิเคราะห์มาจัดหมวดหมู่ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติพื้นฐาน

- 1) ค่าร้อยละ (percentage)¹

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

¹ นิภา เมธาวิชัย, *วิทยาการวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543), หน้า

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) โดยใช้สูตร²

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร³

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

เพื่อเปรียบเทียบความรู้และความสามารถในการฝึกรวมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการฝึกรวม โดยใช้บทเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Samples

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่

² ส่งศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547), หน้า 55.

³ ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540), หน้า 53.

N	แทน	จำนวนคู่ของคะแนนหรือจำนวนนักเรียน
$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

3.7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยตารางวิเคราะห์ข้อมูลจะอยู่ทั้งในลักษณะเชิงตัวเลขสถิติ และลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายพร้อมการบรรยายข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาการทำงานเพื่อบริการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอและกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้สู่สร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและจัดทำเป็นเล่มที่สมบูรณ์ นำส่งผลการวิจัยที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติต่อไป

3.8 สรุปกระบวนการวิจัย

การศึกษาวิจัย “ การสร้างศูนย์การเรียนรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ” เป็นการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ รายงานวิจัย รวมทั้งการใช้เครื่องมือ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ในจังหวัดเชียงใหม่ 2) พัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรบุคลากรผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำชุมชน วัฒนธรรมอำเภอ กลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ บุคคลทั่วไป ในชุมชนพื้นที่ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัดห้วยบง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธจัดตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายในการสร้างและพัฒนางานด้านความรู้ด้านการวิจัย ที่มุ่งเน้นการบริการข้อมูลด้านศึกษาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ และพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนการบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ห้องบริการให้คำปรึกษาความรู้ บุคลากร โค้ชชิ่ง (Coaching) วัสดุอุปกรณ์ และช่องทางสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสารมวลชนทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website) และมีระบบกลไกในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและการติดตามผลการนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดของผู้เข้ามารับบริการ เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล (Database) ในการให้บริการที่เป็นต้นแบบและเครือข่ายต่อไป รวมทั้งเป็นศูนย์ในการพัฒนาฝึกอบรมนักศึกษา บัณฑิตจบใหม่ และนักวิจัยรุ่นใหม่ (ต้นกล้า) ในการทำงานวิจัยชุมชน ร่วมกับอาจารย์ของมหาวิทยาลัยและนักวิชาการในชุมชน ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย มีประเด็นในการนำเสนอ ดังนี้

1. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site)ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ในจังหวัดเชียงใหม่

2. การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

3. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

มีรายละเอียดผลการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site)ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ในจังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ในจังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ โดยศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์จะเป็นพื้นที่สำหรับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. การศึกษาบริบทชุมชน ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ

2. การออกแบบและพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์

3. การสร้างเนื้อหาและกิจกรรมสำหรับศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์

4. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์

การพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ในจังหวัดเชียงใหม่ คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ดังนี้ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ เป็นช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ และเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอมีความเข้มแข็ง

4.2.1 การพัฒนาศูนย์เชิงพื้นที่

ศูนย์ปกาเกอญอศึกษามือเจ๊ะคี วัดห้วยบง

โครงการศูนย์พระบัณฑิตพัฒนาราชวรบนพื้นที่สูง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ปฏิบัติงานภายใต้พันธกิจที่ 2 การบริการสังคม และพันธกิจที่ 3 อนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง โดยในปี 2563 วัดห้วยบง อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่ ได้จัดวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการเรียนรู้ผ่านภาพจิตรกรรมฝาผนังพระวิหาร ที่ ถ่ายทอดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวปกากะญอ และแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบอาคารบ้านเรือน ซึ่งภายใน จัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ และคติความเชื่อของชาวปกากะญอในด้านต่างๆ มีกลุ่มตัวแทนชมรมปกากะญอ มจร. และประชาชนจากกรุงเทพฯ เข้ามาแวะเยี่ยมชมวิถีปกากะญอ ตลอดถึงกลุ่มนักเรียน โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติ เดินทางมาทัศนศึกษาโดยตลอด เพื่อการสร้างจิตสำนึกให้ ชุมชนตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม การสนับสนุน ส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมประเพณี การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน



ภาพที่ 4.64 พระธรรมวัชรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปณฺโญ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมคณะผู้บริหาร คณาจารย์ เปิดศูนย์ปกากะญอศึกษาห้วยบง วัดห้วยบง



ภาพที่ 4.65 แหล่งเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น วัดห้วยบง



ภาพที่ 4.66 "เบลาะ" แหล่งเรียนรู้วิถีปกาเกอะญอ

“เบลาะ” คือ บ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีปกาเกอะญอ เบลาะเป็นตัวแทนของบ้าน “ฝ่ายชาย” เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เช่น งานมงคลต่างๆ งานแต่งงาน และงานศพ และจัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ทางวัฒนธรรม เช่น เครื่องจักสาน เครื่องทอผ้า เครื่องมือทำมาหากิน เครื่องดนตรี หรือสันหนากการ เช่น การร้องรำทำเพลง มีเจ้าพิธีกรรม เรียกว่า “ฮิโม่” (หมอผี) ส่วนบ้านที่อยู่อาศัยทั่วไป เป็นตัวแทนของบ้าน “ฝ่ายหญิง” เรียกว่า “แด”



ภาพที่ 4.67 ครัวไฟของชาวปกาเกอญอ

ครัวไฟ เป็นพื้นที่สำคัญของเรือน มีไว้สำหรับประกอบอาหารซึ่งรูปแบบเรือนดั้งเดิมจะใช้ร่วมกันกับพื้นที่นอนด้วย เนื่องจากสภาพอากาศที่หนาวเย็นตลอดทั้งปีก็จะก่อไฟให้ความอบอุ่น ต้มชา มีการก่อกระบะหินตั้งหม้อก่อกระบะกันไฟต่อขึ้นไปเป็นชั้นๆ ขนาดประมาณ 1.00 x 1.50 เมตร ทำหิ้งสำหรับวางของเครื่องครัว เครื่องเทศ กันมอดกันแมลงต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมักสร้างเป็นเรือนครัวโดยเฉพาะไว้หนึ่งหลัง และมีการจัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวปกาเกอญอไว้บนเรือน



ภาพที่ 4.68 กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวปกาเกอญอแก่เยาวชนนักเรียนของโรงเรียนต่างๆ ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา



ภาพที่ 4.69 อาคารเรือนจำลอง



ภาพที่ 4.70 อาคารเรือนที่พัก

ปัญญาปกากะญอเกิดจากแนวคิดของปกากะญอ **“รวมพล รวมบุญ รวมปัญญา”** โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพุทธ คริสต์ และปราชญ์ปกากะญอที่เกิดพลังศรัทธาจนเกิดความร่วมมือ ระดมทรัพยากร ระดมความคิด เพื่อสร้างศูนย์ปกากะญอศึกษาที่ใช้เวลานานนับทศวรรษในการสร้าง พื้นที่วัดให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ผ่านภาพจิตรกรรม โดยมีบุคคลที่เป็นต้นแบบ คือ ครูบาศรีวิชัยพระนักพัฒนา เชื้อสายปกากะญอ แรงบันดาลใจสร้างพื้นที่บอกเล่าจักรวาลปกากะญอ ประกอบกับมายาคติที่ มองปกากะญอแบบอคติ เช่น ตัดไม้ทำลายป่า แต่ในความเป็นจริงใน 6 ชนเผ่า มีเพียงปกากะญอที่ รักษาป่าไว้ **“ไม่มีป่า ปกากะญออยู่ไม่ได้”** จึงเป็นที่มาของการสร้างพื้นที่เรียนรู้ผ่านภาพจิตรกรรม ปัญญาปกากะญอ วัดห้วยบง เพื่อลบมายาคติ **“สร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยไม่ต้องพูด แต่ สื่อด้วย ภาพบันทึกเรื่องราวความทรงจำของคนปกากะญอ”** **“วัด”**ที่ไม่ใช่แค่ **“วัด”**แต่เป็นพื้นที่วัดความสุข ของคนทั้งมวล

วัดห้วยบง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการประสานงานของพระนักเผยแผ่ นักพัฒนา ตลอดถึงหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่สูง ได้สร้างวิหารคดรอยแปดเสารอบพระอุโบสถ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ รองรับศรัทธาชาวบ้านจำนวนมาก เมื่อมีงานเทศกาลสำคัญ นอกจากนั้น ยังจะได้ใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ วิถี และภูมิปัญญาของชาวปกากะญอ ผ่านภาพจิตรกรรมสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ ปกากะญอศึกษา เพื่อ รวบรวมวิถีและภูมิปัญญาของชาวปกากะญอ กัลยาณิวัฒนาเชียงใหม่ และพัฒนาด้านจิตใจให้กับชุมชน ทั้งเด็กเยาวชนท้องถิ่น

ชาวปกากะญอในวิถีชีวิตดั้งเดิม เป็นชนชาติที่ เรียบง่าย สมถะพอเพียง อาศัยธรรมชาติ แวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต พึ่งพาตนเองและพึ่งพากันในเครือญาติในชุมชนได้เกือบทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบ้านห้วยบงเป็นหมู่บ้านชาวปกากะญอที่ก่อตั้งขึ้นมาหลายร้อยปีมาแล้ว แต่ไม่ปรากฏหลักฐานบันทึกไว้ว่ามีการก่อตั้งขึ้นมาเมื่อไหร่ หมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่มีชาวบ้าน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

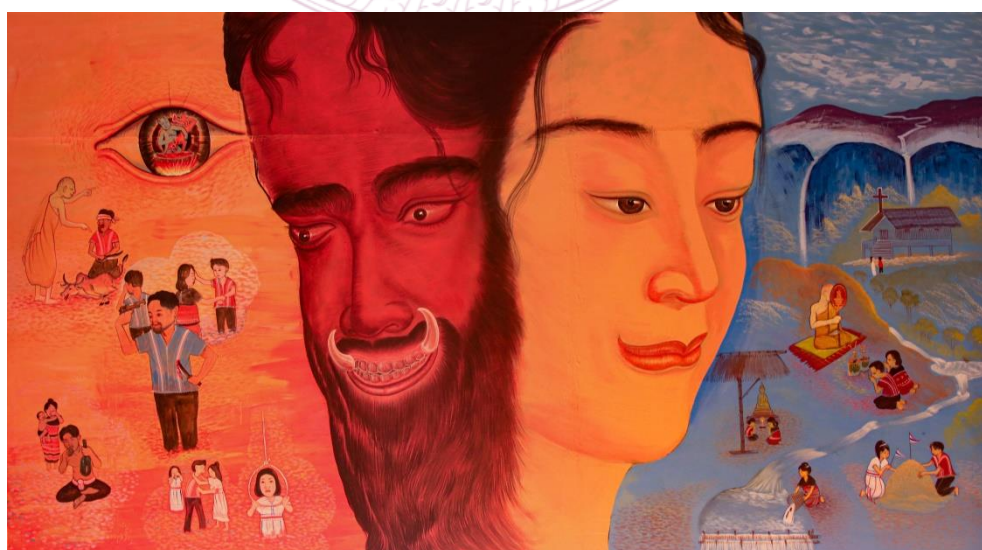
4.2.2 การพัฒนาศูนย์เชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ

พื้นที่ปัญญาปกากะญอกัลยาณิวัฒนาได้สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ตัวตนคนปกากะญอ ถูกนำเสนอในพื้นที่สาธารณะเชิงศรัทธาของชุมชน คือ วัดห้วยบง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ที่ตั้งอยู่บนดอยสูง อันเป็นพื้นที่เชื่อมต่อจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นศูนย์ รวมจิตใจของชาวพุทธและชาวปกากะญอ ในพื้นที่วัดห้วยบงพัฒนาขึ้นมาจากอาศรม พระธรรมจาริก บ้านห้วยบง ซึ่งเป็นพื้นที่เครือข่ายพัฒนาชาวเขา ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นปกากะญอ ในปี พุทธศักราช 2556 ได้มีการพัฒนาวัดห้วยบง และได้สร้างวิหารคดรอยแปดเสารอบพระอุโบสถ เพื่อใช้

เป็นพื้นที่ศรัทธาชาวบ้านจำนวนมาก เมื่อมีงานเทศกาลสำคัญ นอกจากนั้น ยังจะได้ใช้เป็นพื้นที่สาธารณะ เพื่อเรียนรู้เรื่องราวปากาเกะญอผ่านภาพจิตรกรรมเล่าเรื่องราวกระเบียงคต โดยเฉพาะวิถีของคนต้นน้ำที่เลี้ยงชีพหาอยู่หากิน กับป่าต้นน้ำ จึงต้องช่วยกันดูแลป่าดูแลน้ำ



ภาพที่ 4.71 สารสนเทศศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธชุมชนน่ายู่ กลุ่มชาติพันธุ์ปากาเกะญอ
(<https://sites.google.com/view/pgarknyau-learning-center>)



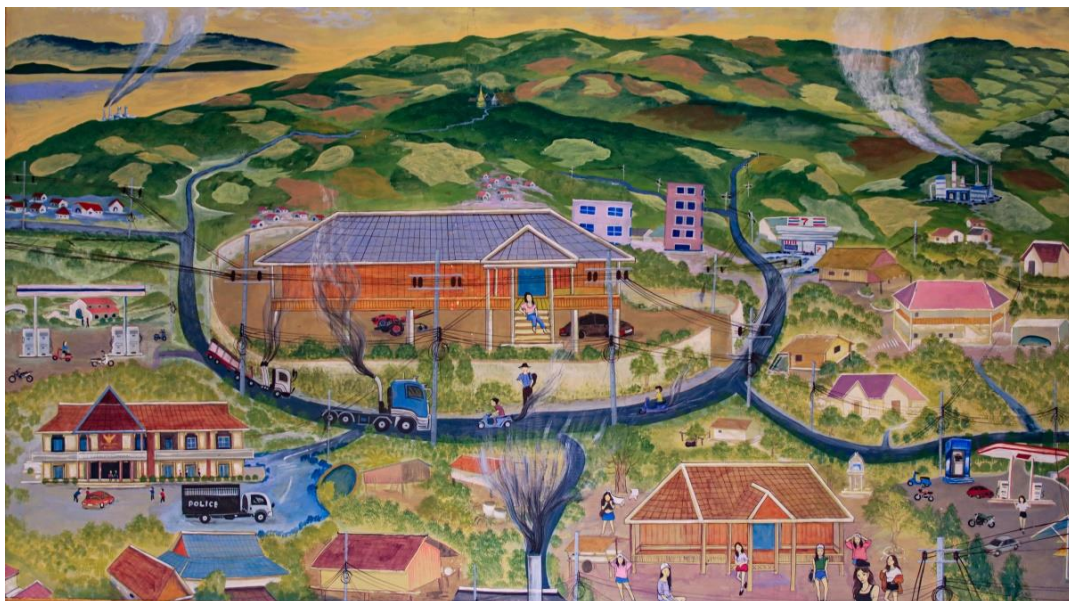


ภาพที่ 4.74 ดูเตอะ วอ : ภพภูมิสวรรค์

ตามความเชื่อจักรวาลวิทยาของชาวปกากะญอ สอดคล้อง ตามหลักจักรวาลวิทยาของ พระพุทธศาสนา ที่สื่อถึงเรื่อง กรรม หรือการกระทำ โดยเฉพาะการทำความดี ปกากะญอต้องช่วยกัน แห้วถางเส้นทางเพื่อที่จะไปสู่ภพภูมิสวรรค์



ภาพที่ 4.75 ภาพชุมชนชนบท



ภาพที่ 4.76 ภาพชุมชนเมือง



ภาพที่ 4.76 พุทธพยากรณ์

พุทธพยากรณ์ในสมัยพุทธกาล การทำนายความฝันพระเจ้าปเสนทิโกศล ซึ่งมีเนื้อหามา

จากอรรถกถาถามหาสุบินชาตกที่กล่าวถึงพระสุบินอันแปลกประหลาดของพระเจ้าปเสนทิโกศล จึงได้ทูลขอเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อทำนายความฝัน เมื่อพระพุทธเจ้าสดับรับฟังความฝัน แล้วจึงได้ทรงทำนายเพื่อแสดงให้เห็นถึงการที่พระเจ้าเป็นผู้รู้แจ้งของโลกว่าจะไม่เกิดเหตุร้ายใดใดกับโลกใบนี้หากผู้คนอยู่ในศีลธรรมและทำแต่หากผู้คนไร้ซึ่งศีลธรรมละเว้นความดีแล้วจะนำมาสู่ความเดือดร้อนทุกข์เข็ญ ต่าง ๆ มาสู่โลก จากความเชื่อพุทธพยากรณ์ตามหลักพระพุทธศาสนาทั้ง 16 องค์อัมมัตถ์ซึ่งชาวปกากะญอได้นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตโดยการผสมผสานกับปัญญาพื้นถิ่นของปกากะญอ ในการสร้างกรอบศีลธรรม จริยธรรมของผู้คนโดยมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุก ๆ มิติของสังคมโลก

พยากรณ์ที่ 1 โคล่าสัน 4 ตัว วิ่งมาจากสี่ทิศเข้าหากันแต่ไม่ชนกัน พระพุทธเจ้าทำนายว่า

โลกจะประสบวิกฤตภัยธรรมชาติน้ำท่วมภัยแล้ง โรคระบาด ที่รุนแรงส่งผลต่อพืชผลธัญญาหารและมนุษย์จะดำรงชีวิตอย่างทุกข์ยาก อดอยากขาดแคลนอาหาร และทุกข์ภัยขาดแคลนน้ำจืดเพื่ออุปโภคและบริโภค

พยากรณ์ที่ 2 ต้นไม้ยังไม่โตพอแต่ออกดอกออกผล พระพุทธเจ้าทำนายว่า

ต้นไม้ที่ยังไม่โตพอ เกิดวิกฤตปัญหาสังคม เปรียบเสมือนผู้คนในอนาคตที่ติดอยู่ในกามมีความกระสันในกามารมณ์แห่งความใคร่ ผันใฝ่ในราคะตัณหา ตั้งครรภ์ในวัยที่ไม่พร้อมทำให้เกิดปัญหาเด็กกำพร้าเร่ร่อน ไร้บ้าน

พยากรณ์ที่ 3 พ่อแม่โคตุดกินนมลูกตัวเอง พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตพ่อแม่ที่แก่เฒ่าหาเลี้ยงตนเองไม่ได้จะอยู่ในภาวะต้องพึ่งพิงและต้องจำยอม จำนนต่อลูก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่พ่อแม่ไม่ทันต่อการปรับตัวกับโลกอนาคตดังจะเห็นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน

พยากรณ์ที่ 4 ลูกโคตัวเล็กถูกจับเทียมเกวียนและถูกเขี่ยนตี พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตการพัฒนาสังคมที่คาดหวังกับผู้นำที่มีประสบการณ์น้อยในการบริหารเศรษฐกิจการเมืองและสังคม จึงอาจขาดความสามารถ ความรอบคอบ ความรอบรู้ซึ่งทำให้เกิดความผิดพลาดล่าช้าขาดดุลการก่อสร้างความเสียหายในการบริหารจัดการบ้านเมืองได้

พยากรณ์ที่ 5 ม้า 2 ตัว พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตคนจะใช้อุบายเล่ห์เหลี่ยมกลโกงเพื่อเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อำนาจศาลไม่หนักแน่นในการพิจารณาคดี คนพาลไม่ละอาย ไม่กลัวบาป รับสินบนจากคู่คดีทั้งสองฝ่ายการพ

พิจารณา

พยากรณ์ที่ 6 หมาป่าปัสสาวะใส่ถาดทองคำ พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตจะเกิดดัดแปลงหลักธรรมคำสอน อ้างลัทธิ นักบวชทำให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติแบบผิดๆ ไม่ก่อให้เกิด มรรคผลนิพพาน จะเกิดลัทธิใหม่และอวดอ้างตนเป็นผู้มีบุญมากขึ้น

พยากรณ์ที่ 7 ชายนั่งพับเพือกและสุนัขกัดกินเชือกนั้นจนหมด พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตในสังคมจะเกิดการใส่ร้ายป้ายสีกัน นำเสนอข้อมูลเท็จ ทำให้เกิดความแตกแยก ความขัดแย้ง ขาดความสามัคคี ยักยอกทรัพย์สินส่วนรวมไปใช้ประโยชน์ส่วนตน ผลาญทรัพยากรไปในทาง การบันเทิงและอบายมุข

พยากรณ์ที่ 8 โถ่งน้ำใบใหญ่และโถ่งน้ำใบเล็ก พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตคนในสังคมจะหันไปทำบุญศรัทธาแต่พระที่มียศถาบรรดาศักดิ์สูง บ้านเมืองจะเกิดวิกฤตความเชื่อและศาสนา ผู้เป็นใหญ่จะเกณฑ์ชาวบ้านแสวงหาทรัพยากรมาบำเรอตน เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้น

พยากรณ์ที่ 9 สัตว์ใหญ่ต่อสู้แย่งชิงกันกินน้ำกลางสระที่ขุ่นมัว แต่น้ำที่ขอบสระใส พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตผู้คนจะมีความโลภไม่รู้จักพอและตกเป็นทาสของเงินพร้อมที่จะทำสิ่งทุจริตคอร์รัปชันบ้านเมืองได้ ผู้บริหารมุ่งหวังแต่สินบน เบียดเบียน ชูดรีดภาษี ค่าครองชีพแพง ประชาชนจะละทิ้งเมืองไปอาศัยอยู่ชนบท

พยากรณ์ที่ 10 หุ่นขี้ผึ้งเหมือนกันแต่สูกไม่ทั่วถึงกัน พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตคนจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมีความสงสัยลังเลในพระธรรมคำสอนและมีการตั้งคำถามกับการบรรลุมรรคผลนิพพานว่าไม่เป็นความจริง ขาดความศรัทธาเรื่องปฏิบัติประพฤติชอบคนในสังคมเต็มไปด้วยมิจฉาทิฐิ

พยากรณ์ที่ 11 ไม้จันทน์ราคาเรือนแสนแลกกับนมหม้อเดียว พระพุทธเจ้าทำนายว่า

การตีความเกี่ยวกับบุญที่ผิดเกิดความกระหายอยากได้บุญมีการนำพระธรรมคำสอนที่บริสุทธิ์ไปหาประโยชน์ในเชิงพุทธพาณิชย์อีกทั้งพระสงฆ์บางกลุ่มอวดคุณธรรมพิเศษเพื่อหวังลาภสักการะ ภิกษุเห็นแก่ลาภสักการะจะมีมากขึ้น

พยากรณ์ที่ 12 น้ำเต้าเปล่าไม่ลอยแต่กลับจมน้ำ พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตคนส่วนใหญ่จะเห็นผิดเป็นถูก เนื่องจากการขาดสติไตร่ตรอง ไม่สามารถแยกแยะ

ความดีความชั่วได้ ผู้ปกครองบ้านเมืองแต่งตั้งกลุ่มผลประโยชน์และทุจริตให้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน

พยากรณ์ที่ 13 ทรงฝันว่า ศิลาแท่งที่ขนาดเรือ นอนน้ำได้เหมือนเรือ พระพุทธองค์ทรงทำนายว่า ถ้อยคำของคนที่ควรได้รับการเชื่อถือ ซึ่งหนักแน่น มีน้ำหนักเปรียบประดุจแท่งศิลา กลับไม่ได้รับความเชื่อถือ หรือกลายเป็นถ้อยคำที่ไม่มีน้ำหนักเหมือน เรือที่ลอยได้ ข้อนี้ตรงกันข้าม กับข้อที่แล้ว คือ คนหันไปเชื่อคำพูดคนที่ไม่ควรเชื่อ เหมือนสิ่งที่ควรลอยกลับจม สิ่งที่ควรจมกลับลอย

พยากรณ์ที่ 14 กบเขียดกินงู พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตคนจะขาดความสำรวมใน กาย วาจา ใจ หลงในกิเลสตัณหาเพิ่มมากขึ้น ผู้นำยินยอมมอบอำนาจการบริหารจัดการสินค้าและการค้าให้กับบุคคลที่เียวว้ยด้วยความเสน่หา จะนำไปสู่ความหายนะในการพัฒนาส่วนรวม

พยากรณ์ที่ 15 หงส์สีทองถูกรายล้อมด้วยอีกา พระพุทธเจ้าทำนายว่า

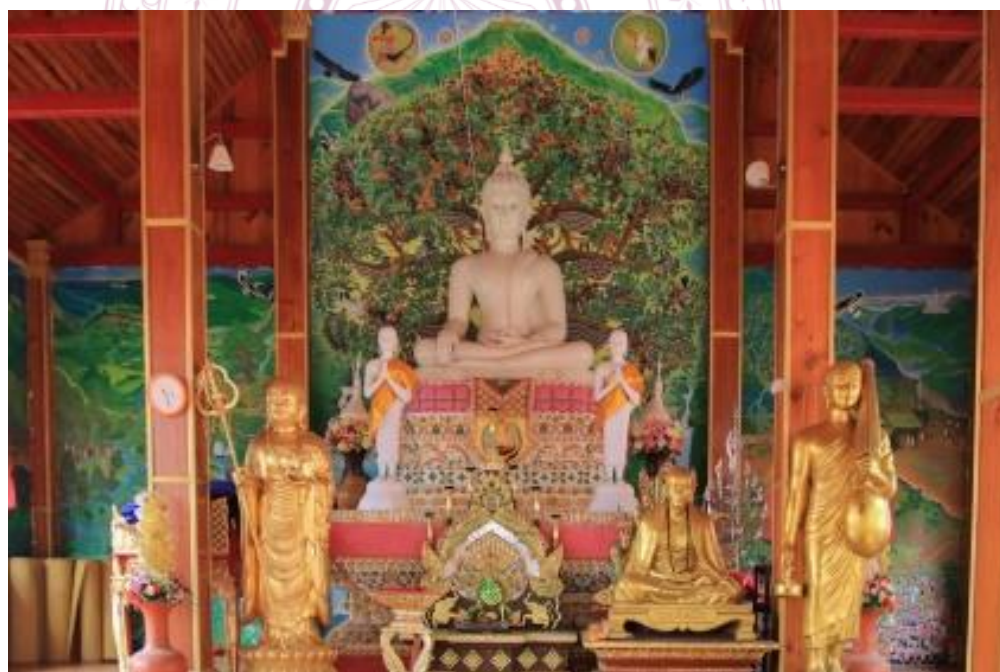
อนาคตพระณรวบขใหม่ที่ยังขาดปัญญาความรู้ และอาจถูกชักจูงง่ายทำให้หลงผิดไม่เข้าใจใน พระธรรมวินัย ผู้เป็นใหญ่ปกครองบริหารแผ่นดินโดยแต่งตั้งผู้รับใช้ใกล้ชิดสร้างระบบอุปถัมภ์ในสังคม

พยากรณ์ที่ 16 ผึ้งแกะกัดกินเสื่อ พระพุทธเจ้าทำนายว่า

อนาคตคนจะหมดศรัทธาในระบบอัตตาธิปไตย และจะเรียกร้องการสร้างสังคมแบบประชาธิปไตย ผู้เป็นใหญ่ปกครองบริหารบ้านเมือง ไม่ตั้งอยู่ในศีลธรรม ภิภษุผู้ชั่วช้าทั้งหลายก็จะพากันเบียดเบียนภิภษุผู้มีศีลตามชอบใจ



ภาพที่ 4.77 นิทาน



ภาพที่ 4.78 พระประธานในพระวิหาร



ภาพที่ 79 จิตรกรรมฝาผนัง

ภายในวิหารวัดห้วยบง ได้ประดิษฐานพระประธาน ศิลปะสุโขทัย ปางมารวิชัย มีขนาดสูง 2.70 เมตร ความกว้างหน้าตัก 1.50 เมตร โดยช่างหล่อจากจังหวัดพะเยาและได้รับการสนับสนุนจาก ศรัทธาชาวเชียงใหม่ พุทธลักษณะที่สำคัญ คือ พระเกศ ทำเป็นอย่างเปลวเพลิงสูง พระศก ขมวดเป็นก้นหอยเล็ก พระพักตร์ เป็นหน้านาง หรือหน้ารูปไข่ พระเนตรหลุบต่ำ ทำให้ได้รับความรู้สึกจากพระพักตร์อันเต็มไปด้วย พระเมตตา พระวรกายโดยรวมดูชะลูดอย่างมีทรง และเน้นกล้ามเนื้อดูพองามที่พระนาภี พระกรทั้งสองข้างแสดง ปางมารวิชัย ทอดลงมาที่พระเพลาอย่างอ่อนช้อยและเล่นนิ้ว พระหัตถ์แต่พองาม ดูไม่แข็งกระด้าง การซ้อนของพระเพลา งอนขึ้นเล็กน้อยและดูรับกันทั้งสองข้าง พระสังฆาฏี ทอดยาวลงมาเสมอ พระนาภี และปลายแตกเป็นเขี้ยวตะขาบและฐานองค์พระ ส่วนมากมักทำเป็นลักษณะฐานเขียง นักเล่นพระเรียก “หน้านางคางหยิก” คือหน้างามเยี่ยงอิตถีเพศ ปลายคางมีรอยคล้ายเล็บหยิกลงไป

พระประธานภายในวิหารเป็นศิลปะสุโขทัย ที่มีความงดงามสีขาวนวลดังขนบริเวณลำคอ และปีกของนกเงือกที่คนปกากะญอศรัทธา ว่าเป็นสัตว์ที่พระพุทธเจ้าเคยนั่งและยังมีความเชื่อว่าหากฆ่านกเงือก 1 ตัวเท่ากับฆ่าคน 1 รูป ดังนั้นปัญญาปกากะญอ ที่ยังตราตรึงตระหนักศรัทธาธรรมชาติที่ปรากฏในบริเวณฐานของพระประธาน ตามคติธรรมของปกากะญอ ดังที่เจ้าอาวาสได้กล่าวถึง คุรบาศรี

วิชัย ที่ได้กล่าวไว้ว่า “พี่น้องปกากะญอเอ๋ย ต่อไปฟ้าจะผ่า น้ำจะท่วม ลมจะแล้ง ต้องกอดฟางข้าวไว้ดีๆ” จากข้อความสื่อถึงพี่น้องชาวปกากะญอไม่ควรทิ้งอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นจึงเป็นที่มาของฐานพระประธานที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพและความเชื่อของคนปกากะญอ ดังนี้

เคียว สัญลักษณ์ การเก็บเกี่ยวพืชผลหรือมีนัยยะสื่อถึงการเก็บเกี่ยวความรู้ ประสบการณ์ คุณงามความดี บุญกุศล แต่ต้องอยู่ภายใต้แสงสว่างของเทียน

มัดข้าว สัญลักษณ์ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของชาวปกากะญอ และสื่อถึงความสามัคคีของชาวปกากะญอ

แกว สัญลักษณ์ เสียงที่เกิดจากเขาควยเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าสัญลักษณ์ของความสนุกสนานความสุขของชาวเกี่ยวข้องกับเพื่อเป็นสัญญาณการเข้าสู่ฤดูเก็บเกี่ยวข้าวของชาวปกากะญอ และการร่วมแรงร่วมใจของชาวปกากะญอ

เทียน สัญลักษณ์ แสงสว่างที่เปรียบเสมือนปัญญา ที่เป็นส่วนสำคัญของพระพุทธศาสนาในการให้ปัญญาแก่คนปกากะญอ

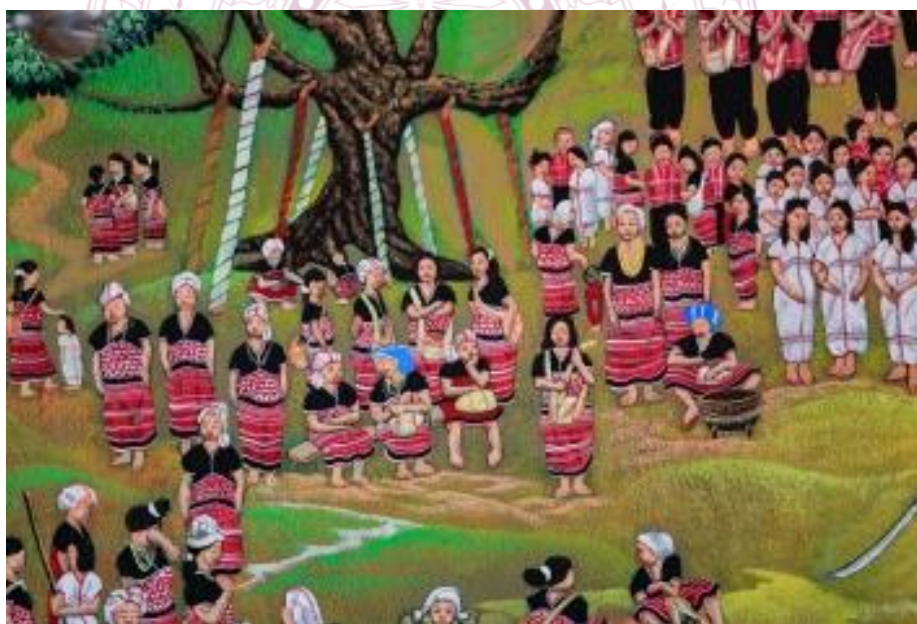
ดวงดาว สัญลักษณ์ จักรวาลความเชื่อของชาวปกากะญออีกทั้งแสงสว่างจากดวงดาวที่มีอิทธิพลต่อศาสนาและวิถีชีวิตของชาวปกากะญอ



ภาพที่ 4.80 กิจกรรมประเพณีชาวปกากะญอ



ภาพที่ 4.81 พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาชาวปกากะญอ



ภาพที่ 4.82 ประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์

วัดห้วยบง ศูนย์เรียนรู้ปกากะญอศึกษา วัดห้วยบงอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
ชาวปกากะญอในวิถีชีวิตดั้งเดิม เป็นชนชาติที่ เรียบง่าย สมถะพอเพียง อาศัยธรรมชาติแวดล้อมเป็น

ปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต พึ่งพาตนเองและพึ่งพากันในเครือญาติในชุมชนได้เกือบทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบ้านห้วยบงเป็นหมู่บ้านชาวปกากะญอที่ก่อตั้งขึ้นมาหลายร้อยปีมาแล้ว แต่ไม่ปรากฏหลักฐานบันทึกไว้ว่ามีการก่อตั้งขึ้นมาเมื่อไหร่ หมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่มีชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

พื้นที่ปัญญูปากะญอกลายนิวัฒนาได้สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ตัวตนคนปกากะญอถูกนำเสนอในพื้นที่สาธารณะเชิงศรัทธาของชุมชน คือ วัดห้วยบง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ที่ตั้งอยู่บนดอยสูง อันเป็นพื้นที่เชื่อมต่อจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธและชาวปกากะญอ ในพื้นที่วัดห้วยบงพัฒนาขึ้นมาจากอาศรม พระธรรมจาริกบ้านห้วยบง ซึ่งเป็นพื้นที่เครือข่ายพัฒนาชาวเขา ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นปกากะญอ ในปีพุทธศักราช 2556 ได้มีการพัฒนาวัดห้วยบง และได้สร้างวิหารคดร้อยแปดเสารอบพระอุโบสถ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ศรัทธาชาวบ้านจำนวนมาก เมื่อมีงานเทศกาลสำคัญ นอกจากนั้น ยังจะได้ใช้เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อเรียนรู้เรื่องราวปกากะญอผ่านภาพจิตรกรรมเล่าเรื่องราวรอบระเบียงคด โดยเฉพาะวิถีของคนต้นน้ำที่เลี้ยงชีพหาอยู่หากิน กับป่าต้นน้ำ จึงต้องช่วยกันดูแลป่าดูแลน้ำ

นอกจากนั้น ภายในบริเวณวัดยังมี “เบลาะ” คือ สถานที่ประกอบพิธีกรรม “เดอะ” คือบ้านซึ่งเป็นที่เรียนรู้ วิถีชีวิตประเพณีของ ชาวปกากะญอตั้งแต่เกิด จนตาย ทั้งการจักสาน ทอผ้า ร้องเพลง บริเวณโดยรอบวัดเป็นพื้นที่ ป่าสนและป่าต้นน้ำ ซึ่งอุดมไปด้วยพรรณไม้พื้นถิ่นนานาพันธุ์

การมีระบบวัฒนธรรมนิเวศที่สมบูรณ์เป็น “แหล่งเรียนรู้ห้องเรียนธรรมชาติ” ที่เหมาะแก่การศึกษาที่ยั่งยืนสำหรับเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์วิถีปกากะญอ วัดห้วยบงจึงมีแนวคิดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ปกากะญอศึกษา วัดห้วยบง ที่พื้นที่รวบรวมวิถีชีวิตความเป็นอยู่และปัญญาของปกากะญอ รวมถึงความเชื่อประเพณีต่าง และส่งต่อมรดกทางวัฒนธรรม สู่คนรุ่นต่อไปจึงนับได้ว่า เป็นการเล่าประวัติศาสตร์ชุมชนและมุมมอง ที่ชาวปกากะญอต้องการนำเสนอพื้นที่ความทรงจำใหม่ให้กับสังคมโลกได้ปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ที่เป็นจริง



ภาพที่ 4.83 พระธาตุเจดีย์ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา



ภาพที่ 4.84 วิถีชีวิตในบ้านของชาวปกาเกอญอ



ภาพที่ 4.85 วิธีชีวิตการเกษตรของชาวปกากะญอ

การสร้างวัดและศูนย์ปกากะญอศึกษา เกิดจากแนวคิด “รวมพล รวมปัญญา รวมศรัทธา” โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพุทธ คริสต์ และปราชญ์ปกากะญอที่เกิดพลังศรัทธาจนเกิดความร่วมมือ ระดมทรัพยากร ระดมความคิด เพื่อสร้างศูนย์ปกากะญอศึกษาที่ใช้เวลานานนับทศวรรษในการสร้าง พื้นที่วัดให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ผ่านภาพจิตรกรรม โดยมีบุคคลที่เป็นต้นแบบ คือ ครูบาศรีวิชัยพระนักพัฒนา เชื้อสายปกากะญอ แรงบันดาลใจสร้างพื้นที่บอกเล่าจักรวาลปกากะญอ ประกอบกับมายาคติที่มองปกากะญอแบบอคติ เช่น ตัดไม้ทำลายป่า แต่ในความเป็นจริงใน 6 ชนเผ่า มีเพียงปกากะญอที่รักษาป่าไว้ “ไม่มีป่า ปากะญออยู่ไม่ได้” จึงเป็นที่มาของการสร้างพื้นที่เรียนรู้ผ่านภาพจิตรกรรมปัญญา ปากะญอ วัดห้วยบง เพื่อลบมายาคติ “สร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยไม่ต้องพูด แต่ สื่อด้วยภาพ บันทึกเรื่องราวความทรงจำของคนปกากะญอ” “วัด” ที่ไม่ใช่แค่ “วัด” แต่เป็นพื้นที่วัดความสุขของคนทั้งมวล การเรียนรู้ธรรมชาติปัญญาปกากะญอ

วัดห้วยบง สันนิษฐานว่าเป็นวัดร้าง จนกลายเป็นอาศรมสำหรับพระธรรมจาริกบ้านห้วยบง ซึ่งเป็นเครือข่ายพัฒนาชาวเขา ต่อมาได้มีการพัฒนาวัดห้วยบง และได้สร้างวิหารคดรอยแปดเสารอบพระอุโบสถ เพื่อใช้เป็นพื้นที่รองรับศรัทธาชาวบ้านจำนวนมาก เมื่อมีงานเทศกาลสำคัญ นอกจากนั้น ยังจะได้ใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ วิถีและภูมิปัญญาของชาวปกาเกอะญอ ผ่านภาพจิตรกรรมสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ ปกาเกอะญอศึกษา เพื่อรวบรวมวิถีและภูมิปัญญาของชาวปกาเกอะญอ กัลยาณิวัฒนาเชียงใหม่ และพัฒนาด้านจิตใจให้กับชุมชนทั้งเด็กเยาวชนท้องถิ่น ซึ่งเกิดแรงบันดาลใจของพระนักพัฒนาเพื่อท้องถิ่น

ต้นหว่าใหญ่หลังพระประธานมีความเชื่อว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ต้นไม้ในชมพูทวีปชนิดใดชนิดหนึ่ง ต้นหว่าโลกกล่าวว่า เป็นยอดของต้นไม้เหล่านั้น แม้ฉันท โภธิปักขิยธรรมเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ปัญญินทรีย์ บัณฑิตกล่าวว่า เป็นยอดแห่งโพธิปักขิยธรรมเหล่านั้น เพราะเป็นไปเพื่อความตรัสรู้ ฉันทนั้นเหมือนกัน” ชมพูทวีป จึงเป็นดินแดนแห่งไม้หว่านั้น อันหมายถึง แผ่นดินอันจุดกำเนิดของพระพุทธศาสนาและพระบรมศาสดา

ความเชื่อของชาวปกาเกอะญอ ต้นหว่า หรือตะมอเหมาะ มีความเชื่อว่า เป็นต้นไม้ต้นแรกที่เกิดขึ้นในโลก ถือเป็นไม้มงคลที่นิยมนำยอดของต้นหว่ามาขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ภาพภายในวิหาร จึงมีต้นหว่าเป็นฉากหลังพระประธาน แสดงถึง ความอุดมสมบูรณ์ธรรมชาติ ความสงบและความผูกพันของปกาเกอะญอที่มีต่อพระพุทธศาสนาที่แตกต่างไป จากภาพหลังพระประธานในวัดทั่วไป



ภาพที่ 4.85 เก๋อลอเดอเก๋อลี

“เก๋อลี เก๋อลอ” แปลว่า ลม และ พายุ เป็นความเชื่อของคนปวาเกอะญอ ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเกี่ยวกับการสร้างโลก ปกาเกอะญอเชื่อว่าก่อนจะเป็นแผ่นดินบนโลกใบนี้ไม่มีอะไรสักอย่าง ดัง ธาของคนปวาเกอะญอที่ว่า “เลอะญา ต่า โตะ โอะ เนอะ มี โอะเทค เก๋อลอ ที เดอ เก๋อลี” แปลว่า **เมื่อก่อนนั้นไม่มีอะไรสักอย่าง มีแต่ ลม น้ำ และพายุเท่านั้น** ในรายละเอียดของภาพวาดจะเห็นว่ามีคนอยู่ ภาพพระเจ้าของปกาเกอะญอที่เรียกว่า “ต่าทีตาเต๊ะ” ไม่ใช่เป็นพระเยซู พระพุทธเจ้า หรือพระเจ้าใดๆ แต่พระเจ้าในภาพนี้ตามความเชื่อของคน ปวาเกอะญอสมัยก่อนคือ เจ้าของ ของสิ่งทั้งปวง และพระเจ้าสามารถเดินบนน้ำได้เท่านั้น ดังนั้นในการสร้างมนุษย์ของพระเจ้านั้นเกิดการที่ มีลม และพายุลูกขนาดใหญ่เกิดขึ้นในทะเลแล้วคลื่นทะเลก็ได้พัดพาเอา ซาก ประหักพังต่างๆขึ้นฝั่ง ซึ่ง รวมถึงเศษดินต่างๆด้วย เมื่อคลื่นพัดพาเศษซากต่างๆ ครั่งแล้วครั่งเล่า เมื่อมีดินแล้วก็จะมีปลวกที่คอยกินอุจจาระของตนเองและทำให้เกิดเป็นจอมปลวกและมีดินที่มากขึ้นมีดินก้อนโตเกิดขึ้นมาก่อนหนึ่ง จากนั้นก็มีนก “โถ่คลี่” หรือนกแขวงแขวกกับยวามาช่วยกันสร้างโลก **ขึ้นมา โถ่คลี่เต๊ะๆ ยาวเต๊ะๆ เต๊ะเทะโถ่คลี่ก็ถ่อเตอะเซ แปลว่า ทั้งนกและยวามาช่วยกันสร้างโลก ลำพังให้แต่นกสร้างโลกไม่สำเร็จ** จากนั้น ยวาก็ได้ทำการสร้างปกาเกอะญอขึ้น ฮ่อโซ่ ซี้ ถ่อเลอะซอ ยวาคีละล่อโซปกาเก๋อญอ และยวาคีละล่อโซปกาเกะธูอ ยวาคีละล่อโซหน่อเดอ เจ๊าะ ยวาก็ได้สร้างปกาเกอะญอชาย/หญิงมาคู่กันด้วย



ภาพที่ 4.86 ข่อยดีเดอ

นัยยะที่ 1 ในอดีตยังไม่มี การแบ่งพรมแดนประเทศเหมือนปัจจุบัน โดยที่ชายสามคนพี่น้อง ได้พากันหาดินแดนที่จะปักหลัก น้องสุดท้องขอยุ่ใกล้ทะเล จะได้หาอาหารได้ง่าย ชายคนกลางจะไปปักหลักในเมือง เพื่อให้การประกอบธุรกิจมีความคล่องตัว พี่ชายคนโต ขอหนีไปอยู่บนเขาใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ พี่ชายคนโตคนนี้แหละเป็นต้นตอของความเป็นปกาเกอะญอ ชาย 3 พี่น้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับแต่ละท้องถิ่นได้ จึงทำให้อยู่รอดได้ ถ้าไม่สามารถปรับตัวได้ไม่ต่างกับไดโนเสาร์ที่สูญพันธุ์หมดแล้ว

นัยยะที่ 2 ท้องที่น้อง ความเชื่อของคนในอดีตที่เชื่อว่าผู้ชายเป็นต้นกำเนิดในการท้องที่น้อง ทำให้ชาวปกาเกอะญอทั้ง หลายกลายเป็นพี่น้องกัน ดัง ธา ที่ว่า **เนอะเหม่ ตี๊วะเลอะซ่อดีเดอ ดอปี๊แห่ว แคะเลอะ แคะเลอะ** แปลว่า **ถ้าเรานับการท้องที่น้อง ทุกคนจะเป็นพี่น้องกัน** ตามที่ชายสามคนในภาพวาดที่แสดงให้เห็นว่าชาวปกาเกอะญอมีอยู่ทุกพื้นที่ในแผ่นดินไทย ไม่ว่าจะเป็นชาวปกาเกอะญอที่อาศัยอยู่ภาคใต้ ภาคกลาง หรือบนดอยในภาคเหนือ ซึ่งก็จะมีรูปพรรณสัณฐานไม่เหมือนกัน โดยรายละเอียดของภาพนั้น มีอยู่สองความหมาย นัยยะแรก คือ ชาย ปกาเกอะญอที่มาจากอิเบตมองโกเลีย ได้เดินทางเข้าสู่เมียนมาร์

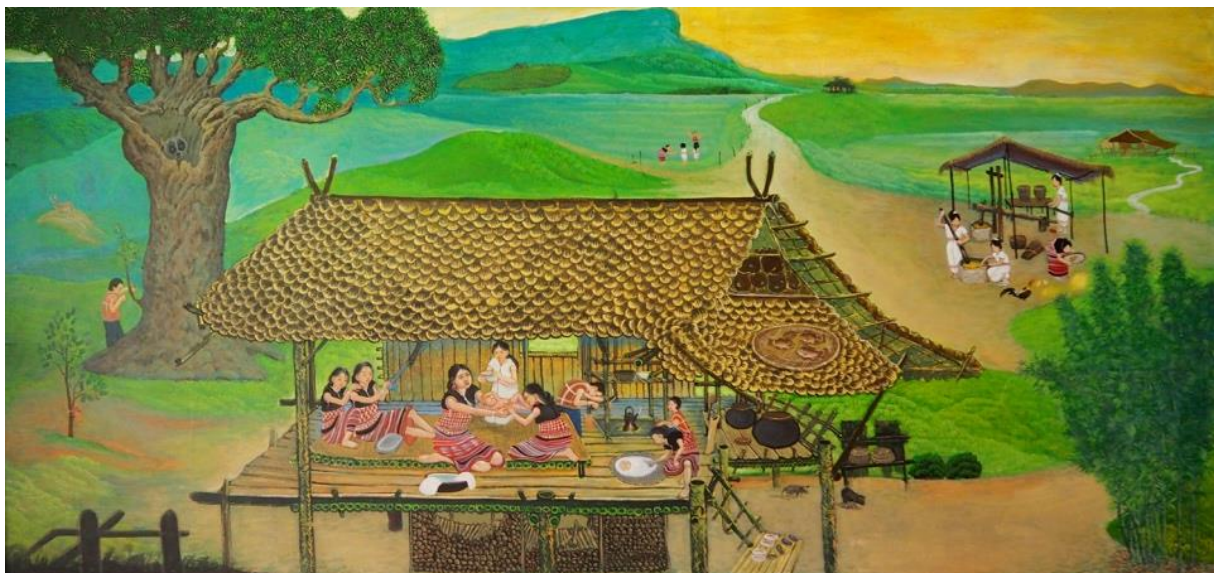
นัยยะที่ 3 คือ ผู้ชายปกาเกอะญอท้องที่น้อง ตามทา กะเหรี่ยงที่กล่าวว่า **“เนอะ เหม่ ดวาละ ซ่อ ดี เดอ ดอ ปี แว แคะ เลอะ แคะ เลอะ”** ซึ่งแปลว่า **“ถ้านับดูจากการท้องที่น้อง เราทุกคนก็เป็นพี่น้องกัน”** ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมก็ตามเราทุกคนบนโลกใบนี้เป็นเหมือนพี่น้องที่อยู่ร่วมโลกใบเดียวกัน



ภาพที่ 4.86 “ตามาล้อตาล่อ”

ศูนย์ปกากะญอศึกษา ในภาพจะแบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่ ฝั่งซ้าย เป็นการอธิบายจุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาปกากะญอที่ไม่ได้มีไว้ให้เฉพาะคนพื้นราบชั้นมาศึกษาเท่านั้น แต่ยังเน้นให้คนปกากะญอด้วยกัน รวมถึงผู้ที่สนใจได้มาเรียนรู้ รากเหง้าของชาวปกากะญอ ณ ศูนย์การศึกษาแห่งนี้ ส่วนฝั่งทางขวามือ ที่เป็นรูปแผนที่ประเทศไทยนั้น จะอธิบายว่าชาวปกากะญอ หรือที่คนพื้นราบเรียกกันว่า “ปกากะญอ” ตามประวัติศาสตร์นั้นมีที่มาอย่างไร ซึ่งกล่าวว่า ชาวปกากะญอเคลื่อนย้ายมาจากมองโกเลีย ธิเบต โดยมีแม่น้ำอยู่ 3 สายที่บรรพชนชาวปกากะญอจะใช้เป็นเส้นทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามา คือ แม่น้ำโขง แม่น้ำสาละวิน(คง) และแม่น้ำอิรวดี ซึ่งชาวปกากะญอนั้นอยู่ตามเขตชายแดน ตั้งแต่ทางเหนือของไทย ได้แก่ เชียงราย ลงไปจนถึงเกือบทางตอนใต้ของไทยคือ ประจวบคีรีขันธ์ โดยจะกคครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 15 จังหวัด ซึ่งชาวปกากะญอเองก็มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ไทยเช่นกัน ดัง เมื่อครั้งที่เกิดสงครามบ้านเมืองในสยาม ชาวปกากะญอ ก็มีช่วยกู้ชาติด้วย บรรพชนคนสำคัญเป็นตำแหน่ง พระศรีสุวรรณคีรี เจ้าเมืองปกากะญอ สังขละบุรี ซึ่งเป็นคนปกากะญอโผล่ ได้สืบทอดตำแหน่งในสมัย รัชกาลที่ 3 ถึง สมัยรัชกาลที่ 5 สืบเนื่องมานับได้ 5ชั่วอายุคนจากข้อมูลชุมชนกะเหรี่ยงโดยเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ “คกน. 2560” อาศัยอยู่ 1930 หมู่บ้าน 125,673 หลังคาเรือน รวม 549,395 คน กระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ 16 จังหวัดในประเทศ คือ ภาคตะวันตกและภาคกลาง 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม

กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และภาคเหนือ 9 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชร สุโขทัย ตาก
แพร่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย



ภาพที่ 4.87 “ป่วาคี้อ”

การคลอดลูก ปกาเกอญอมีภูมิปัญญาด้านการแพทย์ การคลอดลูกในอดีตที่ต้องอาศัยหมอ
ตำแย ในการทำคลอด และสามีต้องอยู่ใกล้ภรรยาในช่วงที่ทำคลอด โดยจะมีหน้าที่เตรียมซีกไม้ที่อยู่ใน
เตาผิงสำหรับใช้ในการ ตัดสายสะดือของทารก ญาติพี่น้องจะมาอยู่ใกล้ ๆ เพื่อช่วยเตรียมของ เตรียมพื้น
ต้มน้ำ จากนั้นผู้เป็นพ่อจะใช้ไม้ ที่เตรียมไว้มาตัดสายสะดือของลูก ซึ่งหากอิงตามหลักการแพทย์แล้ว การ
กระทำเช่นนี้ถือว่าอันตรายต่อสุขอนามัย เพราะ อาจทำให้เด็กทารกแรกเกิดติดเชื้อได้ ในอดีตนั้น
ชาวปกาเกอญอมองว่า “เส่อ กิ เตอ” นั้นถูกทำขึ้นมาพร้อมกับตัวบ้าน และตั้งอยู่ที่ตรงนั้นมากกว่า 5
- 10 ปี เชื้อโรค คงตายไปหมดแล้ว การใช้ไม้ตัดสายสะดือต้องใช้เวลาและความพยายามมาก ดังนั้นจึง
สื่อถึงนัยยะของความรักของพ่อแม่ที่แฝงในการตัดสายสะดือของทารกที่ต้องค่อย ๆ ตัดอย่างระมัดระวัง
กว่าจะขาดออกจากกัน จึงทำให้ครอบครัวสมัยก่อนมีความรักสายสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมาก เพราะ
เยื่อใยระหว่างพ่อแม่กับลูกไม่มีใครทำใจตัดขาดได้ลงคออย่างเช่นในปัจจุบันนี้



ภาพที่ 4.88 “ปกากะญอเก้อลา”

ปกากะญอถือว่าขวัญของคนมี 37 ขวัญ ประกอบด้วย เสือ หมี กระตัง แรด ช้าง แก้ง
 กวาง หมู หมา สิงห์โต ชะนี จักจั่น ผีเสื้อ งูเหลือม เต่า นกฮูก นกแซงแซว กะรื้อ หนู หนாய ปลา
 ช่อน หอย ปู เขียด กบ จิ้งหรีด จิ้งเหลน กระแต กิ้งก่า แมงดา แมงปอ มีทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ ครึ่ง
 บกครึ่งน้ำ รวม 32 ประการ มีในตัวตนอีก 5 คือ 2 มือ 2 ขา 1 กระหม่อม รวม 37 ประการ



ภาพที่ 4.89 “เพาะควาต่ามา”

หน้าที่ของผู้ชาย จะอธิบายถึงหน้าที่การงานของชายชาวปกาเกอะญอในสมัยก่อนว่าต้องมีอุปกรณ์อะไรบ้างในการทำมาหากินรวมถึงต้องสามารถประดิษฐ์อุปกรณ์เหล่านั้นได้ด้วย ซึ่งจะบ่งบอกถึงความสามารถในการดูแลครอบครัวในอนาคตด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้ชายปกาเกอะญอในสมัยก่อนนั้น ก่อนที่จะแต่งงานออกเรือน จะต้องทำสิ่งเหล่านี้เป็น เช่น ทำคันธนู สานไม้ไผ่ ทำเครื่องมือใช้สอยในการทำมาหากิน เครื่องจักสาน ทำด้ามจอบ รู้วิธีล่าสัตว์ ตกหนู สร้างบ้าน รวมถึงการเล่นดนตรี บางชนิด ดังนั้นผู้ชายจึงต้องรู้จักวิถีหาเงิน หาเงิน การต่อสู้ โดยจะต้องฝึกทำทุกอย่าง เพราะงานบางอย่างผู้หญิงไม่สามารถทำได้ รวมถึงผู้ชายจะต้องมีรอยสักตามตัวด้วย เพราะค่านิยมที่ว่า หากผู้ชายขี้ขลาด ไม่กล้า จะบ่งบอกว่าผู้ชายคนนั้นอ่อนแอ ดังนั้นลูกผู้ชายจึงต้องเข้มแข็งอกสามศอก เป็นต้น



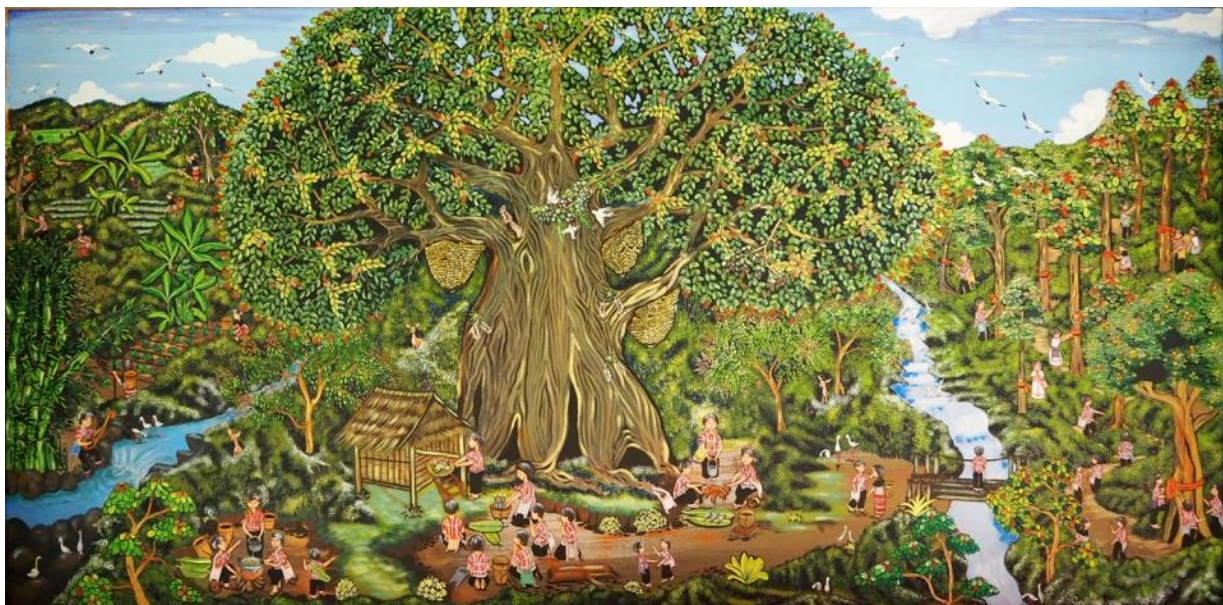
ภาพที่ 4.90 “เพาะหมื่นตำมา”

หน้าที่ของผู้หญิง จะอธิบายถึงหน้าที่การงานของผู้หญิงว่าต้องทำอะไรบ้างในแต่ละวัน ตั้งแต่เช้าจรดเย็น ผู้หญิงชาวปกากะญอจะต้อง หุงข้าว ประกอบอาหารให้กับสมาชิกในครอบครัวได้รับประทาน ต้องทอผ้า ปักกวาดเช็ดดูบ้านเรือน ดูแลภายในบ้านให้สะอาดเรียบร้อย ต้องจัดเตรียมทุกอย่างในบ้านให้พร้อมก่อนที่พ่อแม่หรือสามีจะกลับมาบ้าน คำว่า “พ่อ หมื่อ” มีความหมาย 2 ความหมาย ถ้าแปลตรงตัว คือความว่า ผู้หญิง ส่วน อีกความหมายหนึ่ง คือ การติดตามดวงอาทิตย์ ดังนั้นผู้หญิงจะต้องตื่นตั้งแต่ ตี 4 เพื่อดำข้าว เพราะในอดีตนั้น ยังไม่มีเทคโนโลยี หรือ เครื่องสีข้าว จึงต้องตื่นมาตำข้าว ครกตำข้าวในภาษาปกากะญอเรียกว่า โซม่ หลังตำข้าวเสร็จก็ต้อง ไปตักน้ำ ทำอาหาร เตรียมสำหรับกับข้าวให้คนในครอบครัวรับประทาน และออกไปทำงานในไร่นา หรือถ้าอยู่บ้านก็ต้องทอผ้า พอดกเย็นมาก็ต้องหาพืช ผัก ผลไม้ มาประกอบอาหาร จนกว่าดวงอาทิตย์ตกดิน จากนั้นก็เข้านอน หมดเวลาไปหนึ่งวัน เมื่อรุ่งเช้าของวันรุ่งขึ้น ก็ทำกิจวัตรเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ในอดีต ถ้าผู้หญิงบ้านไหนขยันงานบ้านงานเรือนก็มีชายหนุ่มหมายปองอยากแต่งงานด้วย เมื่อเทียบกับปัจจุบันก็จะได้เห็นว่าวิถีชีวิตของผู้หญิงมีความแตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องมาจากค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย



ภาพที่ 4.91 ต่ำดีต่ำทุ

ข้อห้าม “ต่ำดีต่ำทุ” ถือว่าเป็นความเชื่อของคนสมัยก่อนที่เปรียบเสมือนข้อห้ามเพื่อเป็นกุศโลบายในการที่จะไม่ให้ลูกหลานทำผิด หรือให้ลูกหลานนั้นพ้นจากอันตราย เพราะข้อห้ามบางอย่างอาจหมายถึงชีวิต เช่น ห้ามตั้งบ้านอยู่ตรงระหว่างทางแยกของการไหลของน้ำ ห้ามขุดจอมปลวก ห้ามซักผ้าของผู้ชายกับผู้หญิงด้วยกัน หรือแม้แต่วางทับกัน เพราะสมัยก่อนนั้นผู้ชายมีคาถาอาคม มีอำนาจบางอย่าง ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะให้เสื้อผ้าของผู้หญิงมาโดนเสื้อผ้าของผู้ชาย เพราะอาจทำให้ของเครื่องรางเสื่อมและยังบ่งบอกถึงการมีวัฒนธรรมผู้ชายเป็นใหญ่ด้วยเช่นกัน ห้ามถมน้ำบ่อเพราะว่าสภาพอากาศหน้าอาจจะทำให้ไม่มีน้ำดื่ม ห้ามกินข้าวหรือแกงในหม้อ แต่ให้ตักใส่ภาชนะ ให้เรียบร้อย ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อเช่นกัน เพราะคนปกากะญอจะเชื่อว่าหากกินอาหารในหม้อจะทำให้ “ต่ำ ฉู” (ผีเกะ ผีปอบ) เข้าตัว “ต่ำ ฉู” คือ ผีหรือสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งถ้าหากเรากินอาหารหม้อเดียวกับคนที่ “ต่ำ ฉู” ก็จะทำให้ติดต่อกัน ทำให้สิ่งไม่ดีเข้าตัวด้วย ห้ามข้ามเขียง หรือกระดัง เพราะอาจทำให้มีเศษฝุ่น หรือสิ่งสกปรกตกลงไปในกระดังซึ่งเป็นภาชนะที่รองรับอาหาร ส่วนครกที่ตำเสร็จแล้วให้ล้างทันที ห้ามเอาสากคาคกรกไว้เพราะอาจจะก่อให้เกิดเชื้อโรคหรือโรคติดต่อ เป็นต้น



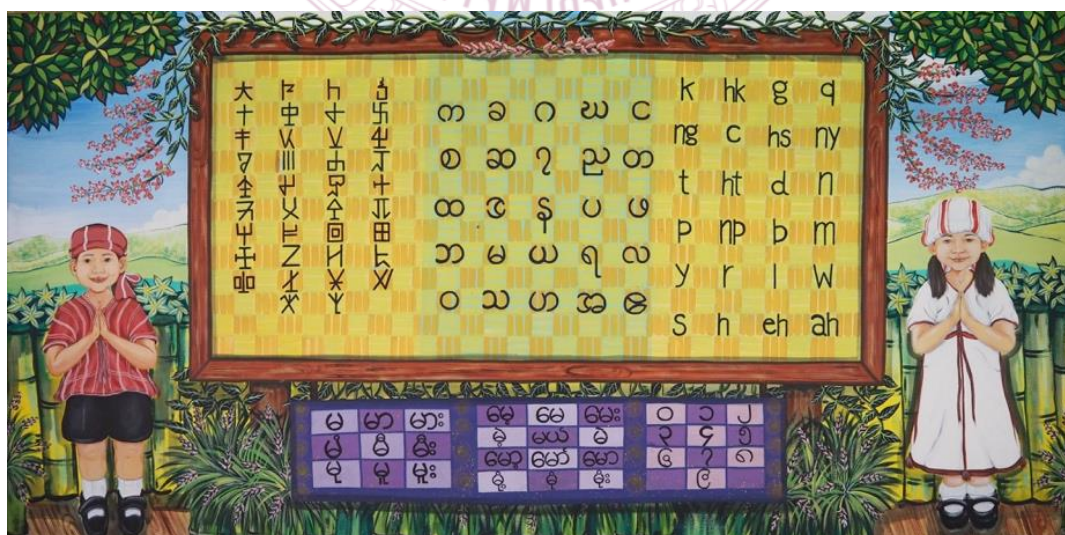
ภาพที่ 4.92 หลือเอาะตำ

“ตำหลือตำเล” เป็นการบูชาต้นไม้ ป่าไม้ ในป่าใหญ่ ช่วงที่ทำพิธีบูชานั้นห้ามไม่ให้ผู้หญิงไปเข้าร่วมพิธีด้วย ดังนั้นจึงจะไปแต่ผู้ชาย เพราะการบูชาต้นไม้ ป่าไม้นั้น เป็นเหมือนการบูชา เจ้าที่ เจ้าทาง จึงมีความคล้ายกับการบวชป่า เพื่อที่จะรักษาและอนุรักษ์ป่าไม้ ส่วนพื้นที่ป่าไม้ที่ใช้สอยนั้นก็มีพื้นที่ที่ชาวบ้านกำหนดไว้เอง การบูชาเจ้าที่ เจ้าทาง หรือ การบวชป่านั้น เป็นประโยชน์ในตัวของมันเอง โดยการรู้คุณของป่าไม้ ธรรมชาติที่เราใช้สอย และเป็นการอนุรักษ์ป่าอีกด้วยเช่นกัน



ภาพที่ 4.93 เพาะสาควา หน่อเสื่อโปร

การเกี่ยวพาราสิ หนุ่มสาวปากาเกอญอในสมัยก่อน จะใช้เวลาในช่วงกลางวันเพื่อไปทำงานร่วมกัน พอตกลงกลางคืนจะมีการไปมาหาสู่กัน ฝ่ายหญิงจะมีหน้าที่ในการคอยเตรียมก่อเกียง (เพราะไม่มีไฟฟ้า) ก่อไฟต้มน้ำชา พันบุหรี เพื่อคอยต้อนรับฝ่ายชายที่จะมาหา เมื่อฝ่ายชายมาถึงก็จะมาเล่นเตหนากู เพื่อสร้างความบันเทิง มีการสนทนากันไปประหว่าง จิบน้ำเนอหมื่อ เล่นเตหนากู เย็บผ้าไปปลาง หากฝ่ายชายมีความต้องการอะไรจะไม่เอ่ยขอตรง ๆ แต่จะขับเป็นบทอา เพื่อสื่อสารแทน เช่น การขอบุหรี “ลือโหม่ ปอ ทุ โปะตาเซ ทุ โปะเอะ เจ้าเส่หล่า เค” ด้วย



ภาพที่ 4.94 ลือโหม่ปว่า ปากาเกอญอ (พยัญชนะปากาเกอญอ)

พยัญชนะปกากะญอ สัญลักษณ์ที่สำคัญ อันเป็นเครื่องหมายแทนความคิด เป็นคลังทางปัญญาที่บรรพชนวัฒนธรรมเอาไว้ หนังสือจึงเปรียบเสมือนหีบบรรพชนวัฒนธรรม การอนุรักษ์ สืบทอดภาษาของชนชาติพันธุ์จึงเท่ากับเป็นการรักษาวัฒนธรรม แต่ถ้าหากวัฒนธรรมนั้นถูกบรรจุอยู่ในคัมภีร์เป็นเพียงตัวอักษร เป็นเพียงความคิดที่ไม่ได้มีการปฏิบัติ วัฒนธรรมก็ไม่ได้ถูกเพาะเป็นต้นกล้า เปรียบเสมือนวัฒนธรรมนั้นถูกเก็บไว้ในหีบไม่มีคุณค่าใดเลย

พยัญชนะปกากะญอ มี 3 แบบ คือ

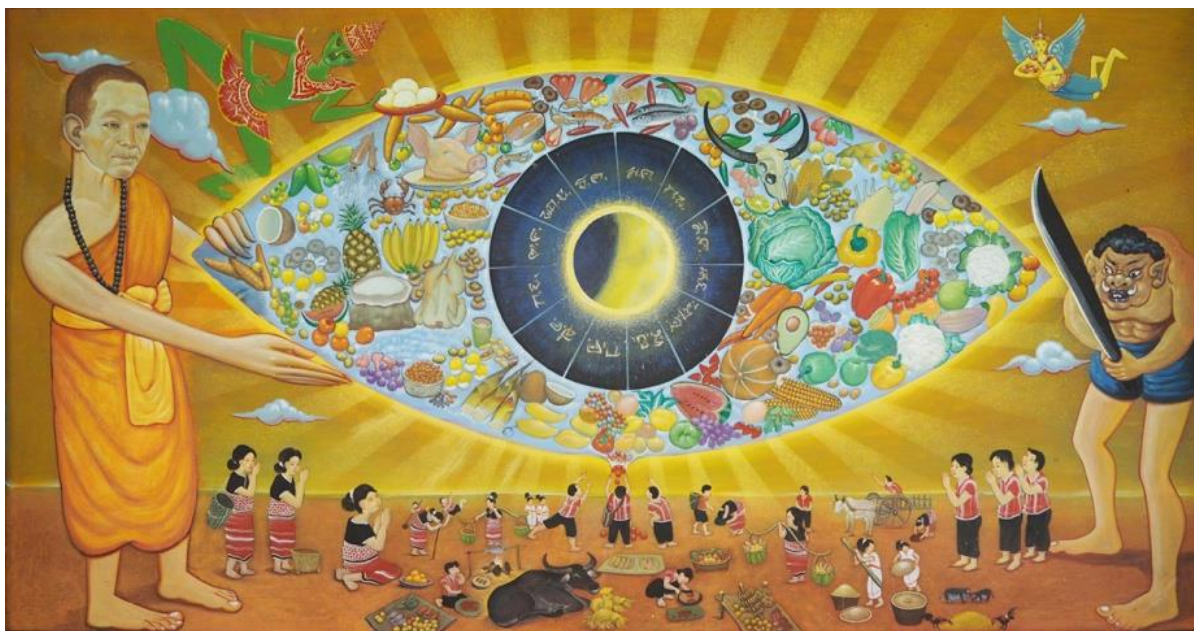
ลิ ซอ แหะ เป็นพยัญชนะโบราณ มี 26 ตัว

ลิ วา มีพยัญชนะ 25 ตัวอักษร

ลิ โรเหม มีพยัญชนะ 24 ตัวอักษร

ภาษาปกากะญอ แม้จะมีภาษาเดียวแต่ก็สามารถสื่อสารกันได้หลายสำเนียง แม้จะมีหลายสำเนียง แต่ก็มีความหมายเดียวกัน ที่น่ามหัศจรรย์ยิ่งกว่านั้น ชาวปกากะญอนั้นมีภาษาเขียนได้หลายรูปแบบ เพื่อที่จะสามารถสื่อสารกันได้หลายสัญลักษณ์อันเป็นความงดงามและร่ำรวยด้วยปรัชญาณบรรพชน

ลิซอแหะ เป็นสื่อประวัติศาสตร์ดั้งเดิมจากร่องรอยอดีตภาษาจีน ลีว แสดงถึงอิทธิพลของภาษาและวัฒนธรรมจากบาบิโลน สันสกฤต ปัจจุบันมีการเขียนหลักธรรมคัมภีร์ไบเบิลของศาสนิกชนในศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ (เบลอที) โปรเตสแตนต์ ลิโรเหม ได้ขยายพรมแดนจินตนาการจากตัวอักษรสู่โลกกว้าง ท่ามกลางความงดงามที่หลากหลาย ชาวปกากะญอนั้นมีจิตใจเดียวกัน เอกภาพในความหมาย ที่ความหลากหลายเชิงสัญลักษณ์ ความเป็นหนึ่งเดียวกันทางความคิด พหุลักษณะ ในรูปแบบผ่านกระพ้อาจุแตกต่าง แต่มีแก่นแท้ ของการปฏิบัติดี สำนึกดีต่อธรรมชาติ คือสิ่งเดียวกัน

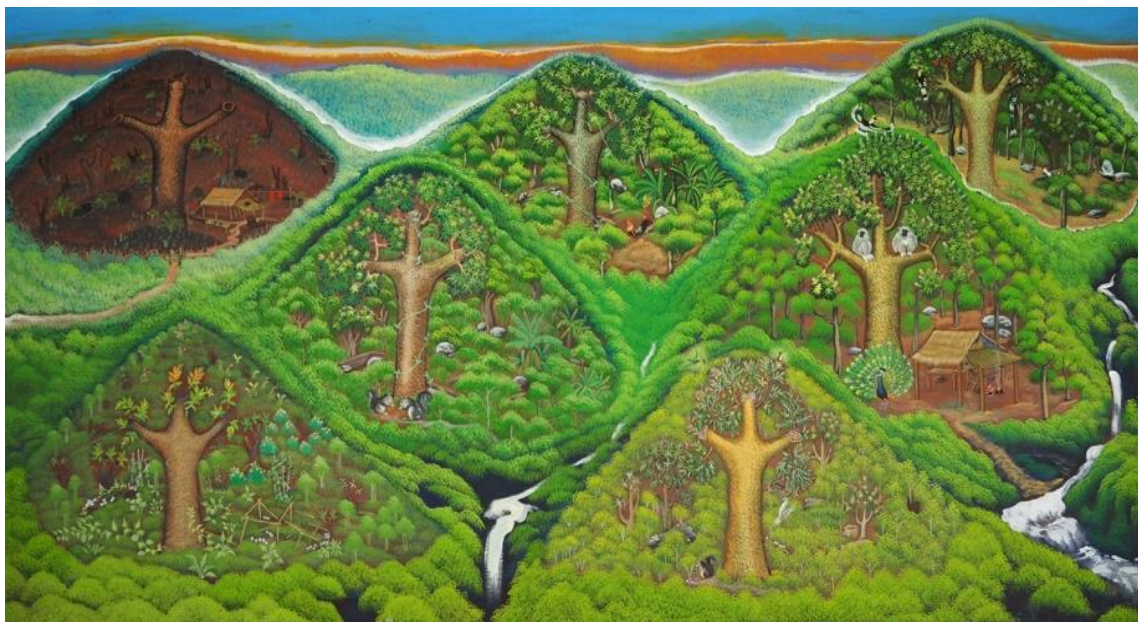


ภาพที่ 4.95

พระจันทร์แบ่งปัน (ลาพะลอ ต้าเออะ)

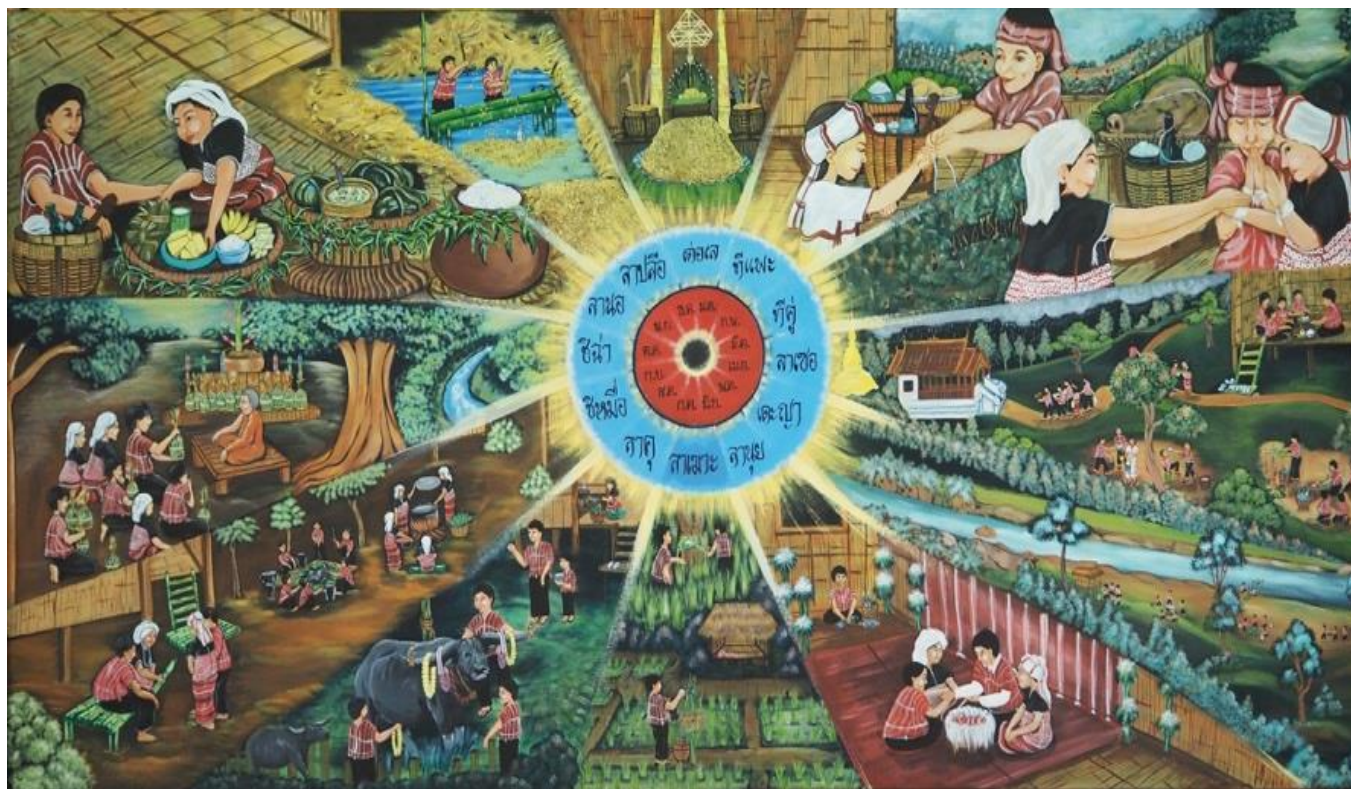
นัยยะที่ 1 ตำนานปกากะญอมีการเล่าเรื่องพระจันทร์กับมนุษย์ว่า เมื่อก่อนพระจันทร์ตั้งอยู่บนดินเพื่อให้มนุษย์ได้กินอาหารจากสะดือพระจันทร์ อยู่มาวันหนึ่งมียักษ์ตนหนึ่งเกิดความอิจฉาริษยา มนุษย์ที่หากินอย่างสบาย จึงได้ตัดสะดือพระจันทร์ ทำให้พระจันทร์ลอยอยู่บนฟ้า ตั้งแต่นั้นจนถึงวันนี้ ทำให้ไม่สามารถให้อาหารแก่มนุษย์อีกต่อไป พระจันทร์เกิดความสงสารมนุษย์จึงประทานอาหารตามฤดูกาลให้กับมนุษย์จนถึงทุกวันนี้

นัยยะที่ 2 พระสงฆ์ผู้ทรงศีลเอกเช่นครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย มามอบดวงตาให้แสงสว่างแก่คนที่ต้องการแสงสว่างทั้งตานอกตาใน บางคนมามีด ไปมีด บางคนมามีด ไปสว่าง บางคนมาสว่างไปมีด บางคนมาสว่าง ไปสว่าง เช่นเดียวกันการมาเยี่ยมศูนย์ปกากะญอศึกษาวัดห้วยบงแห่งนี้ บางคนมาไม่เรียนรู้ ไม่รับรู้ก็ไม่รู้จักวิถีชีวิตปกากะญอ แต่สนใจเรียนรู้ก็จะเกิดปัญญา พบเจอแสงสว่าง รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง



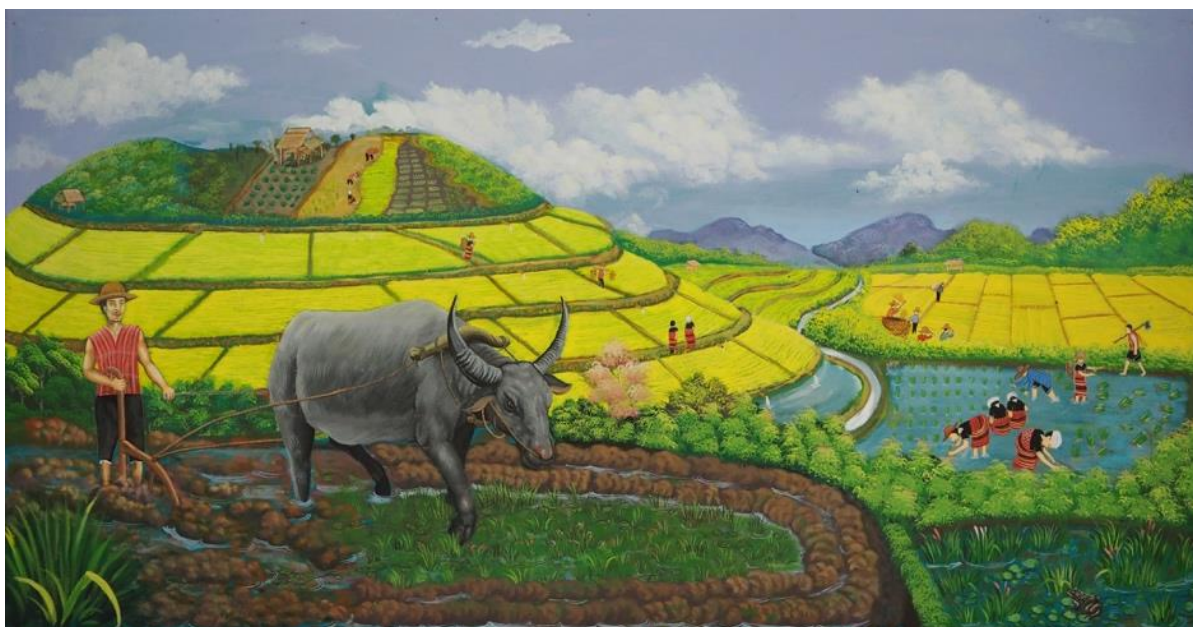
ภาพที่ 4.96 ไร่หมุนเวียน (มา เอาะ คี)

ไร่หมุนเวียน ชาวปกากะญอในอดีต เป็นวิถีชีวิตแบบการพึ่งพาตนเอง และธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ตามที่ปรากฏในบทอาวว่า “กินน้ำต้องรักษาต้นน้ำ กินปลากินเขียดต้องรักษาผา” ในการทำไร่ โดยเฉลี่ยแล้วครอบครัวหนึ่งจะมีพื้นที่ทำไร่ 7 แห่ง เพื่อหมุนเวียนกันไปในแต่ละปี เพราะจะได้พักหน้าดิน ส่งผลให้มีผลผลิตออกมาดี โดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี หรือยาฆ่าแมลง ยาคุมหญ้า ซึ่งสารเหล่านี้จะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ในการตัดต้นไม้ถางป่า ชาวปกากะญอจะไม่ตัดต้นไม้ทั้งต้น แต่จะตัดเพียงกิ่งเพื่อให้ต้นไม้สามารถแตกกิ่งงอกงามต่อไปได้ ดังที่ปรากฏไว้ในบทอาวบทหนึ่งว่า “กลอ เส่ กลอ เลอะ เต่อ เก พ๊ะอะ ปิเบ จ๋อลอเก” หมายถึง ตัดต้นไม้อย่าตัดทั้งต้น ทั้งไวนกพญาไฟได้เกาะกิ่งบ้าง



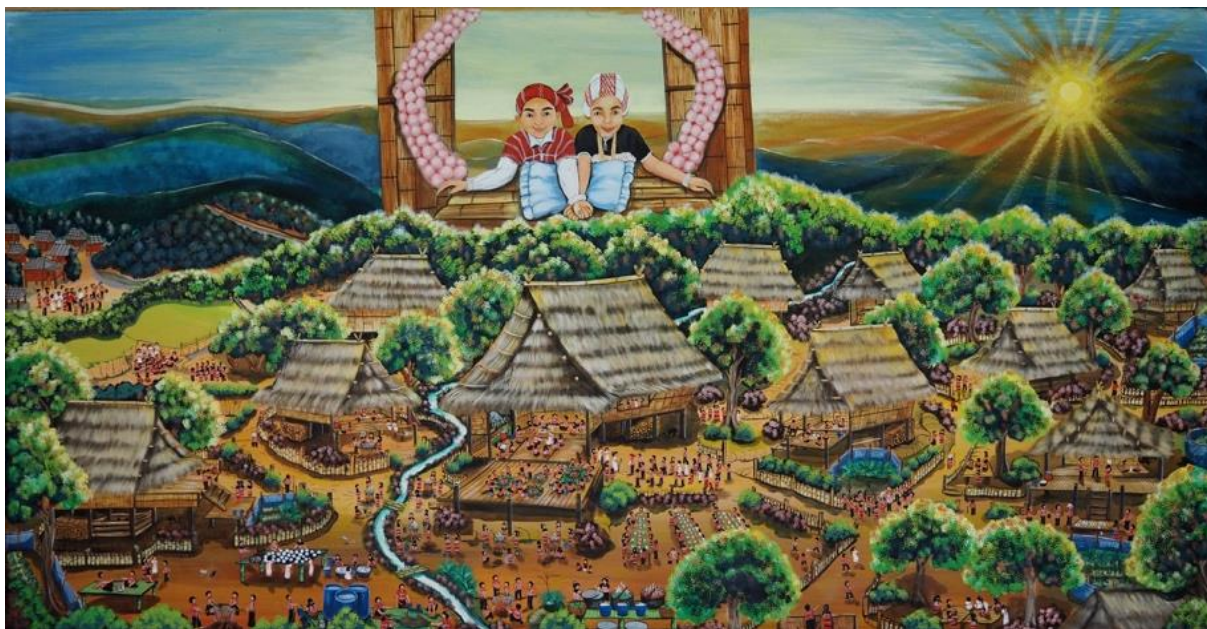
ภาพที่ 4.97 ปฏิทินพิธีกรรม (ตามาพะ ลือหล่า)

ปกากะเอยมีปฏิทินเกี่ยวกับการพิธีกรรมของแต่ละเดือนตามความเชื่อและความจริงตามชื่อเดือนแต่ละเดือน เช่น **ทีแพะ แพะคี่ ทีคู้ คู้เส** เป็นต้น นอกจากนั้นพิธีกรรมแต่ละอย่างต้องทำตามปฏิทินที่กำหนดมานี้ เพราะแต่ละปีปกากะเอยมีการประกอบอาชีพตามวัฏจักรนี้



ภาพที่ 4.98 ทำนา (มาซิ)

การทำนา เกษตรกรชาวปกากะญอในอดีตใช้ควายไถนาในช่วงเช้าและเย็น วันละ 2 - 3 ชั่วโมง จากนั้น จึงปล่อยให้ควายออกหากินเองตามธรรมชาติ ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่เกษตรกรจะได้พักผ่อน บรรยายากการทำงานดำเนินไปอย่างไม่เร่งรีบ เนื่องจากการใช้ควาย ไถนา จะใช้เวลานานพอสมควรที่จะทำให้ชี้ไถเน่าเปื่อยกลายเป็นปุ๋ยบำรุงให้ต้นข้าวงอกงามได้ผลผลิตดีเป็นวัฏจักรเช่นนี้ เกษตรกรจึงไม่มีความจำเป็นที่จะบริโภคปุ๋ยเคมี ต่างจากปัจจุบันที่เกษตรกรใช้เครื่องยนต์ไถคราด ทำงานอย่างเร่งรีบ หรือบางรายก็มีหน้าที่รับจ้าง ไถนาให้กับผู้อื่น บ้างก็ทำงานเพื่อหาเงินใช้หนี้ ทำให้อ่อนล้าหมดแรง จนบางคนหันหน้าไปพึ่งสารเสพติด เมื่อทำงานหนักก็พาลเกิดอารมณ์ร้าย ซึ่งส่งผลเสียกับคนในครอบครัว จึงทำให้ความสุขในครอบครัวลดลงอย่างเช่นทุกวันนี้



ภาพที่ 4.99 แต่งงาน (ถ่อ ปว่า)

ประเพณีของปกากะญอ ฝ่ายหญิงต้องไปสู่ขอฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงต้องเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ทอผ้าเองก่อนแต่งงาน เป็นการเตรียมกายก่อนแต่ง เตรียมตัวก่อนตาย การไปร่วมงานแต่งในชุมชนที่ห่างไกลผู้ไปจะต้องนัดหมายกันอย่างดี ไปกี่คน มีใครบ้างมีการดูแลกันอย่างดี เมื่อคณะไปถึงหมู่บ้านเจ้าสาว จะมีญาติฝ่ายเจ้าสาวไปรอต้อนรับที่ 3 แยกก่อนเข้าหมู่บ้าน มีการปูเสื่อรับเหล้า เพื่อแสดงน้ำใจตลอดถึงการบอกกล่าวเจ้าที่ เจ้าป่าเจ้าเขาวา มีคนต่างถิ่นมาเยือนขออย่าให้เกิดภัยอันตรายเลย จากนั้นคณะเจ้าบ่าวก็เดินไปบ้านที่ชาวบ้านได้เตรียมไว้เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ จากนั้นมีการช่วยเตรียมข้าวปลาอาหารในการเลี้ยงญาติพี่น้อง

เมื่อถึงเวลาที่จะเข้าบ้านเจ้าสาวก่อนที่จะขึ้นบ้านเจ้าสาวๆ ต้องมีการรดน้ำล้างเท้าให้เจ้าบ่าวให้สะอาดก่อน นัยยะคือ ต้องก่อนเข้าพิธีแต่งงานต้องชำระให้สะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะที่ผ่านอาจเหยียบย่ำสิ่งสิ่งสกปรกหรือจิตใจมีมลทิน จากนั้นไปคือคนใหม่ในบ้านพร้อมที่จะเป็นเสาหลักในการครองคน ครองงานและครองใจของทุกคน



ภาพที่ 4.100 กี่จี่ (ผูกข้อมือ)

ผูกข้อมือ ในสมัยอดีตนั้น นักรบก่อนที่จะออกรบจะมีการลั่นกลองรบ เพื่อปลุกจิตวิญญาณนักรบและ เรียกขวัญกำลังใจให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน วิถีชีวิต ชาวปกากะญออาจดูเรียบง่าย แต่ก็แฝงด้วยความเป็นนักรบทางการเกษตรที่ยั่งยืน โดยปกติแล้วก่อนที่จะลงมือทำการเกษตรดั้งเดิม คือการทำไร่หมุนเวียนและนาขั้นบันได จะมีการปลุก จิตวิญญาณแห่งความเป็นนักรบ และเรียกขวัญกำลังใจผ่านพิธีกรรมที่เรียกว่า “กี่ จี่” (ผูกข้อมือ) โดยชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน จะใช้เวลาในประกอบพิธี 3 วัน ปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรกจะจัดขึ้นในช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ (ทีแพะ) ก่อนที่จะลงมือแผ้วถางไร่หมุนเวียน (หากในช่วงเดือนที่จะประกอบพิธีมีคนตายก็จะเลื่อนออกไป เพราะถือว่าเป็นเดือนเสีย)



ภาพที่ 4.101 เลี้ยงผีบ้าน (เอะ มา แค)

การเลี้ยงผีบ้าน (เอะ มา แค) มักจะทำตอนที่สมาชิกในครอบครัวเกิดเจ็บป่วยโดยที่ไม่มีสาเหตุ สมาชิกในครอบครัวจะมีการไปเชิญหมอผีประจำหมู่บ้านมาดูอาการให้ และวินิจฉัยว่า ป่วย เป็นอะไร มีสาเหตุมาจากอะไร เป็นต้น หากโดนผีมาขออาหารจะต้อง มีการเลี้ยงผี โดยการเลี้ยงผีต้องใช้ทั้งไก่และหมู บางครั้งต้องเลี้ยงทั้งฝ่ายพ่อและแม่ ฝ่ายละ 2 วัน การเลี้ยงผีบ้านต้องให้ลูกหลานกลับมาทุกคน การหุงหาอาหาร การกินแตกต่างกับการกินข้าวทั่วไป เช่น การเอาใบตองที่ปิดฝาหม้อ มาใส่ข้าว อ้วยวะไก่แต่ละส่วนมาร่วมกันพร้อมอธิฐานส่งบุญให้กับดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่มาขอกินให้ได้รับส่วนบุญ จากนั้นก็จะทิ้งลงสู่พื้น และเริ่มขั้นตอนการกินจากพ่อแม่และลูก ๆ ตามลำดับ

คติชนเกี่ยวกับ “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” เป็นผลจากการเลี้ยงผีทำให้โรคภัยไข้เจ็บหายไปอย่างปริบตา เพราะในอดีตชุมชนชนป่าเถื่อนไม่มีศาสนาใดเข้าถึง จึงต้องพึ่งพาสิ่งใกล้ตัว คือผีป่าผีเขา แม้แต่ดวงวิญญาณที่ล้มหายตายจากไม่มีใครทำบุญให้ ก็ต้องมาขอส่วนบุญ โดยการเข้าฝันหรือเปียดเบียน เพื่อจะให้คน ๆ นั้นจะอุทิศส่วนบุญให้ อีกนัยยะหนึ่ง การเจ็บป่วยมีทั้งป่วยกายและจิตใจ การที่ลูกหลาน ญาติพี่น้อง กลับมาอยู่พร้อมหน้ากันทำให้คนป่วยเกิดมีพลังจิตใจอบอุ่นเข้มแข็ง ทำให้อาการเจ็บป่วยหายไปที่สุดในที่สุด



ภาพที่ 4.102 เลี้ยงผีป่า (หล่อตาเก้อเจ้าป่าว่าปู)

ประเพณีการบูชาต้นไม้ ป่าไม้ ในป่าใหญ่ ช่วงที่ทำพิธีบูชานั้น จะห้ามผู้หญิงไปร่วมพิธี ดังนั้นจึงมีแต่ผู้ชายที่ได้ไปเข้าร่วมพิธี เพราะการบูชาต้นไม้ นั้น เปรียบเสมือนการบูชาเจ้าที่เจ้าทาง จึงมีความคล้ายคลึงกับการบวชป่า เพื่อที่จะรักษาและอนุรักษ์ป่าไม้ ส่วนพื้นที่ป่าไม้สำหรับใช้สอยนั้นจะเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านกำหนดไว้เอง การบูชาเจ้าที่เจ้าทาง หรือการบวชป่านั้น เป็นประโยชน์ในตัวของมันเอง เพราะจะทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของป่าไม้ ธรรมชาติ และเป็นการอนุรักษ์ป่าอีกด้วย



ภาพที่ 4.103 เตื่อะปกาเกอญอ (บ้านปกาเกอญอ)

บ้านปกาเกอญอ การปลูกบ้านของชาวปกาเกอญอ ในอดีต หลังจากที่มีการเตรียมอุปกรณ์ ในการสร้างบ้านแล้ว ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านจะมาร่วมกันสร้างให้เสร็จภายในวันเดียว **บ้านนี้ไม่มีเงินก็สร้างได้** ไม่มีค่าใช้จ่าย เพราะไม่ว่าจะเป็นหลังคาไม้เนื้อแข็ง ฝาไม้ไผ่ ทุกอย่างล้วนแล้ว แต่หาได้ในชุมชน มี ระเบียบไว้นั่งเล่น มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ มีครกกระเดื่องไว้ตำข้าว มีฟันไผ่หุงหาอาหารและกันหนาว มี ที่ดินไว้เพาะปลูก มีลมไว้หายใจอันบริสุทธิ์ มีข้าวเต็มยุ้งสำหรับการบริโภค ทุกคนในชุมชนพร้อมจะเรียนรู้ และช่วยเหลือกันอย่างเข้าใจถึงชุมชนจึงเป็นภูมิป้องกันความทุกข์ความเดือดร้อนที่จะเข้ามาเยือน



ภาพที่ 4.104 ต่าพอ เพาะ (ข้าวเบ๊อะ)

ข้าวเบ๊อะ เกิดจากภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของบรรพชน ปกาเกอญอ ในสมัยที่ชาวปกาเกอญอเกิดภาวะขาดแคลนทางอาหาร พืชผลทางการเกษตรมีผลผลิตน้อยไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร เนื่องมาจากการนาก หนู และศัตรูพืชบุกรุกไร่นาของเกษตรกร ทำให้บางครอบครัว ต้องเดินทางไกล เพื่อไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ทั้งค้าขาย หรือรับจ้าง ทำให้เกิด ต่าพอเพาะ อันเป็นอาหารที่เกิดจากการนำข้าวสารมาต้มกับพืชผักใน แต่ละฤดูกาล เพื่อเพิ่มปริมาณ ให้เพียงพอต่อคนในครอบครัวรสชาติ และส่วนผสมจะเปลี่ยนไปตามความพึงพอใจและหมุนเวียนไปตามฤดูกาล

การประกอบอาหารไม่ว่าจะเป็น ต่าพอเพาะ (ข้าวเบ๊อะ) ต่าโตเว (แกงเผ็ด) ต่าหลู (การหลาม) ต่าเบอ (แอ็บ) ต่าจิดที (แกงเย็น) ล้วนแล้วแต่เป็นอาหารที่สามารถประกอบขึ้นได้ด้วยการ ใช้วัตถุดิบภายในชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผลผลิต จากภายนอก ทั้งผัก ปลา หรืออื่น ๆ ซึ่งเป็นผลผลิตที่ปลอดภัยและมีทั้งสิ้น ทำให้ชาวปกาเกอญอมีสุขภาพดี ห่างไกลโรคร้ายไข้เจ็บ ถึงแม้ว่าจะเกิดการแพร่ระบาดของโรคร้ายที่เข้ามา จนถึงกับต้อง ปิดเมืองหรือประเทศ ชุมชนที่มีลักษณะพึ่งพาตนเองเช่นนี้ จะได้รับผลกระทบน้อยกว่าชุมชนที่พึ่งพาอาหารจากภายนอก



ภาพที่ 4.105 มาด้อ มากะ (การลงแขก)

การลงแขก ชาวปกากะญอในอดีตยึดความพอเพียงเป็นหลัก ถึงแม้จะไม่มีเงิน แต่ก็มีข้าวเต็มยุ้งฉางพอประทังชีวิตตั้งคำกล่าวที่ว่า “ข้าวในดิน สิ้นในน้ำ” การทำนา ทำไร่ มีการลงแขกช่วยกันอย่างสนุกสนาน อาหารการกินเรียบง่าย เจ้าของบ้านและแขกมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พิษพันธู์ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เมื่อถึงเวลาอาหารแขกจะเตรียมเพียงข้าวห่อเดียว เจ้าของบ้านเตรียมเฉพาะเกลือเท่านั้น ส่วนวัตถุดิบในการทำอาหารนั้นสามารถเก็บได้ในไร่ข้าวหมุนเวียน เช่น ผัก พริก แตงโม แตงกวา ตลอดจนถึง กุ้ง หอย ปู ปลา ก็สามารถจับได้ในทุ่งนาหรือ ลำห้วย ทั้งหมดล้วนเป็นอาหารปลอดภัยจากสารพิษ

ปัจจุบันนี้พื้นที่ป่าลดลง ผืนดินเต็มไปด้วยสารเคมีและสิ่งมีพิษปนเปื้อน น้ำในห้วยไม่สามารถดื่มได้ สัตว์น้ำเล็กใหญ่ล้วน สูญพันธุ์ พืชผักถูกคุมกำเนิดและถูกกำจัดด้วยยาฆ่าแมลง ทำให้คำกล่าวที่ว่า “ทรัพย์สินในดิน สิ้นในน้ำ” กลายเป็นเพียงภาพในอดีตเท่านั้น



ภาพที่ 4.106 ต่าเท ต่ากะ (จักรสานลวดโลกร้อน)

จักรสานลวดโลกร้อน ชาวปกากะญอจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นเป็นหลักมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำไม้ไผ่มาจักสานเป็นเสื่อ ตะกร้า ชุ้มไก่ กับดักสัตว์ต่าง ๆ ที่สามารถเก็บไว้ใช้ได้หลายปี หากชำรุด ทนุโทรมก็สามารถทิ้งไปได้โดยที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมเพราะทุกส่วนทำมาจากวัสดุธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้ ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะอันเป็นบ่อเกิดของภาวะโลกร้อนดังเช่นขยะส่วนมากในปัจจุบัน



ภาพที่ 4.107 พี่เขว (เสื้อผ้าปกากะญอ)

ปกากะญอ หรือ **เสื้อผ้าปกากะญอ** ชาวปกากะญอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเป็นอยู่เรียบง่าย ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ รักษาดูแลป่าไม้ แม้แต่เสื้อผ้าที่สวมใส่นอติด ก็ได้มาจากการปลูกฝ้ายแล้วนำไปผ่านวิธีการขั้นตอนต่าง ๆ กว่าที่จะมาเป็นด้ายสามารถนำไปถักทอเสื้อผ้าแต่ละชิ้น สืบทอดมาจากเปลือกไม้ตามใจชอบ เซ หรือเสื้อของชาวปกากะญอ สามารถใส่ได้ทั้งข้างหน้าและข้างหลัง ไม่มีกระดุม ซึ่งก็มีที่มาที่ไปมาจากคำสอนของบรรพชนที่สอนว่า ชาวปกากะญอต้อง “ไม่หน้าไหว้หลังหลอก” ต้องไม่สะสมมากเกินไปดี โดยผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานจะใส่ชุดสีขาว เมื่อแต่งงานแล้วจะเปลี่ยนเป็นชุดสองท่อน คือเสื้อดำ (เซซ) กับกระโปรงแดง (หนี่ กอ)



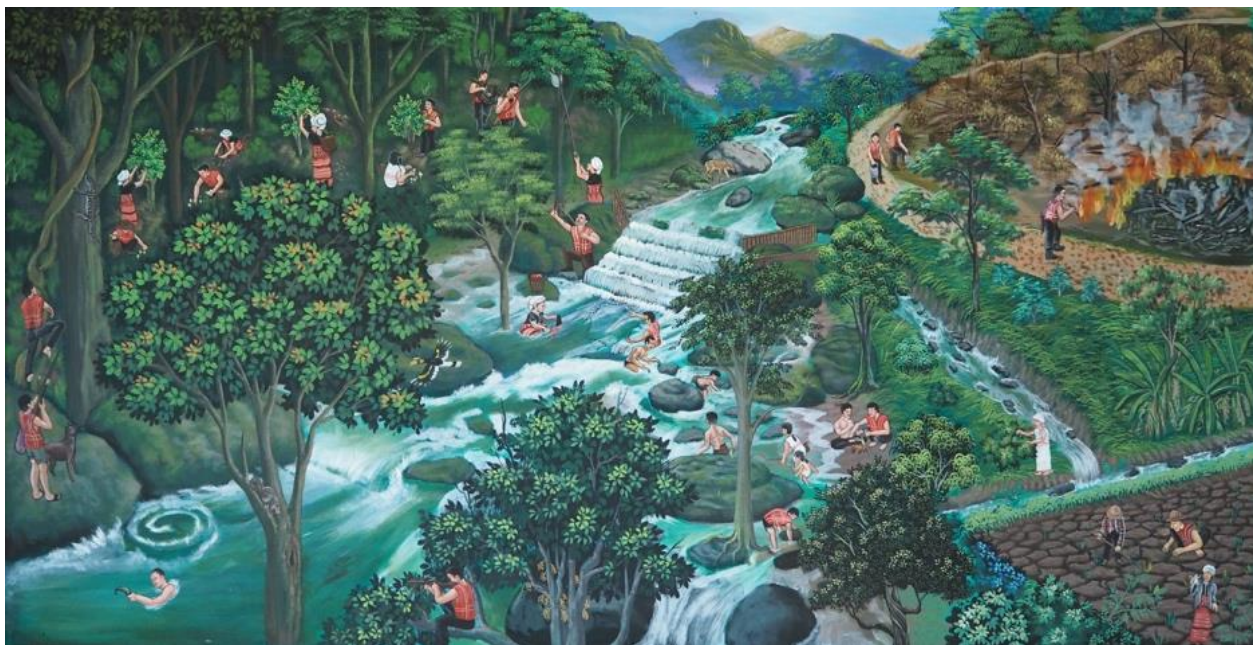
ภาพที่ 4.108 ปาจอปา

ชุมชนปกากะญอในแต่ละพื้นที่ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร แต่พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 ทรงพระเมตตาไปเยี่ยมพสกนิกรทุกพื้นที่ ทรงมีพระราชดำริให้ชาวปกากะญออยู่กับป่าให้ดูแลป่า เพื่อจะได้มีทรัพยากรและมีน้ำใช้ตลอดไป โดยพระองค์ท่านสนพระทัยเกี่ยวกับการจัดการระบบน้ำเป็นพิเศษ ชาวปกากะญอได้สนองแนวพระราชดำริโดยการรักษาป่า เช่น การทำเดปอญ ทำแนวกันไฟ การสืบชะตาขุนน้ำ การบวชป่า และยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการใช้ชีวิต



ภาพที่ 4.109 หนองบัวหมือ

ชุมชนปกากะญอในแต่ละพื้นที่ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร แต่พระบารมีของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงพระเมตตาไปเยี่ยมพสกนิกรในทั่วทุกพื้นที่ ทรงมีพระราชดำริให้ชาวปกากะญออยู่กับป่าให้ดูแลน้ำ เพื่อจะมีน้ำใช้ตลอดปีและตลอดไป โดยพระองค์ท่านสนพระทัยเกี่ยวกับการจัดการระบบป่าเพื่อรักษาน้ำ งานศิลปาชีพพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า **“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดูแลป่า สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถจะดูแลน้ำ”** ส่วนชาวปกากะญอได้สนองแนวพระราชดำริโดยการรักษาป่า เช่น การทำเดบอถู่ ทำแนวกันไฟ การสับชะตาขุนน้ำ การบวชป่า มาจนทุกถึงทุกวันนี้



ภาพที่ 4.110 ต่าโอะมู (การพึ่งพา)

ปกากะอู๋นบว่าชนชาติพันธุ์หนึ่งที่ที่ห้วงโยทริพยากรธรรมชาตินัยตั้งแต่การเกิดเอาสะคือ
เด็กไปผูกกับต้นไม้ ถือว่าทุกคนเกิดมาพร้อมกับต้นไม้ต้นหนึ่ง ทุกคนรักษาป่า ใช้ป่าเป็นทางที่ค่อยเก็บ
เกี่ยวอาหารตามฤดูกาล เป็นการพึ่งพากันระหว่างคนกับคน คนกับป่า คนอย่างจิตวิญญาณของปกากะ
อู๋น



ภาพที่ 4.111 ที่เกาะจำ ก่อเกาะจำ (สัตว์เจ้าดินและน้ำ) เกอเนอ : ตาน้ำ

ตาน้ำ ผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์จะมีช้าง ชะนี นกนานาพันธุ์ เพราะสัตว์เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็น เจ้าของป่า ส่วนเขียด (ตะบิด) ปลา (หยาโฟซู) ปู (แฉ่ว) เป็นเจ้าของน้ำ สัตว์เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของ ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าและน้ำ ดังบทกวีเก่าแก่ของชาวปกากะญอได้กล่าวว่า “หากชะนีตายไป ตัวหนึ่ง ทำให้ดอยเจียบเหงาไปทั้งเจ็ดม่อนดอยเลย”



ภาพที่ 4.112 เสโดะ ต่ำปว่า (ป่า 7 ชั้น)

ป่า 7 ชั้น การจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีจุดเริ่มต้นมาจากความศรัทธาในตัวครุบา ผู้นำเชิงจิตวิญญาณ พาทีก็กล่าวว่า มารดาของพระผู้เป็นเจ้าเคยทำไร่หมุนเวียน โดยที่มีหลักคำสอนบันทึกรูปแบบของธา (กวี) คือ คือ ซอสีโซ่ ญวาทโหม่ แพะซึกี้ ญวาทโหม่ ชูลอแบ่ ชูลอบือ “ปาก่อเกิด ไร่หมุนเวียน ไร่หมุนเวียน ก่อเกิดป่าเจ็ดชั้น” ปัญญาปราชญ์ก่อให้เกิดความเข้าใจในความหลากหลายทางชีวภาพของปกากะญอ การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดี ควรจะสอดคล้องกับความสมดุลยั่งยืนต้องเริ่มจากศรัทธา มีศีล ปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมด้วยปัญญา



ภาพที่ 4.113 ก่อ แห่ (กระดัง)

ปกาเกอะญอจะเรียกกระดังว่า "ก่อแห่" ซึ่งนอกจากจะใช้งานเพื่อการมัดข้าวหรือเมล็ดพืชแล้ว ก็ยังใช้เป็นภาชนะสำหรับเก็บของสิ่งของต่างๆ และใช้ตากแห้งผลผลิตทางการเกษตรเช่น พริก ผักกาด ใบชา และยังใช้สำหรับรองสีนสอด (เก๋อเนอ) ในพิธีแต่งงานตามประเพณีของชาวปกาเกอะญอด้วย

สรรพสิ่งในโลกนี้มี 2 ด้านเสมอ ก่อแห่เช่นเดียวกันมีทั้งด้านนอกและด้านใน คนมีชีวิตใช้ประโยชน์ก่อแห่ด้านใน คนตายใช้ก่อแห่ด้านนอก



ภาพที่ 4.114 ต่ำโด (สภาวะความเป็นผู้นำ)

คุณดูที่การกระทำ ดูผู้นำดูที่การเสียสละ ลักษณะความเป็นผู้นำ ต้องประกอบไปด้วย สภาวะความเป็นผู้นำ ชาวปากเกะญอจะมองคนจากการกระทำ ดูผู้นำจะดูที่การเสียสละ ซึ่งตามคติของชาวปากเกะญอแล้ว บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ จะต้องประกอบไปด้วย

- 1.ตาโป ผู้นำควรมองข้ามข้อเสียที่เล็กน้อยของผู้ใต้บังคับบัญชา
- 2.คอต้องยาว ผู้นำสามารถมองหาหนทาง ช่องทาง ในการขอรับจากผู้มีกำลัง ช่วยเหลือคนขาดแคลน
- 3.จมูกยาว ผู้นำควรรู้จักแยกแยะผิดชอบ ชั่วดี
- 4.มือต้องยาว ผู้นำควรแบ่งปัน หยิบยื่นช่วยเหลือผู้เดือดร้อน มากกว่าแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง
- 5.หูยาว ผู้นำควรเป็นพหูสูตรฟังให้มาก รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความเป็นประชาธิปไตย
- 6.เบากว่านุ่น ผู้นำควรมีความยืดหยุ่นคล่องแคล่วว่องไว
- 7.หนักกว่าหิน ผู้นำควรมีจิตใจหนักแน่น
- 8.ร้อนกว่าไฟ ผู้นำควรมีความกระตือรือร้น
9. ฟันเหยิน ผู้นำควรมีวาทศิลป์ในการพูดที่แสดงภาวะความเป็นผู้นำที่มีประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

10.เย็นกว่าน้ำ ผู้นำควรมีความสุขุม รอบคอบ มีสติในการตัดสินใจ

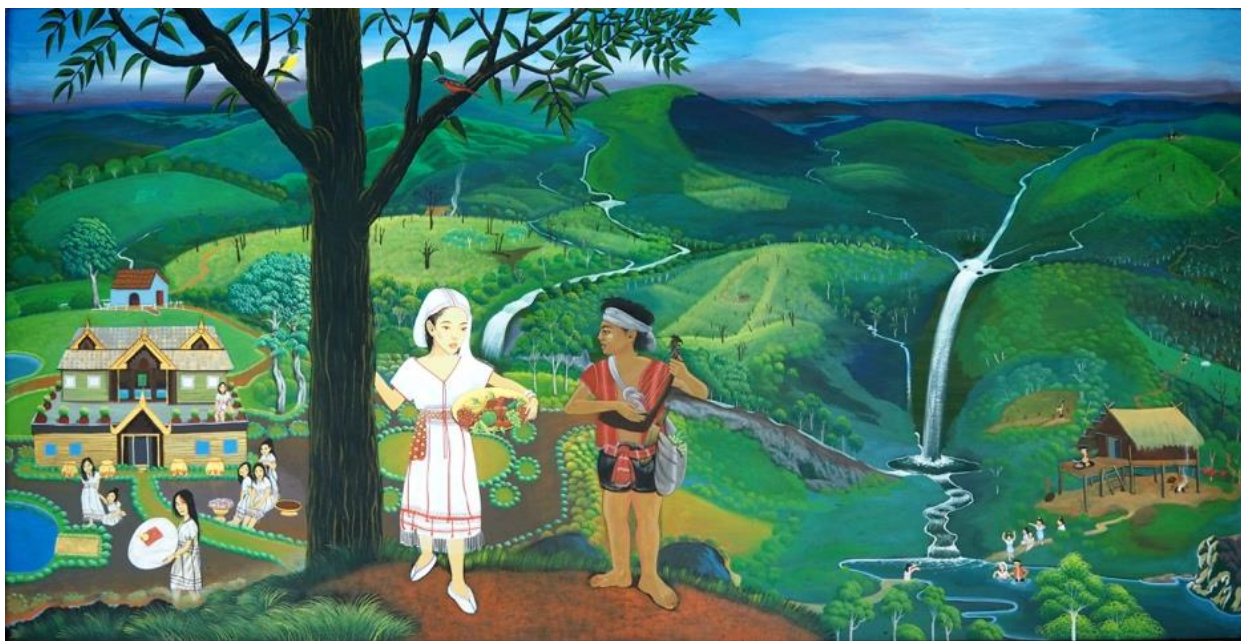




ภาพที่ 4.115 ก่อแกละ (สิงโต)

นิทานเรื่องสิงโต กาลครั้งหนึ่ง มีสองพี่น้องต้องเข้าไปตายหญา ในระหว่างที่กำลังตายหญา อยู่สองพี่น้องก็ได้เอ่ยขึ้นมว่า “หากมีผู้ชายมาช่วยตายหญา จะขอแต่งงาน” ไมไกลกันนั้นมีสิงโตตัวหนึ่ง นอนอยู่ บังเอิญได้ยินสองพี่น้องกล่าวเช่นนั้น จึงแปลงร่างเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งมาทวนคำพูดที่หญิงสาวได้ กล่าวไว้ แล้วอาสาว่าจะเป็นฝ่ายช่วยตายหญาให้เอง แต่มีข้อแม้ว่า ให้สองพี่น้องปิดตาไว้จนกว่าตนจะบอก ให้ลืมตา ฝ่ายพี่สาวเมื่อได้ยินดังนั้นก็นำผ้ามาปิดตาไว้ให้สนิททั้งสองข้าง ส่วนน้องสาวใช้มือ ปิดตา ในใจ คิดว่าจะแอบลืมตาขึ้นมาดูเพื่อสังเกตว่าอีกฝ่ายตายหญาด้วยวิธีไหน และเธอก็ต้องตกใจ เมื่อพบว่าสิ่งที่เธอ เห็นนั้นมีใช้คน หากแต่เป็นสิงโตตัวหนึ่งที่กำลังเล็มหญ้าไปทั่วไร่ เมื่อเสร็จแล้วจึงบอกให้สองพี่น้องลืมตา ขึ้น ฝ่ายน้องสาวได้กระซิบบอกกับพี่สาวว่าชายคนนี้เป็นสิงโตแปลงกายมา ฝ่ายพี่สาวไม่ ยอมเชื่อ ทั้งยังรับปากไว้แล้วว่าจะไปอยู่กับเขา

สุดท้ายแล้วนิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า หญิงสาวผู้เป็นพี่เห็นแก่ความรวดเร็ว สะดวกสบาย จึงตก เป็นอาหารของสิงโตตัวนั้น หากเปรียบเทียบกับในปัจจุบัน หญิงสาว ผู้ที่ก็เปรียบเสมือนมนุษย์ที่ต้องการ ความสะดวกสบาย เห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว จึงตกเป็นทาสของเงิน พร้อมแลกมากับการยอมทนอยู่ที่มีความ เจ็บป่วยทุกข์ทรมานอย่างทุกวันนี้



ภาพที่ 4.116 เจ๊าะโพแค (ชายกำพริ้ว)

นิทานเรื่องชายกำพริ้ว กาลครั้งหนึ่งมีหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ประสบภาวะขาดแคลนทางอาหาร หารู้กันได้ข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคในแต่ละปี ทุกครอบครัวจึงต้องหาของป่าเพื่อนำไปแลกข้าวที่หมู่บ้านอื่น มีเด็กกำพริ้วคนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่คนเดียว เมื่อชาวบ้านออกไปหาของป่าเด็กกำพริ้วก็จะขอติดตามไปด้วย แต่พวกเขาบ้านก็ไม่ยอมให้เด็กกำพริ้วไป วันหนึ่งเมื่อพวกเขาบ้านเด็กกำพริ้วก็แอบเดินตามไปด้วย พอเดินทางเข้าไปในป่าได้สักพักก็ได้พบกับแม่เฒ่าคนหนึ่งกำลังติดอยู่ในกอหวาย “หลานเอ๊ย” แม่เฒ่าร้องเรียก “ช่วยเอายายออกไปจากกอหวายที ยายออกไม่ได้”

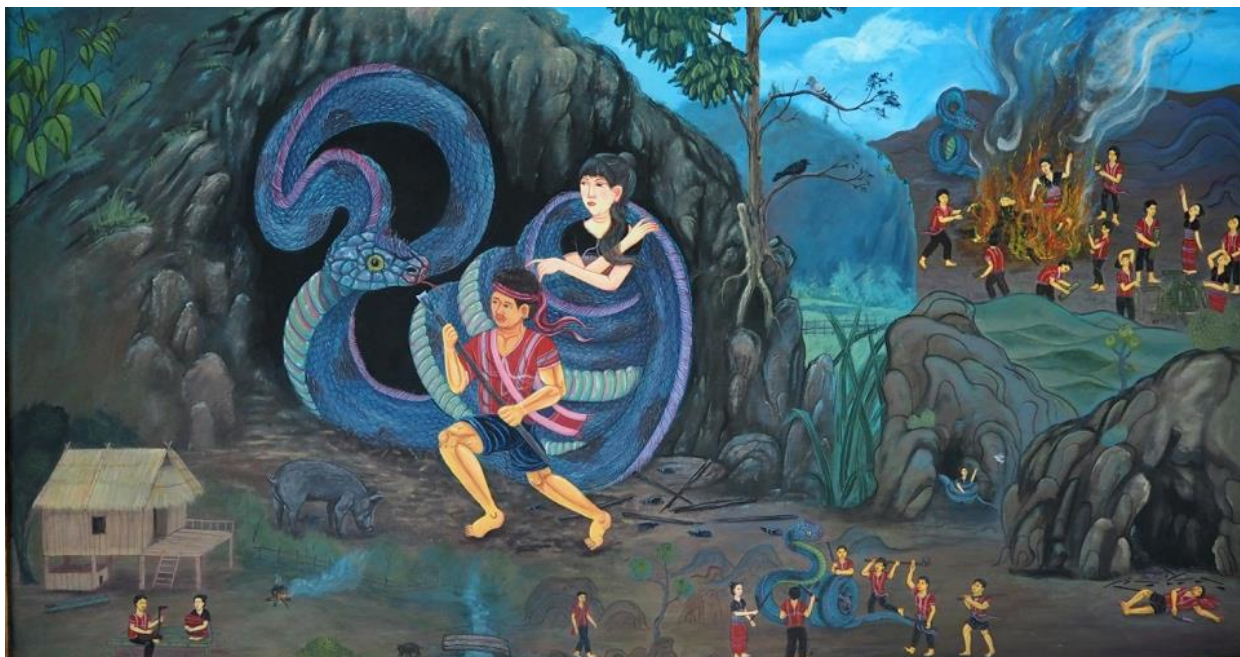
ในขณะนั้นพวกเขาบ้านกำลังรีบเดินทาง และพลางคิดว่าพวกตนไม่มีเวลามากพอที่จะต้องเสียเวลาไปช่วยใคร จึงพากันออกเดินทางต่อ โดยที่ไม่สนใจใยดี แม่เฒ่า เมื่อเด็กกำพริ้วเดินทางมาถึง แม่เฒ่าก็ร้องเรียกอีก “หลานเอ๊ย ช่วยเอายายออกไปที ยายออกไม่ได้” เด็กกำพริ้วเห็นดังนั้นก็รีบเข้าไปช่วยแม่เฒ่า พลางร้องบอกว่า “รอเดี๋ยวนะจ๊ะยาย” เด็กกำพริ้วมีเพียงมีดเล็กๆ เล่มหนึ่งเท่านั้น เขาจึงต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการช่วยแม่เฒ่าออกจากกอหวาย และในที่สุดความพยายามก็ประสบผลสำเร็จ “หลานจะไปไหนหรือจ๊ะ” แม่เฒ่าถาม เด็กกำพริ้วจึงเล่าถึงปัญหาที่หมู่บ้านกำลังประสบอยู่ให้แม่เฒ่าฟัง

และบอกว่าตนเองกำลังจะออกไปหาของกินในป่า “ไม่ต้องไปหรอกจ้ะ เดี่ยวยายจะช่วยเจ้าเองนะ” แม่เฒ่ากล่าว



ภาพที่ 4.117 มอกอหลี่ (นางมาร)

นางมาร หน้าหลัก คือ ทำตรงให้งอ ทำผิดให้ถูก ทำดีให้ชั่ว ทำความสามัคคีให้แตกแยก ทำรักให้เกลียด ยั่วยุ ทำศรัทธาให้เสื่อมศรัทธา สามารถดึงใจของมนุษย์ทุกระดับชั้นให้ต่ำลงได้ หากมนุษย์ชนชาติไหน ศาสนาใด ถูกนางนี้ครอบครองจิตใจแล้วจะเป็นคนเสื่อม จิตใจมีอคติ เพราะจิตมีแต่ความโกรธ ความโลภ และความหลงอย่างไม่มีที่สิ้นสุด พระพุทธเจ้าประสพมาแล้วแต่ชนะมารได้ด้วยสติจึงทำให้มีพระศาสนาเอกของโลกได้ทุกวันนี้



ภาพที่ 4.118 หน่อหม้อเอ

ชาวปกากะญอ เป็นชนกลุ่มที่มีปรัชญาในการใช้ชีวิตในเรื่องกฎแห่งกรรมมาก มักจะมีเรื่องเล่า นิทาน คติสอนใจ อุทาหรณ์เป็นเรื่องราวเตือนใจในการใช้ชีวิตอยู่เสมอ แต่น้อยนักที่จะถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนมากจะใช้ความจำและถ่ายทอดกันรุ่นต่อรุ่นในการสืบทอด เช่น นิทานหน่อหม้อเอที่มีความว่า ชูลอเล็กกับหน่อหม้อเอ อยู่ร่วมกันเยี่ยงสามีภรรยา วันหนึ่งฝ่ายสามีเผลอปากว่าจะออกไปรับจ้างต่างถิ่นสักระยะ ในช่วงนี้อย่าปล่อยหมูออกจากคอก เพราะเมื่อคืนตนฝันร้าย ฝ่ายภรรยาก็ตกปากรับคำ จากนั้นชูลอเล็กก็ออกจากบ้านไป ฝ่ายนางหน่อหม้อเอซังหมูครบ 6 วันแล้ว เกิดครี้มอกครี้มใจนึกอยากปล่อยหมู (ชูลอเล มีหม้อต๋าก้อ หน่อหม้อเอ ซอเต๋อปล่าเทาะ) โดยไม่ฟังเสียงที่ผู้เป็นสามีได้ขอร้องเตือนไว้แต่อย่างใด จึงทำให้อยักษ์ (เกอลอ) มารัดหมูที่บ้านของหน่อหม้อเอ จากนั้นจึงรัดเอาหน่อหม้อเอแทนหมู แล้วลากร่างของนางเข้าถ้ำไป “หน่อหม้อเอ อาหน้าเต๋อโล ซิเลอะถ้อ พิหม่ อาโหมะ” สามีทราบดังนั้นก็เข้าไปช่วยด้วยการใช้เสียมต้อนผู้เป็นเมียด้วยความรักภรรยาฝ่ายสามีจึงทำเสียมหักถึง 7 อัน ผลสุดท้ายชูลอเล็กตายเพราะต้องเสียเลือดแก้อยักษ์นั้น และในที่สุดนางหน่อหม้อเอก็ต้องตายตามสามีเช่นเดียวกัน

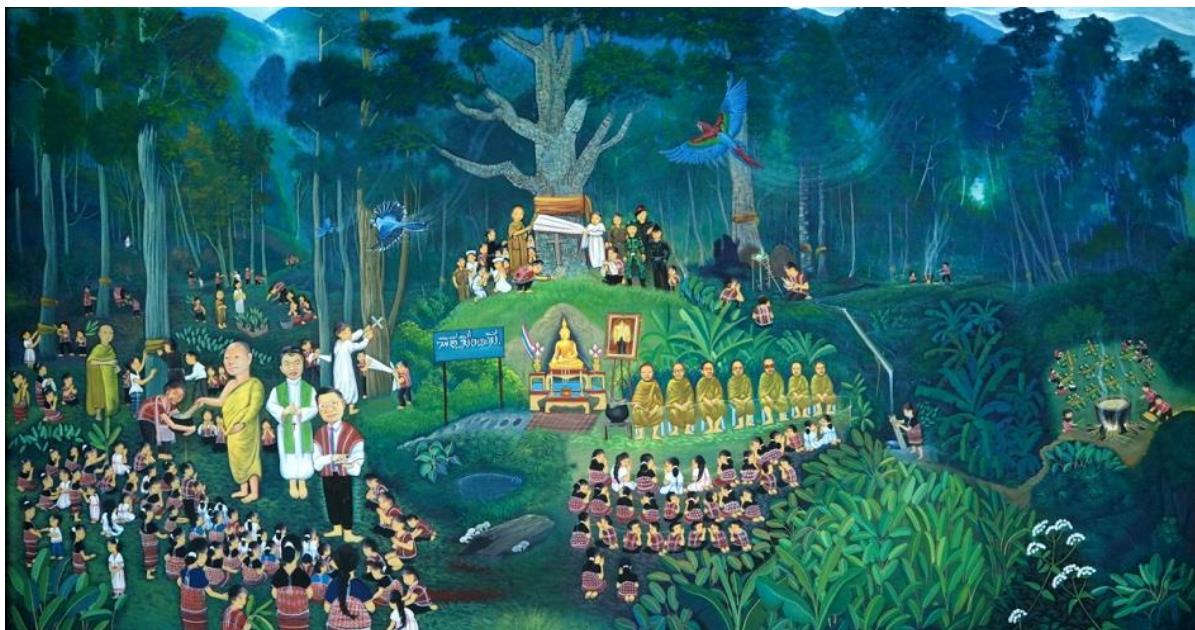
คติสอนใจของนิทานเรื่องนี้คือ การไม่เชื่อคำสอนทำให้ได้รับอันตรายได้ การบูชาความรักและสอนเรื่องการรักเดียวใจเดียวของปกากะญอในอดีต





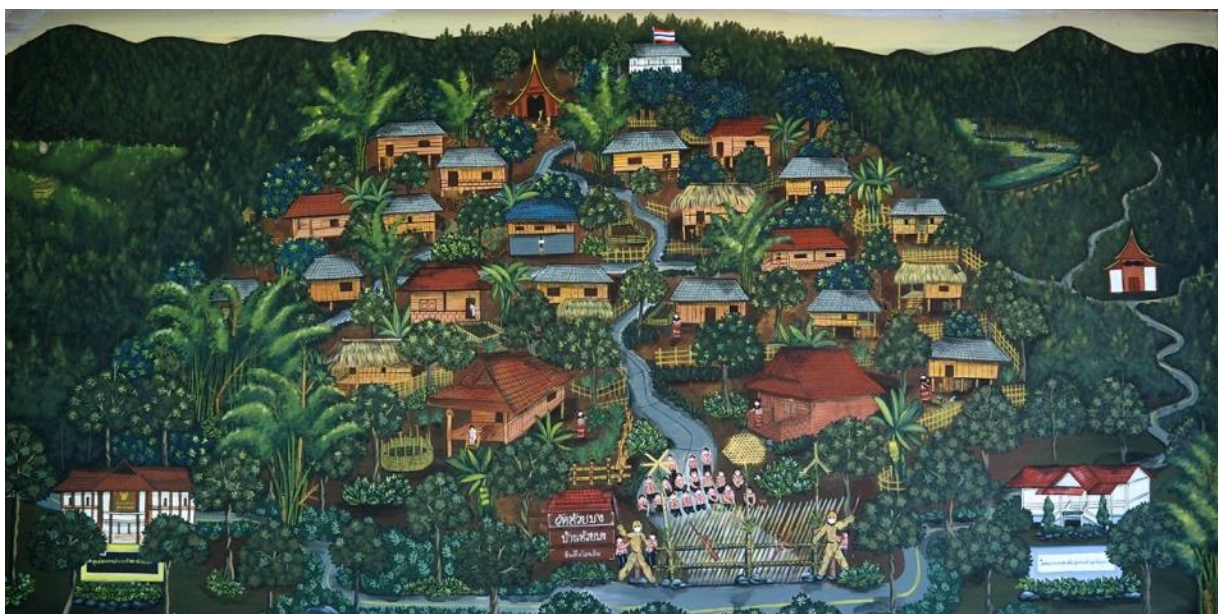
ภาพที่ 4.119 หนองผ่าตรู

การพึ่งพาตนเองในวิถีชีวิตของชาวปกาเกอะญอ จะมีการพึ่งพาตนเอง โดยการแบ่ง
บทบาทในการทำงานชัดเจน กล่าวคือ ผู้ชายจะทำงานนอกบ้าน ส่วนผู้หญิงจะทำงานในบ้าน การ
ประกอบอาหารเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ในอดีตทุกครั้งหลังจากไถ่กัน ผู้หญิงจะตื่นขึ้นมาเพื่อตำข้าวทุก
วัน ปัจจุบันนี้สังคมเปลี่ยนไป หญิงสาวอาจตำข้าวไม่เป็นเสียแล้ว เพราะต้องลงไปใช้ชีวิตในเมือง ทำให้
ไม่ได้มีวิถีชีวิตเช่นนั้นอีกต่อไปดังคำว่า “หนองผ่าตรู ลอหมาละเอะโย กลี เต่อซอ ซอเต๊ะอะ ออก
แปล หนองผ่าตรู อพยพเข้าไปในเมือง ทำให้เสียงครกมองตำข้าว เสียงไถ่กัน เจียบหายไป เพราะ
นางบอกว่า “หนอง ป่า หมื่อ โจโล หมื่อ โต ต่า มี เลอะโย โอะเลอะโย” ความหมายคือในเมืองมีแต่
ความสะดวก ความสุข ความสบาย จึงชอบที่จะอยู่ในเมืองมากกว่าที่จะอยู่ในชนบทเหมือนกับผู้คนใน
อดีต



ภาพที่ 4.120 พิธี หมือ เจะ ซี

ชาวปกากะญอหมือ เจะ ซี มี 3 เผ่า คือ ปกากะญอ มั่ง ลีซู มี 3 ศาสนา คือ พุทธ ศาสนา คริสต์ศาสนา ลัทธิความเชื่อทางบรรพบุรุษหรือความเชื่อดั้งเดิม เรามีทั้งจุดร่วมจุดต่าง คือ พิธีกรรมวันสำคัญของศาสนาเป็นสิ่งที่เราต่างคนต่างทำ แต่การประชุม ร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนเราสามารถร่วมกันได้ เช่นงานพัฒนาแหล่งน้ำหรือการรักษาป่าชุมชนทุกคนต้องเราทำเอาศาสนิกชนแต่ละศาสนามารับรู้เรียนรู้ร่วมกัน เพราะบรรพชนไม่สอนให้ปกากะญอมีความแตกแยก



ภาพที่ 4.121 ต้าซาเออ (โควิด 19)

การต้านภัย โควิด 19 ของชาวปกากะญอก่อนเกิดโรคระบาดมีการพึ่งพาอาศัยแบบพี่น้อง ครอบครัวโดยส่วนมากจะเป็นครอบครัวใหญ่ มีการ ไปมาหาสู่กันตลอดเวลา เพราะต้องแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปันสิ่งของให้ญาติ พี่น้อง การเย็บเย็บให้กำลังใจคนเจ็บไข้ได้ป่วย ในอดีตถ้าทราบว่ามีโรคภัยจากต่างถิ่นกำลังแพร่ระบาด ผู้นำหมอผีจะไปทำพิธีปิดป่า หรือทำดาแหลวกันมิให้ สิ่งชั่วร้ายเข้ามายังชุมชน แม้แต่โรคอุบัติใหม่อย่าง โควิด - 19 ที่เกิดขึ้น ชาวปกากะญอก็ต้องทำพิธีปิดหมู่บ้านเพื่อป้องกันไม่ให้คนภายนอกเข้ามาในชุมชน



ภาพที่ 4.122

ภาพที่ 39 บาตา เลอะปวาเตอะ (ทำวัตรสัจจร)

ทำวัตรสัจจร วิถีชีวิตปกติของชาวบ้านมาทำวัตรสวดมนต์ เจริญจิตภาวนา แผ่เมตตาในวัดเท่านั้น แต่มาระยะหลังชาวบ้านได้นิมนต์พระสงฆ์เข้าไปทำวัตรในบ้านของตนเองในโอกาสที่ลูกหลานต้องออกจากบ้านไปทีอื่น หรือคนในครอบครัวเจ็บไข้ได้ป่วย การสัจจรที่จะเกิดขึ้นจะช่วยชาวบ้านให้มี ทาน ศีล สมาธิ ปัญญา ระลึกคุณพระรัตนตรัย คุณผู้มีพระคุณ เป็นต้น

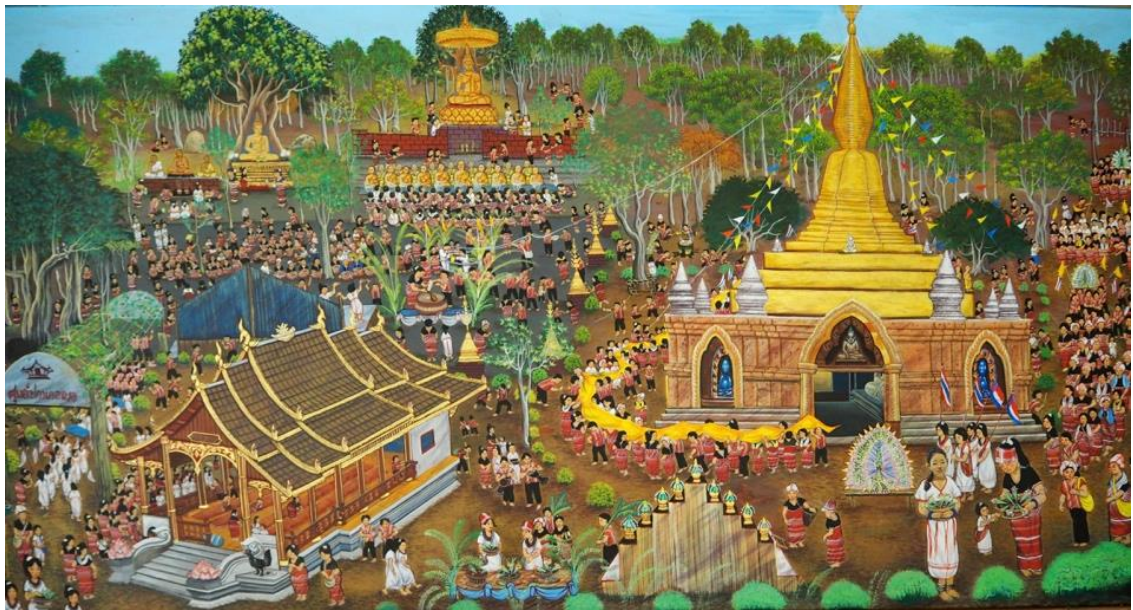


ภาพที่ 4.123

ภาพที่ 40 งานบุญสัจจ (ตำบล ฮะเวอ)

บุญสัจจเป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์ร่วมกับแกนนำชาวพุทธในอำเภอเกลียวพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ได้ถอดบทเรียนในชุมชนว่า ปัจจุบันความเจริญด้านวัตถุเข้ามาอย่างรวดเร็ว ทำให้จิตใจของคนชุมชนกำลังจะคล้อยตามอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ปรัชญาของชาวปกากะญอที่มีภาษาพูด ภาษาเขียน มีอัตลักษณ์เช่น อยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาตนเอง สมานสามัคคีกัน มีการแบ่งปัน การเห็นอกเห็นใจกัน การชอบประกอบบุญกุศล กำลังจะหายไปจากชุมชน

เหตุนี้กิจกรรมบุญสัจจก็ก่อกำเนิดขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ทุก 14 ค่ำของเดือน จะมีการร่วมบุญสัจจไปยังหมู่บ้านต่างๆ ที่ได้ทำปฏิทินไว้ให้ครบในแต่ละที่ภายในรอบปี สิ่งที่ปรากฏในงานบุญสัจจ คือ การไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องต่างชุมชน มีการเรียกแขกกินข้าว การได้พบปะชุมชนที่หลากหลาย มีการเน้นแต่งชนชาวปกากะญอ ได้ร่วมบุญแต่ละพื้นที่ เป็นบุญปลอดอบายมุข ได้บำเพ็ญ ทาน ศีล ภาวนา ที่เป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกที่แท้จริง ดังบทชา ปกากะญอที่ว่า “ ดอ ฟือ เซอะซี เหม่ ลอคู เบาะถ่อ เส่อ กือ เส่ เพล่อ ทุ หมายความว่า เราพี่น้องกันทั้ง 30 คน ช่วยกันยกเสาทองได้อย่างสบาย ”



ภาพที่ 4.124 ปรี ถ่อโม่โซ่ (สร่งน้ำพระธาตุ)

การสร่งน้ำพระธาตุเป็นการทำบุญประจำปีวัดที่มีพระธาตุ การสร่งน้ำพระธาตุชาวบ้านจะทิศทั้ง 4 นำเอาขมิ้นส้มป่อยและน้ำบริสุทธิ์ เป็นประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมแต่โบราณเหมือน การสร่งน้ำให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือพระอรหันต์ทั้งหลาย พร้อมทั้งมาเปลี่ยนผ้าห่มพระธาตุในแต่ละปีเพื่อความเป็นสิริมงคลของคนมาร่วมกิจกรรมนอกจากนั้นเป็นการพบปะสังสรรค์ มีการให้ทาน รักษาศีล ร่วมบุญ **ทำบุญร่วมชาติ ตักบาตรร่วมขัน เก็บดอกไม้วีร่วมกัน คนป่วยก็จะหาย คนหนายก็จะรัก**



ภาพที่ 4.125 หนี ถ่อ ซอ ปกาเกอญอ (ปีใหม่ปกาเกอญอ)

ปีใหม่ปากาเกะญอ การนับปีใหม่ของชาวปากาเกะญอนั้นจะไม่ตรงกับปฏิทินของไทยหรือสากล แต่จะดูจากนักขัตฤกษ์ ที่ชาวปากาเกะญอ เรียกว่า “ลาปรีอซี” คือนัดเดือนดับที่อยู่ในช่วงเดือนธันวาคมหรือมกราคมของทุกปี ประเพณีนี้ถือชอปากาเกะญออย่างไม่เป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้างมากนัก พระสงฆ์พื้นที่กัลยานิวัฒนา ได้มีโอกาสไปร่วมงานปีใหม่ของชาติปากาเกะญอที่ประเทศเมียนมาร์ จึงกลับมารื้อฟื้นประเพณีปีใหม่พื้นที่กัลยานิวัฒนา เมื่อปี 2552 ซึ่งกิจกรรมนี้ไม่ได้เป็นกิจกรรม ที่มุ่งเน้นเนื้อหาสาระในทางศาสนา แต่จะเน้นไปในด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของชาวปากาเกะญอเป็นหลัก เช่น พิธี “กีจี” ผูกข้อมือเรียกขวัญคนขวัญคน การละเล่นต่าง ๆ ของคนในชุมชนจึงส่งผลให้เป็นกิจกรรมที่มีการสร้างสรรค์ มีสโลแกน คือ “รวมพล รวมบุญ รวมปัญญา ”



ภาพที่ 4.126 ปาซีโจะ (งานศพ)

ประเพณีการจัดงานศพ ของชาวปากาเกะญอถูกจัดขึ้นมาอย่างเรียบง่าย เนื่องจากในอดีตไม่มีศาสนาเกี่ยวข้องกับงานศพยังเปรียบเสมือนเวทีที่ให้หนุ่มสาวมาพบปะกันได้ เกี่ยวพาราสักกันและกัน ชาวปากาเกะญอจะใช้สื่อที่จักสานขึ้นมาเองมาห่อศพ มีสิ่งของเครื่องใช้ตามอัตภาพ นิยมเก็บไว้ 3 คืน แต่ละคืนหนุ่มสาวจะมาขับลำเนา เป็นบทาประเภทต่าง ๆ นับว่าเป็นบ่อเกิดการได้คู่ชีวิตในงานศพแต่ละงานมิใช่น้อย เพราะคนสมัยก่อนไม่รู้หนังสือ ไม่มีเทคโนโลยี จึงได้แต่ใช้บทาเป็นการสื่อเพื่อแสดงความรักต่อกันและกัน



ภาพที่ 4.127 ต่าชอเก่อแลชะ (เหตุที่วัฒนธรรมปกากะญอเปลี่ยน)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตปกากะญอ

1. ศาสนาและความเชื่อ คนปกากะญอมีความเชื่อดั้งเดิม ถึงแม้จะมีการรับศาสนาแต่ก็มีการผสมกลมกลืนเข้ากันกับวิถีชีวิต ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิม เช่น พิธีงานศพ ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นช่องทางการเรียนรู้เรื่องบทาต่าง ๆ และเป็นพื้นที่ให้หนุ่มสาวได้พบกัน เกี่ยวพาราสิสู่การสร้างครอบครัว การผูกข้อมือ เพื่อสร้างความสามัคคี ความเป็นสิริมงคล และลดช่องว่างระหว่างวัย ประกอบกับการทำพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเช่นกัน ปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้ได้ดลพลังลงไปจึงจำเป็นต้องใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต

2. การคมนาคม ในอดีตคนปกากะญอในอดีตใช้การเดินทางด้วยเท้าเพื่อไปยังที่ต่าง ๆ ระหว่างการเดินทางเกิดการพูดคุยมีปฏิสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์แน่นแฟ้น ถึงแม้การเดินทางที่สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นซึ่งอาจเป็นการชักนำความดีความชั่วเข้ามาง่ายขึ้นคนปกากะญอจึงต้องปรับตัวและใช้ปัญญาในการใช้ชีวิต

3. บริโภคนิยม ถึงการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้เข้ามามีการซื้อสิ่งของเครื่องอำนวยความสะดวกสบายกันมากยิ่งขึ้น คนปกากะญอจึงต้องมีสติและต้องไม่ลืมวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของตน

4. การศึกษา การเกิดขึ้นของระบบการศึกษานโยบายและหลักสูตรการศึกษาจากส่วนกลางเพื่อเรียนรู้ภาษาไทย แต่ยังคงรักษาความเป็นชุมชน ความเป็นปกากะญอไว้โดยพยายามให้นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรมที่พึงจะเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความภูมิใจในเผ่าพันธุ์ตนเอง

5.เทคโนโลยี การเกิดขึ้นของเทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ตจึงทำให้เกิดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาในครอบครัวและปัญหาในชุมชนบางอย่างมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนปกากะญอเป็นสังคมแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งอาศัยกัน สมานสามัคคีกัน อยู่ร่วมกันด้วยความรักความเข้าใจ



ภาพที่ 4.128 ระบบการครองแบบไทยและปกากะญอ

ผู้นำคน สังคมปกากะญอในอดีต มีการปกครองแบบไม่เป็นทางการหรือ “แบบน้ำพุ” มีผู้นำ (หยี่ไซ) ที่สืบสายมาจากตระกูลเดียว มีหน้าที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม สร้างความสุข ความสงบ ในชุมชน ทุกครั้งที่ชุมชนมีปัญหา หมอผีจะทำหน้าที่ในการแก้ปัญหาปัดเป่า เพราะหมอผีเองก็อยู่ในชุมชนย่อมมีความเข้าใจรู้จักนิสัยใจคอของลูกบ้านเป็นอย่างดี ระบบทำงานเหมือนน้ำพุที่จากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูง

การปฏิรูปสังคมในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปกครองหลักนิติธรรม มีการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ยึดกฎหมายเป็นตัวตั้ง วิธีการปกครองแบบ หยี่ไซ ของชาวปกากะญอก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป มีการนำเอาระบบสั่งการจากเบื้องบน เหมือนน้ำตกที่ตกจากที่สูงลงมาที่ต่ำ แม้ว่าจะไม่สนองความสุขของชุมชนก็ตาม แต่ทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติ มีการใช้กฎหมายในการแก้ปัญหาชุมชน ทำให้คนที่ไม่รู้กฎหมายไร้อำนาจ คนที่ยากจนไม่รู้จักใครไร้เครือข่าย ย่อมเป็นทาสของอำนาจคนภายนอกเหล่านี้เสมอ



ภาพที่ 4.129 ผู้เป็นแรงบันดาลใจการสร้างศูนย์ปกากะญอ

ด้วยสายเลือดและจิตวิญญาณของความเป็นปกากะญอ มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่และชัดเจนว่าอยากร่วมกลุ่มคน องค์กร หน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานพื้นที่ปกากะญอ มาร่วมกันเอาผลงานมาสร้างเป็นศูนย์ปกากะญอศึกษาสักแห่งในพื้นที่ แต่ความเป็นจริงไม่ย้งดังชื่อที่ว่า “ญอ” แปลว่าง่าย แต่ไม่ลดละความพยายามทำหน้าที่ตามสโลแกนของพระเดชพระคุณพระพรหมบัณฑิต คือ “ประสานสิบทิศ ผูกมิตรทั่วหล้า บริหารปัญญา สาลิกาบ่อนเหยื่อ ” มาเป็นแรงบันดาลใจในการทำงาน ยอมอยู่ตรงกลางเพื่อเชื่อมคน เชื่อมงาน จนมีศูนย์ปกากะญอศึกษาวัดห้วยบงแห่งนี้

4.2 การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่

คู่มือนี้ จัดทำขึ้นจากการสำรวจตามความต้องการของชุมชน เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่”

สื่อสารสนเทศ เรื่อง “ปกาเกอะญอศึกษา”

การจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ หรือ Online Learning จึงเป็นกระแสสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดระบบการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล จากผลการดำเนินงานในการจัดทำสื่อสารสนเทศ เรื่อง “ปกาเกอะญอศึกษา” โดยใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ โปรแกรม Google Site เป็นหนึ่งใน Google Apps for Education ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำเป็นแอปพลิเคชันออนไลน์ที่รวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ ภาพถ่าย วิดีโอ งานนำเสนอ ไฟล์แนบ และข้อความ โดยอาศัยคุณสมบัติและทรัพยากรของเว็บไซต์เว็บมาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารออนไลน์ สามารถเอื้อประโยชน์ในการนำมาใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีเนื้อหาข้อมูลดังนี้

1. ประวัติศูนย์วิจัย การจัดตั้งสำนักงานศูนย์ ณ อาคารหอประชุม “ 60 ปี พระพรหมบัณฑิต” (ประยูร ธรรมจิตโต)
2. ประวัติหมู่บ้านห้วยบง และประวัติวัดห้วยบง
3. ศาสนสถานสำคัญและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย พระอุโบสถวิหารวัดห้วยบง ศาลาบาตรรอบพระอุโบสถวิหาร พระธาตุเจดีย์ วัดห้วยบง ฐานประวัติศาสตร์กัลยาณิวัฒนา ฐานการศึกษาเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและประเพณีชนเผ่า ฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ฐานเศรษฐกิจพอเพียงตามภูมิปัญญาชาวบ้าน
4. สถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย “ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์” หรือ “โครงการหลวงวัดจันทร์” ป่าสนวัดจันทร์ อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ประวัติบ้านวันจันทร์
5. จิตรกรรมรอบพระวิหาร ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชาวปกาเกอะญอจากภาพจิตรกรรม จำนวน 50 ภาพ พร้อมคำบรรยายประกอบภาพ

6. ศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย ศูนย์ศิลปาชีพ บ้านวัดจันทร์ วัฒนธรรมเครื่องแต่งกาย หญิงชายชาวปกากะญอ เรือนประเพณีดั้งเดิม เครื่องมือเครื่องใช้ของชาวปกากะญอ เครื่องดนตรี ของชาวปกากะญอ

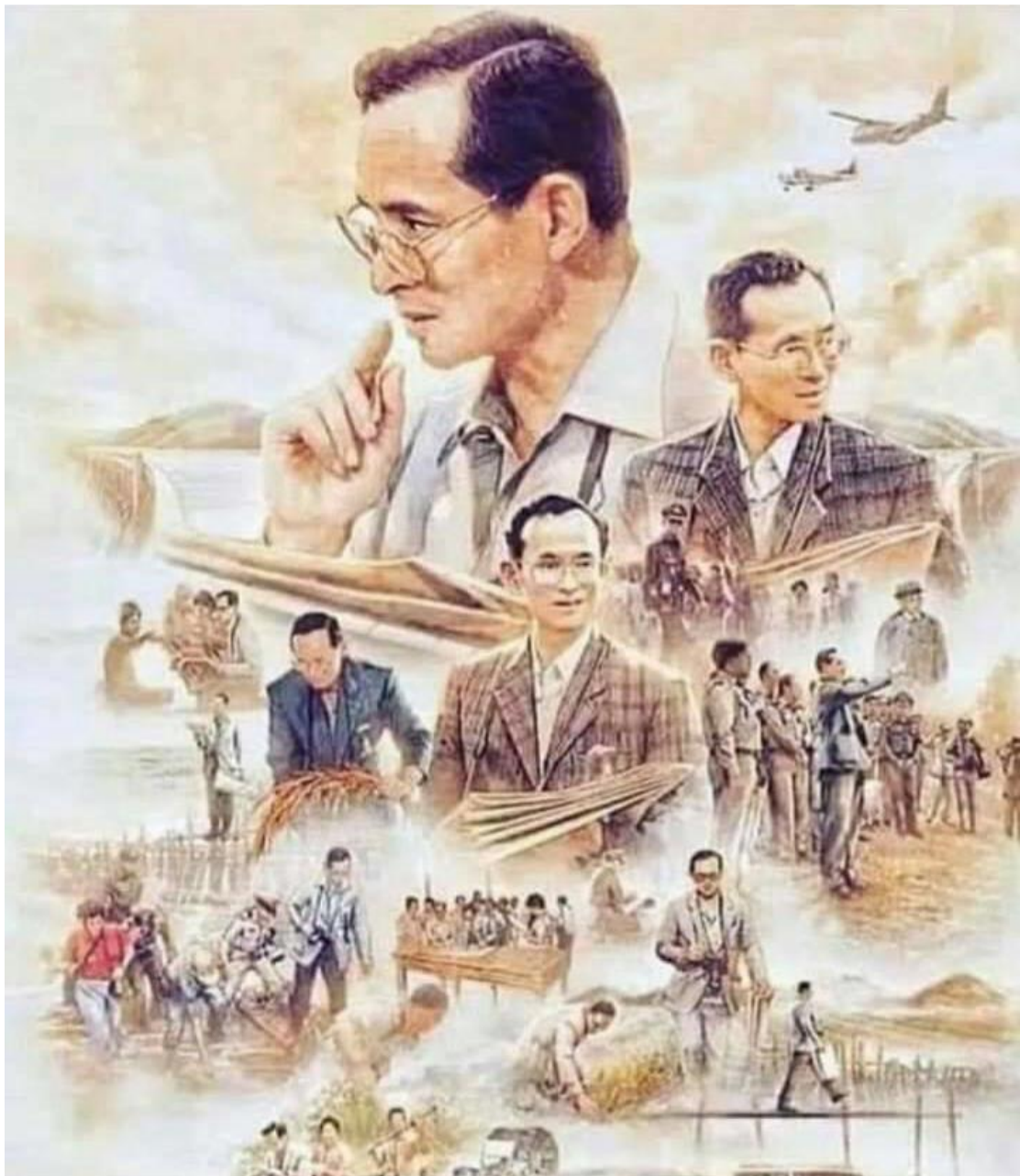
7. ประเพณีสำคัญ ประกอบด้วย ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีปีใหม่ปกากะญอ ประเพณีทำบุญตักบาตร

8. ผลิตภัณฑ์และผลผลิต เช่น กาแฟ เคพกูสเบอร์รี่ อะโวคาโด ผักปลอดสารพิษ เป็นต้น





ภาพที่ 4.13 เอกสารการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่



ภาพที่ 4.14 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Philosophy of Sufficiency Economy

ความพอเพียงในการดำรงชีวิตเป็นพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถ “พึ่งตนเอง สมองตอบ ต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองเป็นข้อพิสูจน์ และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียง" ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทุกระดับ

ความ "พอเพียง" หมายถึงความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

คู่มือนี้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวต้นแบบ ที่จะนำคุณร่วมสัมผัสสัมผัสเสน่ห์ของแต่ละชุมชน ด้วยความเป็นวิถี อัตลักษณ์ ภูมิปัญญางานหัตถกรรม ตลอดจนอาหารการกินในแต่ละท้องถิ่น

Sufficiency, in living, is the foundation for Thai people to fulfill their needs and manage their problems through self-reliance. Being self-reliant proves and confirms this phenomenon well.

Philosophy of Sufficiency Economy

"Sufficiency Economy" is a philosophy that aims to sustain and practice at every

"sufficient" level including moderation and rationality. In addition, there needs to be a good protection system, the right moral compass, a sense of honesty, and the appropriate knowledge. One must live his life with patience, perseverance, awareness, intelligence, and discretion.

This English handbook was designed to develop piloting for tourism that invites you to enjoy the charm of each community with a unique identity, local wisdom, crafts and their local dishes.

What is Karen in the land of Thailand?

Karen is the official name of the Kawthule, Kawthoolei, Kariang, Kayin, Kanyaw, Sg'au, Sgaw, and Yang ethnic groups, with a population of between 5 and 14 million people, which is densely populated in northern and western Thailand. It is used to refer to this ethnic group as "Karen". But they call themselves Karen, which means "people". In addition, the word "Karen" comes from the name of an ancient Chinese ethnic group called Ch'iang or Giang. It refers to an ethnic group in ancient China that raised sheep and lived in the western part of the country. The explanation further elaborates that the letter "Ch" means "people", similar to the word "Pgha K'Nyaw", where "Pgha" translates to "people" as well. In northern Thailand and the Shan States of Myanmar, the Karen refers to "Yang" or "Kahyin", which covers both the Karen and the Pwo and Karen ethnic groups. Sometimes, the Karen are also called "Karang".

It is said that the Karen migrated from Tibet and Yunnan in China to settle between Myanmar and Thailand. They have been officially defined in the Thai government's 2011 census as an ethnic group living in Thailand's western border region, referred to as "Kaw" or "Kang" by the So or Boro people. In addition, the word "Karen" is also speculated to have originated from the Mon language and was used to call "Kareng".

History shows the Karen people migrated into the Indo-China region along three major river systems. It is recorded that the origin of the Lan Xang Kingdom, or

Great Laos, in the 1st Buddhist century was marked by the Laotian people's battles with the Karen and their eventual domination over parts of the Karen land. Another group of historians believes that the Karen people migrated from Thibi Kawbi land, the Karen language for "still water, calm land." The record refers to this land as Htee-Hset-Met-Ywa," or the land of the flowing sand. The Karen people were merged into one ethnic group in the Mekong River region near the China border, consistent with the information that the Karen people are descended from the Mongkol tribe. The Karen people were the first tribe to establish roots in the area adjacent to the source of the Yangtze River, which the Chinese believe to be the river of the Gumu ethnic group or the river of the Karen people.

The first group of Tai people, the Karen, migrated to the **Irrawaddy River** valley around 1128 BC, followed by the second group in 799 BC, and the last group around 741 BC.

The second stream, in the **Salween River Basin**, includes the Salween, Moei, and Tavoy rivers and the vital city of Tavoy, also known as Pegu, which was dispersed throughout various areas in Myanmar, Mon, and Thailand.

The third river system is the **Mekong River basin and the Chao Phraya River basin**, which flow into the Indochina Peninsula and the land of Cambodia.

However, the Karen communities that appeared in Thailand originally existed along the banks of the Salawin River and the Tae-naw-sri mountain range, as evidenced by the primary sources of their migration and distribution along the rivers of Thailand, such as the Ping River and the Wang River in the northern part of the country. Afterwards, they migrated further and became communities along the river valleys in Thailand. A later migration occurred during the political crisis within Burma, reflecting the linkage between the Karen communities in Thailand and Burma along the Salawin River.

The migration of Karen people.

The term "Karen" is used to refer to a large and diverse group of people that others have named for various reasons. There have been many explanations of who the Karen people are, but they are generally thought to be people who have historically lived in what is now Myanmar and Pegu. The term "Karen" is said to have originated in Myanmar and has been used to describe various groups of people who do not conform to mainstream culture and are hill tribes or ethnic groups that live in Myanmar and Pegu. Thus, people who speak different dialects have been brought together to form a single Karen group.

Elders of the Karen community have recounted that the term "Karen" encompasses or serves as a substitute for a diverse range of ethnic Karen groups, which arise from both external and internal perspectives. Nevertheless, the label that ethnic groups use to distinguish themselves from others is entirely defined by outsiders.

In addition, "Yang" is a term that is commonly used by outsiders to refer to the people of the "Karen" ethnic group in northern Thailand. However, the general perception of these terms is often negative. Both "Yang" and "Karen" have been used to differentiate various groups within the ethnic group, such as Kaloong Yang, White Karen, Kohn Yang, and Nam Yang. These groups typically live in houses that are located in remote mountainous areas, far from developed areas. The Kaloong Yang

group, in particular, is seen by the general population as not placing much importance on cleanliness and hygiene.

Therefore, the term "Chao-Yaang" or "Rubber People" is often used to refer to the people of the "Karen" ethnic group who mainly reside in the forested areas of the northern region of Thailand, such as Chiang Mai, Mae Hong Son, Chiang Rai, Phayao, Phrae, Uttaradit, Phitsanulok, and the border areas adjacent to the Shan State of Myanmar, where wild rubber trees grow abundantly. Rubber is an important raw material used in the traditional handicrafts of the Chao-Yaang people, such as weaving and Buddhist sculpture in the Lanna style. The author hypothesizes that the term "Rubber People" may be a cultural reference to the expertise in using wild rubber trees, or it may refer to a group of people who used to produce rubber oil or source forest products in the past. This would require a long-standing process of cultural transmission in managing local resources, similar to other occupational cultures such as farmers, plantation workers, gardeners, and fishermen.

Identity formation and self-definition

The term "hill tribe" (Pakakayor Korkorpo) has been designated by the government as one of the nine groups called "hill tribes" since the establishment of the committee to aid hill tribe people in the year 1955 and has become a commonly used term among people. At present, the Department of Social Development and Welfare uses the term "population in highland areas" to develop policies for improving the quality of life of the population. However, the definition of "hill tribe," which includes Karen, is used as a stereotype with a biased connotation. Meaning it's a tribe that caused problems, they are called "hill tribes' problem", which consist of problems in deforestation, cultivation, addiction, drug use, and opium trade as a result of the myth that the external society creates and offers through public media in the educational system that appears in the curriculum. The study and the arrangement of teaching studies that lead to over pressing and being made to be marginal people considering the importance of history, the history of the Apia people will reveal that Thailand has long been in a relationship with the state of Thailand to develop its nation.

However, global concepts and the changing world of thought and access to the study of the new generation of Karen have created a knowledge base and review of the identities or the "Paradigm Shift" in terms of perception and action to the "Karen" that is a combination of power. In order to reduce bias toward the capital of a creative culture, especially to review the perspective of the word 'Karen' coming from the outsider.

Murals showed a way of life that bounded to nature

Kalayaniwattana peoples, Chiang Mai. Defined themselves with the word "Karen" which is the power of the community that expresses itself. The identity originated from the power of local people with the word "Karen" which means "people".

Calling one's name "Karen" thus represents equality as human beings. with their good roots and culture, leading to a paradigm shift from expressing value through one Identity and way of life to reducing image bias from outsider defined

Nowadays, especially in northern areas of Thailand, the word "Karen" has been widely used and accepted. In other regions where the Karen people live, they may still be called Karen, also known as "Phoew", which means that people in the western region such as Kanchanaburi, Ratchaburi, Phetchaburi, and Tak, etc., in the dimension of history. background to understanding the Karen can be considered from the national history and local history that tell the identity of the Karen people through the storytelling of the local people. Therefore, being a storyteller is a powerful tool to bind nationality. And see the value of the Karen people as the largest group of people living in the area of complete forest watersheds in Thai society

Settlement through historical landscape dimensions. Mentioned about the Karen people densely inhabited at west and north of Thailand. Which is the area of the Thai-Myanmar border and is moving to the east. In the records of Siam, it was stated that Karen people had settled in the land of Siam before. But when immigrants came down from the north to build the base in Ayutthaya, causing the Karen people gave up their land and moved to settle in the high mountains on the east and west sides of the Salween River Basin to this day. Therefore, to talk about the history and background of the Karen people. it is necessary to explain the structure of Thai society in a historical dimension. Lanna's history and local history of Galyani Vadhana, Chiang Mai.

Local History, Culture, and Community of Muchheki

Muchheki community is the area at Ban Chan located in a cultural heritage area of Karen in Kalyani Vadhana, Chiang Mai, and consider the motherland. The Karen people who call themselves "Karen" have their customs, culture, dress, spoken language, and written language. They live simply, love peace, and have a strong family system. The general overview of the Ban Chan community is located in Mae Chaem River. The area is filled with thousands of rai of pine trees. Cool-weather and beautiful clouds scattered in different areas, which has a motto saying that

" The majestic Galyani Vadhana, thousand-year-old pine forest, the cultural center of three tribes, precious old relics. Hak Thara Watershed, The beauty of the land of dreams."

The community is far from the city of Chiang Mai. To the west around 165 kilometers, takes around 4 hours to travel. There are religious leaders in each village, namely Yiko or the local faith. Have a pilgrimage and pastor local, etc.

The ancient belief of the Karen people is respecting their ancestor's god of the forest who protects and maintains Buddhism with a common point Belief in "law of karma" or actions while still human. If you do bad deeds as shown in the picture, you will be sent to hell according to the five precepts of Buddhism, which is the principle of living.

Muchheki area there are 3 tribes: Karen, Hmong, and Lisu. They also practice 3 different religions: Buddhism, Christianity, and traditional beliefs. even though ethnicity different religions but they can still live together and participate in the community. Such as the development of water resources, and community forest preservation that everyone must participate in acknowledgment and learning together as well. Karen's ancestors also taught about unity as an important principle in living together. Tree worship in the forest During the worship ceremony, women are prohibited from attending the ceremony. So it goes only to men. because tree worship

was like nature worship. Therefore, it is similar to forest ordination. in order to preserve and conserve forests. As for the forest area that can be used, there will be an area that the villagers set themselves. Worshiping the gods of the forest is a way to show appreciation for the forest. The nature that we use and the preservation of the forest as well.

The traditional way of life of Karen people is a simple, humble, sufficiency nation, relying on the natural environment as the main factor in life. self-reliant and depend on one's relatives in the community in almost every aspect. Ban Huai Bong community, in particular, is a Karen village that was established hundreds of years ago. But there is no recorded evidence of when it was founded. This village is a small village. with most villagers professing Buddhism.

Karen Kalayaniwattana reflects the identity of the Karen people. It was presented in the public area of faith of the community, namely Wat Huai Bong, and Tambon Ban Chan. Kanlayaniwattana District Chiang Mai is located on a high mountain which is an area connecting Chiang Mai and Mae Hong Son. It is the spiritual center of the Buddhists and the Karen people. In the area of Wat Huai Bong. it was developed from the ashram of Phra Thammacharik, which is the hill tribe development network area. The majority of the population in the area is Karen people.

In the year 2013, Huai Bong Temple was developed. and built a Wihan with eight pillars around the Ubosot to be used as an area of faith for many villagers when there are important festivals. It can also be used as a public space to learn the story of Karen through paintings around the crooked balcony, especially the way of the upstream people who earn their livelihood with upstream forests and have to take care of the forest and water.

In addition, within the temple area, there is "**Blao**", a place for performing rituals, and "The", a house, which is a learning place for the way of life, and traditions of Karen people from birth to death Both weaving and singing. The area around the temple is the pine forests and watershed forests which are rich in various native plants. Having a complete ecological cultural system is “ **Natural Classroom Learning Center**” suitable for sustainable education for local youth to raise awareness of the preservation of cultural ways and natural resources that depend on each other. as well as creating pride in the Karen way of life identity Wat Huai Bong, therefore, has an idea to develop a learning center for Karen. including beliefs, and traditions and passing on culture to the next generation, so it can be counted that It tells about community history and perspectives. that the Karen people want to present a new memory space to the world society has changed their worldview to reality.

Ban Huai Bong Community History

Ban Huay Bong Community in the area Ban Chan Subdistrict Kanlayaniwattana District Chiang Mai Province. It can be regarded as an ancient Karen community, one of the villages in Khun Nam Mae Chaem. or what the Karen people call Mue Je Ki, which is an area where the Karen people live densely which is an area for good people, "Yiko" is, therefore, a symbol of the community center. Most of them are the initiators of the village. It can be said to be the most prestige in the village protecting well-being, and defending mediation problems of the residents that may affect each other according to different opinions. including liaising with the government

For **Yiko** to succeed, the successor must be a descendant of the previous leader. If the clan ends, there will be another consensus. 'Election' simply means that there must be a vote from people in the community. to continue the rituals and customs of the Karen people, not only animism. Each community has a variety of emotional attachments. Both Buddhism and Christianity can coexist. because there is a consensus in living together

Huai Bong San Village assumed village was founded about 160 years ago. When setting up a new foundation with **Mr. Norde**, Originally a person from Mae Hong Son. Has traveled to settle with a few neighbors, including a few households. At that time, villagers settled in a village deeper than the present forest. In those days, this area was full of forest resources. and there is a large pile of bamboo nestled in this community. Therefore, this village was named Ban Huai Bong or has a local name according to the Karen language as "**Wa Su Kee or Wa Su Kho Kee**" which means **Ban Huai Bong or Ban Khun Bong**. Ban Huai Bong, most of them are professionals. Cultivation of swidden farms, including the Miang garden, which is called "Ner Mu" , is an affiliate village of Ban Nong Jed Unit, which is only 1 kilometer apart.

Karen Center for Hand Drilling, Wat Huai Bong

Karen originated from Karen's concept of "Ruam Phon, Ruam Boon, Ruam Panya" through the participation of the Buddhist and Christian communities and Karen scholars who had the power of faith until cooperation. Gathering resources and brainstorming to build a Karen Study Center that took decades to build the temple area into a learning area through painting. The prototype was Kruba Sriwichai, a monk who developed the Karen lineage. Inspiration to create a space to tell the universe of Karen. together with the myth that views Karen, such as deforestation. But in fact, among the 6 tribes, there is only Karen who preserves the forest. Karen, Huai Bong Temple, to remove myths "Create common understanding without speaking, but conveying with pictures recording the memories of the Karen people" "Wat" that is not only "Wat" but is the area to measure the happiness of all people.

Wat Huay Bong is the center of coordination for monks, missionaries, developers, as well as agencies involved in the development of highland communities. built a vihara with a hundred-eight pillar around the ubosot to be used as an area to support the faith of many villagers When there is an important festival, it will also be used as a learning area. Ways and Wisdom of the Karen People through paintings to be a source of learning Karen study to collect ways and wisdom of the Karen people Kalayaniwatthana Chiang Mai and mental development for the community, both local children and youth .

Karen people in their traditional way of life It is a simple, humble, sufficiency nation, relying on the natural environment as the main factor in life. self-reliant and depend on one's relatives in the community in almost every aspect Ban Huai Bong community, in particular, is a Karen village that was established hundreds of years ago. But there is no recorded evidence of when it was founded. This village is a small village. with most villagers professing Buddhism.

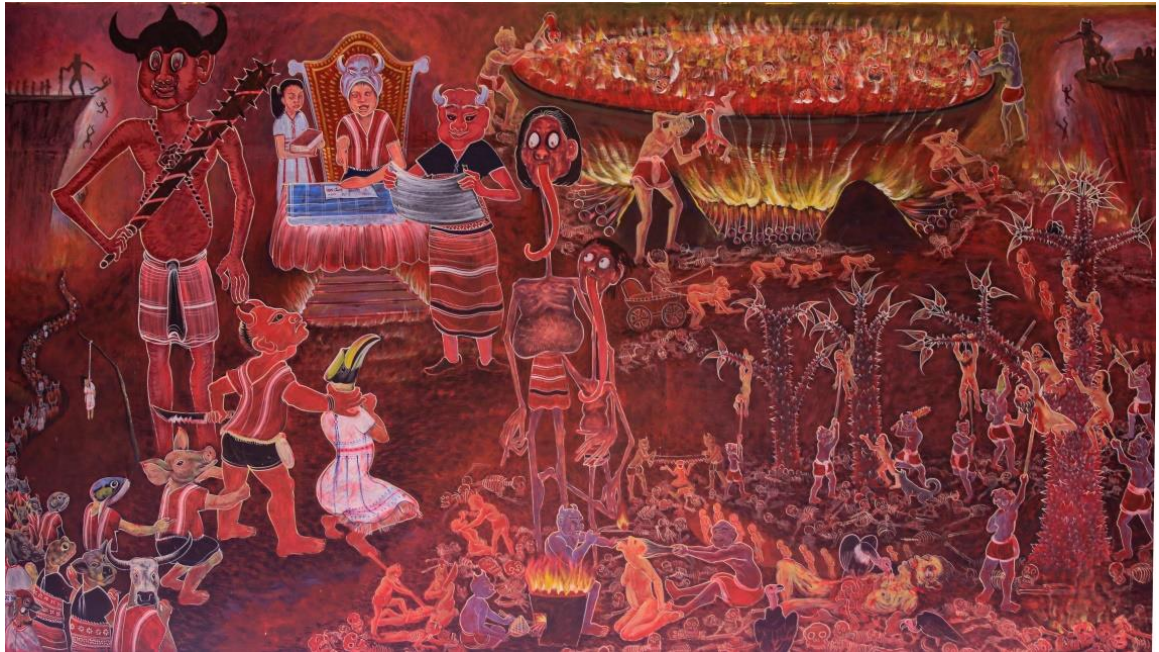
Karen Kalayaniwattana area reflects the identity of the Karen people. It was presented in the public area of faith of the community, namely Wat Huai Bong, Tambon Ban Chan. Kanlayaniwattana District Chiang Mai Province located on a high

mountain which is an area connecting Chiang Mai and Mae Hong Son. It is the spiritual center of the Buddhists and the Pgakenyo people. In the area of Wat Huay Bong, developed from an ashram Ban Huai Bong Buddhist Monastery which is the hill tribe development network area. Most of the population in the area is Karen. In the year 2013, Huay Bong Temple was developed and built a Wihan with eight pillars around the ubosot, to be used as an area of faith for many villagers. When there is an important festival, it can also be used as a public space to learn the story of Karen through paintings telling stories around the crooked balcony, especially the way of the upstream people who earn their livelihood with upstream forests to take care of the forest and water.



Picture 4.15 Tribhumi,

The belief that the human world corresponds to the principles of the universe is consistent with the cosmology of Buddhism, which includes the concept of Tribhumi, or the three worlds composed of Kamaloka, Rupaloka, and Arupaloka, as well as the human world, hell, and heaven. Both the cosmology of Karen and Buddhism share the idea that goodness and badness exist in the human mind and that humans have a large spirit. All good things come from a good spirit, while all bad things come from a bad spirit. We do not have to wait for death to go to heaven or hell. Our daily lives are like heaven if we have a happy spirit and like hell, if we have a miserable spirit. Heaven is in our hearts, while hell is in our minds. Every time we feel anger or greed, we fall into hell.



Picture 4.16 Narakaphumi (Hell)

According to the cosmology of Karen, Narakaphumi (Hell) is a place where sins are punished after one's life. This is consistent with the principles of Buddhist cosmology, which refer to the Law of Karma, or the consequences of actions. If one performs bad deeds, one must be in Narakaphumi.



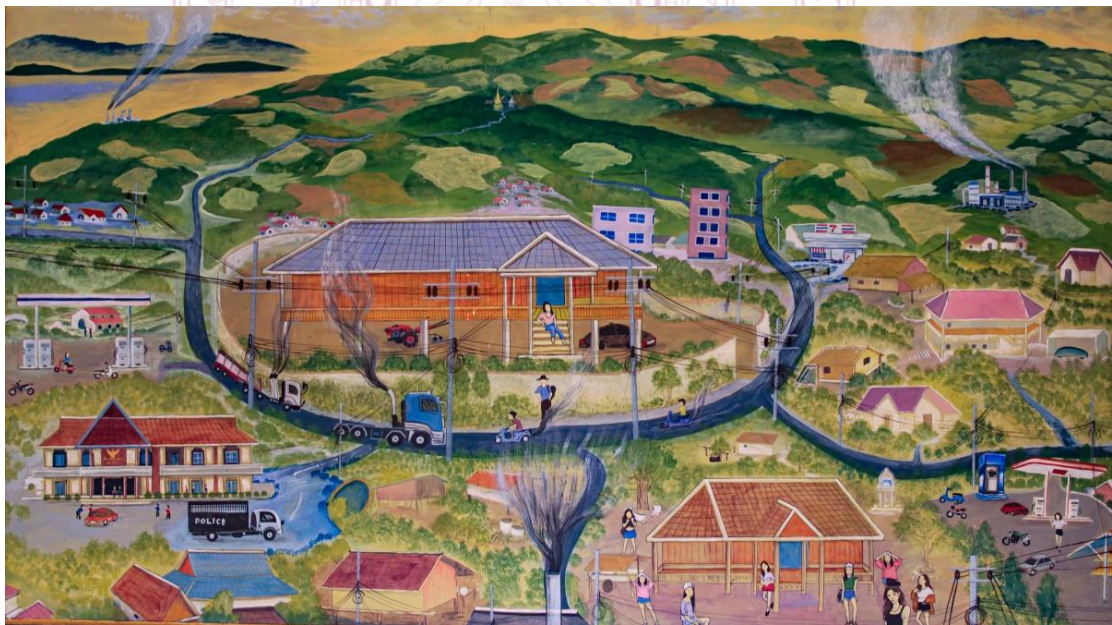
Picture 4.16 Sukhavati (heaven)

According to the cosmology of Karen, Sukhavati (heaven) is consistent with the principles of Buddhist cosmology, which refer to the Law of Karma, or the

consequences of actions, especially good deeds. Karen followers must help each other along the path to reach Sukhavati.



Picture 4.17 traditional way of life



Picture 4.18 Change of new way of life



Picture 4.19 Buddhist prediction

During the time of the Buddha, there were Buddhist prophecies that involved interpreting dreams of the god Indra, which were recorded in the Agganna Sutta. The purpose was to demonstrate that the Buddha was a knowledgeable guide for the world and that no harm would come to it if people lived ethically and pursued goodness. This belief was based on the 16 levels of Dharma in the Buddhist scriptures, which were integrated with local wisdom by the Khmer people to create a framework of ethics and morality for sustainable development in all dimensions of society.

Prediction 1: Four horsemen will come from different directions and meet without colliding. The Buddha made this prediction.

The world will face crises such as floods, droughts, and epidemics that severely affect agriculture and human life, causing hunger, malnutrition, and water scarcity for consumption and use.

Prediction 2: The trees are not yet fully grown but they bear fruit and flowers. Buddha predicted that

The trees that have not yet grown enough are like a crisis of social problems, similar to people in the future who are stuck in the desire for affection and dream of material wealth, getting pregnant at an unprepared age, resulting in problems such as homelessness and unruly children.

Prediction 3: Cow parents who suckle their own children's calves. Buddha predicted that

In the future, elderly parents who are unable to care for themselves will be in a dependent and submissive position, relying on their children due to societal changes that they are unable to adapt to. This can be seen with the increasing number of elderly individuals entering assisted living facilities in the current era.

Prediction 4: The young calf that castrated and dehorned. Buddha predicted that

In the future, the development of society may be hindered by leaders with little experience in managing the economy, politics, and society, which could result in a lack of ability, thoroughness, and knowledge, leading to delayed mistakes and damage to urban management and trade balance.

Prediction 5: The two-headed horse. Buddha predicted that

In the future, people may use deceitful and manipulative magic to gain an advantage over their fellow humans. The power of the court is not strongly enforced, resulting in delayed and ineffective justice. The wicked do not feel ashamed and are not afraid of sin, and bribes are accepted by both sides of the trial.

Prediction 6: The wolf peeing in the golden tray. Buddha predicted that

In the future, there may be modifications to the fundamental teachings of morality, with monks causing misunderstandings and incorrect practices that lead to moral corruption. This may result in the emergence of new doctrines and people boasting of greater merit.

Prediction 7: The man untangles the rope and the dog chews it until it is gone. The Buddha predicts that

In the future, there may be slanderous accusations and the presentation of false information, causing division, conflicts, and a lack of unity in society. People may exploit collective resources for personal gain and waste resources on entertainment and extravagance.

Prediction 8: Large leaf water container and small leaf water container. The Buddha predicted that

In the future, people in society will practice religion and merit-making, but only among high-ranking officials. There will be a crisis of faith and religion in the villages. Those in power will exploit resources and create a greater gap between the rich and the poor.

Prediction 9: Big and small animals compete for murky water in the middle of the pond, but the water at the edge is clear. The Buddha predicted that

In the future, people will become excessively greedy and fall into the enslavement of money, willing to commit corrupt acts in urban communities. The authorities will focus solely on accumulating wealth while oppressing and exploiting the citizens with high living expenses and taxes. As a result, people will abandon cities and move to live in rural areas.

Prediction 10: Cooking rice in the same pot, but not all of it is cooked evenly. The Buddha predicted that

In the future, people will have different opinions, doubts, and uncertainties about the teachings of Buddhism, and they will question whether they are true or not. There will be a lack of respect for ethical conduct and behavior, and society will be full of hypocrisy.

Prediction 11: A sandalwood tree is worth a mansion in exchange for just one pot of milk. The Buddha predicted that

The misinterpretation of merit leads to a loss of merit-seeking intention. Some people take the pure teachings of Dharma and use them for commercial purposes, while some groups of monk boast about their exceptional morality to seek material gain. This trend will lead to an increase in monks seeking material gain.

Prediction 12: Bottle Gourd floats empty but sinks when filled. The Buddha predicts that

In the future, most people will see wrong as right due to their lack of mindfulness and inability to distinguish between good and evil. The rulers of the city appoint groups of interests and corruption to dominate the land.

Prediction 13: The solid pillar resembles a house and can float on water like a boat. The Buddha predicted that

The words of a trustworthy person are weighty and substantial, like a solid pillar, while those of an untrustworthy person is not believed and are like a floating ship. This is in contrast to the previous statement, where people tend to believe the words of those they shouldn't, like something that should sink but floats, and things that should float but sink.

Prediction 14: The frog tightens and eats the snake. The Buddha predicts that

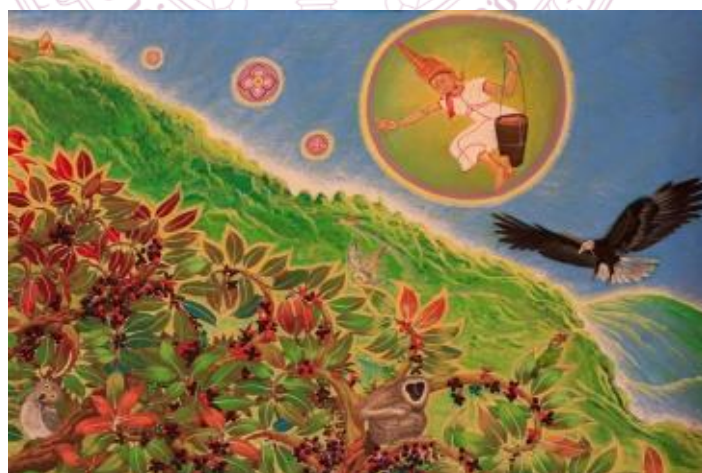
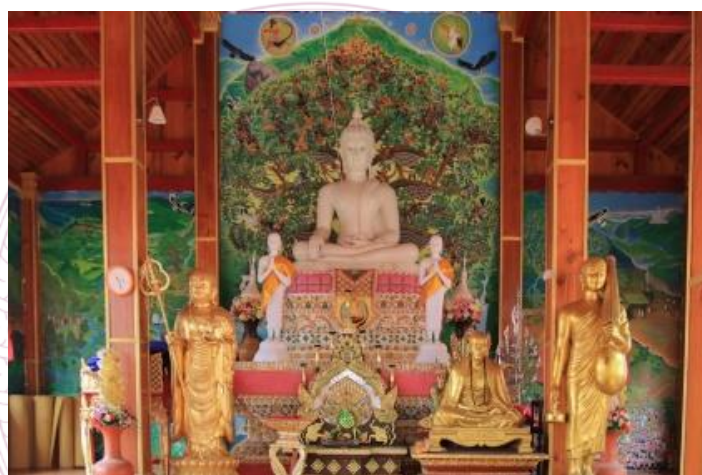
In the future, people will lack integrity in their bodies, speech, and minds and become more obsessed with materialism. Leaders will agree to delegate authority over trade and commerce to young and charming individuals, which will lead to a decline in overall development.

Prediction 15: The golden swan is surrounded by crows. Buddha predicts that

In the future, novice monks who lack intelligence and knowledge may be easily swayed and misunderstand the discipline of the Dharma. The rulers and governors of the land appoint close servants to create a system of charity in society.

Prediction 16: The sheep flock bites the tiger. Buddha predicts that

In the future, people will lose faith in the capitalist system and demand the creation of a democratic society. The ruling authorities will not adhere to ethical principles, and many monks will lead protests against those monks who behave according to their own desires.



Picture 4.20 The principal Buddha image in the temple

Inside the temple of Wat Huay Mongkol, there is a statue of Phra Phuttha Mongkol Maha Wachira, made of Sukhothai and Pang Ma Ruea art styles, with a height of 2.70 meters and a width of 1.50 meters. It was crafted by sculptors from Phayao province and received support from Buddhist followers in Chiang Mai. The important features of the Buddha statue are the high and fierce flame-shaped usnisa,

the small spiral-shaped kimura on top of the head, the egg-shaped face of the Buddha image, and the low-hanging robe that conveys compassion. The overall body of the Buddha statue is slim and muscular, with well-defined muscles on the arms and legs. The two sides of the robe show the Pang Ma Ruea style with gentle folds, and the fingers of the hands are delicately formed. The base of the statue is mostly designed as a stepped pedestal. The face of the Buddha statue is referred to as "Nang Kang Yok," which means a beautiful face with Italian-like features, and the tip of the chin has a small cleft resembling a nail mark.

The interior of the temple's main shrine is adorned with beautiful Sukhothai-style art, which is predominantly white, such as on the neck and wings of the Garuda bird. It is believed that this bird is the same one on which Lord Buddha once sat. There is also a belief that killing one Garuda is equivalent to killing one monk. Therefore, the wisdom of the Karen people, as expressed in the philosophy of their way of life, is reflected at the base of the main shrine. As stated by Kruba Srivichai, **'My Karen brothers and sisters, we must hold onto our rice fields tightly, as the sky will shatter, the waters will rise, and the winds will dry up. We must cherish our rice fields.'** This text serves to remind the Pakayor people of the importance of farming and their traditional beliefs, which are the foundations of the main shrine.

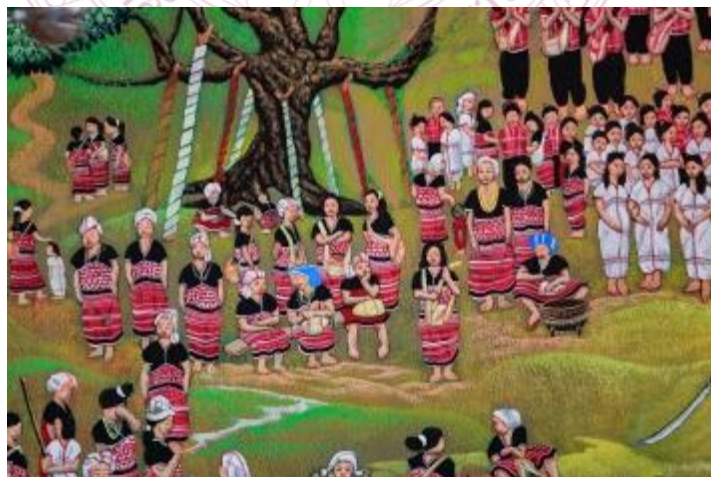
Scythe: is a symbol of harvesting crops or bearing significant meanings of knowledge, experiences, beauty, and kindness, but it must be under the bright light of the candle.

Sheaf: is a symbol of the agriculture profession, which is the main occupation of the Karen people and represents their unity.

Kaew: is a symbol of the sound produced by the water buffalo's horn, which is a wind instrument that represents the fun and joy of the farmers. It is associated with the signal for entering the rice harvest season for the Karen people and the unity of the Karen community.

Candle: is a symbol of bright light that is analogous to wisdom, which is an important part of Buddhism in imparting wisdom to the people of Karen.

Stars: is a symbol of the belief system of the Karen people. The bright light from the stars has an influence on the religion and way of life of the Karen people.



Picture 4.21 Wat Huay Bong

Wat Huay Bong, Karen Center of Learning, located in Galayanivatana District, Chiang Mai Province.

The Karen people have a simple and self-sufficient way of life, relying on the natural environment as the main factor in their livelihood. They depend on themselves

and their relatives in the community in almost every aspect, especially in the village of Huai Bong, which has been established for hundreds of years. However, there is no recorded evidence of its founding date. This small village is predominantly Buddhist.

The Karen ethnic identity is reflected in the public space of the community, specifically at Wat Huai Bong in Ban Chan sub-district, Galayaniwattana district, Chiang Mai province. This temple is located on a high mountain connecting Chiang Mai and Mae Hong Son provinces and serves as a spiritual center for Buddhists and Karen people. The development of Wat Huai Bong came from the generosity of the abbot, Phra Thammachari Wat Huai Bong, who is part of the network developing the hill tribe people. Most of the population in this area is Karen. In 2013, the temple was developed, and a hall with eighteen columns was built as a communal space for the many people who come to participate in important festivals. In addition, it is also used as a public space to learn about the Karen culture through murals depicting their way of life and how they rely on the forests and streams to sustain themselves.

In addition, within the temple area, there is a *belaa*, or ritual site, and the *house*, which is a place to learn about the traditional way of life and customs of the Karen people from birth to death, including weaving, cloth-making, singing, and playing musical instruments. The surrounding area of the temple is covered with various types of local flora in the deciduous forest and watershed forest.

Having a complete cultural ecosystem as a "classroom of nature" is suitable for providing sustainable education for young people in the region, in order to create awareness of the conservation of cultural heritage and natural resources that we rely on, as well as to instill pride in the identity and way of life of the Karen people. Therefore, Wat Huai Bong has the concept of developing a learning center to study the way of life, existence, and wisdom of the Karen people, including their beliefs and passing on cultural heritage to future generations. This can be considered as presenting a community history and perspective that the Karen people want to offer a new memory space for the global society to change the current worldview.





Picture 4.22 Karen way of life, Ban Huai Bong

The creation of the Wat and the Karen education center arose from the concept of "United we stand, divided we fall" through the participation of Buddhist, Christian, and Karen communities that generated the power of faith, gathering resources, and ideas to build a Karen education center that took several decades to create a temple area for learning through murals. The inspiration for this project came from Khru Basri Wichai, a Karen development activist who aimed to create a space that told the story of the Karen universe. This project aimed to combat the misconception that the Karen people destroy the forest. In reality, only Karen people preserve the forest, as they believe that "**without forests, Karen cannot survive.**" This is the origin of creating a space for learning through murals in the Karen intelligence center at Wat Huay Bong to promote "**mutual understanding without words but with pictures that record the memories of the Karen people.**" A 'temple' that is not just a 'temple' but a space for cultivating happiness for the community through learning about the wisdom of Karen culture and nature.

Wat Huai Bong was originally believed to be an abandoned temple, but it has since been transformed into a shelter for the Buddhist community of Huai Bong, a network of ethnic tribe people. The temple has been developed, and an octagonal shrine has been built to accommodate large numbers of villagers during important

festivals. In addition, it is also used as a learning center for the culture and wisdom of the Karen people, using painting as a means of learning about the culture of the Karen people. The goal is to collect and preserve the traditions and wisdom of the Karen people at the new Kalyanawatthanatham Development Center and to develop mental health in the local community, especially among children and youth, inspired by local development workers.

The large Black plum tree behind the Buddha's throne is believed to be a significant symbol for all monks. It represents the pinnacle of all trees in the world, and even the most learned and enlightened individuals see it as the pinnacle of all Buddhist symbols. It is revered because it signifies the pursuit of knowledge and understanding, and just like the Bodhi tree, we too must strive to achieve enlightenment. This is why the Bodhi tree is a sacred and significant part of Buddhist culture, and why Jambudvīpa is considered the land of the Bodhi tree, as it is the birthplace of Buddhism and the Buddha.

The Karen people believe that the Tree of Heaven, or Tamor Mor, is the first tree to have ever existed in the world and is considered a sacred tree that is often used in rituals to ward off evil and for various ceremonies. Inside temples, the Tree of Heaven is often used as a backdrop to depict the abundance of nature, peace, and the strong connection that the Karen people have with their unique form of Buddhism. This is in contrast to typical temple backdrops found in other regions.



Picture 4.23: Ko Lao Derg Ko Lili

"**Geol Li Geol Lo**" means "Wind and Storm" and has been a belief of the Pwo Karen people since the time of the world's creation. According to Pwa Karen belief, before the earth existed, there was nothing but wind, water, and storms, similar to the saying of the Karen people's sage "**Layaw Ta Toa O Ne Ma O Tek Geol Lo Ti De Geol Li**", which means that **there was nothing before, only wind, water, and storms**. In the detailed illustration of the drawing, there is a person, not a deity, such as Jesus Christ, Buddha, or any other gods. However, according to the Karen belief, the Creator in this picture is the owner of everything and can only walk on water. Therefore, in the creation of human beings by the deity, a large storm occurred in the

sea, and the waves swept up and buried various debris, including pieces of earth. When the waves repeatedly swept the debris, termites emerged, eating their excrement, and eventually became termite kings. The more termites there were, the more earth clumps they created, and then there were birds called "**Tho Klu**", or the crane bird, and the heron bird that helped build the world. Tho Klu said, "**Tho Klu Tae Tae, Tae Tae Tho Klu Kae, Tho Tae Se**", meaning that **both birds and herons helped build the world, but the crane bird did not do it well**. Then, the heron bird created Karen, and Ya Wa Chu helped shape it. The two heron birds worked together to make the world, and the final product was Karen.



Picture 4.24: **Kor Dee Der**

First meaning: In the past, there was no division of territory like today. Three brothers went in search of land to settle on. The youngest brother requested to stay near the sea so that it would be easy to find food. The middle brother went to the city to conduct business. The eldest brother fled to live in nature on the mountain. This eldest brother was the origin of the "Karen" ethnic group. The three siblings learned to adapt to each region, allowing them to coexist. They would be similar from the extinct dinosaur if they could not adapt.

Second meaning "thigh-born": In the past, there was a belief that men were the originators of pregnancy from the thigh, which led many Karen people to become siblings. As in the saying, "**Ne meh dwae leh khor deu duh bo peua hae**", which means "If we count from the navel, everyone is siblings." This belief is depicted in a painting of three men representing Karen people from different regions in Thailand, including the southern, central, and northern mountainous areas. However, their physical characteristics vary. The first meaning of the painting is that Karen men from Thibet, Mongolia, travelled to Myanmar. The second meaning is that the Karen people live in every part of Thailand, and their physical characteristics vary depending on the region.

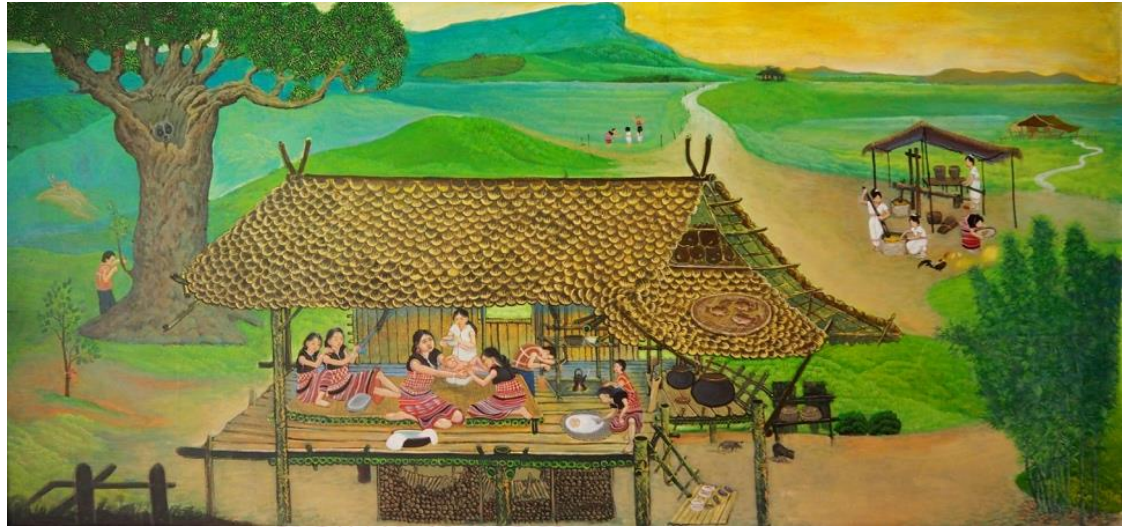
The second meaning is that the Karen men believed to be born from the thigh, making all Karen people brothers and sisters. It reflects in the phrase "**Nuea Meu Dua Luea Khau Deu Dopuea Wae Kae Luea Kae**, " meaning "If we count

based on the thigh-born, we are all siblings." Regardless of nationality, religion, or culture, we are all like brothers and sisters living on the same planet.



Picture 4.25: **Ta Ma Lo Ar Ta Lor**

Karen study center, from the picture, can be divided into two parts: the left side explains the purpose of the educational center, which is not only for the Karen people but also for anyone interested in learning about their culture and roots. On the right side, the map of Thailand explains the history of the Karen people, who migrated from Mongolia via three rivers: the Mekong River, the Salween River, and the Irrawaddy River. The Karen are a minority ethnic group in Thailand, primarily living along the northern border region from Chiang Rai down to Prachuap Khiri Khan in southern Thailand. They cover an area of approximately 15 provinces and have played an essential role in Thai history. During the Siamese Revolution, the Karen people helped to defend the country, and one of their prominent leaders, Phra Sri Suwannakiri, served as the governor of Sangkhlaburi. The Karen people held significant positions from the reign of King Rama III to King Rama V. According to data from the Northern Farmers' Network in 2017, there were 1930 villages and 549,395 people living in Karen communities in 16 provinces, including seven areas in the western and central regions of Thailand and nine provinces in the north, such as Kamphaeng Phet, Sukhothai, Tak, Phrae, Lampang, Lamphun, Mae Hong Son, Chiang Mai, and Chiang Rai.



Picture 4.26: **Pwa Ki Tor**

Childbirth among the Karen people required medical expertise in the past, relying on a midwife to assist with the delivery, while the husband had to be near the wife during labour. Their responsibilities included preparing bamboo skewers for cutting the newborn's umbilical cord, while relatives and siblings were present to help organise things like food and water. The father then used bamboo prepared earlier to cut the child's umbilical cord. According to medical standards, this practice was considered dangerous and could lead to infections in newborns. The phrase "Seo gi teo" was a practice that originated in their community and was established for over 5-10 years. Diseases were likely to be eradicated during that period. Using bamboo to cut the umbilical cord required a lot of time and effort, so it demonstrates the love of the parents who took extra care when cutting the cord of the newborn, ensuring that it was done cautiously to avoid harm. It exemplifies the strong bond between the parents and the child, which was highly valued in their culture. Unlike today's modern times, the tissue connection between the parents and the child was so precious that no one could bear to cut it unnecessarily.



Picture 4.27: **Karen Gher Lah**

Karen regards the good fortune of a person with 37 gifts: tiger, bear, gaur, rhinoceros, elephant, barking deer, pig, lion, gibbon, cicada, butterfly, yellow snake, turtle, owl, blackbird, rat, snakehead fish, shellfish, crab, frog, cricket, cricket, chipmunk. Lizards, horseshoes, and dragonflies, there are 32 animals, including aquatic animals and amphibian animals. There are five more things in oneself, namely two hands, two legs, and one head, totaling 37 things.



Picture 4.28: Phor Kwa Tah mah

The duties of men in the past among the Karen tribe included having specific tools and skills to provide for their families. Before getting married, men had to be able to do things such as making bows and arrows, weaving bamboo, creating tools for hunting and gathering, building looms, making fishing nets, and learning how to hunt, trap, and build homes. Some men also played musical instruments. Men had to be able to provide for their families by earning money, fighting, and doing tasks that women were not able to do. It was also customary for men to have tattoos on their bodies, as it was believed that having unmarked skin was a sign of weakness. Therefore, young men had to be solid and rigid to earn respect in their community.



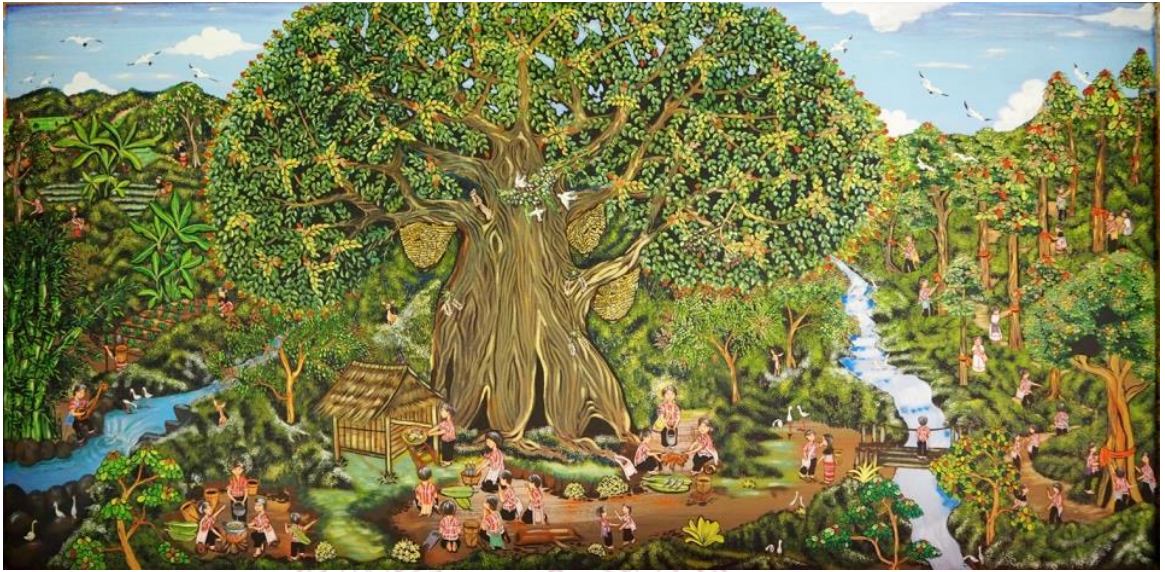
Picture 4.29: Phor Mhun Ta Ma

The role of women involves explaining the daily tasks that women must perform each day, from morning to night. Women in the Karen tribe must cook rice and prepare meals for family members to eat, weave cloth, sweep and clean the house to keep it tidy, and ensure that everything in the place is ready before the father, mother, or husband returns home. The phrase "Father, Mother" has two meanings: one is translated as the father and mother, and the other is to follow the sun. Therefore, women must wake up at 4 a.m. to pound rice in a mortar because, in the past, there was no technology or rice milling machines, so they had to wake up early to pound rice in a mortar. After beating the rice, they had to fetch water, cook food, and prepare dishes to serve with the rice for family members to eat. Then, they went to work in the fields, or if they stayed home, they had to weave cloth. In the evening, they had to gather vegetables and fruits to cook with the rice, and when the sun went down, they went to bed, ending the day. When the next day's morning arrived, they continued to perform these daily tasks repeatedly. In the past, if a diligent housewife worked hard, young men would want to marry her. Compared to the present, women's way of life has changed significantly due to changes in social norms according to the era.



Picture 4.30: **Ta Dee Ta Tu**

Caution “Ta Dee Ta Tu” can be considered a belief of people in the past. It is a strategy to prevent children from doing wrong or to protect them from dangers. Some strategy may refer to life, such as not building houses in the middle of the water flow intersection, not digging termite mounds, not washing men's and women's clothes together, or even laying them on top of each other, because in the past, men had authority and power. Therefore, women's clothing should not be allowed to touch men's clothing. It can cause the fetish to deteriorate and also indicate the presence of a masculine culture. Prohibitions such as not filling up wells with water should be observed because they may cause a lack of drinking water in the future. Eating rice or curry in a pot is forbidden, but it should be served in a neatly arranged container. It is also a matter of belief, as people in the past believed that eating food in a pot would invite "ta chhu" (ghosts or malevolent beings) to come in. "Ta chhu" refers to ghosts or bad things, which, if we eat from the same pot as someone who has "ta chhu," will cause us to be in contact with them and invite bad things. Crossing a threshold or jumping on a swing should be avoided as it may generate dust or dirt into the container, and a mortar used for pounding should be washed immediately after use. It is forbidden to leave the pestle in the mortar because it may cause disease or infection to other people.



Picture 4.31: **Leua Oar Ta**

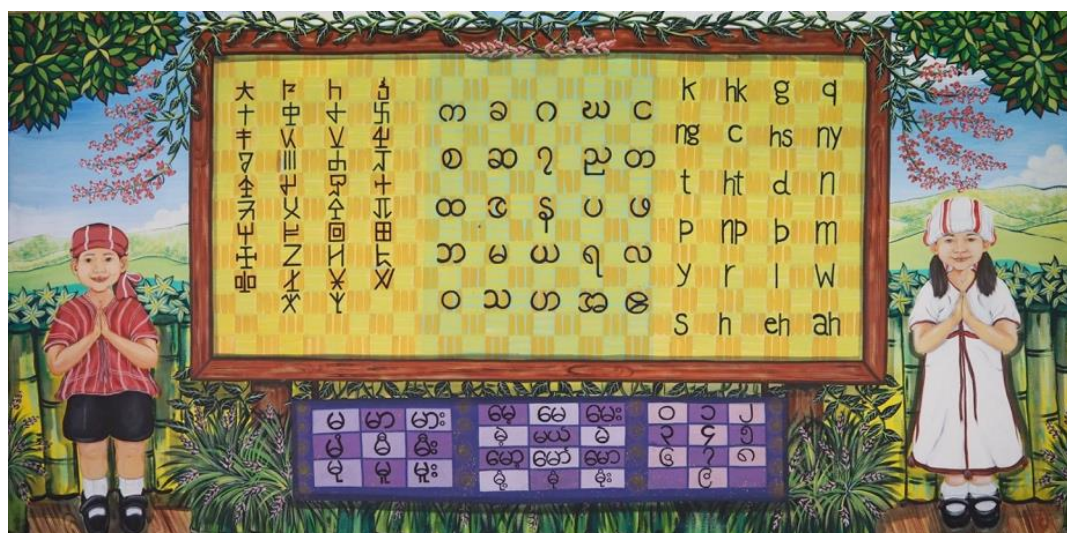
“**Ta Leua Ta Le**” is a ritualistic worship of forest trees in the dense forest. Women are prohibited from participating in the ceremony, and only men can attend. The worship of forest trees is similar to the ordination of forest monks and is intended to preserve and conserve the forest. The local community designates the area of the woods used for the ritual. The worship of forest deities or forest ordination is beneficial in and of itself, as it helps to understand the value of the forest and the natural resources we use while also promoting the conservation of the woods.



Picture 4.32: **Phor Sah Kwah Nhor Sher Pro**

"Flirtation" In the past, the Karen young men and women would spend their daytime working together. At night, they would travel back and forth to see each other. The women were responsible for preparing for the men's arrival, as there was

no electricity at the time. They would light a fire to boil water for tea and roll cigarettes to welcome the men. When the men arrived, they would play a game called "te-nang-gu," to entertain themselves. They would also chat while drinking tea and sewing. If the men needed anything, they would not directly ask for it, but instead, they used the codes to communicate, such as when asking for a cigarette, they might say, "**Sih-hom po too bo-ta se, too bo ae, ja sa-lah la.**"



Picture 4.33: **Limopawa Pacagueño (Karen consonants)**

Karen consonants are an essential symbol of thought and an intellectual repository containing culture. So, a book is like a chest containing culture and preserving the language of ethnic peoples; therefore, equates to preserving the culture. But if that culture is contained in scripture as mere letters, it's just an idea that hasn't been practiced, and the culture isn't cultivated as a seedling. It's like that culture is kept in a chest with no value.

There are 3 types of Karen consonants:

Li Seo Hao is an ancient consonant with 26 characters.

Li Va has 25 consonants.

Li Rome has 24 consonants.

Despite having one language, the Karen language can communicate with many accents meaning the same thing. Karen people have many styles of written languages so that they can communicate with each other in various symbols that are beautiful and rich with ancestral wisdom.

Licho Hao is a traditional historical medium from traces of the Chinese past called "Liva", representing the influence of language and culture from Pali and Sanskrit. It is now written on the biblical principles of Protestant Christianity (Bleuthi). Lirome has expanded the frontiers of imagination from letters to the world amidst various beauty.

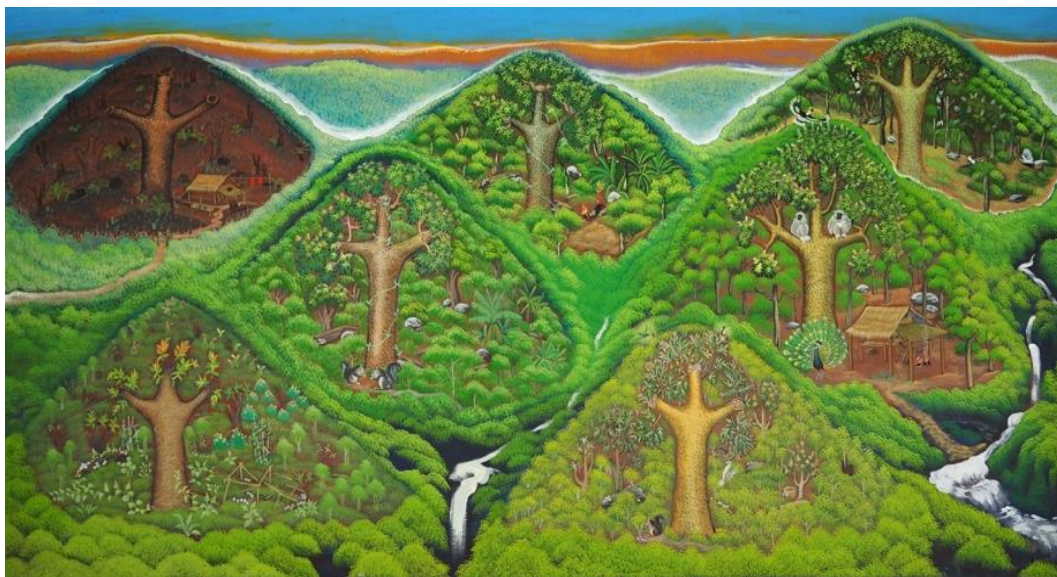
Karen people are like-minded, with unity in a sense, symbolic diversity, and unity of thought. Pluralism in the form through the sap may seem different, but the essence of good practice, the consciousness of nature, is the same.



Picture 4.34: **Moon share (Lapalao Taoar)**

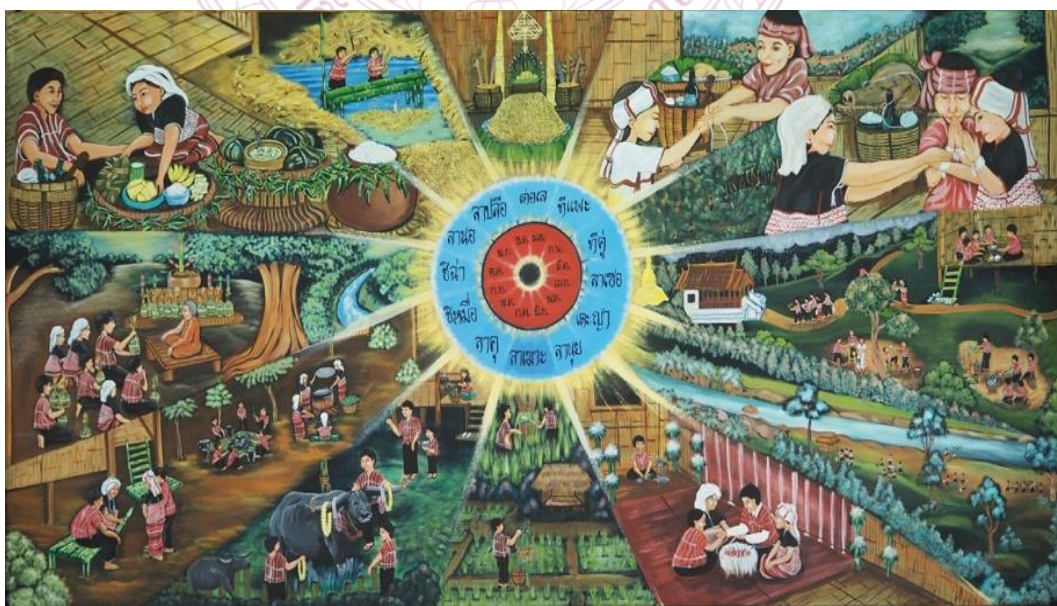
Meaning 1; The legend of Karen tells the story of the moon and man, that the moon used to be on the ground for humans to eat food from the navel of the moon. One day, a giant became jealous. Therefore, the navel of the moon was cut off by the giant, causing the moon to float in the sky from that day to today, making it no longer possible to feed humans. The moon took pity on humankind. Thus it gives man seasonal food to this day.

Meaning 2; A monk with high morality, like a teacher Srivichai, the saint of Lanna Thai, came to give light to those who needed light, both outside and inside the eyes. Some came dark and went dark. Some came dark and went light. Some came to light and went dark. Some came to light and still went to the light. It's like visiting the Center for The Study of Huai Bong Temple. Some people come not to learn, not knowing the way of life. However, some people interested in learning will come to wisdom, find light, understand others, realize themselves, fight a hundred times, and win a hundred times.



Picture 4.35: **Revolving Farm (Ma Ao Kue)**

Rotating farms, a way of life of the Karen people in the past, mostly lived self-reliance and nature. There is a saying that "drink water must preserve the watershed, eat fish and flogs, must preserve the cliffs". On average, a family has seven farms to rotate each year. As a result, there is a good yield without any chemicals, pesticides or grass control pills. These substances are harmful to consumers. Karen people will not cut down the entire tree but will only cut the branches so the tree can continue growing. As it appears in one of the local wisdom scripture, "Glor, se, glo, le, keke, pae, pibe, jologe" means do not cut the whole tree, leave some branches for a bird to hold.



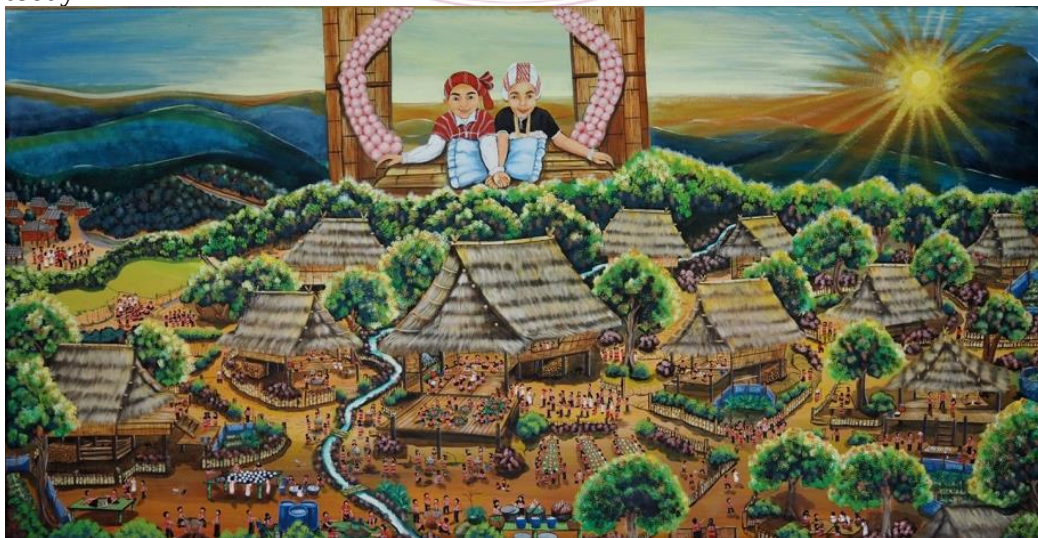
Picture 4.36: **Ritual Calendar (Tamapa Lula)**

Karen people have a calendar related to rituals of each month coming from their beliefs and truths according to the month's name, such as Teepae Paekue Teeku Kuse etc. In addition, each ceremony must be performed following the prescribed calendar because Karen people have an occupation according to this cycle in one year.



Picture 4.37: **Farming (Machi)**

Farming. Karen farmers in the past used buffalo to plough their fields in the morning and evening. Then, let the buffalo go out on their own at the same time the farmers took a rest. The working atmosphere went unhurriedly. Since buffalo ploughing the fields will take a long time to turn rotting ploughs into fertilizers, nourishing the rice plants to flourish, yielding good yields in such a cycle. Unlike nowadays, farmers use harrowing engines to work in a hurry, or some are employed to plough the fields for others. Some worked to make money spending debt, causing exhaustion, and some turned to drugs. Working too hard causes a bad mood, which negatively affects the family members, thus reducing the family's happiness as it is today.



Picture 4.38: **Marriage (Thorr Pwa)**

The tradition of Karen involves several preparations before the wedding ceremony. The bride's party is responsible for going to meet the groom's party, and the bride's party must raise pigs and chickens and weave their own fabric before the wedding. This is a way to prepare themselves before the marriage and when their life is coming to an end. When attending a wedding ceremony in a distant community, they must make good appointments and take care of each other during the journey. They will be greeted by the bride's relatives at the intersection before entering the village, and there will be a pouring of rice wine to show their appreciation for their journey. They will also be reminded to not cause any harm during their stay. After that, the groom's party will go to the village where the villagers have prepared a place for them to rest and relax. They will help prepare food, such as fish and rice, to feed the bride's relatives.

Before entering the bride's house, it is important for the groom to wash his feet with water. This is done to ensure that he is physically and mentally clean before entering the wedding ceremony. It is believed that by doing so, he will not bring any impurities or negative energy into the ceremony.

From this point on, the groom becomes a new member of the bride's family, ready to become the pillar of the household, leading and caring for everyone in the family.



Picture 4.39: **Khee Ju (Wrist tie)**

Wrist tie, In the past, before going to war, soldiers would have their wrists tied as part of a ritual called "Khee Ju". This was done to awaken the spirits of the soldiers and to call forth their collective strength and determination. Life for the Karen people may seem simple, but it is steeped in a strong tradition of agriculture and a warrior spirit. Normally, before starting their traditional agriculture of rotating fields and rice cultivation, they would perform the "Khee Ju" ceremony to call forth the warrior spirit and motivation through a three-day ritual, held twice a year in January-February (the goat season) before starting the cultivation of the fields. If

someone passes away during the month when the ritual is scheduled, it would be postponed as it is considered an inauspicious month.



Picture 4.40: Ghost house ritual (Oar Ma Care)

Ghost house ritual (Oar Ma care) is typically practiced when a family member falls ill without any apparent cause. The family will invite the local spirit doctor to diagnose the illness and determine its cause. If it is determined that the illness is caused by a hungry spirit, the family must feed the spirit, which typically requires offering both chicken and pork. Sometimes, both the father's and mother's sides of the family must take turns feeding the spirit for two days each. The ritual of feeding the spirit involves everyone in the family gathering together and offering food while reciting a prayer to honor the spirit. The food is then placed on the ground, and the family begins to eat in order, starting with the parents and then the children.

The belief in "don't dismiss what you don't believe" is rooted in this practice. The community of Karen did not have access to any religions in the past and thus had to rely on the spirits of the forest and the mountains. Even the souls of the deceased who had not received any merit had to come and ask for merit by entering people's dreams or appearing to them. This was done to encourage people to make offerings to the spirits. Illnesses were believed to be caused by both physical and mental factors. Having all the children and relatives return home to be together with the ill family member gave them comfort and support, which could have contributed to the healing process. Ultimately, this tradition emphasizes the importance of community, spiritual belief, and cultural heritage.



Picture 4.41: Forest spirit ritual (Lua Da Ke Wa Ja Ba Wa Bu)

Tree worship tradition involves a ceremony where women are forbidden to participate, and only men are allowed to attend. This is because the worship of trees is similar to the worship of forest deities, and is intended to maintain and conserve the forest. The designated forest area for use is determined by the local people themselves. Worshiping forest deities or ordaining the forest is beneficial in and of itself, as it raises awareness of the value of nature and helps to conserve the forest.



Picture 4.42: Der Karen (Karen's house)

Karen's house, In the past, the people of Karen village would come together to build their homes after preparing the necessary materials. They could build a house in just one day without any cost, as everything they needed was available within the community. The houses had strong wooden frames and roofs made of bamboo. There were also verandas for relaxation and animals were raised for livelihood. There were rice pounders for processing rice, hearths for cooking and warmth, farmland for

cultivation, clean air to breathe, and an abundance of rice for consumption. Everyone in the community was ready to learn and help each other, which created a strong sense of unity and mutual support. This strong community spirit acted as a shield against adversity and ensured that the community remained resilient in the face of difficulties.



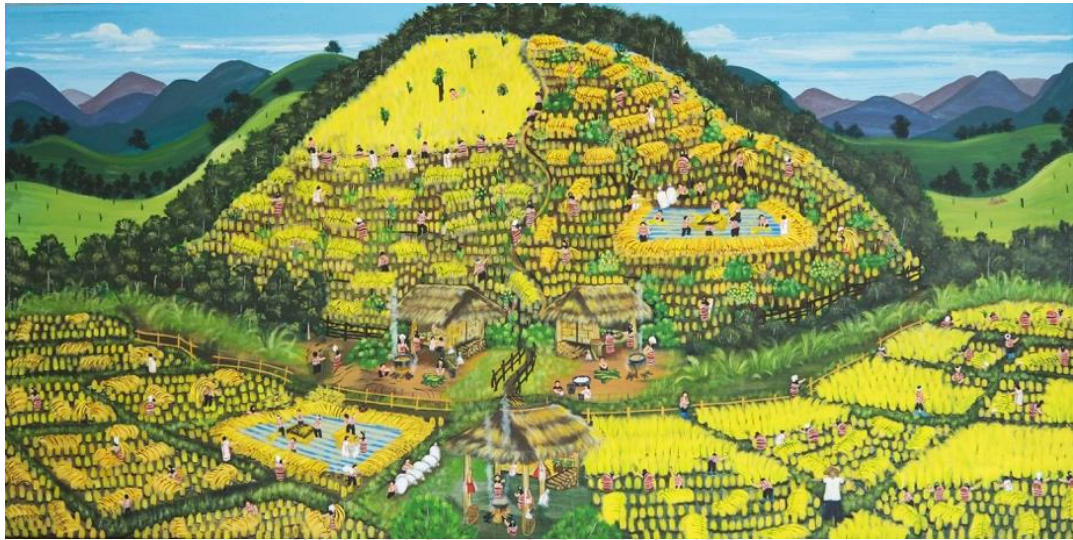
Picture 4.43: Ta Phor Porr (Khao Beuak)

Khao Beuak is a food that originated from the clever intellect of the Karen people. During a time when the Karen experienced food shortages, agricultural crops yielded insufficient harvests due to attacks from birds, rodents, and plant pests. This forced some families to travel far to pursue other livelihoods such as trading or laboring, resulting in a subsistence diet.

Khao Beuak is a dish made by cooking rice with local vegetables each season to increase the quantity of food available for the family. The taste and ingredients vary according to personal preferences and seasonal availability.

Whether it is Ta Pho Phae (spicy soup), Ta To We (curry), Ta Lu (grilled fish), Ta Ber (bamboo shoots), or Ta Juet Tee (cold soup), these are all dishes that can be made using local ingredients within the community without relying on outside produce. These dishes use vegetables, fish, and other items that are free from chemicals, which leads to good health and immunity for the Karen people, even during times of epidemics.

Communities that are self-sufficient like this are less affected by the impacts of pandemics and can remain relatively unaffected even during times of city or country-wide closures.



Picture 4.44: **Ma Due Ma Ka (Hospitality)**

Hospitality, In the past, the Karen people believed in living simply and having self-sufficiency as their main principle. Even though they did not have much money, they had an abundance of rice, as the saying goes, "rice in the soil, assets in the water". They enjoyed working together in rice paddies and fields, and their food was simple. The hosts and guests had a good relationship with each other. The natural crops were abundant and diverse, and when it was time to prepare meals, the hosts only needed to prepare salt while the ingredients could be gathered from the fields such as vegetables, chili, watermelon, cucumber, as well as shrimp, shellfish, crabs, and fish that could be caught in the fields or streams. All of their food was safe from toxins.

However, nowadays, the forested areas have decreased, and the land is filled with chemicals and pollutants. The water in the streams is no longer drinkable, and both small and large aquatic animals are disappearing. The vegetables are being controlled and destroyed by insecticides, and the saying "assets in the soil, assets in the water" has become only a distant memory.



Picture 4.45: **Ta-Te Ta-Ka (Weaving reduces global warming)**

Weaving reduces global warming, The Karen people primarily rely on local natural resources for their livelihood, such as using bamboo to weave mats, baskets, chicken coops, and animal traps that can be used for many years. If they become damaged or worn out, they can be safely disposed of without harming the environment since they are made of natural materials that can biodegrade, unlike many modern materials that contribute to the greenhouse effect, such as non-biodegradable plastics. In contrast to the present-day accumulation of garbage, most of Karen's waste is compostable and can be returned to the earth.



Picture 4.46: **Phee Shea Wa (Karen's clothes)**

Pakagenyaw Kusor or Karen's clothes, the Karen people rely mainly on local natural resources, such as bamboo, to create various useful items like blankets, baskets, chicken coops, and animal traps that can be used for several years. If these items become damaged or worn out, they can be discarded without posing any harm

to the environment since they are made from natural materials that can easily decompose. This reduces the amount of waste that contributes to the global warming problem, such as the prevalent garbage in today's world.

Karen people also produce their clothing by weaving and dyeing their locally grown cotton, a traditional practice that has been passed down through generations. Their clothing is simple and without buttons, with a design that can be worn on both sides. This comes from the teachings of their ancestors, who emphasized the importance of not being too materialistic and owning only what is necessary.

Unmarried women usually wear white clothing, while after getting married, they switch to a two-piece outfit consisting of a black shirt (Che) and a red skirt (Nii Go).



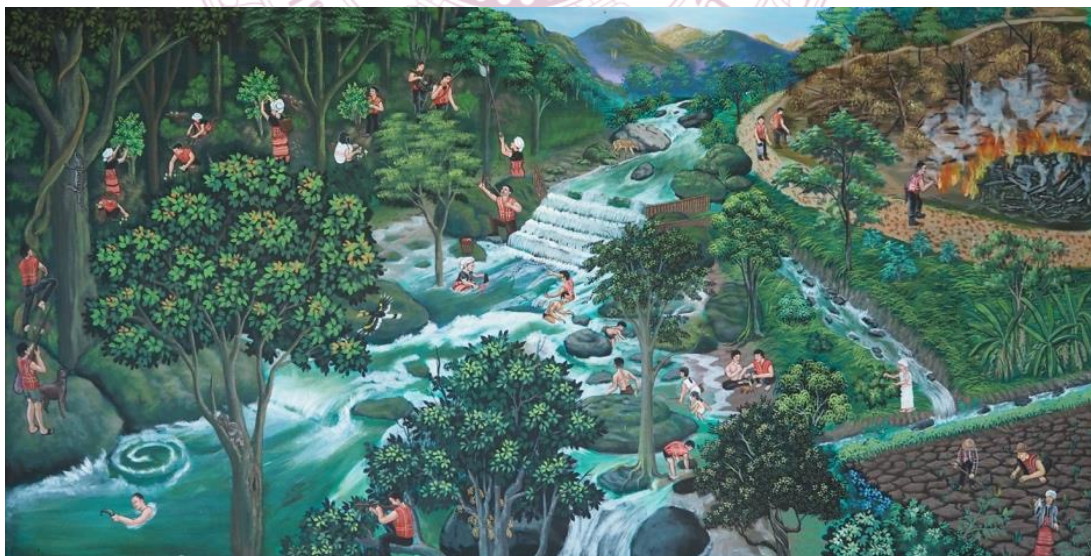
Picture 4.47: **Pa Jor Pa**

The Karen people live in various regions in Thailand's Trang Province. However, His Majesty King Bhumibol Adulyadej (Rama IX) visited all of the Karen communities and personally oversaw initiatives to encourage sustainable forest management and ensure a continuous supply of water. The King paid special attention to the management of water systems and the communities responded by preserving the forests through various activities such as making "depao thu" (bamboo water containers), creating firebreaks, tracing water sources, ordaining the forest, and adhering to the philosophy of self-sufficiency as a way of life.



Picture 4.48: Nor Ba Mure

The Karen people live in various areas of the Thung Kankan region. Her Majesty Queen Sirikit of the Ninth Reign showed her concern for the people and visited every area to give royal guidance on forest management and water resource conservation. She emphasized the importance of managing the forests to maintain a sustainable water supply throughout the year. The local community responded to her royal guidance by implementing traditional practices such as making dams and firebreaks, tracing the water sources, and practicing a sustainable economy. As the saying goes, "**The King takes care of the forest, and the Queen takes care of the water.**" This philosophy continues to be practiced by the Karen people today.



Picture 4.49: Ta Oar Mu (Dependency)

The Karen people are considered to be a particular ethnic group that is concerned with natural resources since birth. They believe that everyone is born with a tree, and they all take care of the forest. They use the forest as a place to gather food according to the season, which is a way of relying on each other between people and

the forest. The Karen people's spirit is deeply connected to the forest, and they maintain a harmonious relationship between humans and nature.



Picture 4.50: **Tee Kher Ja Kor Kher Ja (Beast of earth, Beast of water)**
Kher Nher: Tarnam

Tarnam, a lush forest area, is home to elephants, gibbons, and various species of birds. These animals are the owners of the forest. On the other hand, freshwater fish, such as the pla yao posu and crabs, such as the chaeo, are the owners of the water. These animals are symbols of the richness of the forest and water. As an old Kaengerng poem says, "If one gibbon dies, it makes the entire mountain range silent and desolate."



Picture 4.51: **Sae-Toh Ta Ba Wa (The seven floors Forest)**

The seven floors Forest. Forests resource management. It all began with respect for the ancestors, and the spiritual leaders, who instilled in the people the

principles of sustainability. Pakeejae once said, " My grandfather used to practice shifting cultivation, and he followed the teachings of the 'tha' (poet). They were 'so si kho', 'yua', 'hom', 'pha kae', 'yua hom', 'su lo ba', and 'su lo bua.' 'Forests were created, rotation fields generated, rotation fields generated, and seven layers of forests were created.' This wisdom has given an understanding of the biodiversity of the Karen people, and good forest management must be in harmony with sustainable development. It starts with respect, virtue, and ethical practices guided by wisdom.



Picture 4.52: **Kor-La (Woven basket)**

The traditional woven basket of the Karen people is called a "korla". It is used not only for threshing rice or other crops, but also as a container for storing various items and for drying agricultural products such as chili peppers, cabbage, and tea leaves. It is also used as a dowry basket in traditional Karen wedding ceremonies.

Just like everything else in the world, the korla has two sides - both inside and outside. While the living makes use of the korla's inside, the dead are buried in the korla on the outside.



Picture 4.53: **Ta-Do (Leadership)**

Watch people with action. Watch leaders with their sacrifice. A leader's characteristics must include;

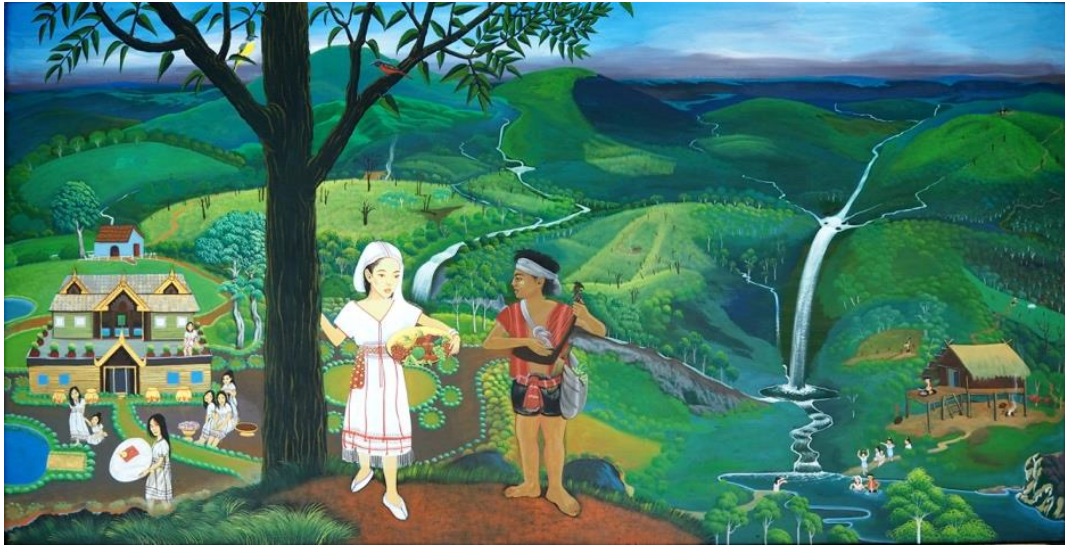
The qualities of a leader according to the beliefs of the Karen people are as follows:

1. Tao Bo (big eyes) - Leaders should overlook the minor faults of their subordinates.
2. Long Neck - Leaders should be able to find ways to receive help from those who have power and to help those in need.
3. Long Nose - Leaders should know how to differentiate responsibility and act with integrity.
4. Long Hands - Leaders should share and offer help to those in need more than seeking personal benefits.
5. Long Ears - Leaders should be good listeners and accept opinions from others, and uphold democracy.
6. Lighter than a bamboo shoot - Leaders should be flexible and adaptable.
7. Heavier than a rock - Leaders should have a strong will.
8. Hotter than fire - Leaders should be passionate.
9. Sharp teeth - Leaders should have the ability to speak with rhetoric that demonstrates leadership qualities that benefit themselves and others.
10. Cooler than water - Leaders should have a calm and collected demeanor, and have sound judgment when making decisions.



Picture 4.54: **Kor-Kae (Lion)**

Tale of the Lion. Once upon a time, there were two siblings who went out to gather grass. While they were gathering grass, they made a vow that if a man came to help them, they would get married. A lion happened to be nearby and overheard their conversation, so he transformed himself into a human and offered to help gather the grass. However, he asked that the siblings close their eyes until he told them to open them again. The sister closed her eyes with a plan to sneak a peek and see how the lion gathered grass. She was surprised to see that it wasn't a man gathering the grass, but a lion. When they finished gathering, the lion told them to open their eyes again and the sister whispered to her brother that the helper was actually a lion. However, the sister still decided to marry the lion as she was a person who valued convenience and comfort. The moral of the story is that the sister was too hasty and paid the price for her lack of discernment. This can be compared to modern times where people prioritize convenience and comfort over everything else, often leading to becoming a slave to money and enduring daily suffering.



Picture 4.55: **Jor Po Khae (Orphan Man)**

Tale of the Orphan Man. Once upon a time, there was a village that suffered from food scarcity. Despite their efforts to grow rice, there was never enough to sustain the community. Every family had to find food in the forest to exchange for rice from neighboring villages. There was a young orphan who lived alone and often followed the villagers when they went to the forest to find food. However, they always refused to let the child come along. One day, the villagers went to the forest without realizing that the child had secretly followed them. After a while, they stumbled upon an old woman trapped in a bamboo thicket. She pleaded for help to get out, but the villagers were in a hurry and couldn't spare the time. The orphan, however, decided to help the old woman and succeeded in freeing her from the bamboo thicket. The old woman asked the child where they were going, and the child explained the food scarcity situation in their village. The old woman reassured the child that she would help them and advised them not to go to the forest.



Picture 4.56: **Mor Kor li (Devil)**

Devil, the main duty is to make what is straightly crooked, what is wrong right, what is good bad, to break up harmony, to turn love into hatred, to incite and stir up conflict, and to undermine faith. This can lower the morale of humans at every level. If any race or religion is dominated by this spirit, they will become degraded and their minds will be prejudiced. The mind will be filled with only anger, greed, and the deepest delusion. The Buddha was able to conquer the Mara with mindfulness, which has allowed the world to have a supreme spiritual leader to this day.



Picture 4.57: **Nawm Muua Aae**

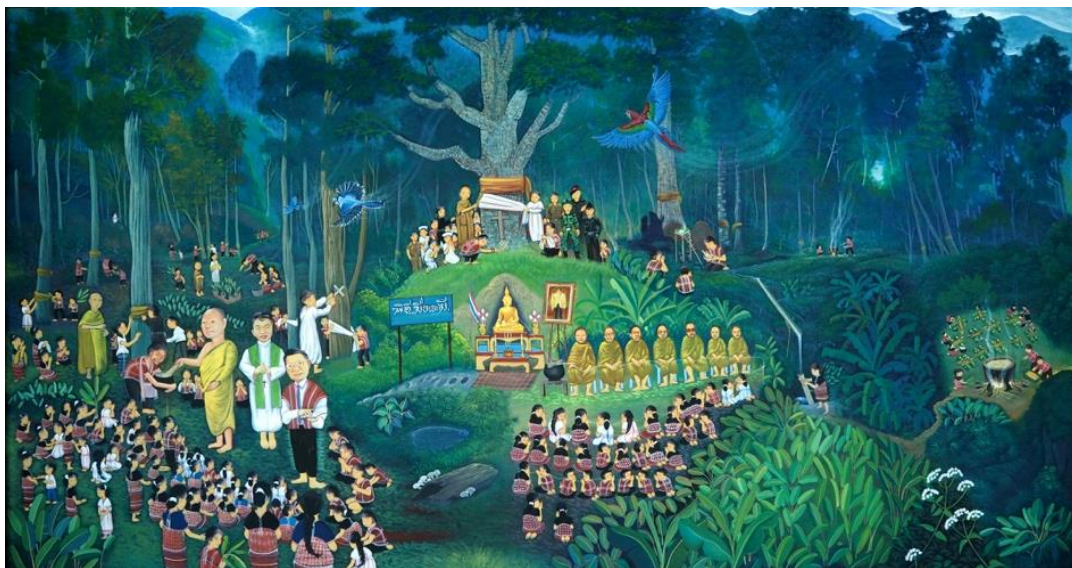
The Karen people are a group of people who have a philosophy of living by the rules of karma. They often have stories, folktales, and teachings that serve as cautionary tales for how to live life. However, few are recorded in writing, and most are passed down through memory and storytelling from generation to generation. One such story is "Naw Muua Aae", which tells the tale of Sulalek and Naw Muua Aae, who live together like husband and wife. One day, Sulalek goes out to work in a different town, and he warns Naw Muua Aae not to let the pig out of the pen, as he had a bad dream about it. However, Naw Muua Aae ignores his warning, and a giant snake (geolaw) comes to take the pig away. After six days, Naw Muua Aae becomes worried about the pig and decides to release it, ignoring her husband's warning. As a result, the geolaw comes to their house, takes Naw Muua Aae, and brings her to a cave. Sulalek finds out about this and goes to help her, fighting the geolaw with his machete. In the end, Sulalek kills the geolaw, but Naw Muua Aae dies as a result of the injuries she sustained.

The moral of the story is to listen to warnings and to cherish and respect love and relationships.



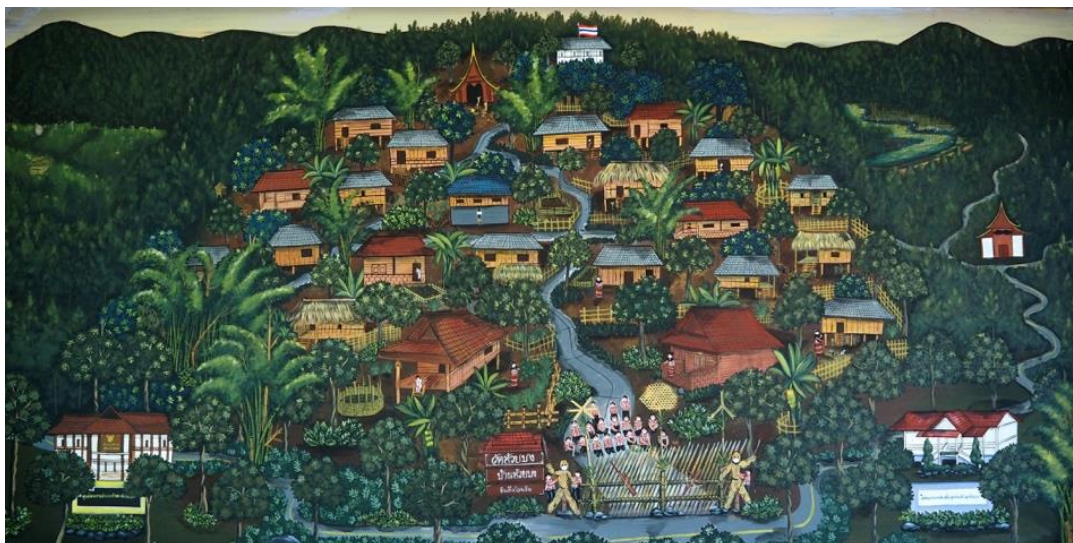
Picture 4.58: Naw Chaa Truu

Self-reliance in the way of life of the Karen people involves clear division of labor, where men work outside the home while women work inside the home. Cooking is a responsibility of women, and in the past, after the rooster crowed, women would wake up to cook rice every day. Nowadays, however, the society has changed, and young women may not have to cook rice anymore because they have to live their lives in the city. This means that the way of life is no longer the same as before, as reflected in the saying "Naw Chaa Truu, Lo Ma Lue Yo, Gli Taw Suh, Chaw Deh Awk, Bplae Naw Chaa Truu, Op Yop Keap Nai Mueng, Tam Hai Siang Krok Mong Tam Hai Kai Khan, Siang Kai Gan, Ngiaep Hai Bpai" which means that in the city there is only convenience, happiness, and comfort, and therefore people prefer to live in the city rather than in the countryside, as in the past.



Picture 4.59: **Piei Mee Je Kee**

The Karen people have three tribes: Karen, Mong, and Lisu. They have three religions, which are Buddhism, Christianity, and traditional beliefs. We have similarities and differences, such as important religious ceremonies that we all do, but we can also come together for community development activities, such as developing water sources or preserving forests. We all need to learn about and understand each other's religions because diversity should not lead to division.



Picture 4.60: **Tha Cha Er (COVID-19)**

The Karen people's COVID-19 prevention methods before the pandemic relied on a sibling-like, family-based support system. Most families are large and constantly visit and exchange goods with each other. They share belongings with relatives, visit and encourage the sick, and in the past, if they knew of dangerous diseases spreading from other regions, the village shamans would perform rituals to prevent evil from entering the community. Even with the new pandemic, such as COVID-19, the Karen people still perform village closing ceremonies to prevent outsiders from entering the community.



Picture 4.61: **Merit-making procession (Thabu Hawewo)**

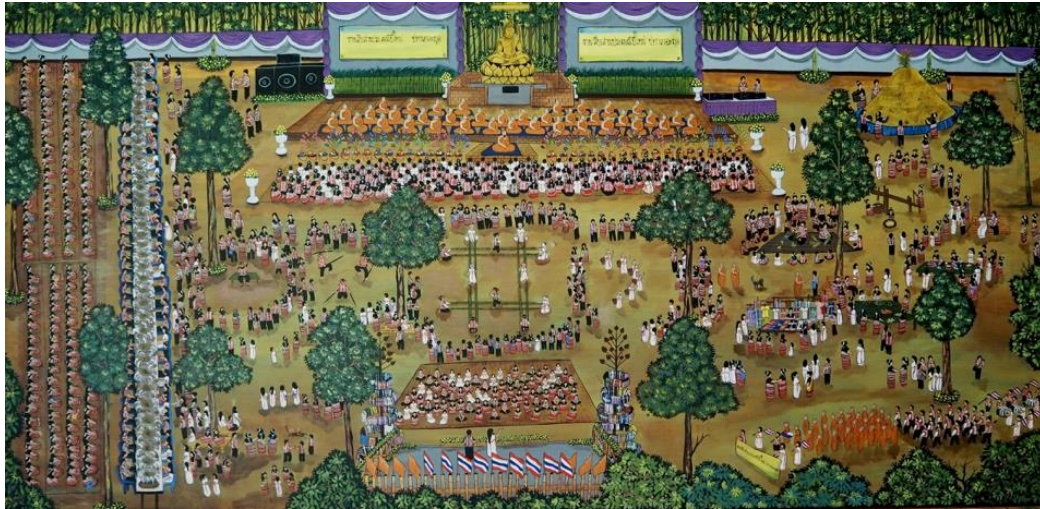
Merit-making procession is an activity in which Buddhist monks participate with community leaders in Amphoe Galayanawat, Chiang Mai province, to extract lessons for the community. Currently, material prosperity is rapidly advancing, causing the hearts of the community to lag behind and not be able to avoid it. The philosophy of the Karen language, both spoken and written, has its own identity, such as living simply, being self-reliant, living in harmony, sharing, empathizing, and enjoying doing good deeds. This philosophy is disappearing from the community.

As a result, the Merit-making procession activity has been established since 1991. Every 14th night of the month, there is a Merit-making procession activity that travels to various villages according to the calendar planned for each location within the year. The activity involves visiting and paying respects to relatives and community members, inviting guests to share meals, meeting various communities, and emphasizing the Karen culture. The activity is a peaceful and fulfilling form of merit-making that involves performing good deeds, giving alms, practicing virtues, and praying, which are the true duties of Buddhists. This is reflected in the Karen saying, **"Do for oneself, for others, and for the community; be light and easy; lift the golden pillar comfortably with the help of thirty people"**.



Picture 4.62: **"Pree Tho Khohkho" or "Pouring water on the pagoda"**

The act of pouring water on the Buddhist stupa is an annual merit-making tradition in the temple that houses a relic. The villagers pour water from all four directions using turmeric and pure water. This ritual and belief date back to ancient times, similar to the act of pouring water on the Buddha or various relics. In addition, they change the cloth covering the stupa every year to maintain its auspiciousness, and people participate in various activities such as socializing, offering food, maintaining precepts, performing acts of merit, and collecting flowers together. This event promotes national unity, and people come together to pay respect to the stupa, offer alms, and perform merit-making activities. People who are sick will recover, and those who are hostile will become friendly.



Picture 4.63: Ni Tho Sor Karen (Karen's New Year)

The New Year of the Karen people is not based on the Thai or international calendars but is determined by the traditional Kachin astrologers. The celebration, known as "Lapru Zei," takes place on the night of the 11th month, which falls in December or January each year. The Nai Phra Buddhist Temple in Kalyaniwattana had the opportunity to participate in the Karen National New Year celebration in Myanmar and thus revive the local New Year tradition in 2009 (2552 B.E.). This event was not focused on religious content but rather on the lifestyle, culture, tradition, and beliefs of the Karen people. Activities such as the "Ki Je" wrist-tying ceremony, the exchange of gifts, and other community games resulted in a creative and festive event. The slogan for the event was "Together we unite, together we make merit, together we share knowledge."



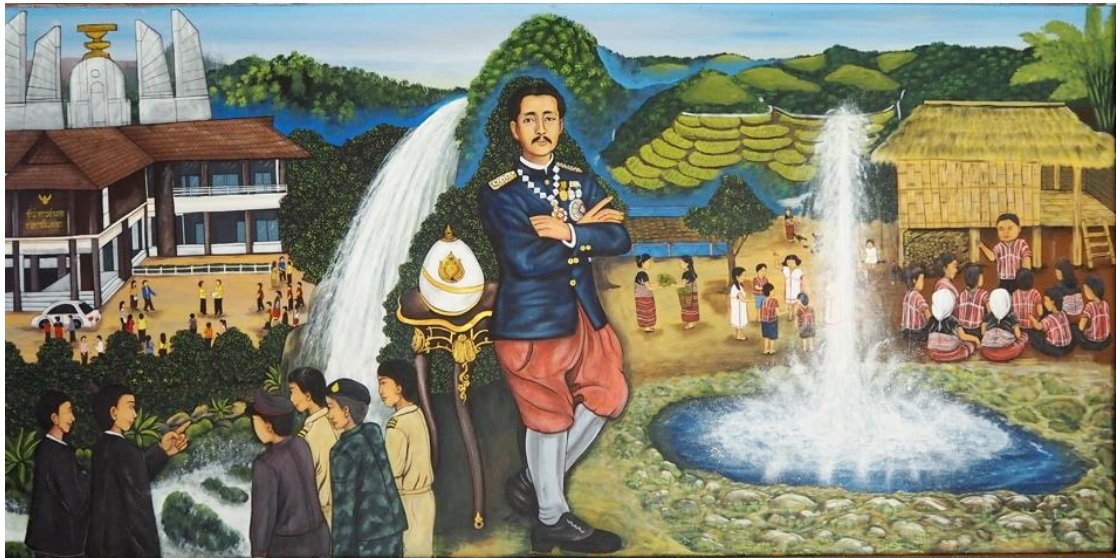
Picture 4.64: **Pa See Joh (Funeral ceremony)**

The funeral ceremony of the Karen people is organized in a simple way, as it has not been associated with any religion in the past. In addition, funerals are like a stage where young men and women can meet and mingle with each other. The Karen people use their own woven fabrics to wrap the body, and various items are included according to the image of the deceased. The funeral ceremony lasts for three nights, and each night, young men and women take turns keeping watch over the deceased. The funeral is considered a place where life partners can be found, and many couples have formed through these ceremonies. In the past, people did not know how to read or use technology, so they used these ceremonies as a way of expressing love and connection with each other.



Picture 4.65: Tha Chaw Ge Lae Sa (Cause that Karen culture has changed)

1. **Religion and beliefs:** The Karen people have traditional beliefs that are intertwined with their way of life, even though some have converted to other religions. Their beliefs and customs, such as funeral ceremonies, were once a way to learn about various beliefs and a space for young people to meet and court each other. They involved the tying of wrists to create harmony, create auspiciousness, and reduce the generation gap through religious ceremonies. However, these beliefs have weakened over time, requiring them to use wisdom to carry on with their lives.
2. **Transportation:** In the past, the Karen people used to travel on foot to different places. During their travels, they would engage in conversations and interact with each other, fostering strong relationships. Although modern means of transportation are more convenient and faster, they can also lead to the easier influence of both good and bad behaviors. As a result, the Karen people have had to adapt and use their intelligence in living their lives.
3. **Consumerism:** With the development of the capitalist economy, there has been an increasing trend toward the consumption of convenience goods. In order to preserve their traditional way of life, the Karen people must remain mindful and not forget their simple way of life.
4. **Education:** The development of the education system and curriculum policies by the central government to learn the Thai language has led to an increase in the availability of modern amenities. However, the Karen people still maintain their community values by emphasizing the importance of learning their history and culture. This is done to instill pride in their own ethnicity.
5. **Technology:** The emergence of technology and the internet has increased the risk of problems in families and communities. However, the Karen community is a society of mutual support and reliance, living together with love and understanding.



Picture 4.66: **Thai governance system and Karen governance system.**

In the past, the governance system of Karen society was unofficial or "waterfall-like". There were leaders (Karen) who came from the same lineage and were responsible for conducting ceremonies and creating happiness and peace in the community. Whenever there were problems in the community, the "Mo Phi" (spiritual healer) would be responsible for solving them since the Mo Phi themselves were also part of the community and had a good understanding of the feelings and habits of the villagers. The system worked like a waterfall, from the lower levels to the higher levels.

During the social reform period of the fifth reign, the governance system was based on the rule of law, and local leaders were elected. The rule of law was the main focus, and the traditional governance system of Karen began to change. The top-down command system was introduced, much like a waterfall cascading from the top to the bottom. Although it did not necessarily bring happiness to the community, everyone had to follow and adhere to the laws, which were used to solve community problems. This caused those who did not know the laws to lose their power, and those who were poor without any networks became slaves to these external powers.



Picture 4.67: **The person who inspired the creation of the Karen center.**

With the bloodline and spirit of being Karen, there is a strong and clear intention to join groups, organizations, and agencies working in the Karen area to collaborate and create a Karen education center in the area. However, the reality is not as easy as the name "Yor" implies that it is easy, but it does not diminish the effort to fulfill the slogan of Prince Dhepanangkorn Bodindradebayavarangkun, "Coordinate the Ten Directions, Build Friendships throughout the World, Manage Wisdom, and Offer Sacrifices to the Altar", as an inspiration in the work. Willing to stay in the middle to connect people, connect work, until this Karen education center at Huay Bong temple was born.



ภาพที่ 4.68 สื่อการเรียนรู้เรื่อง The Development of English Knowledge Package for Show Karen in ChiangMai Province (https://youtu.be/i_4y0cH2wNA)

4.3 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง ชาวปกาเกอญอมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมมาช้านาน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันชาวปกาเกอญอต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวปกาเกอญอเริ่มเสื่อมถอยลง เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอสามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้ถูกริเริ่มขึ้น โดยโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ รวมถึงการส่งเสริมให้ชุมชนปกาเกอญอสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community)

โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชาวปกาเกอญอได้เรียนรู้วิถีพุทธอย่างลึกซึ้งและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนและน่าอยู่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเต็มรูปแบบกระบวนการดำเนินงาน โครงการฯ ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับวัดและชุมชนชาวปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาของชุมชนพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ฝึกอบรมครูและวิทยากรจากชุมชน

ระยะที่ 2 ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธสู่ชุมชน ประเมินผลโครงการฯ



ภาพที่ 1 นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนานักเรียนโรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนา
ระหว่างวันที่ 14 มกราคม 2567



ภาพที่ 2 นำนักเรียนโรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาฝึกประสบการณ์จริง โดยการแนะนำ
วัฒนธรรมประเพณี บนจิตรกรรมฝาผนังเป็นภาษาอังกฤษ ระหว่างวันที่ 14 มกราคม 2567

ผลการดำเนินงาน โครงการฯ ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1) ด้านองค์ความรู้และทักษะ โครงการฯ ได้พัฒนาหลักสูตรและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเกี่ยวกับองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2) ด้านพลังชุมชน โครงการฯ ได้ส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยจัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นและสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ผลการดำเนินงานของโครงการฯ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอมีองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน สามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงาน จากการดำเนินงานโครงการฯ พบว่ามีความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ดังนี้ ชุมชนมีความเข้าใจในวิถีพุทธอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ชุมชนมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้ชาวปกากะญอได้เรียนรู้วิถีพุทธอย่างลึกซึ้งและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนและน่าอยู่ อย่างไรก็ตาม โครงการฯ ยังมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

1) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่มากขึ้น

2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง

3) ควรมีการขยายผลการดำเนินงานโครงการฯ ไปยังชุมชนชาวปกากะญอในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

โดยสรุป โครงการฯ นี้ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาชุมชนชาวปกากะญอให้เข้มแข็ง และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต โครงการฯ นี้ ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธในชุมชนปกากะญอ โดยโครงการดังกล่าวได้ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่

เยาวชนและประชาชนในชุมชน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ชุมชนปกาเกอะญอสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community)



ภาพที่ 4 ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนา ได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษ ระหว่างวันที่ 14 มกราคม 2567

บทที่ 5

ผลสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรบุคลากรผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำชุมชน วัฒนธรรมอำเภอ กลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ บุคคลทั่วไป ในชุมชนพื้นที่ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัดห้วยบง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธ จัดตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัย ที่มุ่งเน้นการบริการข้อมูลด้านศึกษาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ และพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนการบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ห้องบริการให้คำปรึกษาความรู้ บุคลากร โค้ชชิ่ง (Coaching) วัสดุอุปกรณ์ และช่องทางสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสารมวลชนทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website) และมีระบบกลไกในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและการติดตามผลการนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดของผู้เข้ามารับบริการ เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล (Database) ในการให้บริการที่เป็นต้นแบบและเครือข่ายต่อไป รวมทั้งเป็นศูนย์ในการพัฒนาฝึกอบรมนักศึกษาบัณฑิตจบใหม่ และนักวิจัยรุ่นใหม่ (ต้นกล้า) ในการทำงานวิจัยชุมชน ร่วมกับอาจารย์ของมหาวิทยาลัยและนักวิชาการในชุมชน ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย มีประเด็นสรุป ดังนี้

1. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ในจังหวัดเชียงใหม่

2. การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

3. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

มีรายละเอียดผลการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 บทสรุป

1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและประเทศพม่า มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่โดดเด่น สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) สามารถเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนชาวปกากะญอรุ่นใหม่อาจมีโอกาสรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเองน้อยลง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญออนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอไปยังเด็กและเยาวชนชาวปกากะญอรุ่นใหม่ สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาและรูปแบบได้ตามความต้องการ

กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

เนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ จะครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ดังนี้ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อและศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ จะนำเสนอในรูปแบบของเว็บไซต์ ประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และเสียง สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น เว็บไซต์รวบรวมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมปกากะญอ เว็บไซต์นี้รวบรวม

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมปกากะญอ เช่น ภาษา ปรัชญา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น เว็บไซต์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมปกากะญอ เว็บไซต์นี้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ เช่น หมู่บ้าน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ วัตถุคติชน เป็นต้น เว็บไซต์การเรียนรู้ภาษาปกากะญอ เว็บไซต์นี้นำเสนอบทเรียนภาษาปกากะญอสำหรับเด็กและเยาวชน

วิธีการพัฒนา การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ จะดำเนินการโดยคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา ได้แก่ นักวิชาการด้านชาติพันธุ์วิทยา นักวิชาการด้านการศึกษานักวิชาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ขั้นตอนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) มีดังนี้ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ การออกแบบโครงสร้างและเนื้อหาของเว็บไซต์ การสร้างและออกแบบสื่อการเรียนรู้ การทดสอบและประเมินผลสื่อการเรียนรู้ การเผยแพร่

สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ จะเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ สถาบันการศึกษา เป็นต้น

การติดตามประเมินผล จะมีการติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านต่างๆ เช่น ปริมาณผู้เข้าชม ความสนใจของผู้เข้าชม ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ประโยชน์ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้ เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ อนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนชาวปกากะญอรุ่นใหม่มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเองมากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site) ในระบบสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ในอนาคต ควรพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังนี้ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควรมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (Google Site)

2) การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมานานหลายศตวรรษ พวกเขามีวัฒนธรรมและภาษาที่โดดเด่นซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในสังคมไทย ในปัจจุบัน โลกาภิวัตน์และกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ทั่วโลก ผู้คนในชุมชนปกาเกอญอมีแนวโน้มที่จะติดต่อกับผู้คนจากวัฒนธรรมอื่นๆ มากขึ้น และพวกเขามีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นี้แก่ผู้คนจากวัฒนธรรมอื่นๆ ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์เหล่านี้จะรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา ประเพณี ความเชื่อ และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ สื่อสร้างสรรค์เหล่านี้จะรวมถึงสิ่งต่างๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิดีโอ เว็บไซต์ และเกม

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในหลาย ๆ ด้าน ประการแรก จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นี้แก่ผู้คนจากวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้คนจากวัฒนธรรมอื่นๆ เข้าใจและเคารพวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอมากขึ้น

ประการที่สอง จะช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์นี้

ประการที่สาม จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนปกาเกอญอ ซึ่งจะช่วยสร้างงานและรายได้ให้กับคนในชุมชน

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนปกาเกอญอเอง ภาครัฐสามารถให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากร ภาคเอกชนสามารถให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการผลิตสื่อ และชุมชนปกาเกอญอเองสามารถให้การสนับสนุนด้านเนื้อหาและข้อมูล หากโครงการนี้ประสบความสำเร็จ จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอแก่ผู้คนจากวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอและสังคมไทยโดยรวม สื่อสร้างสรรค์ที่รวมอยู่ในชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา ประเพณี ความเชื่อ และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอวิดีโออื่นๆ เกี่ยวกับ

วัฒนธรรมและชีวิตในชุมชนปกากะญอ เว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและชีวิตในชุมชนปกากะญอ

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยการเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอสู่สายตาชาวโลก จะช่วยส่งเสริมความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ซึ่งอาจนำไปสู่การยอมรับและเคารพสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนชาวต่างชาติ โดยการนำเสนอความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในภาษาอังกฤษ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้แก่ผู้เรียนชาวต่างชาติ และเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว โดยการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในสื่อสร้างสรรค์ที่หลากหลาย จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

3) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง ชาวปกากะญอมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมมาช้านาน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันชาวปกากะญอต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวปกากะญอเริ่มเสื่อมถอยลง เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอสามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้ถูกริเริ่มขึ้น โดยโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ รวมถึงการส่งเสริมให้ชุมชนปกากะญอสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community)

โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชาวปกากะญอได้เรียนรู้วิถีพุทธอย่างลึกซึ้งและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนและน่าอยู่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเต็มรูปแบบ กระบวนการดำเนินงาน โครงการฯ ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับวัดและชุมชนชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาของชุมชนพัฒนาหลักสูตร และรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ฝึกอบรมครูและวิทยากรจากชุมชน

ระยะที่ 2 ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธสู่ชุมชน ประเมินผลโครงการฯ

ผลการดำเนินงาน โครงการฯ ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1) ด้านองค์ความรู้และทักษะ โครงการฯ ได้พัฒนาหลักสูตรและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอเกี่ยวกับองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2) ด้านพลังชุมชน โครงการฯ ได้ส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยจัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นและสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ผลการดำเนินงานของโครงการฯ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอมีองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน สามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงาน จากการดำเนินงานโครงการฯ พบว่ามีความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ดังนี้ ชุมชนมีความเข้าใจในวิถีพุทธอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ชุมชนมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้ชาวปกาเกอญอได้เรียนรู้วิถีพุทธอย่างลึกซึ้งและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนและน่าอยู่ อย่างไรก็ตาม โครงการฯ ยังมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

1) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่มากขึ้น

2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง

3) ควรมีการขยายผลการดำเนินงานโครงการฯ ไปยังชุมชนชาวปกาเกอญอในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

โดยสรุป โครงการฯ นี้ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาชุมชนชาวปกาเกอะญอให้เข้มแข็ง และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต โครงการฯ นี้ ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธรู้ในชุมชนปกาเกอะญอ โดยโครงการดังกล่าวได้ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่เยาวชนและประชาชนในชุมชน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ชุมชนปกาเกอะญอสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community)

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของ พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก)

¹ โดยพิจารณาจากสภาพปัจจุบันของโรงเรียนวิถีพุทธและศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธพบว่า โรงเรียนวิถีพุทธมี 3 ระดับ ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนนำ กระบวนการ และการนำไปใช้ จากผลการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมโดยภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อ พบว่า ส่วนกระบวนการ องค์ประกอบด้านอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา ส่วนการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนกระบวนการด้านกิจกรรม มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ 3

จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่ มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูง เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาที่มีความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบด้านอาคารสถานที่ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอได้อย่างกลมกลืน นอกจากนี้ กระบวนการและการนำรูปแบบไปใช้ ก็มีความเหมาะสม โดยมีการนำองค์ความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอมาใช้อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ยังมี

¹ พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก), “รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ”, **พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560), หน้า บทคัดย่อ.

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม ดังนี้ ความพร้อมของทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และ วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหากสามารถดำเนินการตามประเด็นดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัด เชียงใหม่ จะเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ปกากะญอ ตลอดจนสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และสังคมไทยใน ภาพรวม

การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้และ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวปกากะญอ รวมทั้งสามารถส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการ รวมกลุ่มและร่วมมือกันในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบไร่หมุนเวียน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและอยู่ ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน แนวทางในการจัดการข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบไร่หมุนเวียน ของชาวปกากะญอที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้งสองเรื่องข้างต้น สามารถทำได้ดังนี้ รวบรวมข้อมูลองค์ ความรู้เกี่ยวกับระบบไร่หมุนเวียนของชาวปกากะญอจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากเอกสาร ตำรา บทความ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้ รวบรวมมา โดยเน้นไปที่ประเด็นต่างๆ เช่น องค์ประกอบของระบบไร่หมุนเวียน กระบวนการดำเนิน ระบบไร่หมุนเวียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบไร่หมุนเวียน และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระบบไร่ หมุนเวียน จัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบไร่หมุนเวียนของชาวปกากะญอ โดยจัดเก็บ ข้อมูลในรูปแบบที่สะดวกต่อการสืบค้นและนำไปใช้ประโยชน์ ฐานข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบไร่ หมุนเวียนของชาวปกากะญอนี้ สามารถนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เป็นข้อมูลอ้างอิง สำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบไร่หมุนเวียนของชาวปกากะญอ เป็นข้อมูลประกอบการ วางแผนและดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูระบบไร่หมุนเวียน เป็นข้อมูลเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ ระบบไร่หมุนเวียนของชาวปกากะญอให้กับสาธารณชน

จากการศึกษาถึงปัญหาการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ของ พิสิษฐ์ ณ์ภูประเสริฐ² พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารงาน การบริหารจัดการงบประมาณ แผนการ ดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ผู้นำทำกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม เครือข่ายพิพิธภัณฑ์ การสืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น ปัญหาการนำเสนอข้อมูล การพัฒนาบุคลากร การจัดแสดง การบริการพื้นที่พักผ่อนความรู้การบริการ และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น การพัฒนา

² พิสิษฐ์ ณ์ภูประเสริฐ, “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” , รายงานการวิจัย, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560), หน้า บทคัดย่อ.

ศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ โครงการนี้สามารถแก้ไขปัญหาการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา ด้านโครงสร้างการบริหารงาน การบริหารจัดการงบประมาณ แผนการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วม ในการจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ในส่วนของโครงสร้างการบริหารงาน โครงการนี้ได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน มาร่วมกันบริหารงาน ซึ่งทำให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ เกิดความโปร่งใสและมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน ในส่วนของการบริหารจัดการงบประมาณ โครงการนี้ได้มีการจัดทำแผนงบประมาณ ประจำปีอย่างชัดเจน ซึ่งทำให้สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประโยชน์สูงสุด ในส่วนของแผนการดำเนินกิจกรรม โครงการนี้ได้มีการจัดทำแผนดำเนินกิจกรรม ประจำปี ซึ่งทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการจัดการหลักสูตรท้องถิ่น โครงการนี้ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น โดยมีผู้แทนจากชุมชนมาร่วมกันจัดทำหลักสูตร ซึ่งทำให้หลักสูตรท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน

การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำแนวทางการสร้างชุดความทรงจำ พิพิธภัณฑสถานโลกทั้ง 4 แห่ง ของ รินนา ทากุดเรือ³ ที่ผ่านการเล่าเรื่องความทรงจำให้เชื่อมโยง กับความเข้าใจและความต้องการของผู้จัดพิพิธภัณฑสถาน ระหว่างคนไทยและชาวต่างประเทศ มา ประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับประเด็นสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะการพูด ภาษาอังกฤษในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักสูตรและเนื้อหา โครงการนี้มุ่งเน้นการ นำเสนอความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ซึ่งถือเป็นเนื้อหาที่หลากหลายและ น่าสนใจสำหรับชาวต่างชาติ นอกจากนี้ สื่อที่พัฒนาขึ้นยังนำเสนอเนื้อหาอย่างกระชับและเข้าใจ ง่าย สอดคล้องกับความต้องการของครูที่ต้องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษแก่นักเรียน เช่นในงานศึกษาของ จามรี เชื้อชัย และคณะ⁴ อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ยังสอดคล้องกับประเด็น ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้และการใช้สื่อการเรียนการสอนบางส่วนเท่านั้น โดยสื่อที่

³ รินนา ทากุดเรือ, “พิพิธภัณฑสถานในจังหวัดกาญจนบุรี: การสร้างพื้นที่และความทรงจำ”, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยา**, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), หน้า บทคัดย่อ.

⁴ จามรี เชื้อชัย ธีรวุฒิ เอกะกุล และกชกร ธิปัตติ, “การวิจัยและพัฒนาชุดการสอนทักษะการพูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน”, **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม- ธันวาคม 2557): 13-23.

พัฒนาขึ้นยังมีข้อจำกัดในด้านความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งอาจไม่เพียงพอ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการใช้ภาษาในสภาพจริงได้อย่างเต็มที่ จากการศึกษาความต้องการของครูและนักเรียน พบว่าครูและนักเรียนต้องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษตามสภาพจริง แนวทางการพัฒนาคู่มือการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อตอบสนองความต้องการนี้ ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน โดยเน้นการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้เกิดการใช้ภาษาในสภาพจริงให้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น การจัดให้นักเรียนได้สนทนากับเจ้าของภาษา การจัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ หรือการจัดกิจกรรมที่เน้นการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

ในงานศึกษาของ ธัญวรรณ คำคำ⁵ พบว่า 1) รูปแบบและสำนวนภาษาอังกฤษที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้บ่อย เมื่อมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้แก่ การทักทาย การถามทาง ถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยี่ยมชมและการสั่งอาหาร และจะใช้รูปแบบภาษาง่าย สั้น กระชับ และไม่เป็นทางการ 2) ประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มธนบุรี กรุงเทพมหานครมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษด้านการทักทาย การบอกทาง การบรรยายผลิตภัณฑ์ และการรับการสั่งอาหาร 3) การใช้ชุดการฝึกอบรมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วยเอกสารการอบรม ซีดีเสียง สื่อการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ และคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม 4) ผู้เข้ารับการอบรมมีพัฒนาการในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ โดยมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 5) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการใช้ภาษา ในสถานการณ์จริง ประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยได้นำไปพัฒนาคู่มือการเรียนรู้อังกฤษด้วยตนเอง ต่อไป ซึ่งการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกะญอใน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการที่สอดคล้องกับประเด็นที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่ 1 และ 2 เกี่ยวกับรูปแบบและสำนวนภาษาอังกฤษที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้บ่อย เมื่อมาท่องเที่ยวในประเทศไทย และความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่ม ชาติพันธุ์ปกะญอ ซึ่งครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจ เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี ศิลปะและดนตรี อาหาร และการท่องเที่ยว เนื้อหาที่ นำเสนอในชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์นี้เน้นรูปแบบภาษาง่าย สั้น กระชับ และไม่เป็นทางการ ซึ่ง สอดคล้องกับรูปแบบภาษาที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้บ่อย นอกจากนี้ สื่อต่างๆ ยัง ออกแบบให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อังกฤษได้อย่าง

⁵ ธัญวรรณ คำคำ, “การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับชุมชนกลุ่ม ธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วารสารสารสนเทศ, ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): หน้า 61-70.

มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โครงการนี้ยังช่วยสร้างโอกาสทางอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยเยาวชนเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อและได้รับทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอนาคต จากประเด็นที่ 3 ถึง 5 แสดงให้เห็นว่าการใช้ชุดการฝึกอบรมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการท่องเที่ยว สามารถช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพัฒนาการในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ โดยมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังมีความพึงพอใจในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ดังนั้น การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นโครงการที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์นี้จะช่วยเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอสู่สายตาชาวโลก และช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนในงานศึกษาของ อัญชลี อติแพทย์⁶ พบว่า 1) นักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการไม่สามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้ตามสาระที่ต้องการจะสื่อสาร 2) สาเหตุเกิดจากผู้ให้บริการส่วนมากมีอายุสูง จำไม่ค่อยได้ความรู้ภาษาอังกฤษน้อย ขาดความต่อเนื่องในการใช้ ไม่สนใจที่จะฝึกฝนอายุและไม่มั่นใจ ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวไม่ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ผู้ให้บริการขาดโอกาสในการประชาสัมพันธ์สินค้าผลิตภัณฑ์และข้อมูลที่สำคัญของชุมชน 3) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยว จึงควรเป็นสื่อบทเรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในลักษณะของสมุดพกพาที่มีรูปภาพ คำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะด้านตามความต้องการของผู้ให้บริการและหน้าบันทึกคำศัพท์ที่ผู้ใช้พบใหม่ แล้วหาความหมายเองโดยผ่านการฝึกอบรมการใช้ก่อนแล้วนำไปใช้เอง ประเด็นนี้ผู้วิจัยได้นำไปปรับใช้ในการพัฒนาคู่มือที่เน้นการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง ซึ่งการพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับประเด็นที่ยกมาดังนี้ ประเด็นที่ 1 นักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการไม่สามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้ตามสาระที่ต้องการจะสื่อสาร ปัญหานี้เป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีชาวต่างชาติมาเยือนเป็นจำนวนมาก ในกรณีของชุมชนปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ปัญหานี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ผู้ให้บริการส่วนใหญ่มีอายุสูง จำไม่ค่อยได้ ความรู้ภาษาอังกฤษน้อย ขาดความต่อเนื่องในการใช้ภาษาอังกฤษ ไม่สนใจที่จะฝึกฝน อายุและไม่มั่นใจปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การสื่อสาร

⁶ อัญชลี อติแพทย์, “รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม”, วารสารวิจัยและพัฒนา ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (2554): หน้า 34-43.

ระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการไม่ราบรื่น นักท่องเที่ยวอาจได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ผู้ให้บริการอาจขาดโอกาสในการประชาสัมพันธ์สินค้าผลิตภัณฑ์และข้อมูลที่สำคัญของชุมชน ประเด็นที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยว จึงควรเป็นสื่อ บทเรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในลักษณะของสมุดพกพาที่มีรูปภาพ คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เฉพาะด้านตามความต้องการของผู้ให้บริการและหน้าบันทึกคำศัพท์ที่ผู้ใช้พบใหม่ แล้วหาความหมายเองโดยผ่านการฝึกอบรมการใช้ก่อนแล้วนำไปใช้เอง รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการได้ โดยรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังนี้ สามารถใช้ได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นเข้าใจง่าย ตรงประเด็น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ดังนั้น คู่มือที่เน้นการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นโดยโครงการวิจัยนี้ มีลักษณะสอดคล้องกับแนวทางข้างต้น โดยคู่มือดังกล่าวมีรูปภาพประกอบคำศัพท์ ภาษาอังกฤษเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น คำศัพท์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี อาหาร และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้ คู่มือยังมีหน้าบันทึกคำศัพท์ที่ผู้ใช้พบใหม่ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้ ศักยภาพทางการท่องเที่ยว กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่โดดเด่น และน่าสนใจ ประกอบกับจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงมีศักยภาพสูงในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก กระบวนการความคิดแบบยั่งยืน การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญออย่างถูกต้องและครบถ้วน โดยไม่เน้นการนำเสนอในเชิงพาณิชย์หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว สื่อทั้งหมดได้รับการแปลโดยผู้แปลมืออาชีพที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยและอาเซียนเป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในหมู่นักท่องเที่ยวจากทั่วโลก การให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ เช่น การทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน การจัดการทรัพยากรน้ำ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เป็นต้น สื่อเหล่านี้จะช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก นอกจากนี้ การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอยังช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอีกทางหนึ่ง โดยช่วยสร้างโอกาสทางอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ เยาวชนเหล่านี้จะได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อและเรียนรู้ทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการ

ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอนาคต เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ พิมพ์ภัส พงศกรรังศิลป์⁷ พบว่า องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ ศักยภาพทางการท่องเที่ยวกระบวนการความคิดแบบยั่งยืนในการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกับการท่องเที่ยว โดยเน้นการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์จากต้นทุนรายได้

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก โดยทีมวิจัยได้ดำเนินการตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลไปจนถึงการเผยแพร่สื่ออย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนปกากะญอ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ รัตติยา พรหมกัลป์ และคณะ⁸ พบว่า 1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระด้วยความสมัครใจ เพื่อนำไปสู่กระบวนการวางแผน และการตัดสินใจ ประกอบด้วย การร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมวางแผน และร่วมคิด 2) ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่ชุมชนสร้างขึ้น ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม สิ่งดึงดูดใจ และความเป็นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ 3) ปัจจัยด้านการตลาด เป็นการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลให้เกิดการดึงดูดใจจนตัดสินใจมาท่องเที่ยว และได้รับความพึงพอใจ ประกอบด้วยช่องทางการสื่อสาร เครือข่าย และการประชาสัมพันธ์ และ 4) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม และทรัพยากรการท่องเที่ยวผ่านกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วยการเรียนรู้ เข้าถึง สัมผัส และลงมือทำ การมีส่วนร่วมของชุมชนปกากะญอมีตั้งแต่การคัดเลือกหัวข้อที่นำเสนอในสื่อไปจนถึงการแปลสื่อเป็นภาษาอังกฤษ โดยทีมวิจัยได้จัดเวทีเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน และเปิดโอกาสให้เยาวชนปกากะญอได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนปกากะญอในโครงการนี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้สื่อมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของสื่อให้กับชุมชน และช่วยให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อในการเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมของตนเองสู่สายตาชาวโลก ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนปกากะญอ โครงการนี้มีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมของ

⁷ พิมพ์ภัส พงศกรรังศิลป์, “การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา”, วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2557): หน้า 650-665.

⁸ รัตติยา พรหมกัลป์ พระเทพปริยัติเมธี และณัณนา เกิดวิชัย, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): หน้า 13-28.

กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอสู่สายตาชาวโลก อีกทั้งยังช่วยสร้างโอกาสทางอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ

การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับเป้าหมายของการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสิ่งแวดล้อม ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ เช่น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ป่าไม้ การอนุรักษ์น้ำ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยสร้างความเข้าใจแก่ผู้ชมเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญออย่างครบถ้วนและละเอียด ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยสร้างความเข้าใจและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ยังช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอสู่สายตาชาวโลก ซึ่งจะช่วยสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย

3. ด้านเศรษฐกิจ ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ โดยช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอและวัฒนธรรมของพวกเขา ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอมีรายได้เพิ่มขึ้น

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี นันทศิริพล⁹ พบว่า เป้าหมายของการท่องเที่ยวชุมชนมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม และ 3) ด้านเศรษฐกิจ จากการวิจัยนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเป้าหมายของการท่องเที่ยวชุมชน นอกจากนี้ การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ ยังช่วยสร้างโอกาสทางอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ โดยเยาวชนเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อและได้รับทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพในอนาคต

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำแนวทางการสร้างความทรงจำ พิพิธภัณฑสถานโลกทั้ง 4 แห่ง ผ่านการเล่าเรื่องความทรงจำให้เชื่อมโยงกับความ

⁹ สุมาลี นันทศิริพล และรัชพงศ์ วงศาโรจน์, “เป้าหมายเชิงพฤติกรรมของชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการตลาดเพื่อสังคม”, วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2556): หน้า 16-36.

เข้าใจและความต้องการของผู้จัดพิธีภัณฑ์สงคราม ระหว่างคนไทยและชาวต่างประเทศ มาประยุกต์ใช้ได้ โดยพิจารณาจากประเด็นสำคัญทั้ง 5 ข้อข้างต้น นอกจากนี้ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่ายอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ยังสามารถขยายผลไปยังกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในประเทศไทยได้อีกด้วย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสร้างสันติสุขในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายและแผนงานในการส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่ายอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการบูรณาการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรบูรณาการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งความรู้ในเชิงวิชาการและความรู้ในเชิงท้องถิ่น

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้และสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3) ชุมชนปกากะญอควรมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่การวางแผน การจัดทำโครงการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) การขยายผลการศึกษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ไปยังชุมชนอื่นๆ การศึกษาควรมีการวางแผนเพื่อขยายผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ไปยังชุมชนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) การศึกษาผลกระทบของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต่อชุมชน ควรมีการติดตามประเมินผลผลกระทบของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต่อชุมชนในด้านต่างๆ เช่น คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3) การศึกษาบริบทและความต้องการของชุมชนปกากะญอเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของชุมชน โดยการศึกษาควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของชุมชนปกากะญอ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชนปกากะญอ แนวทางการพัฒนาชุมชนปกากะญอที่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาและหลักการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ:

กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ชุดการเรียนรู้ทางไกลระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหมวดวิชาภาษาไทย
รหัส ไทย20 (TH20), กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ,
กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.

กรมวิชาการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2557.

กาญจนา เกียรติประวัติ, นวัตกรรมทางการศึกษา, กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2524.

จำรอง เงินดี, กระบวนการเรียนรู้จิตวิทยาทั่วไป, กรุงเทพฯ: วรุณการพิมพ์, 2526.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เทคโนโลยีการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรและระบบสื่อการสอน, กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2523.

“-----”, ชุดการสอนระดับประถมศึกษาในเอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับ
ประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ: ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2525.

“-----”, (2534), ระบบสื่อการสอน, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
ไทย จำกัด, หน้า 32.

ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ, กลับคืนสู่พื้นฐานการวางโครงการการศึกษานอกระบบ, กรุงเทพฯ: คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่, ทิศทางการพัฒนาชนบทในอนาคต, กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิต
พัฒนาการบริหารศาสตร์, 2533.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ, เทคโนโลยีการสอน การออกแบบและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ไอลิเดียสโตร์, 2523.

ทิตนา แหมมณี และคณะ, กระบวนการเรียนรู้ความหมายแนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ,
กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการจำกัด, 2544.

“-----”, วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ฐปทอง กว้างสวัสดิ์, คู่มือการสอนภาษาอังกฤษ, มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

นิภา เมธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543.

ประนอม สุรัสวดี, ภาษาอังกฤษกับเด็กไทยในระดับประถมศึกษา, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์

- มหาวิทยาลัย, 2534.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **จิตวิทยาการศึกษา**, กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม, 2543.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรติ, **กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชน**, กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2549.
- พรพิไล เลิศวิชา, **ศิววงศ์จากไพร่หนีนายถึงธนาการแห่งขุนเขา**, กรุงเทพฯ: หมู่บ้าน, 2532.
- พระธรรมปิฎก, **สืบสานวัฒนธรรมไทยบนฐานแห่งการศึกษาที่แท้จริง**, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, 2539.
- พระมหาสุทนต์ อาภากร, **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ**, กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, 2547.
- ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, **หลักและวิธีการสอนในระดับอุดมศึกษา**, กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, (2553), **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้**, ปทุมธานี: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง, 2553.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540.
- วราพร พูลเกษ, วนุชชิตา สุทศวนิช, และชิตีพล วิมุกตานนท์, (2555), **การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์ เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาบ้านโคกไก่อ ตำบลกุดหว้า อำเภอกุดฉินารายณ์**, กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์, 2555.
- วันเพ็ญ เขตทองคำ, **ผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการพัฒนาการฟังและการพูดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมโรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจเปรมฤทัย**, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2548.
- วาสนา ขาวหา, **เทคโนโลยีการศึกษา**, กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์, 2525.
- “-----”, **สื่อการเรียนการสอน**, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร์, 2533.
- วิมลลักษณ์ ชูชาติ, **การนำเสนอรูปแบบของกระบวนการการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้**, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วีระ ไทยพาณิชย์, , **วิธีสอน**, กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- วุฒิพล สกลเกียรติ, (2546), **การเรียนรู้ผู้ใหญ่และผู้เรียนผู้ใหญ่**, กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

- ศิรินันท์ สาบุญ, การพัฒนากระบวนการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ของคณะกรรมการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ส่งศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547.
- สมถวิล ธนโสภณ และคณะ, คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ,
กรุงเทพ: สำนักพิมพ์คุรุสภา, 2544.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, แบบเรียนด้วยตนเอง , สงขลา: โรงพิมพ์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนใต้,
2524.
- สมบูรณ์ ศาလာวิน, จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่, เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์, 2526.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ, เทคโนโลยีทางการเรียนรู้การสอน, กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครูหน่วย
ศึกษานิเทศก์ ภาคพัฒนาตำราและเอกสารทางวิชาการ, 2534.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559), กรุงเทพฯ:สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554.
- “-----”, สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555 –
2559), กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, 2555.
- สุนทร สีนพพานท์ และคณะ, การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพฯ:ไทยลัคนเกล้า, 2545.
- สุนทร สุนันท์ชัย, การเรียนรู้กับการศึกษาอบรม, นนทบุรี: สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.
- สุพัตร ขาติปัญญาชัย, กระบวนการเรียนรู้: แนวคิดความหมายและบทเรียนในสังคมไทย,
กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, 2548.
- สุภัทรา ขำแจ้ง, ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้กับการเห็นคุณค่าในตัวเองของ
นักแสดงละครโทรทัศน์ไทย, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- “-----”, การจัดการศึกษานอกระบบให้สัมพันธ์กับพื้นฐานชีวิตและสังคมในเอกสารการสอน
ชุดวิชาการจัดการศึกษานอกระบบ เล่มที่ 1, 2549.
- สุมิตร อังวัฒนกุล, วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต, เทคโนโลยีการศึกษา, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าพระนครเหนือ, 2528.

ภาคผนวก







**ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม**

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๔๗๓/๒๕๖๕

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่ดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์
ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่
(The Development of Buddhist Learning Center to Enhance the
Smart Community of Shaw Karen in Chiang Mai Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: -

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้วิจัยหลัก: พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, ผศ.

เอกสารที่พิจารณาพบทวน

- | | |
|---|-------------------------------|
| ๑. แบบเสนอโครงการวิจัย | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |
| ๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |
| ๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |
| ๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองประธานคณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

หมายเลขใบรับรอง: ว.๔๗๓/๒๕๖๕

วันที่ให้การรับรอง: ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

วันหมดอายุใบรับรอง: ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๔๗๓

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เรียน พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, ผศ. / นักวิจัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว มีความเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองประธานคณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



**ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม**

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๔๗๔/๒๕๖๕

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์
ปกะกะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่
(The Development of English Knowledge Package for Skaw Karen
in Chiang Mai Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: -

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้วิจัยหลัก: ดร.เดชา ตาละนีก

เอกสารที่พิจารณาพบ

- | | |
|---|-------------------------------|
| ๑. แบบเสนอโครงการวิจัย | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |
| ๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |
| ๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |
| ๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล | ฉบับที่ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ |

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองประธานคณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่แทน

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

หมายเลขใบรับรอง: ว.๔๗๔/๒๕๖๕

วันที่ให้การรับรอง: ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

วันหมดอายุใบรับรอง: ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๔๗๔

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ดร.เดชา ตาละนิก / นักวิจัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว มีความเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเจริญพราเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองประธานคณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ กลุ่มบุคคล ที่อาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งที่เป็นคณะสงฆ์ ข้าราชการ ประชาชนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ คือ 1) เพื่อศึกษา ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัด เชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งการ สัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อนามสกุล.....อายุปี
บ้านเลขที่หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์..... โทร E-mail.....

1.2 ระดับการศึกษาสูงสุด.....

1.3 สถานที่ทำงานปัจจุบัน

1.4 ตำแหน่งปัจจุบัน.....

1.5. ระยะเวลาของการดำรงตำแหน่ง

จำนวน ปี

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

เริ่มเวลา น. ถึงเวลา น.

ลงชื่อ ผู้สัมภาษณ์

(.....)

ลงชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์

(.....)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ
กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

ก. ด้านคุณค่าและอิทธิพล

2.1 ท่านคิดว่าประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอมี
คุณค่าและอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ?

.....
.....
.....
.....
.....

2.2 ท่านคิดว่า ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ
มีคุณค่าและอิทธิพลต่อการศึกษาของคนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ?

.....
.....
.....
.....
.....

2.3 ท่านคิดประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอมี
คุณค่าและอิทธิพลทางเศรษฐกิจต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

2.4 ท่านคิดว่า ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ มีคุณค่าและอิทธิพลทางสังคมต่อคนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

2.5 ท่านคิดว่า ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ มีคุณค่าและอิทธิพลด้านการเมืองต่อคนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

2.6 ท่านคิดว่า ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ มีคุณค่าและอิทธิพลด้านสุนทรียะต่อคนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

2.7 นอกจากคุณค่าตามที่กล่าวมาข้างต้น ท่านคิดว่า ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอยังมี คุณค่าและอิทธิพลด้านอื่นๆ อีกหรือไม่อย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

ข. ด้านศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม

2.8 ท่านคิดว่า ศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่จะมีคุณค่าและอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

2.9 ท่านคิดว่า ศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้ในลักษณะใดบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

2.10 ท่านคิดว่า ศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมปกากะญอจะเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการ เรียนรู้ให้ชุมชนด้านใดบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

2.11 ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมปกากะญอจะเป็นการถ่ายทอด การ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

2.12 ท่านคิดว่า ศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมปกากะญอจะเป็นแหล่งบริการข้อมูล
ประวัติศาสตร์ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่

.....

.....

.....

.....

.....



ที่ พิเศษ/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่๑๑๕ วัดสวนดอกพระอารามหลวง ต.สุเทพ
อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๗ ๘๖๖๗, ๐ ๕๓๒๗ ๕๑๔๘,

๐ ๕๓๒๗ ๐๔๕๑, โทรสาร ๐ ๕๓๒๗ ๐๔๕๒

เว็บไซต์ <http://www.cm.mcu.ac.th> อีเมล cm@mcu.ac.th

๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการงานวิจัย
๒. เครื่องมือวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย อาจารย์ ดร.เดชา ตาละนิก อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อทำการวิจัยโครงการเรื่อง “การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ The Development of English Knowledge Package for Skaw Karen in Chiang Mai Province”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะงานวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริยติเจตียนุรักษ์,ผศ.,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

โทร. ๐-๕๓๒๗-๘๔๖๗ ต่อ ๓๑๑

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

๑๓๕ วัดสวนดอกพระอารามหลวง ต.สุเทพ
อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๒๗ ๘๖๖๗, ๐ ๕๓๒๒๗ ๕๔๔๕,
๐ ๕๓๒๒๗ ๐๔๕๕, โทรสาร ๐ ๕๓๒๒๗ ๐๔๕๒
เว็บไซต์ <http://www.cm.mcu.ac.th> อีเมล cm@mcu.ac.th

๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมพงษ์ ทำงาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการงานวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย อาจารย์ ดร.เดชา ตาละนีก อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อทำการวิจัยโครงการเรื่อง “การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ The Development of English Knowledge Package for Skaw Karen in Chiang Mai Province”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะงานวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติเจตยานุรักษ์, ผศ., ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

โทร. ๐-๕๓๒๒๗-๘๖๖๗ ต่อ ๓๑๑๑

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

๑๓๕ วิทยาลัยพระอารามหลวง ต.สุเทพ
อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๗ ๘๖๖๗, ๐ ๕๓๒๗ ๕๑๔๘,
๐ ๕๓๒๗ ๐๔๕๑, โทรสาร ๐ ๕๓๒๗ ๐๔๕๒

เว็บไซต์ <http://www.cm.mcu.ac.th> อีเมล cm@mcu.ac.th

๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร. รณวีร์ พาสล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการงานวิจัย
๒. เครื่องมือวิจัย

จำนวน ๑ ชุด
จำนวน ๑ ชุด

ด้วย อาจารย์ ดร.เดชา ตาละนิก อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อทำการวิจัยโครงการเรื่อง “การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ The Development of English Knowledge Package for Skaw Karen in Chiang Mai Province”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะงานวิจัยดังกล่าว จึงขออนุมัติโครงการท่านในการตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพามาเพื่อขออนุมัติโครงการในการตรวจเครื่องมือ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติเจตยานุรักษ์,ศศ.,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

โทร. ๐-๕๓๒๗-๘๖๖๗ ต่อ ๓๑๑

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

๑๓๘ วัดสวนดอกพระอารามหลวง ต.สุเทพ

อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๖ ๘๖๖๖, ๐ ๕๓๒๖ ๕๑๔๕,

๐ ๕๓๒๖ ๐๕๕๑, โทรสาร ๐ ๕๓๒๖ ๐๕๕๒

เว็บไซต์ <http://www.cm.mcu.ac.th> อีเมล cm@mcu.ac.th

๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร. รณวีร์ พาสล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการงานวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ.,ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อทำวิจัยโครงการเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ Development of Buddhist Learning Center to Enhance the Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะงานวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติเจตยานุรักษ์,ผศ.,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

โทร. ๐-๕๓๒๖-๘๘๖๖๗ ต่อ ๓๑๑๑

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

๑๓๕ วิทยาลัยสงฆ์พุทธมณฑล จ.สุพรรณบุรี
เชียงใหม่ เชียงใหม่ ๕๐๑๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๑ ๘๖๖๖, ๐ ๕๓๒๑ ๕๕๕๕,
๐ ๕๓๒๑ ๐๔๕๕, โทรสาร ๐ ๕๓๒๑ ๐๔๕๕
เว็บไซต์ <http://www.cm.mcu.ac.th> อีเมล cm@mcu.ac.th

๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมพงษ์ ทำงาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการงานวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ.,ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อทำวิจัยโครงการเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ Development of Buddhist Learning Center to Enhance the Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะงานวิจัยดังกล่าว จึงขออนุญาตจากท่านในการตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพามาเพื่อขออนุญาตในการตรวจเครื่องมือ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติเจตยานุรักษ์,ผศ.,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

โทร. ๐-๕๓๒๑-๘๖๖๖ ต่อ ๓๑๑

ที่ พิเศษ/๒๕๖๖



มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

๑๓๕ วัดสวนดอกพระอารามหลวง ต.สุเทพ
อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๒ ๘๖๖๖, ๐ ๕๓๒๒ ๕๐๕๕,
๐ ๕๓๒๒ ๐๔๕๑, โทรสาร ๐ ๕๓๒๒ ๐๔๕๒

เว็บไซต์ <http://www.cm.mcu.ac.th> อีเมล cm@mcu.ac.th

๗ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการงานวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ.,ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อทำการวิจัยโครงการเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ Development of Buddhist Learning Center to Enhance the Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province”

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะงานวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติเจตยานุรักษ์, ผศ.,ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

โทร. ๐-๕๓๒๒-๘๔๖๗ ต่อ ๓๑๑

ภาคผนวก ง
ภาพถ่ายกิจกรรมลงพื้นที่ การสัมภาษณ์









ภาคผนวก จ
หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์





**หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2567

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, ผศ.ดร. ตำแหน่ง รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่ ชื่อ
หน่วยงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่ ๑๓๙ วัดสวนดอก
พระอารามหลวง ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ (๐๕๓) ๒๗๘๙๖๗,
๒๗๕๑๔๙, ๒๗๐๔๕๑, ๒๑๐๓๗๕ มือถือ ๐๘๗-๑๘๕๓๗๓ โทรสาร. ๐๕๓-๒๗๐๔๕๒ ขอรับรองว่า
ได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “การ
พัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนนอรั้วของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัด
เชียงใหม่” ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ดร.เดชา ตาละนีก และ คณะ โดยนำไปใช้
ประโยชน์ ดังนี้

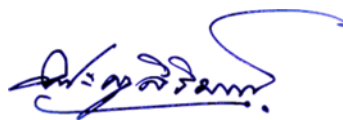
- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☒ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ภาษาอังกฤษกับการทำงานเพื่อบริการการท่องเที่ยวในชุมชน
- ☒ การใช้ประโยชน์ในงานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นต้นไป ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. สร้างและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้มีการบูรณาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองกับการ
ทำงานเพื่อบริการการท่องเที่ยวในชุมชน
๒. เพิ่มรายได้จากการขายสินค้าของชุมชน ให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
๓. สร้างเศรษฐกิจภายในชุมชน ด้วยการพัฒนาสินค้าในชุมชน

๔. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
๕. ชุมชนเกิดความรักหวงแหนพื้นที่ถิ่นอาศัยของตนเอง

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ



(พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, ผศ.ดร)

รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)



ภาคผนวก ฉ
บทความวิจัย 3 เรื่อง





รายงาน

สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1



สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



รายงาน
สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

“สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม”
วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย (บรรณาธิการ)

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 “สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ: ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม”. สุพรรณบุรี: วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2566.

1,023 หน้า

1. ศาสนา --- ศิลปะและวัฒนธรรม

I. ชื่อเรื่อง

จัดทำโดย	วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เนื่องจากการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 วันที่ 30 กันยายน 2566
ที่ปรึกษา	พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. พระครูสุธีรัตบัณฑิต, รศ.ดร. พระครูโสภณวีรานุวัตร, ผศ.ดร. พระมหาจิรวัฒน์ กนตวณโณ, รศ.ดร. พระมหาสมณวินทร์ ปุริสุตโต, ผศ.ดร. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัย ท้วมมิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชิตร์ แท้สูงเนิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธา ทธิเทพาธิป ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกเมศ คันธิก ดร.กัญญามาศ แม็กกี้ คุณพรพิมล แก้วศรีงาม
บรรณาธิการ	ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย
ฝ่ายประสานงาน	นายเอกมงคล เพ็ชรวงษ์ ว่าที่ ร.ต.สนธยา สิทธิเกรียงไกร
ฝ่ายศิลปกรรม	พระสมุห์ยุทธนา มาลาวิโส พระนภ จีระพัฒโน
ฝ่ายพิสูจน์อักษร	พระทรงวิทย์ ธมฺมโชโต นางสาววิภาดา ศรีศักดิ์ นางสาวภัทรกุล ศิลปะรัตน์
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์งามจิตร์ ต.รั้วใหญ่ อ.เมืองสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี 72000

คำนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทย มุ่งส่งเสริมให้ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทางวิชาการและเห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีการพัฒนาประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นทิศทางแก่คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยได้ทำการผลิตองค์ความรู้เพื่อเสนอสู่สาธารณะ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาสังคมในอีกหลากหลายด้าน

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ เป็นส่วนงานสังกัดของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของวิทยาลัยสู่สาธารณะด้วยการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน จึงร่วมกับสถาบันการศึกษาภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมตามนโยบายของรัฐบาลต่างๆ อีกหลายส่วนงาน จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์) The 1st SPMCU National Conference ภายใต้หัวข้อ “สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม” เปิดพื้นที่ให้แก่คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ศึกษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในมิติต่างๆ ผ่านบทความวิจัยหรือบทความวิชาการให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพอันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์พัฒนาสังคม จึงสนับสนุนให้มีการจัดโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์) วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันภาคีเครือข่ายที่มีรายงานการประชุม (Proceeding) หรือตีพิมพ์เผยแพร่วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์ต่อไป

ดังนั้น วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก จึงขออำนวยการและชื่นชมยินดีกับนักวิชาการทุกรูป/คนที่ได้นำผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับและน่าสนใจมานำเสนอในที่ประชุมทางวิชาการในครั้งนี้ เพื่อจักได้เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ ออกสู่สังคมร่วมกัน รังสรรค์งานวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่อง นำเสนอผลงานที่มีคุณภาพเพื่อให้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ และดำรงตนเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรรยาตามแนวพระพุทธศาสนาขอความปรารถนาดี ความเจริญรุ่งเรือง พึงเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดงานในครั้งนี้

พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



คำสั่ง วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ
ที่ ๓๓ /๒๕๖๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ (แบบออนไลน์)
The 1st SPMCU National Conference

ด้วยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะดำเนินงานจัดงานสัมมนาบทความวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ เรื่อง “สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม” วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมเนรมแก้ว วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(๑) เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นิสิต ทั้งภายในและภายนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัย

(๒) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย

เพื่อให้การดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย จึงประกาศแต่งตั้งผู้มีรายชื่อดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการจัดงาน “ประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑” ประกอบด้วย

คณะที่ปรึกษา

พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.	ประธานที่ปรึกษา
พระครูโสภณวิธานวัตร, ผศ.ดร.	รองประธานที่ปรึกษา
ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญพูลอย	รองประธานที่ปรึกษา

คณะที่ปรึกษาภาคีเครือข่าย

พระมหามหาวินทร์ ปิรสุตโตโม, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาจิรวัฒน์ กนตวณโณ, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา มจร
รศ.ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์	คณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.โกเมศ คันธิก	ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี
ผศ.ดร.อนุชิตร์ แท้สูงเนิน	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี
ผศ.ดร.เมธา หริมเทพาธิป	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร. ศรชัย ท้าวมิตร	มูลนิธิหลวงตาน้อย
ดร. กัญญาภัค แม็กกี้	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
คุณพรพิมล แก้วศรีงาม	นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะกรรมการดำเนินงาน

พระครูโสภณวิธานวัตร, ผศ.ดร.	ประธานกรรมการ
ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญพลอย	รองประธานกรรมการ
พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ, ดร.	รองประธานกรรมการ
พระครูสถิตธรรมมาลังการ, ดร.	รองประธานกรรมการ
พระมหาสมมาส ชุตินันโต, ผศ.	รองประธานกรรมการ
พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, ดร.	กรรมการ
พระครูสิริพิพิธศาสตร์, ดร.	กรรมการ
พระครูอุดมธรรมจารี, ดร.	กรรมการ
พระครูปิยะกิตติวงศ์	กรรมการ
พระครูวิธานสุตาภิรม, ดร.	กรรมการ
พระปลัดสามารถ จตุตโล	กรรมการ
ผศ.ดร.วิษุกร นาคน	กรรมการ
นางวรพร พรหมใจรักษ์	กรรมการ
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	กรรมการ
นายเอกมงคล เพ็ชรวงษ์	กรรมการ
นายปณณวิษฐ์ แสงท้าว	กรรมการ
นายประสิทธิ์ แสงทับ	กรรมการ
ดร.ณัฐกร บังละอ	กรรมการ
นายพงษ์ศักดิ์ ทองละมุล	กรรมการ
นายประสิทธิ์ แสงทับ	กรรมการ
นายมานพ ปานสุวรรณ	กรรมการ
นางสาววิลาวัลย์ บุญสุทธิ	กรรมการ
นางสาวดาวรินทร์ แก้ววิจิตร	กรรมการ
นางสาวยูกิ ยามาเน่	กรรมการ
นางสาววิกานดา ศรีศักดิ์	กรรมการ
ว่าที่ร้อยตรี สนธยา สิทธิเกรียงไกร	กรรมการ
นางสาววรรณวรัทย์ พงษ์สงฆ์เจริญ	กรรมการ
พระครูใบฎีกาศักดิ์ดนัย สนตจิตโต, ดร.	กรรมการและเลขานุการ
พระสมุห์ยุทธนา มาลาวิโส	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวภัทรกุล ศิลปรัตน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

วางแผนนโยบาย กำกับดูแล ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานสัมมนา ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการและประเมินผล

ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญพลอย	ประธานคณะกรรมการ
พระครูใบฎีกาศักดิ์ดนัย สนตจิตโต, ดร.	รองประธานกรรมการ
รศ.ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	รองประธานกรรมการ
พระมหาสมมาส ชุตินันโต, ผศ.	รองประธานกรรมการ

พระสมุห์ยุทธนา มาลาวิไล	คณะทำงาน
พระครูสิริพุทธศาสตร์, ดร.	คณะทำงาน
นายพงษ์ศักดิ์ ทองละมุล	คณะทำงาน
ผศ.ดร.วิชชุกร นาครน	คณะทำงาน
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	คณะทำงาน
ดร.ณัฐกร ปังละอ	คณะทำงาน
นางสาวภัทรกุล ศิลปรัตน์	คณะทำงานและเลขานุการ
ดร.สมเจต หลวงกัน	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาววิภาดา ศรีศักดิ์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
ดร.เกรียงไกร พินยารัก	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

๑. จัดทำเอกสารสัมมนาทางวิชาการ
๒. ติดต่อเจ้าของผลงานรับผิดชอบการดูแลการเสนอผลงาน
๓. ประเมินผลการจัดสัมมนา เก็บข้อมูลการทำงาน
๔. สรุป ประเมินผล จัดทำ Knowledge Management
๕. จัดทำรูปเล่มรายงานการประชุมวิชาการ
๖. ประสานงานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะทำงานฝ่ายติดต่อประสานงาน

ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญพลอย	ประธานคณะทำงาน
พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, ดร.	รองประธานคณะทำงาน
พระครูปริยัติกิตติวงศ์	รองประธานคณะทำงาน
พระมหาสมมาส ชุตินันโต, ผศ.	คณะทำงาน
พระปลัดสามารถ จตฺตโล	คณะทำงาน
พระสมุห์ยุทธนา มาลาวิไล	คณะทำงาน
นายบัณฑิตวิญญู แสงหล้า	คณะทำงาน
นางวรพร พรหมใจรักษ์	คณะทำงาน
นางสาววิภาดา ศรีศักดิ์	คณะทำงานและเลขานุการ
นางสาววิลาวัลย์ บุญสุทธิ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

๑. ทำจดหมายเชิญวิทยากร คณาจารย์ แขกผู้มีเกียรติ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน จากวิทยาเขตต่างๆ และสถาบันที่เปิดสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
๒. เตรียมรายชื่อผู้ร่วมงานลงทะเบียน รับลงทะเบียน ต้อนรับผู้มาร่วม อำนวยความสะดวกผู้มาร่วมงานทั้งหมด
๓. ประสานงานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะทำงานฝ่ายดูแลห้องประชุมผ่านระบบออนไลน์

พระครูโสภณวิธานวัตร, ผศ.ดร.	ประธานคณะทำงาน
พระครูสถิตธรรมาลังการ, ดร.	รองประธานคณะทำงาน
รศ.ดร.วรวิทย์ นีเทศศิลป์	รองประธานคณะทำงาน

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

พระครูอุดมธรรมจารี, ดร.	คณะทำงาน
พระครูวิธานสุตาภิรม, ดร.	คณะทำงาน
ผศ.ดร.วิชชุกร นาคธน	คณะทำงาน
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	คณะทำงาน
ดร.ณัฐกร ปังละออ	คณะทำงาน
นายพงษ์ศักดิ์ ทองละมูล	คณะทำงาน
ดร.สมเจต หลวงกัน	คณะทำงาน
พระครูใบฎีกาศึกคิ์ดนัย สอนตจิตโต,ดร.	คณะทำงานและเลขานุการ
วาทิร้อยตรี สอนธยา สิริเกียรติยงไกร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่รับผิดชอบ

๑. ดูแลห้องสัมมนาคอยดูแลความสะดวกในการเข้า ผ่านระบบออนไลน์ของผู้นำเสนองานวิชาการ
๒. จัดบูธแสดงผลงาน และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจความประทับใจในเรื่องเกี่ยวกับบทความ และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖



(พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



คำสั่ง วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ
ที่ ๓๔ /๒๕๖๖
เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทางวิชาการ (Peer Review)
ในการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ (แบบออนไลน์)
เรื่อง “สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม”
The 1st SPMCU National Conference

เพื่อให้การดำเนินการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ ประจำปี ๒๕๖๖ ภายใต้งานวิจัย เรื่อง “สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ : ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม” ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมติการประชุมกรรมการวิทยาลัย จึงแต่งตั้งให้ผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ กลั่นกรองบทความทางวิชาการ (Peer review) ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ประกอบด้วย :-

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

๑.๑ สาขาพระพุทธศาสนาและปรัชญา

- | | |
|------------------------------------|-------------------------------------|
| ๑. พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร. | รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มจร |
| ๒. พระมหาพรชัย สิริโวโร, ผศ.ดร. | รองคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มจร |
| ๓. พระครูสิริรัตนบัณฑิต, ผศ. ดร. | รองคณบดี คณะพุทธศาสตร์ มจร |
| ๔. พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ผศ.ดร. | คณะพุทธศาสตร์ มจร |
| ๕. พระมหาจิรวัฒน์ กนตวณโณ, รศ.ดร. | ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา มจร |
| ๖. รศ.ดร.ประพันธ์ คุปช | รองคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มจร |
| ๗. ผศ.ดร.ดวงเพชร สมศรี | บัณฑิตวิทยาลัย มจร |
| ๘. ผศ.ดร.สมคิด เศรษฐวงศ์ | บัณฑิตวิทยาลัย มจร |
| ๙. ดร.นคร จันทราช | มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี |
| ๑๐. ดร.ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม | มจร วิทยาเขตสุรินทร์ |
| ๑๑. ดร.พูนศักดิ์ กมล | วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ |
| ๑๒. ผศ.ดร.โยธะ ชัยวรมนกุล | วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี |
| ๑๓. รศ.ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี | รองคณบดี คณะพุทธศาสตร์ มจร |
| ๑๔. รศ.ดร.กฤต ศิริยะอาจ | ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารสังคม มจร |
| ๑๕. รศ.ดร.สมบุญ ตาสอน | มจร วิทยาเขตเชียงใหม่ |

๑.๒ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- | | |
|--------------------------------------|--------------------------------------|
| ๑. รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม | รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มจร |
| ๒. พระสุริรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. | คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มจร |
| ๓. พระครูสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. | ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร |
| ๔. พระครูปลัดประวิทย์ วรรณโม, ผศ.ดร. | วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี |
| ๕. พระครูศรีธรรมวรารักษ์, ดร. | วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรีศรีโพธิ์ |

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์พุทธธรรมบุรีศรีสุวรรภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

๖. รศ.ดร.รัชชนันท์ อัครเดช	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มจร
๗. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มจร
๘. ผศ.ดร.ธิดา วัฒนภูมิ	คณะสังคมศาสตร์ มจร
๙. ผศ.ดร.กาญจนาภรณ์ ปุณณันท์	มจร วิทยาเขตขอนแก่น
๑๐. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
๑๑. ดร.เวียงดาว ทวีชาลี	มจร วิทยาเขตขอนแก่น
๑๒. ดร.พุทธชาติ แสนสมบูรณ์	คณะมนุษยศาสตร์ มจร

๑.๓ สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์

๑. พระมหาบัณฑิต ปณิตตเมธี, ดร.	คณบดี คณะครุศาสตร์ มจร
๒. รศ.ดร.สุพจน์ บุญอ่อน	มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๓. รศ.ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	มจร วิทยาเขตเชียงใหม่
๔. ผศ.ดร.กิตติศักดิ์ ณ สงขลา	คณะครุศาสตร์ มจร
๕. ผศ.ดร.อาเดช อุปนันท์	วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
๖. รศ.ดร.ฉวีวรรณ สุวรรณภา	มจร วิทยาเขตแพร่
๗. ดร.ลำพอง กลมกุล	คณะครุศาสตร์ มจร
๘. ผศ.ดร.เกษม แสงนนท์	คณะครุศาสตร์ มจร

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

๒.๑ สาขาพระพุทธศาสนาและปรัชญา

๑. พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
๒. พระมหาสมณวิมล ปุริสุตโต, ผศ. ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๓. พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
๔. ผศ.ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
๕. รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๖. ผศ.ดร.เมธา หริมเทพาธิป	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๗. ผศ.ดร. ประยูร บ่อสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๘. ผศ.ดร. สมพร เหลาฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๙. รศ.ดร.มานพ นักการเรือน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๑๐. ดร.ไข่มุก เหล่าพิพัฒนา	มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๑. ดร.รุ่งนภา เหลียง	มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๒. ดร.วรรณภา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
๑๓. ผศ.ดร.ประทุม อังกูโรดิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๔. ดร. ปวีร์ศรี โชติพงษ์วิวัฒน์	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
๑๕. ดร. อรพรรณ สุขาคฤวิทย์	สถาบันปราชญ์วิจัย

๒.๒ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

๑. ผศ.จิตร์ภณ สุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
๒. ผศ.คมสันต์ ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
๓. ผศ.ดร. เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม

- | | |
|-----------------------------------|---|
| ๔. ผศ.เบญจมาศ นาควงษ์ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
วิทยาเขตสุพรรณบุรี |
| ๕. ผศ.ดร.บัณฑิตมา โฆสิตเกษม | วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี |
| ๖. ผศ.ดร.นันทัส เพียรธรรม | มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร |
| ๗. รศ.ดร.ศศิพิมพ์มาศ หงษ์สมบัติ | มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตสุพรรณบุรี |
| ๘. ผศ.อุทัย บุญประเสริฐ | มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตสุพรรณบุรี |
| ๙. รศ.ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์ | มหาวิทยาลัยบูรพา |
| ๑๐. รศ.ดร.กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย | มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย |
| ๑๑. ดร. กฤตสุขิน พลเสน | บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย |
| ๑๒. อาจารย์นราธร สายเล็ง | มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา |
| ๑๓. อาจารย์วิไลวรรณ วิไรรัตน์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา |
| ๑๔. รศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ | มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี |
| ๑๕. รศ.ดร.ศศิธร วชิระปัญญาพงศ์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี |
| ๑๖. ดร. สวัสดิ์ อโนทัย | มหาวิทยาลัยเพนังจอห์น |
| ๑๗. ดร. มนต์วี ศรีนนท์ | สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล |
| ๑๘. ดร. ศุภานันท์ คงประดิษฐ์ | วิทยาลัยทองสุข |
| ๑๙. ดร. สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย | มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย |
| ๒๐. ผศ.ดร. เนตร หงษ์ไกรเลิศ | มหาวิทยาลัยสยาม |
| ๒๑. ดร.สมเจต หลวงกัน | ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา |
| ๒๒. ผศ.ดร.ธีรวัฒน์ แสงแก้ว | คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ |
| ๒๓. ผศ.ดร.วิเชียร แสนภูมิ | คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ |
| ๒๔. ดร.พงศ์ธร พิมพ์นิมิตย์ | มหาวิทยาลัยขอนแก่น |
| | ผู้อำนวยการกลุ่มประกันคุณภาพอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ |

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖



(พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญ		หน้า
1	การบริหารจัดการหนังสือแบบเรียนฟรีตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระแม่มีสาธูประดิษฐ์ Management of free textbooks according to the project to support the cost of education management of Phramaemari Sathu Pradit School. ปรมณิกา โตตลาดวิวงศ์, ณัฐวิณั ลิ้มปกาญจน์	1
2	ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร History, Way of Life and Culture of the Thai Phuan Ethnic Group Taphan Hin District, Phichit Province. พีระพงศ์ กรมแสง, สุขเกษม ขุนทอง, พระปลัดทัศนพลเฉลิมจารุ, กิตติศักดิ์ แท่งทอง	13
3	ถ่ายทอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม Transfer of Tourism Promotion and Environmental Impact. ดำเนิน ปัญญาผ่องใส, ไกรวิทย์ กฤตยชญ์	21
4	แนวทางการป้องกันพฤติกรรมและการเสพติดแบบมีส่วนร่วมผ่านวิถีชุมชน Guidelines for the prevention of substance abuse behavior participatory Model through the community based on the teachings of Buddhism. พระครูพิจิตรวราเวท, สุขเกษม ขุนทอง, พระครูพิทุตนคราภิรักษ์	32
5	การเสริมสร้างการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบากของครอบครัวตามแนวพุทธใน ยุควิถีชีวิตใหม่ Enhancing Adaptability in Family Difficulties According to Buddhism in New Normal Era. มานพ นักการเรียน, วิญญู กิณะเสน, บานชื่น นักการเรียน, ฉัศสุภางค์ สารมาศ	48
6	การสำรวจความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปะกาเยญอ Surveying the needs for the Development of a Learning Center for the Pga K'nyau Ethnic Group. เดชา ตาละนีก, พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, พระครูพิลาธธรรมากร, สมบูรณ์ ตาสอนธิ, นฤภรณ์ วราญทยโยติกุล	63
7	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานเป็นทีมในรายวิชา พระพุทธศาสนาด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ต้นไม้คุณธรรมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ Developing Academic Achievement and Teamwork Skills in the Buddhism Subject with the Moral Tree Learning Activity Together with the Cooperative Learning Management. พระครูใบฎีกาณัฐกิต มหิสสโร (อนุรักษตระกูล), ปารินันท์ ปางทิพย์อำไพ	73

8	ความสุขในการทำงานของบุคลากรคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น Happiness in the Work of Personnel in the Faculty of Associated Medical Sciences, Khon Kaen University. พชรพล อินทร์คำน้อย	86
9	รูปแบบการบริหารการศึกษาภายใต้ระบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบก้าวกระโดด กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Educational Administration under the System of Progressive Social Change Case study of Demonstration Suksa School Under Mahachulalongkornrajavidyalaya University. พระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเมธี	103
10	แนวคิดการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ Design Concept of a Learning Center for the Pga K'nyau Ethnic Group in Chiang Mai Province. พระครูสิริบรมธาตพิทักษ์, ศรีสกุล ชัยเวียง, ทิพาภรณ์ เยสุวรณ์, เดชา ตาละนิก, นฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล	113
11	พฤติกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ Learning Behaviors in the Digital Age and the English Language Management Guidelines. อมร ธนาชัยกำจร	125
12	ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ: แนวคิดและหลักการตามแนวพุทธศาสนา The Corporate Social Responsibility for Business Organization: Concepts and principles of Buddhism. พงศ์วัฒน์ คงทรัพย์, สุพัฒน์ ชัยวรรณ, พระธีรศักดิ์ วงเขื่อนขรรค์, สมพงษ์ แซ่ท้อ	136
13	การส่งเสริมการท่องเที่ยววัดพระแก้วให้กับประชาชนในปัจจุบัน จังหวัดเชียงราย Tourism Promotion at Wat Phra Karw for people of present in Chiang Rai Province. พระครูสุธีสุตสุนทร, ศุภกร ณ พิบูล, อานูรักษ์ สาแก้ว, สุพัฒน์ ชัยวรรณ	150
14	นโยบายองค์กรในยุคดิจิทัล Organizational Policy in the Digital Age. มะลิ ทิพย์ประจง	162

15	บทบาทสตรีกับการเมืองไทย Women and Politics. อัญชิษฐา อักษรศรี, พระมหาณรงค์ศักดิ์ สุทนต์, วันชัย กิ่งแก้ว, วันชัย แสงสุวรรณ	168
16	แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะการแสดงโนราในรูปแบบผสมผสาน Guidelines of Blended-Learning for Nora Dance. รณกฤต เพชรเกลี้ยง, ดิษลดา เพชรเกลี้ยง, แผงกมล เพชรเกลี้ยง	178
17	การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล Political Communication in the Digital Age. พัชรี ศิลารัตน์, พระครูสารกิจประยุต, จิตรลดา ศิลารัตน์	193
18	ศึกษาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากหนังสือ “ภาพเก่าเล่าขานตำนาน ตะพานหิน” จังหวัดพิจิตร Study local historical stories from books. “Old pictures tell the legend of Taphan Hin” Phichit Province. พระณภัทร ปญญาวุธ (ตรียาววัฒนา), สุขเกษม ขุนทอง, พระครูพิสุทธิปัญญา ภักดิ์, พระสมพงษ์ ญาณโก (เผ่าเจ้า)	202
19	ผู้สูงอายุ: บทบาทในการดูแลสุขภาพของตนเองในชีวิตประจำวัน The Elders: Role of Self-Care for Health in Daily Life. พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ, พระพุทธิญาณมุนี, สุพัฒน์ ชัยวรรณ, พระสมุห์เกียรติกร กิตติเวที	121
20	แนวทางพัฒนาศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับพระสงฆ์เพื่อการสื่อสาร Guidelines for Improving Communication Skills in English for Monks. พระครูวินัยธรสิงขร ปรียติเมธี	225
21	การปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน Practicing Reverence in Daily Life. พระครูใบฎีกา ญาณกิจ มหิสุโร (อนุรักษตระกูล), ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ, พระเทพวัชรเมธี	237
22	องค์กรและนโยบายยุค New Normal Organizations and Policies in the New Normal Era. มะลิ ทิพย์ประจง	250
23	วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืน Community Enterprises and Sustainable Self Reliance. พระธวัชชัย ขนดีโว (เจริญรัมย์)	259
24	ธรรมาภิบาลตามแนวพุทธ Good Governance in the Buddhist Concept. อำนาจ เสี่ยงแจ่มใส, พระครูใบฎีกาญาณกิจ มหิสุโร (อนุรักษตระกูล), สิริพร ครองชีพ	268

25	หลักสัจจกัณฑ์และขันติธรรม : จริยธรรมของพยาบาลตามแนวพุทธ Principles of Saṅgahavattthu and Khanti: Ethics of Nurses According to Buddhist Principles. พระเมธีวชิโรดม (ว.วชิรเมธี), พระมหาบุญทูล อภิปัญญา, กฤษณา รักษาโณ, อรชร ไกรจักร	281
26	การบริหารงานตามหลักสัจจกัณฑ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท Administration according to the principles of Saṅgahavattthu in Theravada Buddhism. พระมหาพรหมชาติ อาทิตยโร, อุมารินทร์ เลิศสพพันธุ์, พระครูจันทธรรมานุวัตร/8	293
27	อิทธิบาท 4 ในฐานะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล The Power of 4 in the Form of Learning Management in the Digital Age. มาริน โทแก้ว	303
28	การพัฒนาการเชื่อมโยงกับประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Development of links with Countries in the Mekong Sub-region in terms of Cultural Tourism. ดำเนิน ปัญญาผ่องใส, นเรศร์ บุญเลิศ	318
29	พัฒนาคนพัฒนาสังคมด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล Develop People, Develop Society Through Education in the Digital Age. มะลิ ทิพย์ประจง, บุญยืน งามเปรี่ยม, พระครูปริยัติคณานุรักษ์ สุวิชาโน (ศรีสมงาม), เกษม ประอาจ	334
30	การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องข้อมูลชุมชนชนบ้านฝ้าย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ Creating additional reading materials on Ban Fai community folklore information For Grade 6 students at Ban Fai School Nong Hong District Buriram Province. พระชนันต์ อีรวโร, สามเณรโรจนศักดิ์ พอมขุนทด, ศิริวิมล กกลันเทียบ	341
31	การพัฒนาชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Community Development under the Sufficiency Economy Philosophy. ประวิทย์ เอกเจริญสุข	353
32	ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคก้าวไกล Move Forward Party's Political Popularity. ปรางทิพย์ มั่นธ, วิรุฬห์ พรหมจักร	361
33	เกษตรวิถีพุทธสู่เศรษฐกิจยุคใหม่เพื่อเกษตรกรรมยั่งยืน Buddhist Agriculture towards a New Economy for a Sustainable Agriculture. พระครูใบฎีกาธีรยุทธ ภูโคกหาญ, มนเทพ พรประภา, ทิพย์วรรณ สุพิเพชร, ณัฏฐกฤต อุดมผล	367

34	พุทธวิธีการสอน : การบูรณาการออกแบบการสอนภาษาไทย Buddhist Teaching Methods: Integrating Thai Language Teaching Design. พระปลัดสถาพร ปุ่มเป้า	381
35	การพัฒนาภาษาอังกฤษกับการเรียนรู้ของนิสิตบัณฑิตศึกษา มจร ตามแนว พุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 The Development of English Language and the Learning Based on Buddhist in the 21st Century of MCU Graduate Students. พิพัฒน์ แก้วใส	397
36	รัฐประศาสนศาสตร์ในพระไตรปิฎก Public Administration in the Tripitaka. พระปลัดพระพงศ์ ฐิตธมโม, พระมหาธวัชชัย ธรรมรสี, ปิยวัช ละคร	411
37	แนวคิดชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ Concept of English Creative Media Knowledge Materials of the Karen Ethnic Group in Chiang Mai. เฉลิมพงศ์ ทำงาน, เดชา ตาละนิ๊ก	425
38	พุทธธรรมการเรียนรู้วิถีพุทธในศตวรรษที่ 21 The Buddhist Dharma to create learning about Buddhist ways in the 21 st . อิสรพงษ์ ไกรสินธุ์, เอกรัตน์ มาผดุง	435
39	มาตรการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Strategic Measures for Cultural Tourism Development. นเรศร์ บุญเลิศ	445
40	การจัดการสุขภาวะและสวัสดิการโรงเรียนผู้สูงอายุโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง Management of Elderly Well-being and Welfare of Elderly School Through Monas fery-Centered which Temples were Central. คนอง วังผายแก้ว, พระเมธีวชิรคุณ, พระครูพิศาลสรกิจ	457
41	ศึกษาวิเคราะห์บาปกรรมที่ปรากฏในธรรมพื้นเมืองเรื่อง มหาวิบาก Analyze Misery from Bad Deeds that Appears in the Folk Dharma on the Subject of Mahavipaka. พระศักรินทร์ ปริบุญณสีโล	465

42	การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องข้อมูลคตินชุมชนบ้านแสลงโทนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแสลงโทนอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ Creating additional reading materials on folklore information of the Ban Salaeng Thon community For Grade 6 students at Ban Salaeng Tone School Prakhon Chai District Buriram Province. พิพัฒน์ภาสัน บุญเทียน, พระประวิทย์ อุตตที่โป, ประพันธ์ ปริงประโคน	473
43	การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ Integrating Buddhist principles in learning management for schools for the elderly. เอกรัตน์ มาพะดุง, อิศรพงษ์ ไกรสินธุ์	485
44	จุดเด่น: ในสามัญญผลสูตรและอรรถกถา Highlights: In Samaññaphala Sutta and Atthakathā. กิจชัย วงศ์ราช, พระมหาณรงค์ วิจิตรธมโม, อรุณ สิทธิวงศ์	495
45	ภาวะผู้นำเชิงพุทธ Buddhist Leadership. เสกบัณฑิต โหม่งบัณฑิต, พัสกร อุ่นกาศ	505
46	อิทธิบาท 4 กับการบริหารการจัดการองค์กรในศตวรรษที่ 21 Four Paths for Accomplishment for Management in the 21st Century. สมพงษ์ แซ่ท้อ, ประวิทย์ เอกเจริญสุข, พระสมภพ ธีรญาโณ (รักมิตร), พระพนันชัย กตตปญโญ (สิทธิชัย)	518
47	การสร้างวินัยทางการเงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา Creating Financial Discipline to Strengthen the Stability of Family According to Buddhist Principles. ปรัชญา บุตรสะอาด, สุขสร ทองที	532
48	เป้าหมายการพัฒนาชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม Community Development Goals with Buddhist Principles. พระครูวินัยธรปยุตต์วิวัฒน์ จิตติยาโน	546
49	ธรรมาภิบาลในการบริหารวัดในพระพุทธศาสนา Good Governance in Buddhist Temple Administration. พระครูสุภัทกิจจานุการ, ปรัชญา บุตรสะอาด	557

50	การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ : กรณีศึกษาการเมืองการปกครองเปรียบเทียบ สุโขทัยกับอยุธยา Comparative Government Politics: A Case Study of Sukhothai and Government Politics of Sukhothai King. พระใบฎิพงษ์ศักดิ์ รอดทะยอย ขนดีพลี, สิทธิกร พันศิริ	570
51	การประยุกต์ใช้หลักปาวณาในพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหารองค์กร An Application of Pāvaranā Principles in Buddhism for Organizational Management. วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ, พระครูสุตสุตสุนทร, ชนกพร เล็กไพจิตร	585
52	รัฐประศาสนศาสตร์กระแสการก้าวขึ้นมาของผู้นำอายุน้อย New Generation Leader in Public Administration. ศิลาชัย หวังเจริญเวทย์	594
53	การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่ออุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี Water Resources Management for Industry and Tourism in Chonburi Province. พระมหาสุชาติ ธรรมกานโม, ประสาน เจริญศรี	606
54	การเสริมสร้างเครือข่ายของรัฐเอกชนและภาคประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำเพื่ออุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี Strengthening the network of state, private and public sectors in the management of water resources for industry and tourism in Chonburi. พระปลัดมนู ชานจาโร, ประสาน เจริญศรี	620
55	พุทธจริยศาสตร์กับปัญหากลับไปเสพยาเสพติดซ้ำหลังการบำบัดฟื้นฟู Buddhist Ethics and the Problem of Repeated Drug Addiction After Rehabilitation สุพรรณ ชูชื่น, พูนศักดิ์ กมล	632
56	พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์ Buddhism and the development of a strong learning society In the era of globalization. พระมหาตุ้ย ขนดีมโน, พระสมุห์พัฒนพงษ์ พุทธิวิไล, พระครูอุปถัมภ์ปริยัติโสภณ, พระสมุห์ตฤณภัทร จินตามโย, พระครูอุเทศธรรมสาทิส	641
57	การบริหารราชการแผ่นดินตามหลักสัพปรีธรรม 7 Government administration according to the principle of Sappurisadhamma 7. พระครูปลัดอำนาจ สุมโน (จิตรมโน), จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	652
58	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ Local government organizations based on Buddhism. พระภุชณะ ฉันทกโร (วงศ์พรรษา), จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	660

59	งานนิพนธ์ของพระมหากัจจนาในพระไตรปิฎก The Literary Works of Mahākaccāna in The Tripiṭaka พระมหาวิภูธรณ์ ญาณกิตติ (ศรีชัย)	667
60	การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเยาวราช Platform Developing for Increasing the Capacity of the Health Tourism Competition of Yaowarat. พงษ์ศิริ กิโยติติกชัย, เชิดพงษ์ วาณิชยานนท์, ยุภาวรรณ ดวงอินตา, วิลาวัลย์ วิเศษวัชร	684
61	การพัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าบง The Development of Reading and Writing Ability in Basic Words by Using Brain-Based Learning of Grade 2 Students at Ban Pa Bong School. นู ปาหน่อง, อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, เรณุกานต์ พงศ์พิสุทธิกุล	703
62	การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมความสุขเชิงจิตวิทยา 5 มิติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขของผู้ต้องขังสูงอายุ Developing A Model For Promoting Mental Health With A 5-Dimensional Psychological Happiness Program To Improve The Quality Of Life And Happiness Of Elderly Prisoners. ณัฐรา ม้วนสุธา, กันตภณ หนูทองแก้ว	714
63	ศึกษาความต้องการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี Study the Need for Information System for Internal Quality Assurance Management of Educational Institutions Affiliation Secondary Educational Service Area Pathum Thani. ศรีบุญ ศรีพล, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	728
64	การพัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนคำพื้นฐานโดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเสาหิน The Development of Reading and Writing Ability in Basic Words by Using Brain-Based Learning of Grade 4 Students at Wat Sao Hin School. นุชนาฏ พงศ์ไพโรสกุล, อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, ตรีชฎา วิจิตรธาดา	733
65	อาชญากรรมแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในสังคมไทยยุคดิจิทัล Call Center Crimes in Thai Society in the Digital Age. พระณัฐวุฒิ พันทะลี, มนต์เทียน มนตราภิบุลย์, อาทิตย์ ผ่านพูล, อภิชาติ เหมือยไธสง, ณฐธร เจือจันทร์	743

- 66 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิค KWL Plus บูรณาการจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนศรีวิทยา
Development of Learning Achievement in Social studies and Analytical Thinking Skill by 5E Inquiry Learning Management together with KWL Plus Technique integration Code of Ethics of Teaching Profession of Mattayomsuksa 3 Students at the Suansriwittaya School.
ภาณุวัฒน์ นวลพลับ 757
- 67 การพัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนคำพื้นฐานโดยใช้กระบวนการบันได 6 ขั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านป่าบง
The Development of Reading and Writing Ability in Basic Words By Using six steps Learning process of Grade 4 Students At Ban Pa Bong School.
กานดาพร อนันต์หงสา, อรรถพงษ์ ผิวเหลือง, เรณุกานต์ พงศ์พิสุทธิกุล 775
- 68 การพัฒนาโปรแกรมชะลอไตเสื่อมด้วยศาสตร์แพทย์แผนไทยในผู้ป่วยที่มีภาวะไตเสื่อม โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 จังหวัดสุพรรณบุรี
Developing a program to slow down kidney deterioration using Thai traditional medicine in high levels of kidney deterioration The 17th Somdej Phrasangkarak Hospital Suphanburi Province.
ผาณิต เขียมสวัสดิ์ 786
- 69 ทวารวดีเมืองโบราณนครปฐม: เส้นทางย้อนรอยศิลปะ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม
Nakhon Pathom the Ancient City of Dvaravati: A Retracing Route, Art, Language, Religion, and Culture.
ภูมิภควิชญ์ ภูมิพงศ์ศุข, โยตะ ชัยวรมันกุล 795
- 70 ผลของการใช้สื่อออนไลน์ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่นตอนปลาย
Effects of using Social Media on Behavioral Changes in Late Adolescence.
ธณัฐชนันท์ ปิ่นพงค์, ญัฐา ม้วนสุธา 814
- 71 การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน
Applying Buddhist Dhamma Principles to People's Lives.
พระครูเขมพัชรากร ไทยเยี่ยมวงศ์, ญัฐา ม้วนสุธา 830
- 72 การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการสมานฉันท์เพื่อสร้างสังคมสันติสุข
Applying Buddhist Principles to Create Reconciliation to Create A Peaceful Society.
พระครูวินัยธรพิทยา จันทนเสถียร, ญัฐา ม้วนสุธา 845

73	การสร้างเสริมสังคมคุณธรรมของประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนา The Promotion of the Moral Society of the People According to Buddhism. พระปลัดเกียรติศักดิ์ ปญญาเมธี (คณาน), ญาณัฐ ม้วนสุธา	862
74	พระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ในชุมชน The Monks and Social Work in the Community. ศุภกาญจน์ เอกบุตร, ญาณัฐ ม้วนสุธา	876
75	การฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังตามแนวพระพุทธศาสนา Rehabilitation Of Behavior of Prisoners According to Buddhism. ธวัตรชัย มุสิกะ, ญาณัฐ ม้วนสุธา	889
76	องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา Components of Transformative Leadership for Secondary School Administrators. นิสสรณ์ กิริติพัฒน์พร, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	903
77	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมหัวโขน: กรณีศึกษา ชุมชนเขตหลักสี่ Community Participation in Preserving the Khon Masks art and Culture: A Case Study of the Laksi Community. ศรันพร พงศ์ศรีโรจน์, นิศาภรณ์ แสงสกุล	916
78	แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี Guidelines for School Administration based on Good Governance under the Office of Secondary Education Service Area, Pathum Thani. พยุศักดิ์ จินดาศรี, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	924
79	การยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัด สุพรรณบุรี Upgrading the Product Value of the Enterprise Group to the Community Product Standard, Suphanburi Province. พระครูโสภณวิธานวัตร	935
80	การสาธารณสุขตามหลักการทางพระพุทธศาสนา Buddhist Concepts for Public Health. พระทรงวิทย์ ธมฺมโชโต	952
81	การประยุกต์ใช้สมุนไพรในงานสาธารณสุขของประเทศไทย Application of herbs in Public Health in Thailand. พระนิกร กรุณกรุด, เอกมงคล เพ็ชรวงษ์	965

82	เปรียบเทียบสิกขาบทปาจิตีย์ของพระพุทธศาสนามหายานกับพระพุทธศาสนาเถรวาท Comparison of the Pacittiya Rules of Mahayana Buddhism and Theravada Buddhism. พระครูภัทรกิตติสาร, พระสุเทพ สุตธมโม	976
83	การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พุทธศิลป์ Raising Awareness in Preserving Buddhist Art. พระชาณี ขนติสมปโน, พระทรงวิทย์ ธมฺมโชโต	992
84	ศึกษาชีวิตนางสุชาดาในพระพุทธศาสนา Study the Life of Mrs. Suchada in Buddhism. พระสุรศักดิ์ จิตเมโธ	1009
85	พุทธรัฐศาสตร์กับการพัฒนาสังคมโลกในยุคดิจิทัล Buddhist Political Science and the Development of Global Society in the Digital Age มะลิ ทิพย์ประจง, บุญยืน งามเปี่ยม, พระครูปริยัติคณานุรักษ์ สุวิชาโน (ศรีสมงาม), เกษม ประอาจ	1017

การสำรวจความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ

Surveying the Needs for the Development of a Learning Center for the Pga K'nyau Ethnic Group

¹เดชา ตาละนีก, ²พระครูสิริบริมธาทพิทักษ์, ³พระครูพิลาสธรรมากร, ⁴สมบูรณ์ ตาสอนธิ
⁵นฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล

¹Decha Talanuek, ²Phrakusiribramthapitak, ³Phrakrupiladdhamakorn,
⁴Somboon Tasonthi, ⁵Narueporn Warayutkotikul

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

⁵โรงเรียนหนองมะจิบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

^{1,2,3,4}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

⁵Nongmachap School, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 2

⁵Corresponding author, e-mail: naruepond.wara@gmail.com



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ สำรวจความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลบุคลากรในชุมชน จำนวน 100 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าชุมชนมีความต้องการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในหลายด้าน เช่น แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีความต้องการพัฒนาศูนย์การนำเสนอประวัติศาสตร์ของชุมชนในทุกประเด็นในระดับมากที่สุด ศูนย์การนำเสนอศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนการนำเสนอสินค้าหัตถกรรมของชุมชน ศูนย์การนำเสนออาหารของชุมชน ศูนย์การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ศูนย์การดูแลนักท่องเที่ยวการบริการขนส่งสาธารณะ ศูนย์การเสนอขายและการต่อรองราคาสินค้าและบริการต่างๆ ภายในชุมชน ศูนย์การสื่อสารเพื่อให้บริการด้านความปลอดภัยภายในชุมชน และศูนย์การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวขณะเกิดเหตุต่างๆ

คำสำคัญ : ศูนย์การเรียนรู้, กลุ่มชาติพันธุ์, ปกาเกอญอ

Abstract

This research aims to explore the needs surveying the needs for the development of a learning center for the Pga K'nyau ethnic group. This research is a quantitative research using a questionnaire to collect information on 100 people in the community using

purposive sampling. Means and standard deviations were used to analyze the data. The results show that the community has a desire to develop a learning center for the Pga K'nyau ethnic group in many aspects such as shows that the community has the highest level of need to develop a center for presenting community history on all issues, center for presenting community arts and culture, presenting community handicraft products, community food presentation center for presenting tourist attractions within the community, viewing and tourist center public transport services, a center for offering and negotiating prices for various goods and services within the community, communication center to provide safety services within the community and tourist assistance centers during various incidents.

Keywords: learning center, ethnic group, the Pga K'nyau.

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะ 6 ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ จนขาดความสมดุลและขาดบูรณาการ เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งและโอกาสอันนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำในสังคมและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั้งคิด จึงเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน อันนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่มั่นคงทางการเมือง บั่นทอนศักยภาพการพัฒนาของประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้น การพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณภาพที่มีความมั่นคงและยั่งยืน จึงเป็นโจทย์ท้าทายทางสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์โดยมุ่งยกระดับความมั่นคงของมนุษย์ (โดยเฉพาะความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมของพลเมือง) ความสมานฉันท์ทางสังคม การยอมรับเป็นสมาชิกในสังคมที่มีสิทธิเสมอภาค (ยอมรับความแตกต่างหลากหลายในมิติต่างๆ เช่น ชาติพันธุ์ ศาสนาและความเชื่อ ความคิดทางการเมือง ฯลฯ) และการเสริมพลังทางสังคม เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีกลุ่มคนหลายเผ่าพันธุ์หลายวัฒนธรรมอาศัยอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลานาน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บนพื้นที่สูงหรือที่เรียกกันว่าชาวไทยภูเขา ได้แก่ ปกาเกอญอ ม้ง ละว้า เมี่ยน อาข่า ลีซอ เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงหรือชนเผ่าเหล่านี้ เป็นกลุ่มคนที่มีความผูกพัน และเคารพพระภูมอดมต่อแผ่นดิน ป่าไม้ สายน้ำ และขุนเขา เป็นผู้ใช้ชีวิตสัมพันธ์กับธรรมชาติ มีความเข้าใจ และได้สั่งสมความรู้เกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ น้ำ จนกลายเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ที่เรียกตนเองว่า “ปกาเกอญอ” มีเอกลักษณ์การดำรงความเป็นเผ่าพันธุ์ได้เนื่องจากการปฏิบัติตามประเพณี วัฒนธรรมของตนเอง การดำรงชีวิตอยู่กับป่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง มีความสัมพันธ์กับดิน-น้ำ-ป่า มาอย่างยาวนาน มีภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศน์ จากวิถีชีวิตที่มีความเรียบง่าย การปฏิบัติตามจารีต ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่น จากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

พัฒนาของภาครัฐเข้ามาสู่ชุมชนในปัจจุบัน ทำให้เกิดผลกระทบวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่จะต้องปรับตัวตามกระแสการพัฒนาที่หลั่งไหลเข้ามาในชุมชน คนกะเหรี่ยงที่เคยมีเอกลักษณ์วิถีการดำรงชีพที่โดดเด่น ในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมการณ์ ความเชื่อและวิถีคิดตามประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนกะเหรี่ยงมาโดยตลอดก็มีอันต้องผันแปรหรือค่อยๆ สูญหายไปจากชุมชน อำเภอกลายันวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีความเข้มแข็งในเรื่องของความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูงอีกทั้งประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 95 เป็นกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) สะท้อนโครงสร้างทางสังคมของชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นโครงสร้างที่เข้มแข็งทางด้านความสัมพันธ์ทางด้านเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางด้านประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ ซึ่งถือว่าเป็นโชที่ยึดเหนี่ยวให้ชาวปกากะญอรวมตัวกันเป็นเอกภาพทางด้านความคิดและวิถีชีวิต

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเพื่อยกระดับความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นการเก็บรวบรวมความหลากหลายทางด้านคติความเชื่อและเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประชาชนดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางภูมิปัญญาชาติพันธุ์ให้เป็นภูมิปัญญาของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งการศึกษาของนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสำรวจความต้องการการสร้างศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลสำรวจความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบวัดประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Cornbrash's Alpha Coefficient) ซึ่งผลที่ได้ของค่า Alpha อยู่ที่ 0.718 ถือเป็นค่าที่สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้จริง

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อการวิจัยจากวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ถึงผู้นำชุมชน เพื่อขอรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยจัดเตรียมแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเอง หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากแบบสอบถามสามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 เพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	21	21.00
หญิง	79	79.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 1 เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 79.00 และเพศชายมีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00

ตารางที่ 2 อายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
น้อยกว่า 20 ปี	5	5	5
20-30 ปี	17	17	4
31-40 ปี	38	38	1
41-50 ปี	21	21	2
มากกว่า 50 ปี	19	19	3
รวม	100	100.00	

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์พุทธธนบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

จากตารางที่ 2 อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในกลุ่มมากที่สุดร้อยละ 38 มีอายุ 31-40 ปี รองลงมาร้อยละ 21 มีอายุ 41-50 ปี นอกนั้นจะมีกระจายกันอยู่ในกลุ่มอื่นๆ เช่น มากกว่า 50 ปี, 20-30 ปี และน้อยกว่า 20 ปี

ตารางที่ 3 การศึกษา

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	83	83.00
ปริญญาตรี	17	17.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 3 การศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 83 และ ร้อยละ 17 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 4 อาชีพ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
นักเรียน/นักศึกษา	3	3.00	4
ข้าราชการ	7	7.00	3
พนักงานรัฐ	11	11.00	2
เกษตรกร	79	79.00	1
รวม	100	100.00	

จากตารางที่ 4 อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 79 ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักของประชากรในท้องถิ่น รองลงมาประกอบอาชีพพนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 11 และข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 5 หน้าที่ในชุมชน

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
กลุ่มท่องเที่ยว	31	31.00	2
กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน	50	50.00	1
กลุ่มโฮมสเตย์	19	19.00	3
รวม	100	100.00	

จากตารางที่ 4 อาชีพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีหน้าที่เกี่ยวกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมามีหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 31 และกลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ 19

ตอนที่ 2 ความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

ตารางที่ 6 ความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

หัวข้อ	$\bar{x}$	S.D.	อันดับ
1. ศูนย์การนำเสนอประวัติศาสตร์ของชุมชนศูนย์	4.78	.439	1
2. ศูนย์การนำเสนอศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน	4.75	.500	2
3. ศูนย์การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.72	.514	4
4. ศูนย์การนำเสนออาหารของชุมชน	4.73	.509	3
5. ศูนย์การนำเสนอสินค้าหัตถกรรมของชุมชน	4.69	.525	5
6. ศูนย์การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวขณะเกิดเหตุต่าง ๆ	4.20	1.024	8
7. ศูนย์การดูแลนักท่องเที่ยว	4.72	.514	4
8. ศูนย์การเสนอขายและการต่อราคาสินค้าและบริการต่างๆ ภายในชุมชน	4.63	.597	6
9. ศูนย์การสื่อสารเพื่อให้บริการด้านความปลอดภัยภายในชุมชน	4.41	.975	7
10. ศูนย์การบริการขนส่งสาธารณะภายในชุมชน	4.72	.494	4

จากการสำรวจความต้องการความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอแสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีความต้องการพัฒนาศูนย์การนำเสนอประวัติศาสตร์ของชุมชน ศูนย์ในทุกประเด็นในระดับมากที่สุด มีค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Cronbach's Alpha) = .718 โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดได้ดังนี้ ศูนย์การนำเสนอศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน การนำเสนอสินค้าหัตถกรรมของชุมชน ศูนย์การนำเสนออาหารของชุมชน ศูนย์การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว

ภายในชุมชน ศูนย์การดูแลนักท่องเที่ยวการบริการขนส่งสาธารณะ ศูนย์การเสนอขายและการต่อรอง
ราคาสินค้าและบริการต่างๆ ภายในชุมชน ศูนย์การสื่อสารเพื่อให้บริการด้านความปลอดภัยภายในชุมชน
และศูนย์การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวขณะเกิดเหตุต่างๆ

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ ดังต่อไปนี้

การสำรวจความต้องการความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์
ปกากะญอ ทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอที่เกิดจากความต้องการ
ของชุมชนท่องเที่ยว โดยศูนย์ดังกล่าวได้รับการออกแบบขึ้นจากการศึกษาบริบทชุมชนเฉพาะทำให้ชุมชน
เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านที่ตรงกับความต้องการของตนเอง

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย มีการลงพื้นที่เพื่อศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณถึงบริบทชุมชน
ข้อมูลทั่วไปและการสำรวจความต้องการความต้องการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์
ปกากะญอ ได้ดังนี้

บุคลากรชุมชนมีความต้องการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ส่วนใหญ่
ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงที่มีอายุ 31-40 ปี และมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และ
ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่และมีหน้าที่ในชุมชนที่เกี่ยวกับผลิตภัณท์ในชุมชน การพัฒนาศูนย์
การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ พบว่าคุณค่าและอิทธิพลของศูนย์การเรียนรู้ที่มีต่อวิถีชีวิตของ
คนในท้องถิ่น ในด้านการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการผสมผสานเทคโนโลยีในการ
ดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น มีกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในสังคม
การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกองทุนและ
ธุรกิจชุมชน มีประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ สายันต์ ไพรชาญจิตร์ ได้กล่าวถึงมรดก
ทางวัฒนธรรมว่าเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมา
ของชาติบ้านเมืองซึ่งสมควรที่จะช่วยกันดูแลรักษาไว้ ให้เป็นมรดกชาติเพื่อนำมาใช้ประโยชน์และให้คนใน
โลกได้ชื่นชม ดังนั้น คุณค่าของมรดก ทางวัฒนธรรมจึงไม่ได้อยู่ที่ลักษณะทางกายภาพเท่านั้น แต่อยู่ที่
ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมนั้นด้วย โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับชุมชนในแง่ของจิตใจและ
วิญญาณซึ่งอาจสรุปลักษณะสำคัญของสิ่งซึ่งสมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม
ประกอบด้วย 1) ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิชาการหรือศิลปะ 2)แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและ
พัฒนาการของวิถีชีวิตของกลุ่มชนและสังคมที่ได้มีการสืบทอดกันมา 3) มีรูปแบบดั้งเดิมสามารถสืบค้น
ถึงที่มาในอดีตได้ 4) มีลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่น และ 5) หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้
จะสูญหายไปทีละเล็กละน้อย

ศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ความสามัคคีของคณะกรรมการ การจัดงบประมาณเพื่อดูแลและพัฒนา จัดหาบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน สนับสนุนการดำเนินงาน การติดตามและประเมิน การปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญส่ง บุญเทศ ที่กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือสถานที่ที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีบริการสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนและมีบุคลากรอำนวยความสะดวก มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยกิจกรรมต่างๆ จะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนและทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้ชุมชน ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีชีวิต การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของชุมชน การส่งเสริมให้มีการพัฒนาและนำนวัตกรรมมาใช้ การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากภายนอก แสวงหา, ฐานข้อมูลภาคีเครือข่าย สร้างแรงจูงใจให้เกิดการร่วม มีการระดมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และมีเครือข่ายสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุกฤตดา จันทรวิมล ได้ระบุว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้และยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนตามความต้องการ

ศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเป็นการถ่ายทอดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนางาน ด้านการพัฒนาคน ด้านการสร้างองค์ความรู้ และด้านการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนา ควรประกอบด้วย

- 1) การเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่าต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง ภูมิปัญญาชาวบ้านประกอบด้วยภูมิปัญญาของผู้รู้ วัฒนธรรมและความรู้ของชุมชน ซึ่งได้รับการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อมา
- 2) การจัดกลุ่มสนใจ เป็นการจัดการศึกษาตามสภาพปัญหา ความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วย
- 3) กลุ่มเสวนาหรืออภิปราย เป็นการรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกัน และต้องการแสดงความคิดเห็นโดยการเปิดเวทีคุย วิชาการวิจารณ์ในเรื่องนั้นๆ อย่างเสรี และเป็นประชาธิปไตยต่อสาธารณชน เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ
- 4) กิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม เป็นรูปแบบพิธีการที่กระทำสืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นเวลานาน จนกลายเป็นจารีตประเพณี และอนุรักษ์ต่อกันไป เช่น การรดน้ำดำหัวในประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

5) พ่อแม่สอนลูก เป็นรูปแบบการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ชัดเจนที่สุด เกิดขึ้นตามธรรมชาติและจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

6) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่มอาชีพ เช่น การทำขนมพูนไพรจากผู้ชำนาญการ เป็นต้น

7) การเข้าค่าย เป็นกิจกรรมที่นักเรียน นักศึกษามีความสนใจที่จะเรียนรู้ในศาสตร์แขนงใดแขนงหนึ่งร่วมกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อไปอยู่ร่วมกันและศึกษาในเรื่องนั้นๆ เช่น การเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

8) คอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการสื่อสารที่ให้ความรู้อย่างฉับไวสามารถนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทั้งในการจัดการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษตามอัธยาศัยได้เป็นอย่างดี

ศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาสัยเป็นแหล่งบริการข้อมูลประวัติศาสตร์ แหล่งบริการข้อมูลประวัติศาสตร์ควรประกอบด้วย คน องค์ความรู้ สถานที่ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่กล่าวถึงรูปแบบการให้บริการแหล่งเรียนรู้ว่าควรมีรูปแบบ ดังนี้

1) อาคาร เป็นเอกเทศ แบ่งสัดส่วนของพื้นที่ทำงาน พื้นที่เก็บข้อมูลข่าวสารความรู้ พื้นที่บริการความรู้ Internet ชุมชน และ Website

2) ปรากฏ มีการจัดทำทะเบียนปรากฏชาวบ้าน มีบทเรียนที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ปรากฏแสดงตนชัดเจน มีศักยภาพในการถ่ายทอด

3) สาระ มีข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ครบถ้วน หลายรูปแบบ

4) องค์การ มีกรรมการ มีวาระดำรงตำแหน่ง มีแผนงาน มีระเบียบ กติกา

5) กิจกรรม มีกิจกรรมจัดการความรู้ครบวงจร มีกิจกรรมจัดการเรียนรู้

6) รูปแบบกิจกรรม มีส่วนจัดแสดงความรู้แบบถาวร บางส่วนอาจจัดแสดงความรู้เป็นครั้งคราว มีการฝึกฝนอบรม มีการนำทัศนศึกษา มีการเสวนา/อภิปราย/สัมมนา และมีการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

การสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.wiangphangkham.go.th/image/1206771081/2>, (20 กันยายน 2566).

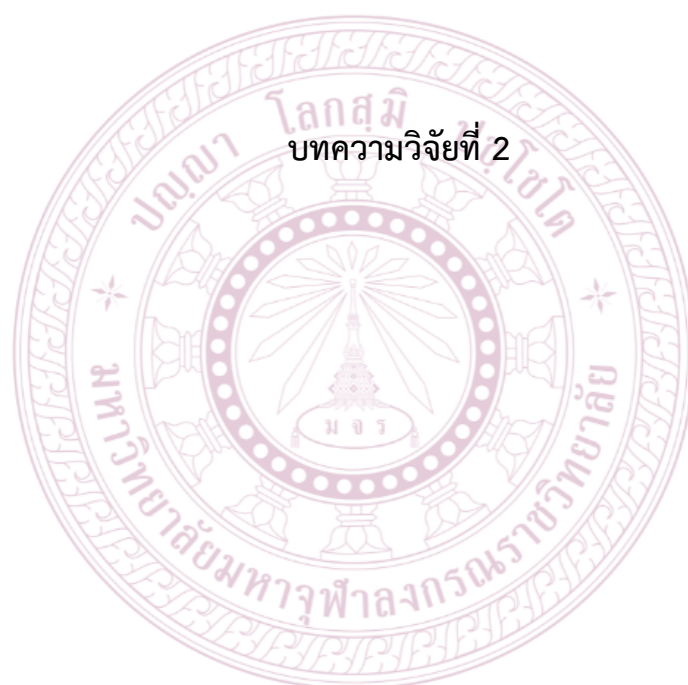
บุญส่ง บุญเทศ. (2543). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมุกดาหาร. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา.(2545). การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียนคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายันต์ ไพรชาญจิตร. (2550). **การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.

สุกฤตดา จันทรวิมล.(2545). **อ่างโน วิชัย รูปขำดี และสังคม คุณคุณากรสกุล. ประมวลความรู้: การสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ**. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.





รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

แนวคิดชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่

Concept of English Creative Media Knowledge Materials of the Karen Ethnic Group in Chiang Mai

¹เฉลิมพงศ์ ทำงาน, ²เดชา ตาละนีก

¹Chalermphong Tham-ngarn, ²Decha Talanuek

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

¹Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

¹Corresponding author, e-mail: nong_rmutl57@yahoo.co.th



บทคัดย่อ

กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอมีอัตลักษณ์และความเป็นอยู่เฉพาะชนเผ่าที่สืบทอดกันยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น ประกอบไปด้วยหลายชนเผ่าย่อยกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ครอบคลุมพื้นที่กว่า 16 จังหวัดทั่วประเทศไทย ชาวปกากะญอมีความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ตึงมั่นอันแสดงถึงอัตลักษณ์ประจำชนเผ่า เหมาะแก่การศึกษาเรียนรู้และส่งเสริมให้รับรู้กันอย่างแพร่หลายในรูปแบบสื่อสร้างสรรค์ที่มีเนื้อหามุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดผลดีด้านศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม การเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม

สื่อสร้างสรรค์ชิ้นนี้ประกอบไปด้วยชุดความรู้ของชาติพันธุ์ปกากะญอเกี่ยวกับความรู้ด้านวัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการสังคม และการเรียนรู้ของชาวปกากะญอ จัดทำในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์และสื่อวีดิทัศน์ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อีกทั้งสร้างศูนย์ปกากะญอแบบออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อผู้ใช้งาน และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต กระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ที่แสดงอัตลักษณ์ สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและมีความภาคภูมิใจในทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองซึ่งเป็นปัจจัยต่อความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมต่อประเทศชาติ

คำสำคัญ: ชุดความรู้, สื่อสร้างสรรค์, กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

Abstract

The Karen ethnic group has a unique identity and lifestyle passed down from generation to generation. It consists of many sub-tribes scattered in different areas, covering more than 16 provinces throughout Thailand. The Karen people have reasonable beliefs and traditions that represent their tribal identity. It is suitable for studying, learning, and transmitting to be widely acknowledged in creative media with content that promotes moral benefits, ethics, culture, and learning life skills for developing individuals, communities, and society.

This creative media contains ethnic Karen knowledge materials about the knowledge of culture, environmental management, social management, and learning of the Karen people available in online publications and video media in Thai and English. In addition, an online center for information systems (Google Site) was created by considering users' safety, encouraging creativity, and applying the principles of Buddhist teachings as an essential element to guide life and encourage people in the community to love and cherish their way of life, culture, traditions, and living that express their identity, build social immunity, and be proud of the resources available in their communities that contribute to the nation's sustainable progress, both economically and socially.

Keywords: Knowledge Materials, Creative Media, Karen Ethnic Group.

บทนำ

การสื่อสารในโลกปัจจุบันเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดนคือ การรับข่าวสารเป็นไปด้วยความรวดเร็วทันใจและทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และจาก Web Sites ต่างๆ มีการเสนอข้อมูลความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การรับข้อมูลต่างๆ ควรเป็นไปด้วยการใช้วิจารณญาณ ควรใช้ตรรกะในการพิจารณาแต่ละเรื่อง ในส่วนของผู้อ่านข้อมูลต่อสาธารณะชนนั้นจำเป็นต้องมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นหลักสำคัญ

คอง วังฝายแก้ว (2555) ได้กล่าวว่า ผู้สื่อสารที่ดีจะต้องมีทักษะพื้นฐานในด้านการสื่อสาร เช่น การใช้ภาษาในการสื่อสาร ในเรื่องการออกเสียง การเข้าใจความหมายของคำ การใช้ประโยค การใช้ถ้อยคำในการส่งสาร การใช้ประโยคในการส่งสาร และการรับสาร นอกจากนั้นหลักการพระพุทธศาสนา ยังกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ส่งสารที่พึงประสงค์ตามหลักสัปตปฐะ 7 ประการ ได้แก่

1. อัมมัญญตา เป็นผู้รู้ธรรมะ คือหลักการ หลักความจริง เนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อสาร รู้แจ้งแทงตลอดในทฤษฎีและปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตนเอง
2. อัถถัญญตา รู้จักเนื้อหาสาระ ความหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่แน่นอนชัดเจน

3. อัดตัณญตา รู้จักตนเอง รู้ว่าตนคือใคร มีความพร้อมหรือไม่พร้อมอย่างไร การรู้จักตนเป็นสำคัญยิ่ง เมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว จะนำไปสู่การยอมรับตนแล้วจะเปิดเผยตน สามารถสื่อสารภายในตนได้อย่างดีจึงสามารถสื่อสารภายในได้ดีจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีวิจารณญาณที่สุรอบรอบคอบ มีเหตุผลผลทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่ง

4. มัตตัณญตา รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี การสื่อสารบางอย่างหากมากเกินไป ผู้รับสารก็รับไม่ได้ หากน้อยเกินไปก็ไม่เพียงพอ การรู้จักประมาณในการสื่อสารคือไม่ส่งสารซ้ำซากมากเกินไปน้อยเกินไป จึงเป็นคุณสมบัติประการสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ส่งสาร

5. กาลัญญตา รู้จักเวลา ผู้ส่งสารต้องรู้จักเวลาในการสื่อสารว่าเวลาไหนควรเวลาไหนไม่ควร หากผู้ส่งสารไม่รู้จักเวลาในการสื่อสารแม้ว่าจะเป็น การสื่อสารภายในตน การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือ การสื่อสารมวลชน นอกจากการสื่อสารนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จแล้วบางที่ยังอาจมีเรื่องมีราวตามมาด้วย หากเราย้อนดูประวัติศาสตร์ แม้แต่ในวิทยาศาสตร์ต่างๆ ของโลกยังต้องได้รับโทษจากการประกาศสังกรรมในเวลาที่ไม่เหมาะสม

6. ปริสัณญตา รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ประพฤติดต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

7. ปุคคัลญตา รู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร

ดร. โสภิตา สุพลโท (2566) ได้กล่าวถึงการสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นสื่อประเภทใดนั้นหลักการสื่อสาร และหลักการออกแบบที่เป็นพื้นฐานเดียวกัน อาจจะแตกต่างกันบ้างในเทคนิคของการผลิต โดยเป้าหมายของการสื่อสารต้องสร้างให้เกิดการรับรู้ สามารถ นำกลับไปประยุกต์ใช้ในการสร้างการเรียนรู้ และส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยม และสร้างทัศนคติได้

การกำหนด รูปแบบการรับสาร ต้องพิจารณาจากผู้รับสาร เนื่องจากแต่ละคนมีความถนัดแตกต่างกัน บางคนชอบคิดเป็นภาพ (visual) บางคนชอบฟัง/พูด (auditory) แต่บางคนถนัดที่จะลงมือทำ (kinesthetic) ผู้ออกแบบจึงต้องสื่อสารให้ตรงประเด็น พิจารณาความเหมาะสมกับผู้รับสารแต่ละกลุ่ม และบางครั้งอาจพบว่าสื่อที่ใช้สื่อสารออกไปไม่สามารถช่วยให้ผู้รับสาร หรือผู้เรียนเข้าใจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเกิดจากการที่ผู้สร้างสื่อพยายามใส่เนื้อหาที่มากเกินไปจนเกินไป ดังนั้นการกำหนดรูปแบบจึงต้องวิเคราะห์ให้เหมาะกับประเภทของสื่อและเนื้อหา โดยใช้การตั้งคำถาม 3 ข้อ ก่อนออกแบบ ได้แก่ จะสื่อสารอะไร อะไรคือ key messages หลักที่ต้องการสื่อสาร โดยสกัดและวิเคราะห์สิ่งสำคัญให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายให้กับใคร สื่อที่ทำมีกลุ่มเป้าหมายคือใคร โดยควรกำหนดขอบเขตให้ชัดที่สุด เพื่อให้ง่ายต่อการตีความเนื้อหา และการออกแบบที่เหมาะสมผ่านสื่อใด ช่องทางไหน โดยเลือกช่องทางการสื่อสารทำสื่อให้ตอบโจทย์กับกลุ่มเป้าหมายสูงสุด ชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่จัดทำขึ้นเพื่อต้องการส่งต่อและสืบสานองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอด้านวัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการสังคม และการเรียนรู้ของชาวปกากะญอ

โดยจัดทำในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวีดิทัศน์ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผ่านศูนย์ปกากะญอแบบออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site)

การศึกษาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (ปกากะญอ) กระจายอยู่ในภาคเหนือและรวมทั้งภาคกลางของประเทศไทยโดยมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ครอบคลุมพื้นที่ 16 จังหวัดในประเทศไทย คือ ภาคตะวันตก 7 จังหวัดประกอบด้วยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และภาคเหนือ 9 จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชร สุโขทัย ตาก แพร่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่และเชียงราย ชาวกะเหรี่ยงแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ สะกอ หรือยางขาว หรือปากกะญอ เป็นกลุ่มที่มีประชากรมากที่สุด ไป หรือ โพล อยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และลำพูน ปะโอ หรือ ทองสุ และบะเว หรือ คะยา ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถิ่นฐานเดิมของกะเหรี่ยงอยู่บริเวณมองโกเลียเมื่อกว่า 2,000 ปีมาแล้ว ต่อมาได้หนีภัยจากการรุกรานจากกองทัพจีน มาอยู่ที่สิบต ออยร่นลงมาทางใต้เรื่อยๆ ตั้งแต่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ลุ่มน้ำสาละวิน มาถึงคอคอดกระจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในตอนปลายศตวรรษที่ 18 ในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ กะเหรี่ยงที่กระจายตัวอยู่บริเวณภาคเหนือของไทยสามารถจำแนกได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw Karen) กลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า กันยอ (Kanyaw) คนไทยเรียกว่า ยางขาว กะเหรี่ยงสะกอในแถบตะวันตกของ เชียงใหม่ เรียกตัวเองว่า บุกุนโย (Bu Kun Yo)
2. กะเหรี่ยงโปว์ (Pwo Karen) คนไทยเรียกว่า ยางโปว์ พม่าเรียกว่า ตะเลียงกะยีน (Taliang Kayin)
3. กะเหรี่ยงบะเว (B'ghwe Karen) หรือ แบร (Bre) หรือกะเหรี่ยงแดง กะเหรี่ยงพวกนี้เรียกตัวเองว่า คะยา (Ka-ya) คนไทยเรียกว่ายางแดง พม่าเรียกว่า คะยีน (Kayin-ni) แต่สมัยใหม่เรียกเป็น คะยา (Kayah) ชาวอังกฤษเรียกคานี (Karen-ni) ซึ่งเอาแบบชื่อที่ชาวพม่าเรียก กะเหรี่ยงบะเว กะเหรี่ยงแดงถือว่าตนเป็นชาติใหญ่ และไม่ยอมรับพวกสะกอและโปว์เท่าใดนัก
4. กะเหรี่ยงทองสุ หรือปะโอ (Pa-O) คนไทยและพม่าเรียก ทองสุ (Thaung thu) พวกไทยใหญ่เรียก ทองซู (Tong-Su) กะเหรี่ยงเผ่าสะกอเรียกพวกทองสุว่า กะเหรี่ยงดำ พวกทองสุ แต่เดิมอาศัยอยู่บริเวณ เมืองต่างๆ ใกล้ทะเลสาบอินเล ในรัฐฉานตอนใต้ ประเทศพม่า เมืองที่ทองสุอยู่มากที่สุด คือ เมืองหลอยโหลง และเมืองสะหู่ (มาริส, 2566)

การศึกษานี้มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์และความเป็นอยู่ของชาติพันธุ์ปกากะญอที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเขตพื้นที่ศึกษา คือ อำเภอภักดีชุมพล เนื่องจากมีชาวกระเหรี่ยงตั้งรกรากอาศัยอยู่กันกระจายทั่วพื้นที่ อีกทั้งมีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้และส่งต่อให้กับชนรุ่นหลังจนถึงปัจจุบัน ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ ได้แก่ 1. ชุดความรู้ในการจัดการวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งด้านวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ปกากะญอมีชุดความรู้

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

ที่หลากหลาย 2. สื่อสร้างสรรค์ที่เกิดจากการรวบรวมเป็นสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ข้อมูลระบบออนไลน์ สื่อวิดีโอ ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3. นวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้สู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ ปากะเกะญอแบบออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site)

แนวคิดชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปากะเกะญอในจังหวัดเชียงใหม่

ชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์ภาคภาษาอังกฤษของกลุ่มชาติพันธุ์ปากะเกะญอในจังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อหาเน้นการส่งเสริมให้เกิดผลดีต่อสังคมทางด้านศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและความมั่นคง ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิต การใช้ประโยชน์จากสื่อในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สื่อสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อนำเสนอในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่างๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น เมื่อพิจารณาคำว่า “สื่อ” ในภาษาไทยกับคำในภาษาอังกฤษ พบว่า มีความหมายตรงกับคำว่า “media” นักเทคโนโลยีการศึกษาได้มีการนิยามความหมายของคำว่า “สื่อ” ไว้ดังต่อไปนี้

Heinich และคณะ (1996) Heinich ศาสตราจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีระบบการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ให้คำจำกัดความคำว่า “media” ไว้ดังนี้ “Media is a channel of communication.” ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ “สื่อ คือ ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร” Heinich และคณะยังได้ขยายความเพิ่มเติมอีกว่า “media มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน มีความหมายว่า ระหว่าง (between) หมายถึง อะไรก็ตามซึ่งทำการบรรจุหรือนำพาข้อมูลหรือสารสนเทศ สื่อเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างแหล่งกำเนิดสารกับผู้รับสาร”

A.J. Romiszowski (1992) ศาสตราจารย์ทางการออกแบบ การพัฒนา และการประเมินผล สื่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse University) ให้คำจำกัดความคำว่า “media” ไว้ดังนี้ “the carriers of messages, from some transmitting source (which may be a human being or an inanimate object) to the receiver of the message (which in our case is the learner)” ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ “ตัวนำสารจากแหล่งกำเนิดของการสื่อสาร (ซึ่งอาจจะเป็นมนุษย์ หรือวัตถุที่ไม่มีชีวิต) ไปยังผู้รับสาร (ซึ่งในกรณีของการเรียนการสอนก็คือผู้เรียน)”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย หมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีและใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ได้กำหนดคุณลักษณะของนวัตกรรมสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์ ได้แก่

1. เกิดจากการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่หรือต่อยอดจากสิ่งเดิม
2. เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณค่า และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. มีเนื้อหาที่เหมาะสมต่อสังคม เป็นที่น่าสนใจ และกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงได้โดยง่าย

4. ไม่มีลักษณะของการเป็นสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์

อีกทั้งยังได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ดังนี้

1. พัฒนาคนให้คิดสร้างสรรค์มีทักษะการเล่าเรื่องผ่านสื่อ เพื่อสร้างนวัตกรรมตั้งแต่ระดับเยาวชนไปจนถึงผู้ผลิตสื่ออาชีพ
2. สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ความรู้เท่าทันสื่อ
3. เปิดพื้นที่เพื่อรับฟังความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายเข้าใจชุมชน สังคม วัฒนธรรมที่หลากหลาย
4. สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ
5. สร้างโอกาส องค์ความรู้และการเรียนรู้จากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ
6. ยกย่องและให้รางวัลแก่ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
7. ส่งเสริมการเผยแพร่ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์การต่อยอดนวัตกรรมสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในเชิงเศรษฐกิจและสาธารณประโยชน์
8. สร้างความรู้ ความเข้าใจและสนับสนุนการเสนอโครงการเพื่อขอรับทุนด้าน นวัตกรรมสื่อจากกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
9. ติดตามและประเมินผลการสร้างนวัตกรรมสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท (2556) กล่าวว่า การทำสื่อที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหานั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะมีเพียงการนำเสนอเท่านั้น แต่ยังต้องรักษาจุดยืน แนวคิด แนวทางอันเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของตนเองไว้ด้วย ความพยายามที่จะผลิตและรวบรวมคัดสรรเนื้อหาในรูปแบบสื่อที่หลากหลายในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือเชิงบูรณาการก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ พร้อมทั้งท่วงทำนองอันเป็นที่ยอมรับของสังคม ในโลกยุคเทคโนโลยีสารสนเทศอันไร้พรมแดนไร้ขีดจำกัดนั้น คงเป็นเรื่องที่ยากที่จะคัดกรองเนื้อหาในรูปแบบที่พึงประสงค์ให้ได้อย่าง 100 เปอร์เซ็นต์เพื่อนำเสนอแก่ผู้บริโภคสื่อ คงเป็นไปได้ในแง่ของความพยายามอย่างเหมาะสม และแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมถึงจุดยืนอย่างสร้างสรรค์ ส่วนที่เป็นไปได้อย่างยิ่งก็คือ ผู้บริโภคสื่อควรมีดุลยพินิจพิจารณาเสพข่าวสารข้อมูลอย่างมีสติปัญญา พิจารณาโดยแยกแยะ ย่อยและซึมซับคุณค่าความหมายอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อนร่วมสังคมโลก ซึ่งการศึกษาเรียนรู้ก็เป็นกระบวนการทางธรรมชาติของการพัฒนามนุษย์อยู่แล้ว เรียนรู้โลก เข้าใจโลก เรียนรู้ชีวิต เข้าใจชีวิต ใช้ชีวิตให้อยู่กับโลกได้อย่างมีคุณค่าความหมายที่ถูกต้องตรงต่อความเป็นจริงอันเป็นไปของโลกและชีวิต ความสุข ความสงบสันติทั้งภายในและภายนอกก็จะปรากฏ

การพิจารณาถึงเรื่องสื่อนั้นมีปัจจัย 3 ประการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1. วัสดุที่รองรับ 2. สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นอย่างมีความหมายเป็นสาร และ 3. พาหนะที่จะนำวัสดุที่มีสารไปให้ถึงผู้รับสาร ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับวิธีการหาช่องทางของมนุษย์ในรูปแบบต่างๆ กัน ในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนแตกต่าง

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

กันไปตามยุคตามสมัย เช่น ใช้ “สื่อบุคคล” หรือ “คน” เพื่อการสื่อสารด้วยวัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ต่างกัน โดยคนได้คิดทำทาง อาทิ กวีเป็นสารให้คนอื่น ๆ เข้าใจความหมายใช้สื่อบุคคลในลักษณะเป็นพาหนะที่มีสารโดยเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร สาธารณสุขออกไปพบปะพูดคุยกับประชาชน การใช้ศิลปินสื่อพื้นบ้านเพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติการทำหมัน และการวางแผนครอบครัว การใช้บุรุษไปรษณีย์เพื่อนำจดหมายไปบริการประชาชน นอกจากนี้สื่อบุคคลยังพยายามหาวัสดุเพื่อรองรับสาร เป็นช่องทางในการเผยแพร่ เช่น ใช้ฝาผนัง ผนังถ้ำ ดินเหนียว หนังสัตว์ ไม้ไผ่ กระดาษสา แผ่นโลหะ และแม้แตงานศิลปะหัตถกรรม การปั้น แกะสลัก ก็ได้ใช้เป็นช่องทางในการถ่ายทอดสารให้คนอื่นได้รับสารบางอย่างอยู่ด้วย

นที ประสานพานิช (ม.ป.ป.) ได้ระบุว่า ในอดีตมีการติดต่อภาพเพื่อช่วยในการปกปิดและบิดเบือนประวัติศาสตร์ เช่น ในสหภาพโซเวียตซึ่งนักประวัติศาสตร์เชื่อว่าเป็นคำสั่งของ “โจเซฟ สตาลิน” ที่มักจะกำจัดอดีตสหราชอาณาจักรไปหลังจากหมดประโยชน์แล้ว ดังกรณีของ “นิโคไล ยีซอฟ” อดีตผู้บัญชาการหน่วยงานด้านความมั่นคงซึ่งถูกประหารอย่างเหี้ยมโหด ในปี 1940 และภาพที่ถ่ายคู่กับสตาลินได้ถูกตัดต่อ โดยภาพที่ถูกตัดต่อจะไม่คมชัดเท่าภาพเดิม

การตัดต่อภาพในปัจจุบันยังมีความก้าวหน้าขึ้นมาก โดยสามารถสร้างภาพด้วยคอมพิวเตอร์แล้วนำไปแทรกในภาพถ่ายให้กลมกลืนกันได้ ซึ่งเป็นที่นิยมกันในการโฆษณาและศิลปะ แต่ในกรณีอื่นๆ หรือในสาขาอาชีพอื่นๆ การตัดต่อหรือเสริมแต่งภาพถือเป็นเรื่องผิดจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างร้ายแรง เช่น ในวงการวิทยาศาสตร์ การตัดต่อภาพที่ได้จากการทดลองถือเป็นการประพฤติผิดทางวิทยาศาสตร์ (scientific misconduct) หรือในวงการข่าวสาร (ในประเทศเสรี) การตัดต่อภาพอาจส่งผลให้ถูกเลิกจ้าง เช่น ในกรณีของสำนักข่าวรอยเตอร์ที่ได้เลิกจ้างนายอัดนัน ฮัจ (Adnan Hajj) ชาวเลบานอน เพราะจับได้ว่ามีการตัดต่อภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการละเมิดกฎและข้อตกลงของรอยเตอร์

แนวทางการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

การสร้างศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่มีเป้าหมายเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นชุมชนน้อยอยู่ จัดรูปแบบองค์ความรู้ปกากะญอสู่ระบบสารสนเทศด้วยการพัฒนาศูนย์เชิงพื้นที่ เชิงข้อมูล เชิงสัญลักษณ์ ผ่านการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการประชาสังคม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนชาติปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ กระตุ้นระบบเศรษฐกิจครัวเรือนและผลักดันไปสู่ความเป็นนานาชาติ โดยน้อมนำเอาการท่องเที่ยววิถีพุทธมาประยุกต์ใช้ยังประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

การท่องเที่ยววิถีพุทธ เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม สรูปการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการ พัฒนา ด้านสติปัญญา ภูมิปัญญาในทางสร้างสรรค์ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยกันรักษา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนไว้ ตามแบบวิถีชุมชนและเคารพในความเชื่อด้าน พิธีกรรมทางศาสนา (โสทรินทร์ โชคดีวัฒน์, 2564)

การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในชุมชน ควรกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและวางแผนการเตรียมตัวเผชิญกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผนจำเป็นต้องคำนึงถึงนโยบาย เพื่อให้แผนงานที่กำหนดนั้น มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน มีความครอบคลุมทั้งระบบ ที่สำคัญต้องมีความสามัคคีในการวางแผนงานร่วมกันของทุกฝ่าย โดยในส่วนของการท่องเที่ยววิถีพุทธนี้ มีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรัฐ ฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายประชาชน ซึ่งภาครัฐควรทำหน้าที่ทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่าง คณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคประชาชน ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธให้เกิดมิติใหม่ในวงการท่องเที่ยวที่น่าสนใจโดยมีกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วม สร้างให้การท่องเที่ยววิถีพุทธเกิดความยั่งยืน ควรค่าแก่การอนุรักษ์ร่วมกัน

สื่อสร้างสรรค์ภาษาอังกฤษมีผลกระทบในหลายด้านต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ยังประโยชน์ในด้านการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่มีภาษาที่ต่างกัน ซึ่งพอจะสรุปของผลกระทบบางประการ ดังนี้

1. การเข้าถึงข้อมูลและการศึกษา การใช้สื่อภาษาอังกฤษช่วยให้กลุ่มชาติพันธุ์ได้มีการเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความรู้และทักษะในหลายด้าน
2. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้กันทั่วโลก การที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารสามารถเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความเข้าใจกันมากขึ้น
3. การทำงานเชิงธุรกิจ การที่บุคคลในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษสามารถเปิดโอกาสในการทำงานและประกอบธุรกิจที่มีลักษณะนานาชาติ เพิ่มโอกาสในการทำงานร่วมกับคนที่มีความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษ
4. การแสดงอัตลักษณ์ การใช้ภาษาอังกฤษอาจช่วยในการแสดงตัวตนและได้รับการตอบรับในสังคมทำให้สามารถมีโอกาสทางการศึกษา การงาน หรือการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมากขึ้น
5. การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การที่กลุ่มชาติพันธุ์มีคนที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อร่วมมือและทำงานร่วมกัน เสริมสร้างทักษะการทำงานและการทำงานเป็นกลุ่มคณะ

ดังนั้น การนำสื่อสร้างสรรค์ภาษาอังกฤษไปใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์สามารถสร้างโอกาสและประโยชน์ทางสังคมในหลายด้าน โดยทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มต่างๆ ในสังคมขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การผลิตสื่อที่ดีมีคุณภาพนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย หากแต่ต้องมีศึกษา วางแผน และดำเนินการให้เหมาะสม สื่อที่ดีไม่ใช่แค่สร้างสรรค์แต่ต้องมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้งานด้วย การสร้างสื่อเป็นงานที่มีความละเอียดสูง ต้องมีการวางแผนที่รัดกุม หลักสำคัญของการออกแบบสื่อที่ควรคำนึงถึงมี 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเนื้อหา ต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน สื่อสารเข้าใจง่าย เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร มีการอ้างอิงแหล่งที่มาและเป็น

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

ปัจจุบัน 2. ด้านการออกแบบ ควรมีความสวยงาม สร้างสรรค์ เพื่อเป็นการจูงใจผู้รับสารเข้าติดตามต่อ ตัวอย่างเช่น การออกแบบปกให้สวยงามจะดึงดูดให้คนเข้าไปดูเนื้อหามากกว่าสื่อที่มีรูปแบบธรรมดาทั่วไป โดยการออกแบบสามารถใช้ภาพกราฟิกหรือรูปแบบที่น่าสนใจ เพื่อช่วยในการสื่อสารให้ผู้รับสารใช้งานและเข้าถึงได้ง่าย 3. ด้านความปลอดภัย ต้องส่งเสริมให้เกิดผลดีทางด้านศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ทักษะการใช้ชีวิต การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ทำให้ได้คู่มือการเรียนรู้กลุ่มชาติพันธุ์ภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อการบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ที่แสดงอัตลักษณ์ ทำให้เกิดการประกอบสัมมาอาชีพ มีภูมิคุ้มกันทางสังคมและมีความภาคภูมิใจในทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง

สรุป

การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสมัยใหม่นับว่าเป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน กลุ่มชาติพันธุ์ภาคเหนือเป็นกลุ่มชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาและความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความเชื่อและแนวทางดำเนินชีวิตที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน หลายๆ กิจกรรมที่ทำล้วนมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจดีแฝงอยู่ หากแต่ข้อมูลอันมีประโยชน์เหล่านี้ไม่ได้นำมาสู่สาธารณชน เพียงเพราะขาดสื่อสร้างสรรค์ที่เป็นตัวกลางนำองค์ความรู้ส่งต่อไปแพร่หลาย

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาชิ้นนี้ จึงอาสาเป็นตัวแทนนำส่งข้อมูลและแนวปฏิบัติที่ดีของกลุ่มชาติพันธุ์ภาคเหนือให้ออกมาในรูปแบบสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษา ถ่ายทอด และต่อยอดองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่ดีระหว่างสังคมและสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนวิถีพุทธให้ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2564). **นิยามเกี่ยวกับนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thaimediafund.or.th/นิยามเกี่ยวกับนวัตกรรม/>.
- คนอง วังผายแก้ว. (2555). **พุทธวิธีการสื่อสาร คือ การสื่อสารตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคไอที**. วิจัยนั้นเรียน.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/494312>.
- ชาญโชติ ชมพูนุท. ม.ล. (2556). **สื่อสร้างสรรค์ พลัแห่งปัญญา นำพาชีวิตให้งดงาม**. ศูนย์บูรณาการพัฒนามนุษย์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/535868>.

- นที ประสานพานิช. (ม.ป.ป.). **ก้าวทันสังคมดิจิทัลด้วยไอซีที**. มหาวิทยาลัยบูรพา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.informatics.buu.ac.th/88510159/chapters/ chapter_5.pdf [17 กันยายน 2566].
- มารีสา. (2566). **ชาติพันธุ์ในล้านนา**. กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ชาติพันธุ์ในล้านนา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://artsandculture.mju.ac.th/goverment/20111119104834_artsandculture/
- โสทรินทร์ โชคดีวัฒน. (2564). ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในอาเซียน. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**. ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2564.
- โสภิตา สุวุฒโท. (2566). **หลักการสร้างสื่อเพื่อการสื่อสาร**. มหาวิทยาลัยมหิดล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www2.si.mahidol.ac.th/km/knowledgeassets/kmexperience/lessons/21678/A>.
- J. Romiszowski. (1992). **Computer Mediated Communication: A Selected Bibliography**. Educational Technology.



บทความวิจัยเรื่องที่ 3



แนวคิดการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

Design Concept of a Learning Center for the Pga K'nyau Ethnic Group in Chiang Mai Province

¹พระครูสิริบรมธาดพิทักษ์, ²ศรีสกุล ชัยเวียง, ³ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์,

⁴เดชา ตาละนีก, ⁵นฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล

¹Phrakru Siriboromdhatuphithak, ²Srisakun Chaiwong, ³Tipaporn Yesuwan,

⁴Decha Talanuek, ⁵Narueporn Warayutkotikul

^{1,2,3,4}วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

⁵โรงเรียนหนองมะจับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

^{1,2,3,4}Chiang Mai Buddhist College, Mahachulalongkomrajavidyalaya University,

Chiang Mai Campus

⁵Nongmachap School, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 2

⁴Corresponding author, e-mail: decha.tal@mcu.ac.th



บทคัดย่อ

ศูนย์การเรียนรู้เป็นที่สำคัญในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ เราจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวคิดการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของกลุ่มเหล่านี้เพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

การออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญเนื่องจากการศึกษาและการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาและการเจริญของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ในสังคมในปัจจุบันและในอนาคต แนวคิดการออกแบบศูนย์การเรียนรู้นี้มุ่งเน้นการรับฟังและคำนึงถึงความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ซึ่งส่งผลให้การออกแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปตามสิ่งที่ต้องการจริงๆ

ศูนย์การเรียนรู้ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้สร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ โดยใช้วิธีการที่มีการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมและการเรียนรู้ทางการศึกษาที่ใช้ประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ในการสนับสนุนกระบวนการการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการทำให้การเรียนรู้มีความสนุกสนานและน่าตื่นเต้น ศูนย์การเรียนรู้นี้มีเป้าหมายในการสร้างองค์ความรู้และ

ทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน และเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งและการเจริญเติบโตของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในอนาคต

คำสำคัญ: ศูนย์การเรียนรู้, ชาติพันธุ์ปกากะญอ, จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The learning center is important in promoting education and developing knowledge of the Pga K'nyau ethnic group in Chiang Mai Province. We need to consider appropriate learning center design ideas that suit the environment and needs of these groups to ensure sustainable and effective development.

The design and development of a learning center for the Pga K'nyau ethnic group in Chiang Mai Province is an important idea because education and learning play an important role in promoting the development and prosperity of this ethnic group in society today and in the future. The design concept of this learning center focuses on listening to and taking into account the opinions and needs of the Pga K'nyau ethnic group. This results in the design being appropriate and in accordance with what is really desired.

This learning center was created to create learning opportunities and develop educational skills for the Pga K'nyau ethnic group and using a method that integrates cultural learning and educational learning that uses real experiences in the daily life of this ethnic group. In addition, technology and learning media are used to support the learning process. We focus on making learning fun and exciting. This learning center aims to create knowledge and skills that can be used in daily life and work and as a base for promoting the strength and growth of the Pga K'nyau ethnic group in the future.

Keywords: Learning centre, the Pga K'nyau ethnic group, Chiang Mai Province.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีกลุ่มคนหลากหลายรวมตัวอาศัยอยู่ร่วมกันมายาวนาน ความหลากหลายบนความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม หรือกลุ่มชาติพันธุ์ จะเห็นได้ว่าบนพื้นที่ในประเทศไทยจะมีกระจายอยู่ทั่วภูมิภาค หากจะกล่าวว่า “สยาม” ก่อกำเนิดขึ้นจากชาติพันธุ์ที่หลากหลาย เมื่อมีชาติพันธุ์ที่หลากหลายสยามจึงเป็นไทยแท้ในทุกวันนี้ นอกจากนี้ในประเทศไทยยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นกลุ่มชนที่สืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสยามมายาวนาน ตั้งแต่เมื่อครั้งอดีตหลายร้อยปีล่วงมาแล้ว เมื่อมีชาติพันธุ์ที่หลากหลาย สยามจึงมีความหลากหลายที่ไม่เหมือนกับประเทศอื่นๆ ทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและศาสนา ล้วนมีความหลากหลาย จนก้าวสู่ยุคไทยแท้แล้วกระจายตัวอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย ซึ่งหากเราจะจำแนกชาติพันธุ์ออกตามกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละภูมิภาคจะ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

แบ่งได้ดังนี้ คือ ภาคเหนือ ได้แก่ ไทยวน ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทเขิน ไทยอง ลาวกาว กะเหรี่ยง ม้ง เย้า อาข่า มูเซอ ลัวะ ถิ่น ชมุ จินฮ้อ ตองซุ ปะหล่อง ตองเหลือง ของ ภาคกลาง ได้แก่ ไทยเชื้อสายจีน มอญ ไททรงดำ ไทพวน ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวหลวงพระบาง ลาวกา ลาวตี้ ลาวเวียง โซ่ง ฉัยกูร (ชาวบน) ชำเร กะเหรี่ยง ภาคอีสาน ได้แก่ ไทลาว ไทโคราช ลาวครั่ง ลาวหลวงพระบาง ลาวเวียง ไทพวน ภูไท แสก บรู กูย (ส่วย) ฉัยกูร (ชาวบน) ถิ่น (เลย) ญ้อ (โซ่) โย้ย เขมรถิ่นไทย ไทยวน ญอ กระเลิง ภาคใต้- เปอรานากัน (บาบ๋า- ย่าหยา จีนผสมมลายู) ชัมซัม มลายู มอแกน มอแกลน อูรักละไวย ซาไก ของ ชาว ภาคตะวันออก-ของ กระซอ (Le Siam, 2565)

การศึกษาดินแดนล้านนา มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทมากายที่อาศัยและกระจายกันอยู่อย่างหลากหลายตามพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ซึ่งลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงหรือชนเผ่าเหล่านี้ เป็นกลุ่มคนที่มีความผูกพันและเคารพพระภูมิต่อแผ่นดิน ป่าไม้ สายน้ำและขุนเขา เป็นผู้ใช้ชีวิตสัมพันธ์กับธรรมชาติ มีความเข้าใจและได้สั่งสมความรู้เกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ น้ำ จนกลายเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เรียกตนเองว่า “ปกากะญอ” กลุ่มนี้จะเป็นเอกลักษณ์ของการดำรงความเป็นเผ่าพันธุ์ได้อย่างโดดเด่น เนื่องจากจะมีความชัดเจนในการปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง มีวิถีการดำรงชีวิตที่อยู่กับป่า และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง มีความสัมพันธ์กับดิน น้ำ ป่า มาอย่างยาวนาน มีภูมิปัญญาในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม คำว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” ก็ยังเป็นกลุ่มคนที่มีความมั่นคงน้อยที่สุด” นั้น หมายถึงว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย ชาติความมั่นคงขั้นพื้นฐาน นั่นคือ “ชาติความมั่นคงของมนุษย์” ทั้งนี้ หากกล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ในการดำรงชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ยังมีสภาพยากจน มีความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ โดยส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก และขาดภูมิคุ้มกันในอาชีพเกษตรกรรม โดยมีปัญหาและข้อจำกัดในเรื่องที่ดินทำกิน อาจพบเจอปัญหาทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การเกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งจนส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลง บางส่วนปรับตัวไม่ทันจนประสบปัญหาต่างๆ (ฉัฐวัฒน์ ชัชวาลย์ภักดี, 2563)

ถึงแม้ประเทศไทยจะประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อมาเยียวยารักษา กลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำ ตลอดจนลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในสังคม ดังเช่นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เน้นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา คือ 1. เพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดให้สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐและมีอาชีพ 2. กระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง 3. เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สรุปยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12, 2565) อย่างไรก็ตามจากการ

ดำเนินการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจจนขาดความสมดุลและขาดบูรณาการ เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งและโอกาสอันนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำในสังคมและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั้งคิด จึงเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน อันนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่มั่นคง บั่นทอนศักยภาพการพัฒนาของประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณภาพที่มีความมั่นคงและยั่งยืน จึงเป็นโจทย์ท้าทายทางสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ โดยมุ่งยกระดับความมั่นคงของมนุษย์ (โดยเฉพาะความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมของพลเมือง) ความสมานฉันท์ทางสังคม การยอมรับเป็นสมาชิกในสังคมที่มีสิทธิเสมอภาค (ยอมรับความแตกต่างหลากหลายในมิติต่างๆ เช่น ชชาติพันธุ์ ศาสนาและความเชื่อ ความคิดทางการเมือง ฯลฯ) และการเสริมพลังทางสังคมเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและในทุกภูมิภาค ในประเทศไทยควรมีการเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอำเภอถ้ำก๊วยนิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอที่มีความเข้มแข็งในเรื่องของความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์สูงอีกทั้งประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 95 เป็นกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) สะกอ โครงสร้างทางสังคมของชาวกะเหรี่ยง ถือว่าเป็นโครงสร้างที่เข้มแข็งทางด้านความสัมพันธ์ทางด้านเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางด้านประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ ซึ่งถือว่าเป็นโชติที่ยึดเหนี่ยวให้ชาวปกากะญอรวมตัวกันเป็นเอกภาพทางด้านความคิดและวิถีชีวิต อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดการพัฒนาโดยไม่ได้เกิดจากรูปแบบบูรณาการ และไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วม ย่อมมีผลกระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กระแสค่านิยมเข้ามา เกิดความต้องการสร้างฐานะความเป็นอยู่บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป ต่างจากอุปนิสัยของชาวกะเหรี่ยง ผู้ที่รักความสมถะ ส่งผลในเชิงกายภาพบ้านเรือนมีการขยายขยายตัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการการปรับตัวไปตามปัจจัยที่เข้ามากระทบ (มริษฎดา สมใจมาก, 2563)

จากความสำเร็จและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาถึงความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอเพื่อยกระดับความเป็นชุมชนน่าอยู่ (Smart Community) โดยการบูรณาการแบบมีส่วนร่วม นำไปสู่ต้นแบบของการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม การสืบสาน และการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน และเป็นการเก็บรวบรวมความหลากหลายทางด้านคติความเชื่อและเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและเพื่อประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางภูมิปัญญาชาติพันธุ์ให้เป็นภูมิปัญญาของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งการศึกษานักวิชาการในประเทศและต่างประเทศต่อไป

การเรียนรู้ทางสังคม

การเรียนรู้ทางสังคมที่เสนอโดย อัลเบิร์ต แบนดูรา Albert Bandura เน้นความสำคัญของการสังเกตการสร้างแบบจำลองและเลียนแบบพฤติกรรมทัศนคติและปฏิกิริยาทางอารมณ์ของผู้อื่น. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมพิจารณาวิธีการทั้งปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้ความเข้าใจมีปฏิสัมพันธ์กับอิทธิพลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของมนุษย์อัลเบิร์ต แบนดูรา (ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูระและวอลเตอร์ (Bandura & Walters, 2565) ได้ให้แนวคิดว่าการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากบุคคลหรือจากต้นแบบนั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านปัญญาซึ่งไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกอย่างเดียว แต่เกิดจากตัวแปรภายในบุคคล ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้จึงต้องรวมสิ่งที่เป็นตัวแปรการเรียนรู้ภายในบุคคลด้วย การเรียนรู้ทางสังคมนั้นเกิดจากการสังเกตจากต้นแบบ สัญลักษณ์ และทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม ซึ่งการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตจากตัวแบบตามแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) สิ่งที่เราเรียนรู้ของมนุษย์ คือ สิ่งที่มีสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ บุคคลเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่บุคคลเรียนรู้กลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อบุคคลเรียนรู้ว่าเหตุการณ์ใดส่งผลต่อเหตุการณ์อื่นอย่างไร เมื่อประสบเหตุการณ์นั้นอีกครั้งทำให้มนุษย์มีความคาดหวัง (Expectancy) เกี่ยวกับเหตุการณ์หนึ่งได้ ทำให้เกิดความดีใจความวิตกกังวล หรือความกลัวล่วงหน้า เมื่อเรียนรู้เงื่อนไขความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมหนึ่งกับผลของการกระทำ ทำให้สามารถคาดหวังเกี่ยวกับการผลที่ตามมาเมื่อได้ทำพฤติกรรมหนึ่งสิ่งที่เรียนรู้ในทฤษฎีนี้จึงเป็นความรู้และความเข้าใจว่าอะไรสัมพันธ์กับอะไร และเป็นผลของการสังเกตของผู้เรียนเอง

2) วิธีการเรียนรู้ ส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของบุคคลนั้นเกิดจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ของตนเอง และเนื่องจากมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกต ดังนั้นการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นและผลกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่บุคคลเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการสังเกต (Observational Learning) มีความสำคัญต่อบุคคลในการกำหนดพฤติกรรมและการกำหนดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ผู้ที่ช่างสังเกตและช่างคิดจะสามารถเข้าใจได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ชอบสังเกต นอกจากนั้นบุคคลยังสามารถเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดทางสัญลักษณ์ จากคำบอกเล่า การสนทนา ทำให้บุคคลเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

3) ความเชื่อ ซึ่งเกิดจากผลของการเรียนรู้ว่ามีความเชื่อที่อะไรสัมพันธ์กับอะไรอย่างไร ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง ความเชื่อซึ่งเกิดจากความบอกเล่าของผู้อื่นโดยเฉพาะคำบอกเล่าที่สามารถโน้มน้าวจิตใจและมีความน่าเชื่อถือสูงแต่ไม่สามารถทดสอบหาความจริงได้ ความเชื่อของมนุษย์มีพลังในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ จะเห็นได้จากตัวอย่างของการยอมอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากด้วยความเชื่อว่าจะทำให้มีความสุขในอนาคต การยอมตายเพื่อชีวิตที่ดีในภพต่อไป เป็นต้น

4) การควบคุมพฤติกรรมด้วยปัญญา (Cognitive Control) เพราะมนุษย์มีความคิดและมีความสามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ ที่ตนเรียนรู้ บุคคลจึงสามารถที่จะนำสัญลักษณ์มาไตร่ตรองทำให้สามารถมองเห็นวิธีการที่จะทำให้เกิดผลกรรมตามที่ปรารถนา และมองเห็นวิธีที่จะหลีกเลี่ยงผล

กรรมที่เลวร้าย และสามารถคิดในเชิงประเมิน ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง และนำไปสู่การบังคับบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนเองตั้งใจเอาไว้

5) จริยธรรม หมายถึง กฎ (Rule) สำหรับการประเมินพฤติกรรม เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมา การจำแนกแยกแยะ การประเมิน และการตัดสินใจทางจริยธรรม ซึ่งกฎเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถือว่า การตัดสินใจทาง จริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่แต่ละคนคิดว่าเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนี้มีจำนวนมากจะต้องคำนึงถึงลักษณะของพฤติกรรมและผลที่เกิดตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวว่าเป็นอย่างไร สภาพแวดล้อมของการกระทำนั้นว่าเป็นอย่างไร ความรู้สึกของผู้กระทำคิดว่าได้รู้สึกสำนึกผิด หรือจำนวนบุคคลและประเภทบุคคลต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการกระทำและปัจจัยอื่น

6) การบังคับตนเอง (Self-regulation) องค์ประกอบของการบังคับตนเองนั้นเกิดจากการเรียนรู้ทั้งโดยตรงและการสังเกตตัวอย่างผู้ใหญ่ที่แสดงตัวอย่างของการตั้งมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติไว้สูง และจะแสดงความพึงพอใจในตนเองเมื่อตนสามารถทำตามมาตรฐานที่ตนตั้งไว้เท่านั้น ก็จะมีผลให้เด็กได้เห็นแบบอย่าง และถ้าผู้ใหญ่มีเงื่อนไขที่จะให้แรงเสริมแก่เด็กก็ต่อเมื่อเด็กตั้งมาตรฐานต่ำหรือเมื่อเด็กขาดความพยายามก็จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะบังคับตนเองด้วยการตั้งมาตรฐานที่ค่อนข้างสูงให้กับตนเอง บังคับตนเองด้วยการประเมินพฤติกรรมตนเอง และบังคับตนเองด้วยการรู้สึกมีปฏิกิริยาต่อตนเอง

จากการศึกษาด้วยการสังเกตตัวต้นแบบนั้น แบนดูราได้แบ่งกระบวนการสังเกตออกเป็น 4 ส่วน คือ

1) กระบวนการสร้างความสนใจ (Attentional Processes) เป็นการสร้างความสนใจที่เกิดจากตัวต้นแบบอย่างมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะต้องมีเป็นต้นแบบที่ได้รับความสำเร็จ ความสง่างาม อำนาจ และคุณสมบัติที่ดีอื่นๆ

2) กระบวนการเก็บไว้ในความทรงจำ (Retention Processes) เมื่อบุคคลเลียนแบบจากตัวต้นแบบนั้นจะต้องอาศัยการสังเกต ใช้ความจำกริยา อาการ ทำทางหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างโดยใช้สิ่งเร้าอย่างต่อเนื่อง (Stimulus Contiguity) ซึ่งสิ่งเร้านั้นควรเป็นสิ่งที่เร้าทางสายตา

3) กระบวนการทักษะการผลิตซ้ำ (Motor Reproduction Processes) เป็นการเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวต้นแบบอย่างคล่องแคล่ว ซึ่งบุคคลจะต้องมีทักษะทางการเคลื่อนไหวที่ดี บางครั้งการใช้วิธีการสังเกตแต่เพียงอย่างเดียวนั้นจะทำให้บุคคลได้รับทราบรูปแบบใหม่ (New Pattern) เพื่อตอบสนองต่อ แต่อาจจะไม่สามารถที่จะเลียนแบบได้ ดังนั้นจะต้องพัฒนาทางด้านทักษะและเกิดการฝึกหัดด้วย

4) กระบวนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ (Reinforcement and Motivational Processes) ซึ่งการเรียนรู้ที่นั้นเกิดจากการแยกแยะและการแสดงออกของการตอบสนองใหม่บุคคลอาจสังเกตตัวต้นแบบและสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้ซึ่งบางคนอาจไม่สามารถตอบสนองได้ การแสดงออกนั้นจะขึ้นอยู่กับตัวแปรทางด้านการเสริมแรงและการสร้างแรงจูงใจการเสริมแรงนั้นอาจมาจากการเสริมแรง

โดยตรง (Direct Reinforcement) การเสริมแรงจากตัวต้นแบบหรือตัวแทน (Vicarious Reinforcement) และการเสริมแรงด้วยตนเอง (Self-reinforcement)

ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเสนอว่าพฤติกรรมใหม่สามารถได้มาจากการสังเกตและเลียนแบบผู้อื่น มันระบุว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการความรู้ที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมและสามารถเกิดขึ้นได้อย่างหมดจดผ่านการสังเกตหรือการเรียนการสอนโดยตรงแม้ในกรณีที่ไม่มีการทำสำเนาหรือมอเตอร์โดยตรงการเสริมแรง นอกเหนือจากการสังเกตพฤติกรรมแล้วการเรียนรู้ยังเกิดขึ้นจากการสังเกตรางวัลและการลงโทษซึ่งเป็นกระบวนการที่เรียกว่าการเสริมแรงแทน เมื่อพฤติกรรมบางอย่างได้รับการตอบแทนอย่างสม่ำเสมอก็มักจะยังคงมีอยู่ในทางกลับกันหากพฤติกรรมบางอย่างถูกลงโทษอย่างต่อเนื่องก็มักจะยุติลง ทฤษฎีนี้ขยายไปสู่ทฤษฎีพฤติกรรมดั้งเดิมซึ่งพฤติกรรมถูกควบคุมโดยการเสริมกำลังเท่านั้นโดยให้ความสำคัญกับบทบาทที่สำคัญของกระบวนการภายในต่างๆ ในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้

ความหมายของศูนย์การเรียนรู้

ในกระบวนการศึกษาวิจัย เรื่องศูนย์การเรียนรู้ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า ศูนย์การเรียนรู้ไว้หลายท่าน แต่ละท่านได้กล่าวถึงความหมายของ ศูนย์การเรียนรู้ มีทั้งเหมือนกัน และแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ในเรื่องศูนย์การเรียนรู้จากเอกสารนักวิชาการหลายท่านจากการศึกษาเอกสารในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการจากราชบัณฑิตยสภา, สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กิดานันท์ มะลิทอง, อุดม เขียวแก้ว, อรรถวิทย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, ชัยยงค์ พรหมวงศ์, บุญส่ง บุญทศ, สุกฤตา จันทรวิมล, นคร ดั่งคะพิภพ, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, ปรียานุช พิบูลสรารุณ, Benson, P., Dickinson, L., Garder, D. & Miller L., ยูเนสโก (UNESCO) ที่จะได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้พอสังเขปดังนี้

ราชบัณฑิตยสภาให้ความหมายของคำว่า ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 โดยแยก คำออกเป็น 2 คำ คือ คำว่า ศูนย์ (center) และ การเรียนรู้ (learning) ศูนย์ แปลว่า (น. = คำนาม) จุดกลาง, ใจกลาง, แหล่งกลาง, แหล่งรวม เช่น ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์หนังสือ ศูนย์รวมข่าว เป็นต้น และมีลูกคำของ “ศูนย์-, ศูนย์” คือ ศูนย์ภาพ ศูนย์ข่าว ศูนย์กลาง ศูนย์การค้า ศูนย์ชุมชน ศูนย์ถ่วง ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์พาหุ ศูนย์สัมบูรณ์, ศูนย์สูตร ศูนย์หน้า ศูนย์เยาวชน เป็นต้น

เรียนรู้ แปลว่า (ก. = กริยา) เข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยประสบการณ์. แม้คำของ “เรียนรู้” คือ เรียน ซึ่งหมายถึง เข้ารับความรู้จากผู้สอน, รับการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือความชำนาญ เช่น เรียนหนังสือ เรียนวิชาความรู้, ฝึกให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ เช่น เขาเรียนแก้พัดลมด้วยตนเอง

ฉะนั้น ศูนย์การเรียนรู้ในความหมายของพจนานุกรมฉบับนี้ จึงหมายถึง แหล่งรวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยประสบการณ์ หรือแหล่งรวมของความรู้ แหล่งรวมของการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจหรือความชำนาญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) บุญส่ง บุญทศ กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือ สถานที่ที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีบริการสื่อ การเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนและมีบุคลากร อำนวยความสะดวก มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้ กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยกิจกรรมต่างๆ จะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนและทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ (บุญส่ง บุญทศ, 2543)

สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือ เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้เป็นศูนย์เรียนรู้บนวิถี ชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์เป็นแหล่งศึกษาหา ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดเป็นศูนย์ประสานงานให้คำปรึกษาและให้ความรู้กลุ่มเป้าหมาย และเป็นแหล่งรวมของความรู้ เป็นต้นแบบ ศึกษาดูงานได้

ประเภทของศูนย์การเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวว่า ประเภทของศูนย์การเรียนรู้สามารถแบ่งได้หลายอย่าง แต่ที่พบบันมากที่สุด 4 ประเภท คือ ศูนย์การเรียนรู้เอกเทศ ศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน ศูนย์การเรียนรู้ระบบการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สามารถกล่าวได้ดังนี้

1) ศูนย์การเรียนรู้เอกเทศ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่แยกเป็นอิสระจากห้องเรียน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ครู เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ใช้เป็นห้องปฏิบัติการ ศูนย์การเรียนรู้นี้จะสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนให้คล้ายคลึงกับสภาพจริง เพื่อจะให้ครูหรือนิสิตฝึกสอนได้ทดลองแนวความคิดใหม่ๆ ก่อนที่จะนำไปใช้ใน ห้องเรียนจริง

2) ศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน การดัดแปลงห้องเรียนธรรมดาโดยจัดเป็นศูนย์วิชาการต่างๆ ไว้ที่ผนังห้อง หรือมุมห้อง โดยมีสื่อการสอนให้นักเรียนได้ศึกษาหรือค้นคว้าตามวิธีการต่างๆ เช่น ศูนย์ศิลปะ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์สังคมศึกษา ฯลฯ ศูนย์เหล่านี้ครูยังไม่ได้ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการ สอนอย่างจริงจัง นักเรียนหาความรู้จากศูนย์เหล่านี้ในเวลารว่างเป็นส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน นี้ภายหลังได้พัฒนา มาเป็นห้องเรียนแบบเปิดหรือห้องเรียนรายบุคคล

3) ศูนย์การเรียนรู้ระบบการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นระบบการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมที่จัดขึ้นในห้องตามปกติโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 4-6 กลุ่ม กลุ่มประมาณ 5-12 คน (จำนวนที่เหมาะสมที่สุด คือ 5-8 คน) ให้เข้าเรียนในศูนย์กิจกรรมการเรียนต่างๆ ซึ่งมีเนื้อหาต่างกันไป การเรียนในศูนย์ต่างๆ ใช้เวลาประมาณศูนย์การเรียนรู้ละ 15-20 นาที ในขณะที่เดียวกันเมื่อเสร็จจากศูนย์การเรียนรู้ที่หนึ่งก็เลื่อนไปเรียนศูนย์การเรียนรู้ถัดไปหมุนจนครบทุกศูนย์

4) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ สถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคลทุกวัยไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กหรือผู้สูงอายุเข้าศึกษาหาความรู้ได้ นักเรียนอาจจะเรียนจากโปรแกรมการสอนซึ่งจัดไว้ในรูปของชุดการเรียนรายบุคคล โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานที่ปรึกษาโดยสรุป รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวคิดและลักษณะของศูนย์การเรียนรู้เอกเทศ ศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาผสมผสานกันนำมาใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (ชาตรี เกิดธรรม, 2545) การจัดศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่สถานศึกษา (Institution Based) จัดตั้งขึ้นในลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษา เช่น ภายในโรงเรียนโดยกระทรวง การศึกษาหรือประเภทสถาบันการศึกษาระดับท้องถิ่น องค์ความรู้ในศูนย์การเรียนรู้จึงมีลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและเขียนโดยส่งเสริมให้เกิดการฝึกฝนในการค้นหาคำความรู้ นำไปสู่การประยุกต์ในสถานการณ์ต่างๆ ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน (Integrated Based) เป็นลักษณะศูนย์ การเรียนรู้ในเชิงให้ข้อมูลซึ่งมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานดังกล่าวซึ่งเป็นความสนใจในความเฉพาะของตัวองค์กรและหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น ค่ายทหาร, เรือนจำ, สถานีอนามัย, บริษัทขนส่ง จำกัด, โรงงานและในสถานประกอบการ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นลักษณะการรับรู้ของข้อมูลเพื่อนำไปส่งเสริมความรู้มุ่งเน้นองค์ความรู้โดยตัวบุคคล ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชน (Community Based) มีลักษณะร่วมของชุมชน คือ มุ่งเน้น การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่เป็นเสมือนสถาบันครอบครัวและจุดรวมตัวของลูกบ้าน โดย อาจจะเป็นเพียงพื้นที่ประชุมหรืออ่านหนังสือเพิ่มพูนความรู้ ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนแออัด วัด สภา ตำบล มัสยิดและโบสถ์ เมื่อเกิดการรวมตัวแล้วองค์ความรู้ในสถานที่จะเป็นตัวช่วยให้เกิดการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน (สุกฤตา จันทรมล, 2545)

องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้

องค์ประกอบหลักที่สำคัญที่องค์กรจะต้องพิจารณาเพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ผู้ให้บริการในศูนย์การเรียนรู้ 2) ช่องทางการเรียนรู้ 3) กระบวนการติดตามผลการเรียนรู้ (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2552) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ไว้ 4 ประการ คือ 1) บทบาทของผู้สอน 2) บทบาทของผู้เรียน 3) ชุดการสอน และ 4) การจัดห้องเรียนห้องเรียน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2555)

ศูนย์การเรียนรู้ของประเทศไทยในปัจจุบันที่เหมาะสมที่สุด สำหรับสังคมไทยในยุคปัจจุบัน ควรมีการดำเนินการในองค์ประกอบเรื่องต่อไปนี้ว่าเป็นระบบ คือ

- 1) มีหนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับ
- 2) มีหนังสือจำนวนมากเพียงพอเหมาะสมตามสภาพของชุมชน
- 3) มีคู่มือประกอบการเรียน
- 4) มีสื่ออื่นๆ ตามความเหมาะสม
- 5) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 6) มีการจัดกิจกรรมของชุมชน

7) มีการประสานงานเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน

พนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ไว้ในหลักคิดที่ว่า องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้จะนำไปสู่ความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน มี 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) หลักของการมีส่วนร่วม
- 2) หลักของผู้มีส่วนได้เสีย
- 3) หลักของการสร้างเครือข่าย
- 4) หลักของการเรียนรู้ร่วมกัน

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน, 2555) ได้กำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดขั้นพัฒนาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ทั้งนี้ได้กำหนดความหมายของตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา ไว้ 7 มาตรฐาน คือ

- 1) การบริหารจัดการ
- 2) บุคลากร
- 3) สื่อวัสดุอุปกรณ์
- 4) อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 5) การให้บริการและการจัดกิจกรรม
- 6) การประเมินผล
- 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน

กล่าวได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์และศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้นแบบแก่การศึกษาดูงานได้ โดยมีองค์ประกอบหลักๆ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) บุคลากร 3) สื่อวัสดุอุปกรณ์ 4) อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 5) การให้บริการและการจัดกิจกรรม และ 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน

สรุป

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เป็นหนึ่งในวิธีการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ในหลายๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับชุมชนหรือระดับองค์กร ศูนย์การเรียนรู้สามารถมีความหมายและรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และสภาพแวดล้อมของแต่ละที่ ดังนี้คือ

1. ศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานธุรกิจ:

- การจัดการความรู้ภายในองค์กร เพื่อสนับสนุนพนักงานในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะตามความต้องการขององค์กร

- การสร้างและแชร์ความรู้ระหว่างพนักงาน

- การสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาภายในองค์กร

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1
จัดโดยวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 30 กันยายน 2566)

2. ศูนย์การเรียนรู้ในการศึกษา:

- การสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและนักศึกษา ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา
- การให้บริการทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น หนังสือ สื่อการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน:

- การสนับสนุนการเรียนรู้ในชุมชน โดยเน้นการแบ่งปันความรู้และทักษะระหว่างสมาชิก
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น สัมมนา การอบรม หรือโครงการเรียนรู้ร่วมกัน

4. ศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์:

- การให้บริการเนื้อหาการเรียนรู้ออนไลน์ และหลักสูตรออนไลน์
- การสนับสนุนการเรียนรู้ระยะไกล และการสอนออนไลน์

5. ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม:

- การสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม
- การเสริมสร้างทักษะและความรู้ในการดำเนินการทางสังคม

6. ศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ:

- การจัดอบรมและโครงการพัฒนาทักษะสำหรับบุคคล รวมถึงทักษะทางวิชาชีพ
- การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7. ศูนย์การเรียนรู้เพื่อยกระดับองค์กร:

- การสนับสนุนองค์กรในการพัฒนานวัตกรรมและการเรียนรู้ในองค์กร
- การสนับสนุนการจัดการความรู้และการสร้างกลยุทธ์การเรียนรู้

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความต้องการขององค์กรหรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง ศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาและการเรียนรู้ของบุคคลและองค์กรในสังคมและยกระดับความรู้และทักษะในหลายๆ ด้านของชีวิตและอาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2555). **มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- ฉันทวัฒน์ ชัยธรรมาภรณ์. กลุ่มชาติพันธุ์และความเหลื่อมล้ำของรัฐบาล. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา**. ฉบับที่ 3 ปี 2563: 147.
- มริชฎา สมใจมาก. พลวัตเรือนพื้นถิ่นของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอในพื้นที่ต้นน้ำแม่แจ่ม อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจฉัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม ประจำปี 2563: 8.
- สุกฤตา จันทวิมล. (2545). **แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลังปี พ.ศ.2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สรุปยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12.

[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://kuza.me/FyihJ> [15 กันยายน 2565].

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2552). ศูนย์การเรียนรู้กับการพัฒนาบุคลากร (Learning Center). กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

Le Siam. **ชาติพันธุ์ในประเทศไทย**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://kuza.me/JuDkz> [15 กันยายน 2565].



ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย:	ดร.เดชา ตาละนีก Dr. Decha Talanuek
ประวัติการศึกษา:	พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ) , M.A. (Linguistics), Ph.D. (Linguistics)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โทร. 053 – 275149 ต่อ 201, 097-2922023
ผลงานตีพิมพ์:	1. Reading comprehension Skills of Class XII Students in Government and Buddhist Schools - A Comparative Study, Pune Research Scholar: An International Multidisciplinary Journal, 2016, p.1 2. Difference in English Language Ability: A Comparison between Government and Buddhist Schools in Chiang Mai Province, Thailand, LangLit: An International Peer-Reviewed Open Access Journal, 2016, p. 477 3. การบูรณาการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษกับการทำงานของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี, แพรว:วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 2561

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ - นามสกุล:	พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ, ดร.
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ) M.A. (Linguistics) University of Delhi, India
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โทร. 053 – 275149 ต่อ 201, 097-2922023

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ - นามสกุล:

พระครูปลัดณัฐพล ประชุมหะ ดร.

ประวัติการศึกษา

1. พ.ศ. 2539 นักธรรมชั้นเอก วัดพิชโสภาราม ต.แก้งเหนือ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี
2. พ.ศ. 2547 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร
3. พ.ศ. 2548 พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา “เกียรตินิยม” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่นที่ 50
4. พ.ศ. 2552 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่นที่ 19
5. พ.ศ. 2558 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่นที่ 11

ตำแหน่งปัจจุบัน

1. พ.ศ. 2559 ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสวนดอก พระอารามหลวง ถนนสุเทพ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. พ.ศ. 2561 ประธานหลักสูตรคณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูปลัดณัฐพล จนทิโก, ดร. และคณะ, “การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามหลักไตรสิกขา”. ทูลงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2561 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดณัฐพล จนทิโก, ดร. และคณะ, “การพัฒนานวัตกรรมพื้นที่เรียนรู้ของชุมชนต้นแบบ (Knowledge Center) ในสังคมไทย” ทูลงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2563 จาก สกสว. และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (กำลังดำเนินการ).

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

รศ. ดร.เทพประวิณ จันทรแรง และคณะ, “ศึกษาวิเคราะห์หัตถิทธิพลและคุณค่างานพุทธศิลปกรรมรัชสมัยของพระเมืองแก้วในล้านนา” ทูลงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2560 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดร.พัลลภ หารุคำจา และคณะ, “การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในวิถีประชาธิปไตยของผู้ผู้นำในตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน” ทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2560 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญมี แก้วตา และคณะ, “การศึกษาแนวคิด วิธีการปฏิบัติและการสื่อสารทางพุทธปัญญาของสำนักปฏิบัติธรรม ในจังหวัดเชียงใหม่” ทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2560 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดร.เดชา ตาละนีก และคณะ “การบูรณาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองกับการทำงานเพื่อบริการการท่องเที่ยวชุมชน ภายใต้โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงราย” งบประมาณแผ่นดินประจำปี 2563 จาก สกสว. และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (กำลังดำเนินการ).

บทความวิจัย/วิชาการ

บทความวิชาการฐาน TCI

พระครูปลัดณัฐพล จันทิโก, ดร. และคณะ. กระบวนการสอนของพระพุทธรเจ้า. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ (ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2561)

พระครูปลัดณัฐพล จันทิโก, ดร.. การปรับจิตเพื่อพัฒนาชีวิต: กระบวนการและแนวปฏิบัติ. วารสารปณิธาน. วารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561)

พระครูปลัดณัฐพล จันทิโก, ดร. และคณะ. ชีวิต สิทธิในชีวิต และการตายดีตามแนวพระพุทธศาสนา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร (ปีที่ 6 ฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ประจำปี 1561)

พระครูปลัดณัฐพล จันทิโก, ดร.. “ศึกษาเปรียบเทียบสิกขาบทในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับมหายาน”. มนุษยศาสตร์สาร. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Journal of Human Sciences, Faculty of Humanities, Chiang Mai University. (ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2561 หน้า 102-124)

พระครูปลัดณัฐพล จันทิโก, ดร.. การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามหลักไตรสิกขา. วารสารปณิธาน. วารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2562, หน้า 421-263).

11. หนังสือ/ตำรา

พระครูปลัดณัฐพล จันทโก (ประชุมหะ), ดร.. นิเทศศาสตร์ในพระไตรปิฎก Communication in Tipitaka. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยการพิมพ์, 2561.
(แหล่งทุน : งบประมาณของ มจร วิทยาเขตเชียงใหม่ ประจำปี 2561, ตีพิมพ์ครั้งที่ 1
จำนวน 198 หน้า เลข ISBN 978-616-300-591-5).

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ - นามสกุล:

นางสาวนฤภรณ์ วรยุทธโยติกุล

ประวัติการศึกษา

พร.บ. (ภาษาอังกฤษ) เกียรตินิยมอันดับ 1

ตำแหน่งปัจจุบัน

ข้าราชการ

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ บ้านป่ามะม่วง

อ.เมือง จ.ตาก

